T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

KOPENHAG OKULU GÜVENLİKLEŞTİRME TEORİSİ BAĞLAMINDA TOPLUMUN GÜVENLİĞE İLİŞKİN TUTUMLARI: İSTANBUL ÖRNEKLEMİ

Özge GENÇ SÜTLÜ

Danışman

Prof.Dr. Faruk AŞICIOĞLU

Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı

Sosyal Bilimler Doktora Programı

Haziran, 2026

TEZ KABUL VE ONAYI

Özge GENÇ SÜTLÜ tarafından **Prof.Dr. Faruk AŞICIOĞLU** danışmanlığında hazırlanan **"Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Toplumun Güvenliğe İlişkin Tutumları: İstanbul Örneklemi "** başlıklı bu çalışma aşağıda isimleri belirtilen tez savunma sınav jürisi tarafından **16 Haziran 2026** tarihinde yaptırılan sınav sonucunda **oy birliği** ile başarılı bulunarak **Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi		**İmza**
Danışman	Prof. Dr. Faruk AŞICIOĞLU İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü	
Üye	Prof. Dr. Sefa SAYGILI Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	
Üye	Prof. Dr. Emel Hülya YÜKSELOĞLU İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü	
Üye	Dr.Öğr. Üyesi Mustafa OKUDAN Haliç Üniversitesi Tıp Fakültesi	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Tunç DEMİRCAN (Emekli) İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü	

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim.

Özge GENÇ SÜTLÜ

İmza

BÜTÇE DESTEKLERİ

Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Toplumun Güvenliğe İlişkin Tutumları: İstanbul Örneklemi

Bu tez çalışması için herhangi bir kurum veya kuruluştan bütçe desteği alınmamıştır.

TEŞEKKÜR

Bu tez, güvenliğin bireysel algı düzeyinde nasıl biçimlendiğini anlamaya yönelik uzun ve zorlu bir sürecin ürünü olarak; bu yolda karşılaştığım tüm yıldırıcı ve motivasyon düşürücü kişi ve olaylara rağmen ortaya çıkarılmış bir çalışmadır.

Her şeyden önce, lisansüstü öğrenimimin ilk günlerinden bu yana bilgisi, birikimi ve öngörülerinin bana olan katkısı sebebiyle kendisini hayatım boyunca minnetle hatırlayacak olduğum; bu tezin hazırlanması sürecinde de değerli katkıları, yönlendirmesi ve akademik desteğiyle yanımda olan sevgili danışmanım Prof. Dr. Faruk Aşıcıoğlu'na sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Sohbeti ve güler yüzlülüğü ile kendisine danışmaktan her daim keyif aldığım Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Okudan'a; birlikte çalışmaktan ve öğrencisi olmaktan onur duyduğum sevgili hocam Dr. Yusuf Tunç Demircan'a ve aynı zamanda personeli de olduğum Enstitü çatısı altında yaşadığım en keyifli anların mimarı ve en zor zamanların kolaylaştırıcısı olan değerli hocam Prof. Dr. Emel Hülya Yükseloğlu'na çok teşekkür ederim.

Bu uzun ve yorucu yolculukta yanımda olan, bana olan güven ve inancından destek aldığım eşim Hasan Sütlü'ye; varlığıyla bana her şeyle baş etme gücü vere kızım Liva'ya; enerji ve motivasyon kaynağım olan canım kardeşim Yaşar'a ve eğitim-öğretim hayatımın baş mimarları olan annem Ayşe Genç ve babam Secaattin Genç'e teşekkürü borç bilirim.

Her konuda fikrine danışıp desteğine başvurduğum sevgili arkadaşım Tuğba Emen'e; akademik ve kişisel hayatımdaki tüm zorluklara tanıklık eden Line ve Sune'ye ve dostluklarıyla her şeye değer katan Melis ve Ayçahan'a içtenlikle teşekkür ederim.

Nihayetinde bir tez, araştırmacısına devam etme gücü veren herkesin ortak emeğidir. Bu çalışmanın ortaya çıkmasına yalnızca yanımda olduklarını hissettirmeleriyle dahi kocaman bir katkı sağlayan tüm sevdiklerime minnetlerimi sunarım.

Özge GENÇ SÜTLÜ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEZ KABUL VE ONAYI ..... **İ**
BEYAN ..... **İİ**
BÜTÇE DESTEKLERİ ..... **İİİ**
TEŞEKKÜR ..... **İV**
İÇİNDEKİLER ..... **V**
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ ..... **X**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **Xİİ**
ÖZET ..... **Xİİİ**
ABSTRACT ..... **XİV**
1 GİRİŞ VE AMAÇ **1**
2 GENEL BİLGİLER **4**
2.1. BİREY, TOPLUM VE DEVLETİN GÜVENLİĞİ 4
2.1.1. Tanımsal Çerçeve 4
2.1.2. Birey Güvenliği 5
2.1.3. Toplum (Societal) Güvenliği 6
2.1.4. Devlet Güvenliği 7
2.1.5. Düzeyler Arası İlişki ve Gerilimler 8
2.2. ULUSLARARASI GÜVENLİK VE GÜVENLİK ÇALIŞMALARININ GELİŞİMİ 9
2.2.1 Güvenlik Çalışmalarının Ortaya Çıkışı (Klasik ve Soğuk Savaş Dönemi) ... 10
2.2.2 Uluslararası Güvenlik Kavramının Genişlemesi (Soğuk Savaş Sonrası) 10
2.2.3 Güvenlik Kuramları 11
2.2.4 Disiplinlerarası Açılımlar ve Türkiye/İstanbul Bağlamı 13
2.3. ELEŞTİREL ÇALIŞMALAR VE YENİ AÇILIMLAR 13
2.3.1. Tanımsal Çerçeve 14
2.3.2. Özgürleşme (Emancipation) Yaklaşımı 15
2.3.3. İnsan Güvenliği 15
2.3.4. Kopenhag Okulu'na doğru 16
2.4. KOPENHAG OKULU VE GÜVENLİKLEŞTİRME TEORİSİ 17

2.4.1. Kuramsal Arka Plan 18
2.4.2. Söz Edimi (Speech Act) Yaklaşımı 19
2.4.3. Güvenlikleştirme Süreci 20
2.4.4. Deseküritizasyon 21
2.4.5. Sektörel Güvenlik Yaklaşımı 22
2.4.6. Hedef Kitle (Audience) Kavramı 22
2.4.7. Eleştiriler 24
2.4.7.1 Güvenlikleştirmenin Aşırı Kullanımı ve Demokratik Erozyon 25
2.4.7.2 Batı-Merkezlilik ve Bağlamsal Sınırlılıklar 27
2.4.7.3 Güvenlikleştirme Teorisinin Epistemolojik Sınırları ve Ampirik Ölçüm Tartışması 28
2.4.8. Güvenlik Politikalarının Demokratik Etkileri 30
2.4.9. Güvenlikleştirme Başarısının Tanımı: Toplumsal Rıza ve Meşruiyet 31
2.4.10. Türkiye ve İstanbul Bağlamında Güvenlikleştirme Tartışmaları 32
2.4.11. Güvenlikleştirme ve Medya İlişkisi 33
2.4.12. Medyanın Güvenlik Söylemlerini Yaygınlaştırma İşlevi 33
2.4.13. Tehditlerin Çerçevelenmesi ve Gündem Belirleme 34
2.4.14. Hedef Kitlenin (Audience) Tehdit Algısının Şekillendirilmesi 34
2.4.15. Sosyal Medya ve Güvenlikleştirmenin Yeni Dinamikleri 35
2.4.16. Medya ve Güvenlikleştirme İlişkisinin Eleştirel Boyutları 35
2.4.17. Güvenlikleştirmenin Ölçülmesi: Metodolojik Tartışmalar 36
2.4.17.1. Söylem Analizi ve Nitel Yaklaşımlar 36
2.4.17.2. Vaka Çalışmaları ve Karşılaştırmalı Analizler 37
2.4.17.3. Anket ve Tutum Araştırmaları 37
2.4.17.5. Büyük Veri ve Hesaplamalı Yöntemler 38
2.5. ÇALIŞMANIN METODOLOJİK KONUMLANIŞI 39
2.5.1. İstanbul'un Sosyoekonomik Yapısı ve Güvenlik Algısı 39
2.5.2. İstanbul'un Güvenlikleştirme Çalışmaları İçin Teorik Bir Vaka Olarak Konumlanması 40
2.5.2.1. Demografik Özellikler 42
2.5.2.2. Ekonomik Yapı 42
2.5.2.3. Kentleşme ve Mekânsal Ayrışma 43
2.5.2.4. Güvenlik Algısına Etki 44
2.5.2.5. İstanbul'un Uluslararası Güvenlik Gündemiyle İlişkisi 45
2.5.2.6. İstanbul'da Güvenlik Söylemlerinin Medya Temsili 46

2.5.2.7. Medya Sahipliği ve Güvenlik Gündeminin Belirlenmesi 46
2.5.2.8. Haber Çerçevelemeleri ve Tehdit İnşası 47
2.5.2.8.1. Sosyal Medya ve Alternatif Haber Kaynakları 47
2.5.2.8.2. Medya Tüketimi ve Güvenlik Algısı İlişkisi 48
2.5.2.8.3. Medyanın Güvenlikleştirme Sürecindeki Kolaylaştırıcı Rolü 48
2.5.3. İstanbul'da Afet Riski ve Güvenlikleştirme 49
2.5.3.1. Deprem Riskinin Bilimsel ve Toplumsal Boyutları 49
2.5.3.2. Afet Riskinin Güvenlikleştirilmesi 50
2.5.3.3. Afet Yönetimi ve Devletin Rolü 51
2.5.3.4. Kentsel Dönüşüm ve Güvenlikleştirme 51
2.5.3.5. Bireysel Hazırlık ve Toplumsal Sorumluluk 52
2.6. GÜVENLİĞE İLİŞKİN TUTUMUN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ 52
2.6.1. Tutum Kavramı ve Boyutları 53
2.6.2. Tutumların Oluşumu: Risk Algısı, Güven ve Güvenlik Söylemleri 54
2.6.3. Tutumların Ölçülmesi: Ölçek Türleri ve Psikometrik İlkeler 55
2.6.4. Bu Araştırmada Geliştirilen Ölçeğin Kuramsal Konumlanması 56
2.6.5. Ölçek Geliştirme ve Psikometrik Değerlendirme Özeti (Çalışmanın Adımları) 57
2.7. ARAŞTIRMA SORULARI VE HİPOTEZLER 58
2.7.1. Araştırmanın Amacı 58
2.7.2. Araştırma Soruları 58
2.7.3. Araştırma Hipotezleri 58
2.7.3.1. Ampirik Olarak Test Edilen Hipotezler 59
2.7.3.2. Teorik Olarak Öngörülen ancak Ampirik Olarak Test Edilemeyen Hipotezler 59
3 GEREÇ VE YÖNTEM 61
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI 61
3 .2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ 62
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI 63
3.4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ 64
3.5. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI 64
3.6. ÖLÇEK GELİŞTİRME SÜRECİ 65
3.6.1. Madde Havuzu Aşaması 66
3.6.2. Kapsam ve Görünüş Geçerliliği Çalışmaları 67
3.6.3. Pilot Çalışma 68

3.6.4. Esas Uygulama 68
3.6.5. Açımlayıcı Faktör Analizi ve Faktörlerin İsimlendirilmesi 68
3.6.6. Güvenirlik Analizi 69
3.6.7. Madde Ayırt Ediciliği Analizi 69
3.6.8. Doğrulayıcı Faktör Analizi 70
4 BULGULAR 71
4.1. KAPSAM GEÇERLİLİĞİ BULGULARI 71
4.2. PİLOT ÇALIŞMA BULGULARI 73
4.3. AÇIMLAYICI FAKTÖR ANALİZİ BULGULARI 75
4.3.1. Faktör Analizine Uygunluk 75
4.3.2. Faktör Sayısının Belirlenmesi 76
4.3.3. Madde Eleme Süreci 76
4.3.4. Faktör Yapısı ve Güvenirlik 77
4.4. DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALİZİ BULGULARI 80
4.4.1. DFA Örnekleminin Demografik Özellikleri 80
4.4.2. Model Uyumu ve Psikometrik Değerlendirme 87
4.4.3. Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırmalar 90
5 TARTIŞMA 98
5.1. KAPSAM GEÇERLİLİĞİ VE PİLOT ÇALIŞMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 98
5.2. AÇIMLAYICI FAKTÖR ANALIZI BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 99
5.3. DFA ÖRNEKLEMİNİN DEMOGRAFİK PROFİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 101
5.4. GÜVENLİK MESELESİ TERCİHLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE YORUMU 102
5.5. DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALİZİ BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 104
5.5.1. Faktör Yapısı, Tavan Etkisi ve Teorik Yorumu 104
5.5.2. Faktör Yükleri, S23 Maddesinin Çıkarılması ve Revize Model 105
5.5.3. Model Uyum İndeksleri 106
5.5.4. Yakınsak ve Ayırt Edici Geçerlik 107
5.6. HIPOTEZLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ 108
5.6.1. H1: İç Tutarlılık 109
5.6.2. H2: Teorik Yapıyla Uyumluluk 109
5.6.3. H3: Çok Boyutluluk 110

5.6.4. H4: Sosyo-Demografik Farklılıklar 111
5.7. GENEL TEORİK DEĞERLENDİRME: GÜVENLİKLEŞTİRME, AŞIRI GÜVENLİKLEŞTİRME VE SİVİL HAKLAR 112
5.8. ARAŞTIRMANIN KISITLARI 114
6 SONUÇ VE ÖNERİLER 116
6.1. TEMEL BULGULAR VE KATKILAR 116
6.2. İLÇE BAZLI GÜVENLİK ALGISI PROFİLİ VE ÖNERİLEN MÜDAHALE ALANLARI 117
6.2.1. Müdahale Alanı 1: Sosyal Uyum — Bahçelievler, Başakşehir, Eyüpsultan, Gaziosmanpaşa, Küçükçekmece 118
6.2.2. Müdahale Alanı 2: Kent Güvenliği — Beşiktaş, Kartal 118
6.2.3. Müdahale Alanı 3: Ekonomik Güvenlik — Bağcılar, Beylikdüzü, Esenyurt, Kadıköy 119
6.2.4. Müdahale Alanı 4: Afet Hazırlığı — Bağcılar, Gaziosmanpaşa, Eyüpsultan, Esenyurt 120
6.3. GELECEK ARAŞTIRMA ÖNERİLERİ 121
KAYNAKÇA 124
TEZ ÇALIŞMASI EKLERİ 136
EK 1: MADDE HAVUZU 136
EK 2: UZMAN LISTESI VE DEĞERLENDIRME FORMU 145
EK 3: ESAS UYGULAMA ANKETI (39 MADDE) 154
EK 4: DFA ANKET FORMU (23 MADDE) 167
EK 5: AFA TAM PATTERN MATRIX VE MADDE ANALIZI SONUÇLARI 175
EK 6: NIHAI ÖLÇEK FORMU 178
EK 7: DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALIZI DWLS ÇIKTISI 181
ETİK KURUL ONAYI 184
ÖZGEÇMİŞ 185

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler	Açıklamalar
α	: Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı / istatistiksel anlamlılık
β	: Beta — standardize regresyon katsayısı
χ^2	: Ki-kare istatistiği
d	: Cohen d etki büyüklüğü katsayısı (t-testi)
df	: Serbestlik derecesi (degrees of freedom)
F	: F istatistiği (ANOVA)
h^2	: Ortak varyans değeri (communality)
η^2	: Eta-kare etki büyüklüğü katsayısı (ANOVA)
λ	: Lambda — standardize faktör yükü
M / Ort.	: Aritmetik ortalama
n	: Alt grup veya örneklem büyüklüğü
N	: Toplam örneklem büyüklüğü
ω	: McDonald'ın omega güvenirlik katsayısı
p	: Olasılık değeri (istatistiksel anlamlılık düzeyi)
r	: Pearson korelasyon katsayısı
r^2	: Determinasyon katsayısı — açıklanan varyans oranı
t	: Bağımsız örneklem t-testi istatistiği

Kısaltmalar	Açıklamalar
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi
ANOVA	: Analysis of Variance — Varyans Analizi
AVE	: Average Variance Extracted — Ortalama Açıklanan Varyans
bkz.	: Bakınız
CFI	: Comparative Fit Index — Karşılaştırmalı Uyum İndeksi
COPRI	: Copenhagen Peace Research Institute — Kopenhag Barış ve Çatışma Araştırmaları Enstitüsü
CR	: Composite Reliability — Bileşik Güvenirlik
CVI / KGİ	: Content Validity Index — Kapsam Geçerlilik İndeksi

CVR / KGO : Content Validity Ratio — Kapsam Geçerlilik Oranı

DFA : Doğrulayıcı Faktör Analizi

DWLS : Diagonally Weighted Least Squares — Köşegen Ağırlıklı En Küçük Kareler

FIML : Full Information Maximum Likelihood — Tam Bilgi Maksimum Olabilirlik

GA : Güven Aralığı

KMO : Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği ölçütü

NATO : North Atlantic Treaty Organization — Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

OECD : Organisation for Economic Co-operation and Development — Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

RMSEA : Root Mean Square Error of Approximation — Yaklaşık Hataların Ortalama Kökü

S-CVI : Scale-level Content Validity Index — Ölçek Düzeyinde Kapsam Geçerlilik İndeksi

SE : Standart hata (standard error)

SEGE : Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi

SS : Standart sapma

SRMR : Standardized Root Mean Square Residual — Standardize Ortalama Kökün Karesinin Artığı

TBA : Temel Bileşenler Analizi (Principal Components Analysis)

TLI : Tucker-Lewis Index — Tucker-Lewis İndeksi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

UNDP : United Nations Development Programme — Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

UNODC : United Nations Office on Drugs and Crime — Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

YEM : Yapısal Eşitlik Modellemesi

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 4. 1. *Boyut Bazında Kapsam Geçerlilik Oranı ve Kapsam Geçerlilik İndeksi Değerleri* 71

Tablo 4. 2. Pilot Örneklemin Demografik Özellikleri (n = 54) 73

Tablo 4. 3. Pilot Örneklemde Güvenlik Meselesi Tercihlerinin Etnik Kökene Göre Dağılımı (n = 54) 74

Tablo 4. 4. AFA Yöntemiyle Elde Edilen Pattern Matrix, Betimsel İstatistikler ve Güvenirlik Değerleri (n = 124) 77

Tablo 4. 5. Esas Uygulama Örnekleminin Demografik Özellikleri (n = 276) 80

Tablo 4. 6. Etnik Kökene Göre Güvenlik Meselesi Tercihleri (İlk İki Tercih, n = 276) 85

Tablo 4. 7. Dini İnanca Göre Güvenlik Meselesi Tercihleri (İlk İki Tercih, n = 276).... 86

Tablo 4. 8. İlçeye Göre Güvenlik Meselesi Tercihleri (İlk İki Tercih, n ≥ 10)..... 86

Tablo 4. 9. DFA Örneklemi Boyut Güvenirlik Katsayıları..... 87

Tablo 4. 10. DFA Standardize Faktör Yükleri, Standart Hatalar ve Anlamlılık Düzeyleri 88

Tablo 4. 11. DFA Model Uyum İndeksleri (DWLS Yöntemi, n = 276) 89

Tablo 4. 12. Yakınsak ve Ayırt Edici Geçerlik Göstergeleri (AVE ve CR) 90

Tablo 4. 13. Cinsiyete Göre Faktör Puanlarının Karşılaştırılması (Bağımsız Örneklem t-Testi) 90

Tablo 4. 14. Eğitim Düzeyine Göre Faktör Puanlarının Karşılaştırılması (Tek Yönlü ANOVA) 91

Tablo 4. 15. Medeni Hale Göre Faktör Puanlarının Karşılaştırılması (Tek Yönlü ANOVA) 91

Tablo 4. 16. Hane Aylık Gelirine Göre Faktör Puanlarının Karşılaştırılması (Tek Yönlü ANOVA) 92

Tablo 4. 17. Yaş ile Faktör Puanları Arasındaki Korelasyon 93

Tablo 4. 18. DFA Örneklemi Faktör Puanları Betimsel İstatistikleri (n = 276) 93

Tablo 4. 19. H4 Hipotezi Değerlendirme Özeti: Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Faktör Farklılıkları 93

Tablo 4. 20. İlçe Bazında Faktör Puanları, Güvenlik Meselesi Tercihleri ve Müdahale Alanları 94

ÖZET

Doktora Tezi

Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Toplumun Güvenliğe İlişkin Tutumları: İstanbul Örneklemi

Özge GENÇ SÜTLÜ

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü
Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilimler Doktora Programı

Danışman: Prof.Dr. Faruk AŞICIOĞLU

Bu araştırma, Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi çerçevesinde bireylerin güvenlikleştirme süreçlerine yönelik tutumlarını ölçmeye yönelik psikometrik açıdan geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, güvenlikleştirme algısının bireysel düzeyde ölçülmesine ilişkin metodolojik boşluğu doldurmak ve İstanbul'daki güvenlik algılarının ilçe bazında haritalanmasına katkı sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Çalışmada nicel araştırma yöntemi ve çok aşamalı ölçek geliştirme süreci benimsenmiştir. Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme sürecinin bileşenlerinden —güvenlikleştirici aktör, referans nesne, varoluşsal tehdit, konuşma eylemi, acil önlemler, hedef kitle kabulü ve birimler arası ilişkilere etkiler— hareketle oluşturulan 84 maddelik taslak havuz, 10 alan uzmanının kapsam geçerliliği değerlendirmesiyle 39 maddeye indirilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi (n = 124) ile üç faktörlü bir yapı elde edilmiş; doğrulayıcı faktör analizinde (n = 276) F1 boyutunun tavan etkisi nedeniyle nihai ölçek iki boyut ve dokuz maddeden oluşan forma kavuşmuştur: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü (F2, 6 madde) ve Acil Önlemler ile Sivil Haklar (F3, 3 madde).

Bulgular, ölçeğin güçlü psikometrik özellikler sergilediğini ortaya koymaktadır (F2: α = 0,805, CR = 0,831; F3: α = 0,807, CR = 0,769). Model uyum indeksleri kabul edilebilir düzeydedir (CFI = 0,936; TLI = 0,911). İlçe bazlı analizler, güvenlik gündeminin İstanbul'da homojen bir dağılım sergilemediğini göstermektedir: göç yoğunluklu ilçelerde toplumsal güvenlik, ekonomik kırılganlığın yüksek olduğu ilçelerde ekonomik güvenlik, Kâğıthane'de ise siyasi güvenlik sektörü öne çıkmaktadır. Sosyo-demografik analizlerde cinsiyet her iki faktörde de anlamlı farklılık yaratmıştır; eğitim düzeyi F2'yi, medeni hal ise F3'ü anlamlı biçimde etkilemiştir.

Bu çalışma, güvenlikleştirme teorisinin söylem odaklı nitel geleneğini bireysel tutum ölçümüne taşıyan ilk sistematik psikometrik girişim olarak alana katkı sunmaktadır.

Haziran 2026 , 202 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Güvenlikleştirme, Kopenhag Okulu, Güvenlik algısı, İstanbul, Ölçek geliştirme, Doğrulayıcı faktör analizi

ABSTRACT

Doctor of Philosophy Thesis

Public Attitudes Toward Security in the Context of the Copenhagen School's Securitization Theory: The Istanbul Sample

Özge GENÇ SÜTLÜ

Istanbul University-Cerrahpaşa
Institute of Forensic Medicine and Forensic Sciences
Department of Social Sciences
Social Sciences Doctorate Program

Supervisor: Prof. Faruk AŞICIOĞLU

This study aims to develop a psychometrically valid and reliable scale to measure individual-level attitudes toward securitization processes within the framework of Copenhagen School Securitization Theory. The research was designed to address the methodological gap in measuring securitization perceptions at the individual level and to contribute to the mapping of security perceptions across Istanbul's districts.

A quantitative research approach with a multi-stage scale development procedure was adopted. Drawing on the components of securitization theory—securitizing actor, referent object, existential threat, speech act, emergency measures, audience acceptance, and inter-unit effects—an initial pool of 84 items was developed and reduced to 39 items through content validity assessment by a panel of 10 domain experts. Exploratory factor analysis (n = 124) yielded a three-factor structure. In the confirmatory factor analysis stage (n = 276), the F1 dimension was excluded due to a ceiling effect, resulting in a final two-factor, nine-item scale: Securitizing Actor Power (F2, 6 items) and Emergency Measures and Civil Liberties (F3, 3 items).

Findings indicate strong psychometric properties (F2: $\alpha = .805$, CR = .831; F3: $\alpha = .807$, CR = .769) with acceptable model fit indices (CFI = .936; TLI = .911). District-level analyses reveal a heterogeneous security agenda across Istanbul: societal security concerns dominate in high-migration districts, economic security in economically vulnerable districts, and political security in Kâğıthane. Socio-demographic analyses showed significant gender differences across both factors; educational level significantly affected F2, while marital status affected F3.

This study represents the first systematic psychometric attempt to operationalize Copenhagen School securitization theory at the level of individual attitudes, offering a new methodological contribution to the field.

June 2026, 202 pages

Keywords: Securitization, Copenhagen School, Security perception, Istanbul, Scale development, Confirmatory factor analysis

1 GİRİŞ VE AMAÇ

Güvenlik, uluslararası ilişkilerden kent çalışmalarına kadar geniş bir alanda en merkezi kavramlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Klasik tanımlarda güvenlik, devletlerin varlığına yönelik askerî tehditlerden korunma olarak anlaşılmaktadır (Morgenthau, 1948; Waltz, 1979). Ancak 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren güvenlik, yalnızca devletlerin değil bireylerin, toplumların ve kimliklerin korunmasını da kapsayan çok boyutlu bir kavrama dönüşmüştür (Buzan, 1991; Baldwin, 1997). Özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde göç, terörizm, iklim değişikliği, ekonomik krizler ve salgın hastalıklar gibi sınır aşan sorunlar güvenlik gündeminin merkezine yerleşmiştir (Paris, 2001; UNDP, 1994).

Güvenliğin askerî odaklı dar tanımının ötesine geçilmesi, literatürde "genişleme" ve "derinleşme" tartışmalarını doğurmuştur (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Genişleme, güvenliğin ekonomik, çevresel, toplumsal ve siyasi boyutları kapsayacak şekilde açılmasını; derinleşme ise güvenliğin yalnızca devletlerarası değil, birey ve toplum düzeyinde de analiz edilmesini ifade etmektedir (Booth, 1991). Bu dönüşüm, güvenlik çalışmalarını daha kapsayıcı ve disiplinlerarası bir araştırma alanı haline gelmesine sebep olmuştur (Dalby, 1992; Huysmans, 1998).

Güvenliğin bu evrimi, farklı teorik yaklaşımların gelişmesine yol açmıştır. Realist yaklaşım güvenliği güç dengesi ve devletin bekasıyla özdeşleştirirken (Morgenthau, 1948; Walt, 1991), liberal yaklaşımlar uluslararası işbirliği ile kurumların güvenliğinin sağlanabileceğini savunmuştur (Keohane & Nye, 1977). İnşacı perspektifler, güvenliğin toplumsal olarak inşa edildiğini ve kimlikler ile normlar tarafından şekillendiğini ileri sürmüştür (Wendt, 1992; Adler, 1997). Marksist, feminist ve postyapısalcı kuramlar ise güvenliği ekonomik eşitsizlikler, toplumsal cinsiyet ilişkileri ve söylemsel pratikler bağlamında tartışmıştır (Tickner, 1992; Campbell, 1992; Cox, 1981). Bu kuramsal çeşitlilik, güvenliğin tek boyutlu bir kavram değil, çok katmanlı ve tartışmalı bir alan olduğunu göstermektedir.

1990'lardan itibaren eleştirel güvenlik çalışmaları, güvenliği yalnızca devlet merkezli yaklaşımlarla ele almanın yetersizliğine dikkat çekmiştir. Booth (1991) güvenliği

özgürleşme (emancipation) ile ilişkilendirerek bireylerin baskılardan kurtulmasını temel hedef olarak tanımlamıştır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Planının (UNDP, 1994) insan güvenliği yaklaşımı, güvenliği bireylerin refahı ve özgürlükleriyle ilişkilendirmiştir. Feminist yaklaşımlar, güvenlik politikalarının kadınların gündelik yaşamındaki etkilerini görünür kılmış (Enloe, 2000); Postyapısalcı yaklaşımlar ise güvenlik söylemlerinin kimlik inşa süreçlerinde oynadığı rolü ortaya koymuştur (Campbell, 1992). Bu eleştirel dönüşüm, güvenlik çalışmalarını normatif, toplumsal ve söylemsel boyutlarıyla zenginleştirmiştir.

Eleştirel güvenlik literatürü içinde öne çıkan Kopenhag Okulu, güvenliği söylemsel bir inşa süreci olarak kavramsallaştırmıştır. Ole Wæver'in (1995) güvenlikleştirme kavramı, güvenliğin dilsel performanslar ve toplumsal kabul üzerinden nasıl üretildiğini açıklamaktadır. Buzan, Wæver ve Wilde (1998), güvenliği beş sektörde (askerî, siyasî, ekonomik, toplumsal, çevresel) ele alarak genişletmiş, güvenlikleştirme teorisini ortaya koymuştur. Buna göre teori, güvenliği yalnızca tehditlerin nesnelliği üzerinden değil, söylemler ve hedef kitlenin (audience) kabulü üzerinden açıklamaktadır (Roe, 2008; Stritzel, 2007).

İstanbul, küresel göç hareketlerinin, terör tehdidinin, ekonomik dalgalanmaların ve deprem riskinin kesiştiği bir mega-kent olarak güvenlikleştirme süreçlerinin incelenmesi bağlamında uygun bir zemin sunmaktadır. Bu noktada, İstanbul halkının güvenliğe ilişkin tutumları, suç korkusu, göç algısı, kurumsal güven düzeyi ve afet farkındalığı gibi faktörlerle şekillenmektedir (Kirişci, 2003; Bahar, 2019).

Bu tez, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisini İstanbul bağlamında ampirik olarak sınamayı amaçlamaktadır. Çalışma üç düzeyde katkı sunmayı hedefler: (i) Güvenlikleştirmenin ölçülebilir boyutlarını operasyonelleştirerek İstanbul örnekleminde test etmek; (ii) "hedef kitle" kavramını yerel bağlama taşıyarak söylem–alımlama ilişkisini analiz etmek; (iii) bulguları yerel politika yapım süreçleriyle ilişkilendirerek güvenlik iletişimi, afet yönetimi ve toplumsal uyum politikalarına öneriler geliştirmek.

Çalışmada öncelikle uluslararası güvenlik ve güvenlik çalışmalarının gelişimi ile temel kuramlar incelenmiş olup eleştirel çalışmalar ve yeni açılımlar tartışılmıştır. Daha sonra Kopenhag Okulu ve güvenlikleştirme teorisi ayrıntılı biçimde ele alınmış, yöntem bölümü araştırmanın tasarımını ve analitik çerçevesini açıklamıştır. Bulgular ve tartışma

bölümleri İstanbul örneklemine dair ampirik sonuçları sunmuş; sonuç ve politika önerileri ise araştırmanın pratik katkılarını vurgulamıştır.

2 GENEL BİLGİLER

2.1. BİREY, TOPLUM VE DEVLETİN GÜVENLİĞİ

Güvenlik olgusu bireysel, toplumsal ve devlet düzeylerinde farklı boyutlara sahiptir. Birey güvenliği, temel hak ve özgürlüklerin korunması, fiziksel bütünlük ve yaşam hakkıyla ilişkilidir (Baldwin, 1997). Toplum güvenliği ise kolektif kimliklerin, yaşam biçimlerinin ve kültürel değerlerin korunmasına odaklanmaktadır (Buzan, 1991). Diğer yandan devlet güvenliği; egemenlik, toprak bütünlüğü ve rejim istikrarını içermektedir (Walt, 1991). Bu üç düzey birbirini besleyen ve kimi zaman çatışan güvenlik anlayışlarını yansıtmaktadır. İstanbul özelinde bireylerin suç korkusu ve afet kaygıları bireysel güvenlik düzeyinde öne çıkarken, göç ve toplumsal uyum tartışmaları toplum güvenliği bağlamında belirginleşmektedir (Tunca, 2022).

Güvenlik olgusu hangi düzeyde ele alınırsa alınsın —bireysel, toplumsal ya da devlet düzeyinde— belirli bir referans nesneyi, o nesneye yönelik tehdidi ve tehdide karşı alınacak önlemleri içermektedir (Baldwin, 1997; Buzan, 1991). Bu üç düzey birbirini dışlayan değil, iç içe geçen ve zaman zaman rekabet eden güvenlik anlayışlarını yansıtmaktadır. Özellikle günümüzde güvenlik söylemlerinin siyasal araç haline getirilmesi, birey, toplum ve devlet düzeylerinin farklı çıkarlar adına mobilize edilmesini mümkün kılmakta; bu durum güvenlik kavramını hem teorik hem de normatif açıdan tartışmalı bir alana dönüştürmektedir.

2.1.1. Tanımsal Çerçeve

Güvenlik, "tehditlerden özgürlük" gibi yalın bir şemsiye ifade olmaktan ziyade, hangi değerlerin, kimin için, neye karşı ve hangi araçlarla korunacağına ilişkin çok boyutlu bir kavramsal alandır (Baldwin, 1997). Baldwin, kavramı normatif tercihlerden ve ampirik gündemlerden ayrıştırarak güvenliği, "edinilmiş değerlere zarar gelme olasılığının düşüklüğü" olarak işlevsel biçimde yeniden tanımlamakta; bu yaklaşım hem birey hem toplum hem de devlet düzeyinde uygulanabilir bir ölçüt seti önermektedir (Baldwin, 1997). Buzan'ın çerçevesi ise güvenliği askeri, siyasi, ekonomik, çevresel ve toplumsal sektörlere ayırarak farklı referans nesnelerinin (birey, toplum, devlet) tehdit ve

kırılganlıklarını birlikte analiz etmeyi mümkün kılmaktadır (Buzan, 1991; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Güvenlik kavramına ilişkin tanımsal tartışmalar, disiplinin epistemolojik temellerini de biçimlendirmektedir. Geleneksel yaklaşımlar güvenliği nesnel bir durum olarak ele alırken eleştirel perspektifler, tehdidin ancak söylemsel bir inşa süreciyle anlam kazandığını öne sürmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bu epistemolojik ayrım, güvenliğin ölçülmesinde ve analiz biriminin belirlenmesinde doğrudan yansımalarını bulmaktadır. Devleti merkeze alan yaklaşımlar güvenliği dışsal tehditlerin yokluğuyla özdeşleştirirken birey ya da toplumu referans alan perspektifler, güvenliği algısal ve ilişkisel bir olgu olarak kavramsallaştırmaktadır (Baldwin, 1997).

Güvenliğin çok düzeyli yapısı, aynı meselenin birden fazla düzeyde eş zamanlı tehdit oluşturabileceğini de ortaya koymaktadır. Bir göç dalgası hem devlet düzeyinde sınır güvenliği sorunu, hem toplumsal düzeyde kimlik kaygısı hem de bireysel düzeyde istihdam rekabeti ya da suç korkusu olarak deneyimlenebilmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Huysmans, 1998). Bu analitik çoğullamanın güvenlikleştirme teorisi açısından önemi şudur: Aynı aktör, farklı referans nesnelerine yönelik güvenlikleştirme girişimlerini aynı anda sürdürebilmekte ve bu girişimler hedef kitlenin hangi düzeydeki kaygılarını daha güçlü hissettiğine bağlı olarak farklı kabulle karşılanmaktadır.

2.1.2. Birey Güvenliği

Birey güvenliği, fiziksel bütünlük, yaşam hakkı, özgürlükler ve refahın korunmasını içermekte olup insan güvenliği yaklaşımı bu odağı, "ülkelerden ziyade insanların güvenliği" olarak formüle etmektedir (UNDP, 1994). Baldwin'in işlevsel tanımı, birey güvenliğini tehdit eden riskleri (suç, şiddet, salgın, çevresel tehlike) bağlamsal bir olasılık-şiddet çarpanı olarak ele almayı önermektedir. Böylece bireysel düzeyde hem öznel korku hem de nesnel risk göstergeleri birlikte değerlendirilebilmektedir (Baldwin, 1997). İnsan güvenliği literatürü, toplumsal ve ekonomik kırılganlıkları (işsizlik, yoksulluk, barınma) güvenlik gündemine dahil ederek, güvenliğin salt "şiddetten korunma" değil "yapısal şiddetin" (yoksunluk, eşitsizlik) azaltılması anlamına geldiğini savunmaktadır (UNDP, 1994). Bireysel düzey, güncel güvenlikleştirme tartışmalarında hedef kitlenin algısal kabul eşiğini belirleyen ana zemindir; çünkü olağanüstü önlemlere rıza, bireylerin tehdit algıları ve kurumsal güveni üzerinden şekillenmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Bireysel düzeyde güvenlik algıları, nesnel risk göstergelerinden bağımsız biçimde şekillenebilmektedir. Suç korkusu araştırmaları, bireylerin mağduriyet oranlarının düşük olduğu ortamlarda dahi yüksek düzeyde kaygı yaşayabildiğini ortaya koymaktadır (Jackson, 2015; Slovic, 1987). Bu bulgu, bireyin tehdit değerlendirmesinin rasyonel bir hesaplamadan çok medya söylemleri, toplumsal güven ve kimliksel kaygılar tarafından yönlendirildiğine işaret etmektedir (Altheide, 2006; Slovic, 2000). Güvenlikleştirme teorisi bu zeminde, aktörün gerçek tehditten ziyade tehdidin söylemsel sunumunu inşa ettiğini öne sürerek bireysel algının nasıl siyasal bir kaynağa dönüşebildiğini açıklamaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Güvenlik algısının bireysel düzeyini etkileyen bir diğer etken, kurumsal güvendir. Levi ve Stoker (2000), siyasal güvenin bireylerin hem devlet kurumlarına yönelik beklentilerini hem de güvenlik politikalarına ilişkin kabullerini biçimlendirdiğini göstermektedir. Kurumsal güvenin yüksek olduğu ortamlarda bireyler, olağanüstü güvenlik önlemlerine daha yüksek rıza gösterme eğilimindeyken düşük güven ortamlarında aynı önlemler kuşkuyla karşılanmaktadır (Hetherington & Suhay, 2011). İstanbul örnekleminde bu ilişki, farklı demografik grupların güvenlik politikalarına yönelik tutumlarını anlamak açısından kurucu bir açıklama çerçevesi sunmaktadır.

2.1.3. Toplum (Societal) Güvenliği

Toplum güvenliği, bir topluluğun "öz kimliği"nin ve yaşam tarzının sürekliliğinin korunmasına odaklanmakta olup Kopenhag Okulu bu alanı dilsel/kimliksel tehditler, göç ve kültürel dönüşüm gibi olgularla ilişkilendirmektedir (Buzan, 1991; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Toplumsal güvenlikte referans nesnesi devletten ziyade "kolektif kimliktir"; tehdit, bu kimliğin varoluşsal devamlılığına yönelmişse güvenlik diline başvurulmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bu nedenle toplum güvenliği çoğu kez söylemsel mücadeleler üzerinden işlemekte; medya ve siyasal aktörler belirli toplumsal değişimleri "varoluşsal" çerçeveleyerek hedef kitlenin kabulüne sunmaktadır (Baldwin, 1997; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Kent ölçeğinde (İstanbul gibi) hızlı demografik hareketlilik, ekonomik baskılar ve afet riskleri, toplumsal güvenlik söylemlerini tetikleyebilmektedir. Bu söylemlerin meşruiyeti ise kurumsal güven ve tarihsel hafıza gibi kolaylaştırıcı koşullara dayanmaktadır (Buzan, 1991; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Toplum güvenliği tartışmalarında fiziksel tehditlerin ötesinde, bireylerin ve toplulukların kimliksel sürekliliğini ifade eden “ontolojik güvenlik” kavramı öne çıkmaktadır (Giddens, 1991; Mitzen, 2006). Ontolojik güvenlik, aktörlerin belirsizlik karşısında rutinlerini ve 'kendi olma' hallerini koruma arzusudur. İstanbul gibi hızlı demografik değişim ve yoğun göç alan metropollerde, yerleşik halkın güvenlik kaygıları çoğu zaman fiziksel bir tehditten ziyade, 'kentin dokusunun bozulduğu' veya 'eski İstanbul'un kaybolduğu' yönündeki ontolojik kaygılardan beslenmektedir (Kinnvall, 2004). Bu durum, güvenlikleştirme söylemlerinin neden rasyonel risk analizlerinden çok kimliksel kaygılar üzerinden kabul gördüğünü açıklamaktadır (Browning & Joenniemi, 2017).

Ontolojik güvenlik kavramı (Giddens, 1991; Mitzen, 2006), toplum güvenliğinin salt fiziksel tehdit boyutunun ötesine geçen bir derinliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bireyler ve topluluklar, belirsizlik ve hızlı değişim karşısında kimliksel sürekliliği koruma güdüsüyle hareket etmekte; bu güdü güvenlik söylemlerinin toplumsal kabulünü kolaylaştırmaktadır (Kinnvall, 2004). İstanbul'da göçle birlikte değişen mahalle dokusu, alışkın olunan sosyal çevrenin dönüşümü ya da demografik dengenin kayması, nesnel tehditten bağımsız biçimde toplumsal güvensizlik hissini besleyebilmekte ve güvenlikleştirici söylemlere zemin hazırlamaktadır. Bu dinamik, güvenlik algısının salt risk hesabına değil kimliksel hafızaya da dayandığını göstermektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

2.1.4. Devlet Güvenliği

Devlet güvenliği, egemenliğin, toprak bütünlüğünün ve anayasal düzenin korunmasını kapsamakta olup klasik güvenlik çalışmaları bu düzeyi merkez almaktadır (Buzan, 1991). Devlet, güvenliğin kurumsal sağlayıcısı olarak iç ve dış tehditlere karşı zor kullanma kapasitesini ve hukuksal araçları mobilize etmektedir. Ancak 1990’lar sonrası literatür, devlet güvenliğinin "genişletilmiş" gündemle (ekonomik/çevresel/toplumsal tehditler) iç içe geçtiğini vurgulamaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Devletin güvenliği ile birey/toplum güvenliği her zaman örtüşmemektedir; örneğin olağanüstü hâl uygulamaları kısa vadede devlet güvenliğini güçlendirirken bireysel hak ve özgürlükler üzerinde kısıtlar doğurabilir; bu gerilim, güvenlikleştirme kararlarının demokratik meşruiyetinde belirleyici olmaktadır (Baldwin, 1997; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Devletin güvenlik söylemini araçsallaştırma kapasitesi, güvenlikleştirme teorisinin temel öncüllerinden birini oluşturmaktadır. Siyasal aktörler, varoluşsal tehdit çerçevesini olağan siyasi rekabetten sıyrılmak, muhalefeti meşruiyet zemininden yoksun bırakmak ve olağanüstü önlemlere halk desteği sağlamak amacıyla işletebilmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bu süreçte devlet güvenliği söylemi toplumsal rızayı biçimlendiren bir araç hâline gelmekte; dış tehdidin içselleştirilmesi ise toplumsal uyumu pekiştirici bir işlev görmektedir (Davis & Silver, 2004). Söz konusu dinamik, güvenliğin söylemsel boyutunu yalnızca teorik değil ölçülebilir bir araştırma nesnesi olarak da öne çıkarmaktadır.

Türkiye bağlamında devlet güvenliği ve bireysel haklar arasındaki gerilim, özellikle terörle mücadele ve göç yönetimi alanlarında belirginleşmektedir (Neal, 2019). Bu iki alan, olağanüstü yasal düzenlemelerin yaygınlaştığı ve devletin kurumsal yetkilerini genişlettiği bağlamlara işaret etmektedir. Söz konusu koşullar altında güvenlik politikalarının ne ölçüde halk desteği gördüğü ve bu desteğin hangi demografik ve tutumsal değişkenlerle ilişkili olduğu, bu tezin yanıt aradığı temel sorular arasında yer almaktadır.

2.1.5. Düzeyler Arası İlişki ve Gerilimler

Birey, toplum ve devlet güvenliği bağlamında bu üç düzey arasındaki ilişki diyalektiktir. (i) Birey güvenliği zayıfladığında (örneğin suç mağduriyeti arttığında) hedef kitle düzeyinde daha sert güvenlik politikalarına destek eğilimi yükselmektedir; bu, devlet güvenliği lehine yetki genişlemesine meşruiyet sağlamaktadır (Baldwin, 1997). (ii) Toplum güvenliği kaygıları (kimliksel gerilimler, hızlı göç) siyasal aktörlerce varoluşsallaştırıldığında (varoluşsal bir tehdit olarak çerçevelendiğinde), olağanüstü önlem talebi üretilmektedir; ancak bu söylem, deseküritizasyon stratejileriyle (katılımcı yönetişim, kapsayıcı dil, risk iletişimi) yeniden olağan siyasete çekilebilmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). (iii) Devlet güvenliği adına alınan kararların bireysel haklarla dengelenmesi, normatif ve hukuksal çerçeveler üzerinden mümkün olmaktadır. İnsan güvenliği yaklaşımı ise bu denge için referans sunmaktadır (UNDP, 1994; Baldwin, 1997).

Üç güvenlik düzeyi arasındaki gerilimler, yalnızca kavramsal düzeyde değil kurumsal pratikler açısından da gözlemlenebilmektedir. Güvenlikleştirme teorisi, bu gerilimi çözüme kavuşturmak yerine görünür kılmayı tercih etmektedir: Bir meselenin olağanüstü tehdit statüsüne yükseltilmesi, hangi düzeyler adına hareket edildiğini, kimin güvenliğinin öncelendiğini ve bu tercihin kimler üzerinde maliyet doğurduğunu soran bir analitik alanı açmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Baldwin, 1997). Bu tezin temel motivasyonu, söz konusu gerilimin İstanbul sakinleri tarafından nasıl algılandığını sistematik biçimde ölçmek ve güvenlikleştirme süreçlerine yönelik tutumların bireysel, toplumsal ve devlet güvenliği düzeyleri arasındaki örüntülerle nasıl ilişkilendiğini ortaya koymaktır.

Üç güvenlik düzeyi arasındaki gerilim aynı zamanda güvenlik politikasının hangi referans nesneyi önceledeğini de belirlemektedir. Devlet güvenliği adına alınan olağandışı önlemler —gözetim genişlemesi, özgürlük kısıtlamaları, sınır denetimi— birey ve toplum güvenliğini hem destekleyebilmekte hem de zedeleyebilmektedir. Huysmans'ın (2006) göç bağlamında gösterdiği üzere, devlet güvenliği söylemi toplumsal güvenlik kaygılarını araçsallaştırarak bireysel hakları aşındıran politikaları meşrulaştırabilmektedir. Bu nedenle güvenlikleştirme algısını ölçmek, yalnızca hangi tehditlerin kabul gördüğünü değil bu kabul sürecinin hangi düzeyde işlendiğini ve hangi maliyetlere rıza gösterildiğini de sorgulayabilmeyi gerektirmektedir.

2.2. ULUSLARARASI GÜVENLİK VE GÜVENLİK ÇALIŞMALARININ GELİŞİMİ

Uluslararası güvenlik çalışmaları, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından bağımsız bir akademik alan olarak şekillenmiş ve zaman içinde hem kavramsal hem de metodolojik açıdan köklü bir dönüşüm geçirmiştir. Başlangıçta devlet merkezli ve askeri tehdit odaklı olan bu alan, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte ekonomik, çevresel, toplumsal ve insani boyutları kapsayan çok sektörlü bir yapıya evrilmiştir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Baldwin, 1997). Bu bölüm söz konusu dönüşümü kronolojik ve kuramsal bir çerçevede ele alarak güvenlikleştirme teorisinin içinden çıktığı entelektüel ortamı ortaya koymaktadır.

Güvenlik çalışmaları alanının evrimini anlamak, güvenlikleştirme teorisinin neden bu dönemde ortaya çıktığını kavramak açısından da zorunludur. Klasik güvenlik anlayışının

sağladığı teorik tekçilik, Soğuk Savaş'ın bitmesiyle birlikte yeterliliğini yitirmiş; bu boşluğu doldurmaya aday eleştirel ve söylem odaklı yaklaşımlar —başta Kopenhag Okulu olmak üzere— güvenlik çalışmalarında yeni bir araştırma programı olarak yerini almıştır (Wæver, 1995; Stritzel, 2007).

2.2.1 Güvenlik Çalışmalarının Ortaya Çıkışı (Klasik ve Soğuk Savaş Dönemi)

Güvenlik Çalışmaları, İkinci Dünya Savaşı sonrasında uluslararası ilişkiler disiplininin merkezine yerleşmiştir. Realist yaklaşıma göre güvenlik, devletin hayatta kalma mücadelesiyle özdeşleşmektedir (Morgenthau, 1948). Soğuk Savaş boyunca güvenlik, nükleer caydırıcılık, güç dengesi ve bloklar arası rekabet çerçevesinde ele alınmıştır (Waltz, 1979; Walt, 1991). Bu dönemde güvenlik çalışmaları, Stratejik Çalışmalar adıyla kurumsallaşmış; Schelling'in (1966) Caydırıcılık Teorileri ve Mutual Assured Destruction (Karşılıklı Güvence Altında İmha) gibi kavramlar güvenlik literatüründe belirleyici hale gelmiştir**.**

Stratejik çalışmalar paradigması, güvenliği esas olarak askeri güç dengesi ve caydırıcılık üzerinden ele almış; sivil araştırmacıların güvenlik gündemine katkısı uzun süre kısıtlı kalmıştır (Baldwin, 1997). 1970'lerin sonunda petrol krizleri ve çevresel bozulma gibi ekonomik ve ekolojik tehditler güvenlik tartışmalarına sızmaya başlamış; bu süreç güvenliğin "derinleştirilmesi" (daha geniş referans nesneleri) ve "genişletilmesi" (askeri dışı sektörler) tartışmalarını fiilen başlatmıştır (Dalby, 1992; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Walt (1991), bu dönemde güvenlik çalışmalarının kim tarafından, hangi yöntemlerle ve ne için yürütüldüğüne dair normatif ve metodolojik bir özeleştiri dalgasının yaşandığını aktarmaktadır.

Soğuk Savaş koşullarında güvenlik araştırmalarının devlet ve ittifak odaklı yapısı, güvenliğin analizinde meşru birim olarak yalnızca devleti kabul etmekteydi. Bu paradigma, özellikle ABD ve NATO bünyesindeki stratejik araştırma kurumlarıyla akademik çevrelerin iç içe geçmesi nedeniyle eleştirel sorgulama için sınırlı bir alan bırakmaktaydı (Booth, 2005). Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte bu sınırlılık, disiplinin yeniden yapılanmasına zemin hazırlamış ve yeni güvenlik gündemlerinin tanımlanmasına olanak tanımıştır.

2.2.2 Uluslararası Güvenlik Kavramının Genişlemesi (Soğuk Savaş Sonrası)

Soğuk Savaş sonrası dönemde güvenlik kavramının genişlemesi, hem coğrafi hem de tematik bir dönüşümü ifade etmektedir. Eski Yugoslavya'nın çöküşü, Ruanda soykırımı ve Orta Asya'daki çatışmalar, güvenlik tehdidinin artık ulus-devlet sınırlarıyla açıklanamayacağını ve sivil nüfusların da güvenliğin merkezi referans nesnesi olması gerektiğini gündeme taşımıştır (Paris, 2001; UNDP, 1994). Bu bağlamda "güvenlikleştirme" kavramının akademik çevrelerde hız kazanması tesadüf değildir: Teorik araçlara olan ihtiyaç ile güvenlik çalışmalarının pratik gündemleri örtüşmüş ve Kopenhag Okulu bu boşluğa yerleşmiştir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Güvenlik kavramının genişlemesi, aynı zamanda metodolojik tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Baldwin (1997), güvenliğin aşırı kapsamlı bir "sihirli sözcük" hâline gelmesinin analitik değerini aşındırabileceği uyarısında bulunmaktadır. Wæver (1995) ise bu riski, güvenlikleştirme teorisinin olağandışılık ve aciliyet kriterlerine bağlayarak sınırlandırmaya çalışmaktadır: Her tehdit güvenlik tehdidi olmamakta; bir meselenin güvenlik alanına girmesi ancak başarılı bir söylemsel performans ve hedef kitlenin kabulü ile gerçekleşebilmektedir.

Soğuk Savaşın sona ermesi, güvenlik çalışmalarında paradigmatik bir dönüşüm yaratmıştır. Berlin Duvarının yıkılması, güvenliğin sadece askeri tehditlerle açıklanamayacağına dair genel bir algıyı ortaya çıkarmıştır. Buzan (1991), güvenliği beş sektörde (Askeri, siyasi, ekonomik, toplumsal, çevresel) ele alarak kavramı genişletmiştir. UNDP (1994) Raporunda Ortaya Konulan İnsan Güvenliği Yaklaşımı, güvenliği bireylerin refahı, sağlik, çevre ve siyasi özgürlükleriyle ilişkilendirmiştir. Paris (2001) bu dönüşümü "Yeni Güvenlik Gündemi" Olarak adlandırarak göç, iklim değişikliği, terörizm ve ekonomik krizleri güvenliğin merkezine yerleştirmiştir. Bu dönem, güvenlik çalışmalarının disiplinlerarası nitelik kazandığı yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur (Baldwin, 1997; Dalby, 1992).

2.2.3 Güvenlik Kuramları

Realizm ve Neorealizm: Realizm, anarşik uluslararası sistemde güvenliği devletlerin hayatta kalma mücadelesi ve güç dengesi üzerinden açıklamaktadır (Morgenthau, 1948). Waltz'ın (1979) neorealizmi, güvenliği uluslararası sistemin yapısal koşullarıyla ilişkilendirerek güvenliği devletler arası güç dağılımı bağlamında değerlendirmektedir.

Liberalizm ve Neoliberal Kurumsalcılık: Liberal yaklaşımlar, güvenliği işbirliği ve kurumlar aracılığıyla mümkün görmektedir. Keohane ve Nye (1977), "Karmaşık Karşılıklı Bağımlılık" kavramıyla ekonomik ve siyasi ilişkilerin güvenliği pekiştirdiğini belirtmektedir. Keohane (1984), kurumların güvenlik ikilemini azaltıcı işlevini vurgulamaktadır.

Yapısalcı/İnşacı Yaklaşım: İnşacılar, güvenliğin sosyal olarak inşa edildiğini, tehdit ve dostluk algılarının aktörlerin kimlik ve normlarıyla belirlendiğini ileri süremektedir (Wendt, 1992; Adler, 1997). Bu perspektif, güvenliğin söylem ve toplumsal kabul aracılığıyla üretildiğini savunarak Kopenhag Okulu ile paralellik göstermektedir (Wæver, 1995).

Marksist ve Neo-Marksist Yaklaşımlar: Marksist kuram, güvenliği üretim ilişkileri ve sınıf mücadelesiyle ilişkilendirmektedir. Cox (1981), güvenliği hegemonik düzenin yeniden üretimi olarak yorumlamış; Wallerstein (1974), dünya sistem teorisiyle güvenliği merkez-çevre ilişkileri bağlamında incelemiştir. Neo-Marksist yaklaşımlar ise, küresel kapitalizmin krizlerini (enerji, çevre, eşitsizlik) güvenlik meseleleriyle ilişkilendirmektedirler (Gill, 1990).

Eleştirel Teoriler: Booth (1991) güvenliği özgürleşme (emancipation) ile ilişkilendirmektedir. Frankfurt Okulu'ndan esinlenen bu perspektif, güvenliğin nihai hedefini bireylerin özgürlüklerinin korunması olarak tanımlamakta olup normatif bir güvenlik projesi sunmaktadır (Booth, 2005).

Feminist Güvenlik Yaklaşımları: Feminist literatür, güvenlik çalışmalarının erkek egemen bakış açısını eleştirmek üzerine kuruludur. Tickner (1992), uluslararası ilişkilerde güvenliğin erkek deneyimlerinden türetildiğini, kadınların güvenlik algılarının göz ardı edildiğini savunmaktayken; Enloe (2000) ise güvenlik politikalarının kadınların gündelik hayatındaki etkilerini görünür kılmayı amaçlamıştır. Bu perspektif özünde güvenliği aile içi şiddet, cinsel şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi konularla ilişkilendirerek ele almaktadır.

Postyapısalcı Yaklaşımlar: Campbell (1992), güvenliği ulusal kimliğin inşa sürecinde söylemsel bir araç olarak görmektedir. Stritzel (2007) ise güvenlik söylemlerini metinsel ve konumsal güç ilişkileriyle açıklamaktadır. Postyapısalcılık güvenliği söylem, kimlik ve güç ilişkileri üzerinden okuyarak Kopenhag Okulunun güvenlikleştirme teorisinin temelini hazırlayan düşünsel zemini sağlamıştır.

Çevresel Güvenlik ve İnsan Güvenliği: Çevresel güvenlik yaklaşımı, iklim değişikliği ve doğal afetleri güvenlik gündemine dahil etmektedir (Dalby, 1992). İnsan güvenliği yaklaşımı ise bireylerin ekonomik, sağlık ve politik refahını güvenlik analizinin merkezine koymaktadır (UNDP, 1994; Paris, 2001).

2.2.4 Disiplinlerarası Açılımlar ve Türkiye/İstanbul Bağlamı

Güvenlik çalışmalarının disiplinlerarası dönüşümü Türkiye'de de yankı bulmuştur. Özellikle 1990'lar sonrasında, terör meselesi, Irak Savaşı'nın bölgesel etkileri ve ardından gelen Suriyeli mülteci akını güvenlik araştırmalarını güncelin merkezine taşımıştır (Kirişci, 2003; Neal, 2019). Bu süreçte Türk akademik güvenlik çalışmaları, uzun süre geleneksel devlet-merkezli perspektifi sürdürmüş; Kopenhag Okulu'nun kuramsal çerçevesi ise daha çok dış politika analizi ve AB-Türkiye ilişkileri bağlamında uygulanmıştır (Bilgin, 2010).

İstanbul'un konumu bu açıdan özgün bir araştırma bağlamı sunmaktadır. Hem küresel hem yerel güvenlik gündemlerinin kesiştiği, demografik hareketliliğin yoğun olduğu ve kurumsal kapasitesinin sınandığı bu kentte bireylerin güvenlik algıları; terörizm, göç, ekonomik kırılganlık ve afet riski gibi birden fazla sektördeki tehdidi aynı anda içermektedir (Özerdem & Jacoby, 2006; OECD, 2022). Bu çoğul tehdit ortamının bireysel algıları nasıl yapılandırdığı ve hangi güvenlikleştirme söylemlerinin hangi toplumsal kesimler tarafından kabul gördüğü, bu tezin ampirik sorusunu oluşturmaktadır.

Güvenlik çalışmaları artık yalnızca uluslararası ilişkilerle sınırlı kalmayıp çevresel bilimler, ekonomi, sosyoloji ve kamu sağlığıyla da yakından ilişkili bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Dalby, 1992). Türkiye'de güvenlik literatürü, terör, göç ve bölgesel güvenlik politikaları etrafinda yoğunlaşmaktayken İstanbul gibi Mega-kentlerde; göç, suç korkusu, afet riski ve toplumsal güvenlik meseleleriyle uluslararası güvenlik gündeminin yerel yansımaları somutlaştırmaktadır (Kirişci, 2003). İstanbul'a ilişkin detaylı bilgi ve değerlendirmelere ilerleyen bölümlerde yer verilmiştir.

2.3. ELEŞTİREL ÇALIŞMALAR VE YENİ AÇILIMLAR

Eleştirel güvenlik çalışmaları, geleneksel güvenlik anlayışının devlet merkezli ve askeri tehdit odaklı çerçevesine köklü bir itirazı temsil etmektedir. 1990'lardan itibaren güç kazanan bu perspektif, güvenliğin kimin için ve kim tarafından tanımlandığını

sorgulamakta; güvenlik söyleminin iktidar ilişkileriyle olan bağını görünür kılmaktadır (Booth, 1991, 2005; Cox, 1981). Bu bölüm eleştirel güvenlik çalışmalarının temel yaklaşımlarını sunmakta ve bu yaklaşımların Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisiyle nasıl bir ilişki kurduğunu tartışmaktadır.

Eleştirel yaklaşımların ortak paydası güvenliği siyasallaştırılmış ve değer yüklü bir alan olarak kavramaktır. Bu perspektiften bakıldığında hangi meselelerin güvenlik tehdidi olarak tanımlandığı, hangi aktörlerin bu tanımlamayı yaptığı ve bu süreçte kimlerin güvenliğinin öncelendiği başlı başına araştırma soruları hâline gelmektedir (Campbell, 1992; Booth, 2005). Bu sorular, güvenlikleştirme teorisinin temel analitik gündemini de biçimlendirmektedir.

2.3.1. Tanımsal Çerçeve

Kopenhag Okulunun da içerisinden doğduğu eleştirel güvenlik çalışmaları, 1990'lardan itibaren güvenlik literatüründe güçlü bir alternatif yaklaşım olarak gelişmiştir. Realizm ve liberalizmin devlet merkezli bakışına karşı çıkarak güvenliğin yalnızca askerî tehditler ve devletlerarası ilişkiler üzerinden açıklanamayacağını savunmuştur (Booth, 1991). Bu perspektif özünde, güvenliğin kimin için, hangi değerler temelinde ve hangi yöntemlerle sağlandığını sorgulamaktadır (Booth, 2005).

Eleştirel güvenlik çalışmaları, güvenliği "verili" bir olgu olarak değil, siyasal tercihlerin ve güç ilişkilerinin ürünü olarak sorgulamaktadır. Bu perspektiften bakıldığında "güvenlik" söylemi tarafsız bir tanımlama değil, belirli aktörlerin belirli gündemleri meşrulaştırmak için başvurduğu stratejik bir araçtır (Campbell, 1992; Cox, 1981). Eleştirel güvenlik literatürü bu nedenle üç temel soruyu önceliklendirmektedir: Kimin güvenliği? Neye karşı? Ve kim tarafından tanımlanmış (Booth, 2005)? Bu sorular, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme analizinin normatif zeminini de biçimlendirmektedir.

Eleştirel yaklaşımların ortak paydası, güvenliğin siyasallığını görünür kılmaktır. Bu siyasallık özellikle iki düzeyde kendini göstermektedir: Makro düzeyde, güvenlik söylemi uluslararası sistemdeki hegemonik yapıların yeniden üretimine katkıda bulunmaktadır (Cox, 1981; Gill, 1990). Mikro düzeyde ise kimliğin, cinsiyetin, sınıfın ve etnik kökenin güvenlik deneyimini farklılaştırdığı; aynı toplumsal gerçekliğin farklı gruplar tarafından farklı biçimlerde tehdit olarak kurgulandığı gözlemlenmektedir

(Tickner, 1992; Enloe, 2000). Bu çoğulculuk, güvenlik araştırmalarının nicel ölçüm aracı geliştirme girişimleriyle de doğrudan örtüşmektedir.

2.3.2. Özgürleşme (Emancipation) Yaklaşımı

Ken Booth'un (1991) ortaya koyduğu özgürleşme perspektifi, güvenliğin temel amacını bireylerin özgürlüklerinin genişletilmesi olarak tanımlamaktadır. Ona göre güvenlik, askeri güç ya da devletin bekası değil, bireylerin baskı ve yoksunluklardan kurtulmasıdır. Bu bakış açısı, insan güvenliği yaklaşımıyla (UNDP, 1994) örtüşmekte olup yalnızca nesnel tehditlerden korunmak değil, aynı zamanda adalet ve eşitliğin tesis edilmesi bağlamında da güvenlik çalışmalarının normatif bir boyut taşıması gerektiği vurgulanmaktadır (Booth, 2005).

Booth'un özgürleşme perspektifi, güvenlik araştırmalarında normatif bir çıpa işlevi görmektedir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin geliştirilmesi ile güvenliğin tesis edilmesi arasındaki ilişkiyi bir ödünleşim değil, birbirini tamamlayan süreçler olarak gören bu yaklaşım, yalnızca tehdidin yokluğunu değil insan kapasitelerinin gelişimini güvenliğin ölçütü saymaktadır (Booth, 1991, 2005). Bu normatif tutum, güvenlikleştirme teorisiyle gerilimli bir ilişki içindedir: Wæver'in (1995) analitik çerçevesi güvenlikleştirmenin nasıl gerçekleştiğini açıklarken özgürleşme perspektifi güvenliğin nasıl olması gerektiğini tanımlamaktadır. Her iki yaklaşım da bu çalışmada bir arada kullanılmaktadır: İstanbul'da güvenlik söylemlerinin ne denli etkili biçimde mobilize edildiğini ölçerken, bu sürecin sivil haklar ve toplumsal katılım üzerindeki olası maliyetlerini de göz ardı etmemek gerekmektedir.

Özgürleşme perspektifinin pratik bir yansıması olarak deseküritizasyon kavramı, belirli meselelerin güvenlik dilinden olağan siyaset alanına geri çekilmesini ifade etmektedir (Wæver, 1995; Aradau, 2004). Göç meselesini bir varoluşsal tehdit olarak değil demografik bir yönetim sorunu olarak ele almak; ekonomik krizleri güvenlik değil kalkınma politikası çerçevesinde tanımlamak bu sürecin pratik örnekleri arasında sayılabilmektedir. Bu açıdan deseküritizasyon, Booth'un (1991) özgürleşme idealini operasyonel hâle getiren somut bir siyasal seçeneği olarak konumlanmaktadır.

2.3.3. İnsan Güvenliği

1994 UNDP raporu ile literatüre giren insan güvenliği kavramı; güvenliği bireyi referans alarak toplumsal refah, sağlık, eğitim, çevre ve siyasi özgürlükler temelinde yeniden

tanımlamaktadır (UNDP, 1994). Paris (2001), bu anlayışı disipline yön veren bir paradigma kayması olarak yorumlayarak devlet merkezli güvenlik anlayışından birey merkezli bir kavrayışa geçişin önünü açtığını belirtmiştir. Bu çerçevede, bireylerin gündelik yaşamına doğrudan dokunan bir güvenlik kavrayışından söz etmek mümkün hale gelmiştir (UNDP, 2022).

İnsan güvenliği kavramının siyasal alandaki en somut yansıması, yönetişim tartışmalarında güvenliğin bireyin refahından ayrı ele alınamayacağı ilkesinin yaygınlaşması olmuştur. Bu çerçevede uluslararası kuruluşlar güvenliği salt istikrar değil insani kalkınmayla ilişkilendiren bir söylem geliştirmiş; barışı koruma operasyonlarından kalkınma yardımı tasarımına kadar geniş bir yelpazede bu kavramsal kaymanın etkileri gözlemlenmiştir (UNDP, 1994; Paris, 2001). Akademik açıdan ise insan güvenliğinin aşırı kapsayıcı yapısı eleştirilere konu olmuştur; Paris (2001), kavramın analitik keskinliğini yitirmeden her türlü insani soruna uygulanmasının güvenlik çalışmalarında kavramsal bir deflasyona yol açabileceğini uyarısında bulunmaktadır.

Bireysel güvenlik ile insan güvenliği arasındaki bu analitik gerilim, ölçek geliştirme çalışmaları açısından da önem taşımaktadır. Güvenlikleştirme algısını ölçmeye yönelik bir araç tasarlanırken bireylerin hangi tehditleri "varoluşsal" düzeyde deneyimlediklerini saptamak, salt fiziksel tehdit algısının ötesine geçmeyi gerektirmektedir. Ekonomik güvensizlik, kimliksel kaygılar ve kurumsal güven gibi değişkenler, insan güvenliği perspektifinin güvenlikleştirme araştırmasına katkısı olarak bu çalışmada gözetilmiştir (Paris, 2001; Karyotis & Patrikios, 2010; Baele & Thomson, 2017).

2.3.4. Kopenhag Okulu'na doğru

Eleştirel çalışmalar, güvenliğin genişletilmesi ve derinleştirilmesi tartışmalarını mümkün kılan ekol olarak anılmaktadır. Güvenliğin yalnızca devletin bekasına indirgenemeyeceği, bireylerin ve toplumların güvenliğinin de analiz edilmesi gerektiğini literatürde görünür kılan eleştirel çalışmalar bağlamında Kopenhag Okulu, güvenliği söylem temelli bir toplumsal inşa süreci olarak yorumlamış ve güvenlikleştirme teorisini geliştirmiştir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Wæver, 1995). Böylece güvenlik çalışmaları, klasik ve eleştirel yaklaşımlar arasında köprü kurarak yeni bir araştırma programına yönelmiştir.

Kopenhag Okulu, eleştirel güvenlik çalışmalarının normatif birikiminden yararlanırken ampirik ölçülebilirlik kaygısıyla ondan belirli ölçüde ayrışmaktadır. Wæver (1995) ve

Buzan vd. (1998), güvenliğin inşa sürecini analiz etmek için söylem analizini merkeze alan bir metodoloji önermiş; bu tercih Booth'un (1991) özgürleşme odaklı normatif programından uzaklaşmayı beraberinde getirmiştir. Kopenhag Okulu'nun katkısı bu açıdan eleştirel çalışmaların kavramsal açılımlarını sistematik bir teorik çerçeveye taşımak ve bu çerçeveyi ampirik uygulamalar için erişilebilir kılmak olarak değerlendirilebilmektedir (Stritzel, 2007; Wilkinson, 2007).

Bu ilişki, söz konusu çalışmanın kuramsal konumlanması için de belirleyicidir. Tez, eleştirel güvenlik çalışmalarının güvenlik olgusunu değer-yüklü bir sosyal inşa olarak gören bakışını benimsemektedir. Bununla birlikte, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme sürecini sistematik boyutlara ayıran analitik çerçevesi —güvenlikleştirici aktörün gücü, referans nesnenin tehdidi, hedef kitlenin kabulü— ölçek geliştirme çalışmasının teorik iskeletini oluşturmaktadır. Böylece eleştirel perspektif bir araştırma motivasyonu, güvenlikleştirme teorisi ise bir operasyonelleştirme aracı olarak işlev görmektedir (Booth, 2005; McDonald, 2008).

2.4. KOPENHAG OKULU VE GÜVENLİKLEŞTİRME TEORİSİ

Güvenlikleştirme, bir aktörün (genellikle devlet, siyasi lider, güvenlik uzmanı ya da medya) bir konuyu güvenlik tehdidi olarak tanımlaması ve bu konuda özel önlemler alınması gerektiğini savunmasıyla başlamaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bir konu güvenlik tehdidi olarak sunulduğunda, o konu olağan politik süreçlerin dışına taşınarak acil durum tedbirlerinin uygulanması gerekçelendirilebilmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Ole Wæver'e göre bir konunun güvenlikleştirilmesi, temelde dilsel bir eylem (speech act) olup şu aşamaları izleyen bir süreçte gerçekleşir: Bir aktör, belirli bir konuyu —göç, çevre, sağlık veya terörizm gibi— söylemleri aracılığıyla güvenlik tehdidi olarak tanımlar; bu söylem hedef kitle tarafından kabul görmeye başlar; nihayetinde tehdit olarak çerçevelenen konu standart siyasi süreçlerin dışına çıkarılarak olağanüstü önlemlerin uygulanması meşru hâle getirilmektedir (Wæver, 1995; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Terörizm, güvenlikleştirmenin en yaygın örneklerinden birini oluşturmaktadır. Siyasi liderler terörizmi büyük bir ulusal tehdit olarak tanımlayarak bireysel özgürlükleri

kısıtlayan güvenlik önlemlerini —kitlesel gözetim uygulamaları gibi— meşrulaştırabilmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Göç de bazı bağlamlarda toplumsal ya da ekonomik bir sorun olmaktan çıkarılarak ulusal güvenlik sorunu olarak çerçevelenmekte; bu süreç ayrımcı politikaların normalleşmesine zemin hazırlamaktadır (Huysmans, 2006). Geleneksel güvenlik gündeminin dışında kalan çevre krizi ve iklim değişikliği de güvenlikleştirilen konular arasına girmiş; bu çerçeveleme söz konusu alanda sert önlemlerin meşrulaştırılmasını kolaylaştırmaktadır (Trombetta, 2008).

2.4.1. Kuramsal Arka Plan

Kopenhag Okulu, 1980'lerin sonunda Barry Buzan'ın güvenlik kavramını yeniden tanımlamaya yönelik çalışmalarıyla filizlenmiş; 1990'larda Ole Wæver ve Jaap de Wilde'in katkılarıyla sistematik bir kuram kimliği kazanmıştır. Okulun entelektüel merkezi, Danimarka'daki Barış ve Çatışma Araştırmaları Enstitüsü (COPRI) olmuştur. Buzan'ın 1983 tarihli *People, States and Fear* adlı eseri, güvenliğin yalnızca askeri tehditlerle sınırlı tutulamayacağını ortaya koyarak okulun kavramsal zeminini hazırlamıştır. Wæver ise aynı dönemde dil felsefesinden ve Austin'in söz edimi (speech act) teorisinden beslenerek güvenliği bir söylemsel pratik olarak konumlandırmış; güvenlikleştirme kavramını ilk kez 1989 tarihli yayımlanmamış çalışma kâğıdında kullanmıştır. Bu birikimin olgunlaşmış ifadesi olan *Security: A New Framework for Analysis* (Buzan, Wæver ve de Wilde, 1998), güvenlik analizini beş sektöre — askeri, siyasi, ekonomik, toplumsal ve çevresel — genişleterek alanın referans metni haline gelmiştir. Böylece Kopenhag Okulu, ne geleneksel realizmin devlet merkezli güvenlik anlayışını ne de insan güvenliği yaklaşımının normatif çerçevesini benimseyerek ikisi arasında özgün bir analitik konum üretmiştir (Baldwin, 1997; Buzan vd., 1998).

Kopenhag Okulu'nun entelektüel merkezi olan COPRI (Kopenhag Barış ve Çatışma Araştırmaları Enstitüsü), teorinin sistematik biçimde olgunlaşmasına kurumsalların zemin hazırlamıştır. Buzan'ın 1983 tarihli People, States and Fear adlı eseri, güvenliğin askeri tehditlerle sınırlı tutulamayacağını ve devlet dışı referans nesnelerinin de analize dahil edilmesi gerektiğini öne sürmüştür. Bu çalışma, Soğuk Savaş ortodoksisinin güvenlik anlayışına yönelik ilk sistematik eleştirilerden birini oluşturmuş; güvenlik çalışmalarında kavramsal bir yeniden yapılanmanın fitilini ateşlemiştir (Buzan, 1991; Baldwin, 1997).

Wæver ise aynı dönemde dilbilim ve söz edimi teorisinden beslenerek güvenliği performatif bir pratik olarak yeniden tanımlamıştır. 1989 tarihli yayımlanmamış çalışma kâğıdında ilk kez kullandığı "güvenlikleştirme" kavramı, güvenliği nesnel bir olgu değil söylemsel bir eylem olarak konumlandırmıştır (Wæver, 1995). Bu epistemolojik dönüşüm, güvenlik çalışmalarını devlet kapasitesini ölçmekten tehdidin nasıl inşa edildiğini anlamaya yönelten köklü bir metodolojik kaymayı da beraberinde getirmiştir. Buzan, Wæver ve de Wilde'in (1998) ortak çalışması bu birikimi güvenlik sektörleri, referans nesneler ve güvenlikleştirme süreci kavramları etrafında bütünleştirmiş; alan için kurucu bir metin oluşturmuştur.

2.4.2. Söz Edimi (Speech Act) Yaklaşımı

Ole Wæver (1995), güvenlikleştirme sürecini dilsel performans üzerinden açıklamaktadır: Bir aktör bir konuyu varoluşsal tehdit olarak sunduğunda, bu söylem bir "söz edimi" işlevi görmekte ve bu sürecin tamamlanabilmesi için hedef kitlenin tehdidi kabul etmesi gerekmektedir. Böylece sıradan bir sorun, olağan siyaset alanından çıkarılarak olağanüstü önlemler gerektiren bir güvenlik meselesine dönüştürülmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Burada kritik unsur, hedef kitlenin tehdidi kabul ederek bu olağanüstü önlemleri meşru görmesidir (Roe, 2008). Bu noktadaki eleştiriler ise teorinin Batı-merkezli olduğu ve pratik bağlamları göz ardı ettiği yönündedir (Balzacq, 2011).

Söz edimi teorisi, Austin'in (1962) "performatif" dil anlayışına dayanmaktadır: bazı sözler yalnızca bir durumu betimlemez, aynı zamanda o durumu yaratır. "Sizi evli ilan ediyorum" cümlesi bu performatifliğin klasik örneğidir; söz söylenmekle eylem gerçekleşmektedir. Wæver (1995), güvenlikleştirmeyi benzer bir performatif mantıkla açıklamaktadır: yetkili bir aktör tarafından söylenen "bu konu varoluşsal bir tehdittir" ifadesi yalnızca bir gözlemi değil, olağanüstü önlemlere kapı açan bir güvenlik söylemini inşa etmektedir. Bu mantık, güvenlik söyleminin nesnel tehditlerden bağımsız olarak güvenlik gerçekliği üretebileceğini göstermesi bakımından devrimci bir analitik katkıyı temsil etmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Söz ediminin geçerliliği yalnızca kullanılan dilden değil, bu dili kullanan aktörün konumsal otoritesinden de kaynaklanmaktadır. Stritzel (2007), bu noktada Kopenhag Okulu'nun zayıf kaldığını ileri sürerek güvenlikleştirmenin başarısının söylemin dilsel gücüne ek olarak aktörün kurumsal pozisyonuna, pratik bağlamlara ve toplumsal ön

kabulüllere bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışma, söz konusu genişletilmiş perspektifi operasyonelleştirmeyi amaçlamakta; güvenlikleştirici aktörün gücüne ilişkin bireysel algıyı bağımsız bir ölçüm boyutu olarak ele almaktadır.

2.4.3. Güvenlikleştirme Süreci

Güvenlikleştirme süreci üç aşamada işlemektedir: (i) bir meselenin varoluşsal tehdit olarak tanımlanması, (ii) hedef kitlenin bu çerçeveyi kabul etmesi, (iii) olağanüstü önlemlerin meşrulaşması (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Buna göre süreç, söylem ile toplumsal bağlamın etkileşimiyle gerçekleşmektedir (Balzacq, 2005). Stritzel (2007), güvenlikleştirme sürecinde söylemin metinsel gücü, konumsal gücü ve mevcut söylemlerle olan ilişkisini analiz ederek süreci daha da detaylandırmaktadır. Balzacq (2011) ise güvenlikleştirmenin yalnızca söylemsel değil, pratik ve bağlamsal unsurlarla da açıklanması gerektiğini savunarak eleştirel bir bakış açısı sunmaktadır.

Güvenlikleştirme, bir aktörün — genellikle devlet, siyasi lider, güvenlik uzmanı ya da medya — bir konuyu güvenlik tehdidi olarak tanımlaması ve bu konuda özel önlemler alınması gerektiğini savunmasıyla başlamaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Wæver, 1995). Bir konu güvenlik tehdidi olarak sunulduğunda, o konu olağan politik süreçlerin dışına taşınarak acil durum tedbirlerinin uygulanması gerekçelendirilebilmektedir (Neal, 2019; Huysmans, 2006).

Ole Wæver'e göre bir konunun güvenlikleştirilmesi temelde dilsel bir eylem (speech act) olup şu aşamaları izleyen bir süreçte gerçekleşir: bir aktör, göç, çevre, sağlık veya terörizm gibi bir konuyu söylemleri aracılığıyla güvenlik tehdidi olarak tanımlar; bu söylem hedef kitle — halk, siyasi liderler veya uluslararası toplum — tarafından kabul görmeye başlar; nihayetinde tehdit olarak tanımlanan konu standart siyasi süreçlerin dışına çıkarılarak demokratik tartışmanın yerini olağanüstü önlemlerin meşrulaştırılması alır (Wæver, 1995; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Roe, 2008).

Terörizm, güvenlikleştirmenin en yaygın örneklerinden birini oluşturmaktadır. Siyasi liderler terörizmi büyük bir ulusal tehdit olarak tanımlayarak bireysel özgürlükleri kısıtlayan güvenlik önlemlerini — kitlesel gözetim uygulamaları gibi — meşrulaştırabilmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Neal, 2019). Göç de bazı bağlamlarda toplumsal ya da ekonomik bir sorun olmaktan çıkarılarak ulusal güvenlik sorunu olarak çerçevelenmekte; bu süreç ayrımcı politikaların normalleşmesine zemin

hazırlamaktadır (Huysmans, 2006; Erdoğan, 2020). Geleneksel güvenlik gündeminin dışında kalan çevre krizi ve iklim değişikliği de güvenlikleştirilen konular arasına girmiş; bu çerçeveleme söz konusu alanda sert önlemlerin meşrulaştırılmasını kolaylaştırmaktadır (Trombetta, 2008).

2.4.4. Deseküritizasyon

Deseküritizasyon (Güvenlik Dışı Konu Haline Getirme), güvenlikleştirmenin aksine, bir konuyu güvenlik dışı alana çekmek, konunun yeniden normal politik süreçler içinde ele alınmasını ifade eden bir süreçtir. Kopenhag Okulunun geliştirdiği bu kavrama göre deseküritizasyon, bir meselenin olağanüstü önlemler alanından çıkarılarak normal siyaset alanına geri çekilmesi sürecidir (Wæver, 1995). Bu yaklaşım, aşırı güvenlikleştirici söylemlerin demokratik dengeyi bozabileceğini dolayısıyla bazı konuların siyasete iade edilmesinin daha kapsayıcı ve sürdürülebilir çözümler sağlayacağını vurgulamaktadır. Güvenlik dışı konu haline getirme, demokratik sistemlerin sürdürülebilirliği açısından önemli bir aşama olup; varoluşsal tehdit olarak ele alınan bir konunun (örneğin, göçmen sorunu), politik bir mesele olarak ele alınması ile güvenlikleştirme alanının dışına çıkarılmasına yönelik sürecin bütününü kapsamaktadır.

Wæver (1995), deseküritizasyonu normatif açıdan olumlu bir süreç olarak değerlendirmektedir: bir meselenin güvenlik alanından çıkarılması, o meseleyle ilgili açık siyasi tartışma ve demokratik müzakere ortamının yeniden tesis edilmesi anlamına gelmektedir. Bu perspektif, güvenlikleştirmenin paradoksal bir biçimde hem tehdidi kontrol altına almanın hem de demokratik normları askıya almanın aracı olduğunu ortaya koymaktadır (Aradau, 2004; Neal, 2019). Güvenlik söylemi belirli karar alanlarını parlamenter denetimin dışına taşıdığında, deseküritizasyon bu karar alanlarını yeniden olağan siyasete kazandırmayı hedeflemektedir.

Pratik siyasal bağlamında deseküritizasyon, yalnızca retorik bir tercih değil kurumsal ve toplumsal koşullar tarafından belirlenen bir süreçtir. Göç meselesini güvenlik dilinden insani kalkınma diline çevirmek, toplumun bu söylemi kabul etme kapasitesine ve siyasal aktörlerin bu yönde motivasyona sahip olmasına bağlıdır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Huysmans, 2006). İstanbul bağlamında güvenlik gündeminin çok sektörlü yapısı ve farklı ilçe profillerinin ortaya koyduğu heterojen örüntü, deseküritizasyon stratejilerinin de farklılaştırılmış biçimde tasarlanması gerektiğine işaret etmektedir.

2.4.5. Sektörel Güvenlik Yaklaşımı

Kopenhag Okulu, geleneksel görüşlerin aksine güvenlik çalışmalarının sadece askeri konularla sınırlı kalamayacağını ve çok daha geniş bir perspektife ihtiyaç olduğunu savunmuş olup; güvenlikleştirme süreçlerinin farklı alanlarda nasıl işlediğini gösteren beş sektör üzerinden süreci incelemektedir. Bunlar; askeri güvenlik (geleneksel devlet ve savunma güvenliği), siyasi güvenlik (egemenlik, ideoloji ve siyasi istikrarın korunması), ekonomik güvenlik (ülkenin ekonomik sisteminin tehditlerden korunması), toplumsal güvenlik (kimlik, kültür ve sosyal uyumun korunması) ve çevresel güvenliktir (doğal çevrenin ve kaynakların korunması) (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Toplumsal güvenlik, kimlik ve kültürel değerlerin korunmasıyla ilişkiliyken; çevresel güvenlik iklim değişikliği ve afet riskleriyle yakından ilişkilidir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). İstanbul bağlamında göç, terör, suç korkusu ve deprem riski bu sektörlerin birbirine eklemlendiği somut bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır (Parsons, 2004; Bahar, 2019). Okulun teorisyenlerine göre göç veya iklim değişikliği gibi konular yalnızca sosyal ya da çevresel sorunlar değil; aynı zamanda güvenlik tehdidi olarak da çerçevelenebilmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Trombetta, 2008).

Sektörel analiz, farklı toplumsal alanlarda işleyen güvenlikleştirme dinamiklerini birbirinden ayrıştırarak karşılaştırmalı bir çerçeve sunmaktadır. Ekonomik güvenlik, devlet ve kurumların ekonomik işleyişini tehdit eden olguları kapsamakta; toplumsal güvenlik ise kimlik ve kültürel değerlerin sürekliliğine yönelik tehditleri içermektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bu çerçevede İstanbul gibi çok sektörlü tehdit algısının yoğun biçimde yaşandığı kentlerde, güvenlik araştırmalarının tek bir sektörle sınırlı kalması güvenlik gerçekliğinin bütününü kavramayı olanaksız kılmaktadır (Özerdem & Jacoby, 2006). Bu çalışmanın örnekleminde ekonomi, göç (toplumsal güvenlik) ve şiddet olayları gibi birden fazla sektöre ait meselelerin öncelikli güvenlik gündemi olarak öne çıkması, sektörel çoğulluğun İstanbul bağlamındaki ampirik karşılığını sunmaktadır (TÜİK, 2023; Bahar, 2019).

2.4.6. Hedef Kitle (Audience) Kavramı

Roe (2008), güvenlikleştirme sürecinde hedef kitlenin merkezi rolüne dikkat çekmiştir. Bir söylemin güvenlikleştirici etki yaratabilmesi için yalnızca aktörün beyanı yetmez; hedef kitlenin de bu söylemi kabul etmesi gerekir. Bu nedenle güvenlikleştirme, tek yönlü

bir performans değil, söylem ile toplumsal rıza arasındaki etkileşimdir. İstanbul'da kamuoyu, medya ve yerel topluluklar bu sürecin en kritik aktörleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kopenhag Okulu'nun klasik tanımında hedef kitle, güvenlikleştirme hamlesini onaylayan veya reddeden görece pasif bir konumda ele alınmıştır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Ancak Balzacq (2005) ve Côté (2016), hedef kitlenin yalnızca son onayı veren bir merci olmadığını; aynı zamanda kültürel bağlam ve tarihsel hafıza aracılığıyla güvenlik söylemini dönüştürebilen aktif bir özne konumunda bulunduğunu vurgulamaktadır. Balzacq'a (2005) göre güvenlikleştirme, değişmez bir "söz edimi" değil; konuşmacı ve dinleyici arasında süregiden stratejik bir pratiktir. Bu bağlamda İstanbul halkının güvenlik algısı, yalnızca siyasi elitlerin söylemlerinin bir yansıması değil; aynı zamanda kendi gündelik deneyimlerinin —suç, ekonomi, deprem— bu söylemlerle girdiği etkileşimin bir ürünüdür (Côté, 2016; Bahar, 2019).

Güvenlikleştirme teorisinin klasik formülasyonunda hedef kitle, güvenlikleştirici söylemi onaylayan ya da reddeden, çoğu zaman kurumsal ya da siyasal elitlerle sınırlı bir aktör grubu olarak ele alınmıştır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Parlamentolar, hükümetler ya da karar alıcı elitler, güvenlikleştirmenin meşruiyet kazandığı temel hedef kitle örnekleri olarak literatürde sıklıkla vurgulanmıştır. Ancak çağdaş güvenlikleştirme pratikleri, bu dar hedef kitle tanımının analitik olarak yetersiz kaldığını göstermektedir.

Özellikle kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, güvenlik söylemlerinin yalnızca kapalı siyasal alanlarda değil, geniş toplumsal kesimler nezdinde dolaşıma girmesine yol açmıştır. Medya aracılığıyla yeniden üretilen güvenlik söylemleri, tehdit algılarını şekillendirmekte; kamuoyu, güvenlik politikalarının meşruiyetinin üretildiği merkezi bir alan hâline gelmektedir (Balzacq, 2011). Bu bağlamda toplum, güvenlikleştirme sürecinde pasif bir alıcıdan ziyade, güvenlik söylemlerinin kabulü, yeniden üretilmesi ya da sınırlandırılması bakımından etkin bir hedef kitle olarak değerlendirilmektedir.

Balzacq (2005, 2011) ayrıca güvenlikleştirmenin konuşmacı ile hedef kitle arasında gerçekleşen stratejik ve bağlamsal bir etkileşim süreci olduğunu vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, hedef kitlenin güvenlikleştirici söylemi mekanik biçimde onaylayan bir unsur olmadığını; kültürel kodlar, tarihsel deneyimler ve gündelik pratikler aracılığıyla söyleme anlam kazandıran aktif bir aktör olduğunu ortaya koymaktadır (Balzacq, 2005; Côté, 2016). Dolayısıyla güvenlikleştirme, yalnızca elitlerin ne söylediğiyle değil, toplumun bu

söylemleri nasıl yorumladığı ve hangi koşullarda meşru bulduğuyla anlaşılabilmektedir (Balzacq, 2011; Stritzel, 2007).

Kamuoyunun hedef kitle olarak konumlandırılması, özellikle güvenlik politikalarının demokratik meşruiyeti açısından da önemli hale gelmektedir. Güvenlikleştirme söylemleri, olağanüstü önlemleri meşrulaştırdığı ölçüde, toplumsal rızaya ihtiyaç duymaktadır. Bu rıza, parlamenter onaydan bağımsız olarak, kamuoyunun güvenlik gerekçesiyle özgürlüklerden feragat etmeye ne ölçüde hazır olduğuyla yakından ilişkilidir (Davis & Silver, 2004; Hetherington & Suhay, 2011). Bu nedenle toplumun güvenliğe ilişkin tutumları, güvenlikleştirmenin başarısının ve sınırlarının belirlenmesinde kritik bir gösterge sunmaktadır.

Kent ölçeğinde bu dinamik daha da görünür hâle gelmektedir. İstanbul gibi mega-kentlerde güvenlik söylemleri, yalnızca ulusal siyaset düzeyinde değil; gündelik hayatın içinde, ulaşım, kamusal alan kullanımı, gözetim teknolojileri ve afet hazırlığı gibi pratikler aracılığıyla sürekli olarak yeniden üretilmektedir (Graham, 2011; Bigo, 2002). Bu bağlamda toplum, güvenlikleştirmenin hem hedefi hem de yeniden üreticisi konumundadır (Balzacq, 2005; Côté, 2016). Metro girişlerindeki güvenlik kontrolleri, kamusal alanlardaki kamera sistemleri ve afet söylemleri, güvenliğin toplum nezdinde "olağan" ve "kaçınılmaz" bir yönetim mantığı olarak içselleştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Graham, 2011; Lippert & Walby, 2013).

Bu çalışma toplumu, güvenlikleştirmenin meşruiyetini belirleyen merkezi bir hedef kitle olarak ele almaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Roe, 2008). İstanbul halkının güvenliğe ilişkin tutumlarının ölçülmesi; güvenlikleştirme söylemlerinin toplumsal düzeyde ne ölçüde kabul gördüğünü, hangi güvenlik önlemlerinin meşru bulunduğunu ve güvenlikleştirmenin sınırlarının nerede çizildiğini ampirik olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır (Baele & Thomson, 2017). Bu yaklaşım, güvenlikleştirme teorisinin hedef kitle boyutunu genişleterek teorinin çağdaş güvenlik pratiklerini açıklama kapasitesini güçlendirmektedir (Côté, 2016; Balzacq, 2011).

2.4.7. Eleştiriler

Kopenhag Okulu, söylem merkezli yaklaşımı nedeniyle eleştirilmiştir. Balzacq (2011), güvenlikleştirme teorisinin bağlamsal, pratik ve araçsal yönleri göz ardı ettiğini öne sürer. Stritzel (2007), söylemin metinsel ve konumsal boyutlarını ayrıştırarak teoriyi daha esnek

hale getirmeye çalışır. Feminist yazarlar, güvenlikleştirmenin toplumsal cinsiyet boyutunu ihmal ettiğini belirtmiştir (Tickner, 1992; Hansen, 2000). Bu eleştiriler, Kopenhag Okulu'nun daha geniş eleştirel güvenlik çalışmalarına entegre edilmesine yol açmıştır.

Kopenhag Okulu güvenliği dramatik söz edimleri üzerinden okurken, Paris Okulu güvenliğin gündelik bürokratik pratikler, teknolojik gözetim ve uzmanlık bilgisi aracılığıyla "sessizce" inşa edildiğini savunmaktadır (Bigo, 2002). Paris Okulu'na göre güvenlikleştirme, her zaman bir siyasetçinin kürsüden yaptığı konuşmayla değil; risk yönetimi ve polislik faaliyetlerinin rutinleşmesiyle gerçekleşmektedir (Bigo, 2002; Huysmans, 2006). İstanbul örneğinde güvenlik algısı, yalnızca politikacıların söylemleriyle değil; aynı zamanda metro girişlerindeki X-Ray cihazları, yaygın kamera sistemleri ve gündelik denetim pratikleriyle de biçimlenmektedir (Graham, 2011; Lippert & Walby, 2013). Bu eleştirel tartışmalar, güvenlikleştirmenin yalnızca söylem analiziyle değil; gündelik pratikler, kurumsal düzenlemeler ve toplumsal algılar üzerinden de incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Bigo, 2002; McDonald, 2008; Balzacq, 2011).

Bu eleştiriler üç temel eksen etrafında kümelenmektedir: (i) güvenlikleştirmenin aşırı kullanımının demokratik erozyona yol açma riski, (ii) teorinin Batı-merkezli ve devlet odaklı kavramsal çerçevesinin evrensel geçerliliği sorunu ve (iii) söylem analizine dayalı metodolojinin ampirik ölçüme ne ölçüde izin verdiğine ilişkin epistemolojik tartışmalar. Bu çalışma, özellikle üçüncü eksenin açtığı metodolojik boşluğu doldurmayı hedeflemekte; bireysel tutum ölçümünü güvenlikleştirme araştırmalarına yönelik nicel bir tamamlayıcı olarak önermektedir (Stritzel, 2007; Wilkinson, 2007).

2.4.7.1 Güvenlikleştirmenin Aşırı Kullanımı ve Demokratik Erozyon

Güvenlikleştirme teorisine yöneltilen temel eleştirilerden biri, güvenlik söyleminin aşırı ve yaygın kullanımının demokratik değerler üzerinde yarattığı aşındırıcı etkidir. Eleştirel literatürde bu durum "aşırı güvenlikleştirme" (over-securitization) veya "güvenlikleştirme genişlemesi" (securitization creep) olarak adlandırılmaktadır (Huysmans, 2006). Giderek daha fazla sayıda toplumsal, ekonomik ve politik sorun güvenlik tehdidi olarak çerçevelendiğinde, olağan siyasal süreçlerin yerini istisnai karar alma mekanizmaları almaktadır.

Kopenhag Okulu'nun tanımına göre güvenlikleştirme, bir meselenin varoluşsal tehdit olarak sunulması ve bu sunumun hedef kitle tarafından kabul edilmesiyle olağanüstü önlemlerin meşrulaştırılması sürecidir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Ancak eleştirmenler, bu sürecin norm haline gelmesi durumunda "olağanüstü" olanın sıradanlaştığını ve güvenlik gerekçesiyle alınan kararların demokratik denetimden giderek uzaklaştığını savunmaktadır. Özellikle terörizm, göç, kamu düzeni ve afet gibi alanlarda güvenlik dilinin sürekli yeniden üretilmesi, istisna rejimlerinin kalıcılaşmasına yol açabilmektedir (Neal, 2019; Huysmans, 2006).

Güvenlikleştirmenin aşırı kullanımı, yalnızca devletin yetki alanını genişleten bir süreç değil, aynı zamanda vatandaşların siyasal özne olarak konumlarını dönüştüren bir mekanizmadır. Güvenlik tehdidinin aciliyet ve kaçınılmazlık söylemleriyle sunulması, kamusal tartışma alanını daraltmakta ve alternatif politika seçeneklerinin meşruiyetini zayıflatmaktadır. Bu süreçte güvenlik politikaları "tartışılabilir tercihler" olmaktan çıkıp "zorunlu önlemler" olarak algılanmaya başlar (Huysmans, 2006). Aşırı güvenlikleştirmenin demokratik sonuçları, özellikle ifade özgürlüğünün sınırlandırılması, kitlesel gözetim uygulamalarının yaygınlaşması ve kamusal alanın yoğun denetime tabi tutulması biçiminde görünür hale gelmektedir (Bigo, 2002).

Bu noktada hedef kitlenin (audience) rolü kritik önem taşımaktadır. Güvenlikleştirme süreçlerinin başarısı, yalnızca siyasal aktörlerin söylemsel gücüne değil, aynı zamanda toplumun bu söylemlere verdiği rızaya bağlıdır. Tehdit algısının yoğunlaştığı bağlamlarda, bireylerin güvenlik karşılığında özgürlüklerden feragat etmeye daha yatkın hale geldiği ampirik olarak da gösterilmiştir (Davis & Silver, 2004; Hetherington & Suhay, 2011). Dolayısıyla güvenlikleştirmenin demokratik etkilerinin ancak hedef kitle düzeyindeki tutumlar incelenerek tam anlamıyla anlaşılabileceği ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda güvenlikleştirmenin aşırı kullanımı eleştirisi, yalnızca normatif bir uyarı değil, aynı zamanda ampirik bir araştırma gündemi sunmaktadır (Neal, 2019; Huysmans, 2006). Güvenliğe ilişkin tutumların ölçülmesi; bireylerin hangi koşullarda güvenlik politikalarını meşru gördüklerini, hangi tehdit algılarının özgürlüklerden feragatı artırdığını ve güvenlikleştirme söylemlerinin toplumsal sınırlarını ortaya koyma imkânı sağlamaktadır (Baele & Thomson, 2017; Karyotis & Patrikios, 2010). Bu tez, güvenlikleştirmenin demokratik etkilerini doğrudan değerlendirmekten ziyade, bu

etkilerin toplumsal zeminini oluşturan tutumsal dinamikleri analiz etmeyi amaçlamaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Balzacq, 2011).

2.4.7.2 Batı-Merkezlilik ve Bağlamsal Sınırlılıklar

Güvenlikleştirme teorisine yöneltilen bir diğer temel eleştiri, teorinin Batı-merkezli (Western-centric) bir epistemolojik ve siyasal bağlamda geliştirilmiş olmasıdır. Kopenhag Okulu'nun kuramsal çerçevesi, ağırlıklı olarak liberal-demokratik siyasal sistemlerin, görece kurumsallaşmış kamu alanlarının ve ifade özgürlüğünün belirli ölçülerde güvence altında olduğu toplumsal bağlamları varsaymaktadır. Bu varsayım, güvenlikleştirmenin temel bileşenlerinden biri olan hedef kitlenin söylemi "özgürce kabul eden ya da reddeden" rasyonel bir aktör olarak konumlandırılmasında açıkça görülmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Eleştirel literatürde, bu varsayımın Batı dışı, otoriter ya da yarı-otoriter siyasal bağlamlarda sorunlu olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamlarda güvenlikleştirme söylemlerine verilen toplumsal tepkinin, liberal demokrasilerdeki gibi açık bir rıza veya bilinçli reddiye üzerinden değil; korku, baskı, alternatif söylem eksikliği ya da kurumsal bağımlılık gibi faktörler aracılığıyla şekillenebileceği ileri sürülmektedir (Wilkinson, 2007; Vuori, 2008). Bilgin (2010), güvenlikleştirme literatürünün Batı merkezli güvenlik anlayışlarını yeniden üretebileceğini ve Batı dışı toplumları "istisnai", "eksik" ya da "sapma" olarak konumlandırma riskini barındırdığını belirtmektedir.

Ancak bu bağlamsal sınırlılıklar, güvenlikleştirme teorisinin tamamen geçersiz olduğu anlamına gelmemektedir. Aksine, bu eleştiriler teorinin bağlama duyarlı biçimde yeniden düşünülmesini ve ampirik olarak test edilmesini gerekli kılmaktadır (Wilkinson, 2007; Stritzel, 2007). Vuori (2008), Batı dışı bağlamlarda güvenlikleştirmenin yalnızca olağanüstü önlemleri meşrulaştırma işleviyle değil, aynı zamanda rejim istikrarı, meşruiyet üretimi ve yönetişim pratikleriyle ilişkili olarak da işlediğini ileri sürmektedir. Bu yaklaşım, güvenlikleştirmenin farklı siyasal bağlamlarda farklı işlevler üstlenebileceğini göstermektedir (Vuori, 2008; Balzacq, 2011).

Türkiye ve İstanbul bağlamı, bu tartışmalar açısından özellikle dikkat çekicidir. Türkiye, demokratik kurumların varlığı ile güçlü yürütme yetkileri, yoğun güvenlik söylemleri ve dönemsel olağanüstü uygulamaların iç içe geçtiği hibrit bir siyasal bağlam sunmaktadır (Özerdem & Jacoby, 2006). Bu bağlamda güvenlikleştirme süreçleri, yalnızca elit söylemleri üzerinden değil; medya temsilleri, tarihsel güvenlik anlatıları ve gündelik

deneyimler aracılığıyla toplumsal düzeyde yeniden üretilmektedir (Bigo, 2002; Altheide, 2006). İstanbul gibi mega-kentlerde göç, suç korkusu ve afet riski gibi meseleler, farklı toplumsal kesimler tarafından farklı biçimlerde algılanmakta ve güvenlikleştirme söylemlerine verilen tepkiler homojenlik göstermemektedir (Bahar, 2019; Kinnvall, 2004).

Bu nedenle Batı-merkezlilik eleştirisi, bu çalışmada teorinin terk edilmesi için değil; teorinin bilinçli ve sınırlılıkları kabul edilerek kullanılması için bir çıkış noktası olarak ele alınmaktadır (Wilkinson, 2007). Hedef kitleyi soyut ve homojen bir kategori olarak varsaymak yerine toplumsal ve demografik farklılıklar üzerinden ampirik olarak incelemek, bu eleştirinin aşılmasına yönelik önemli bir yöntemsel katkı sunmaktadır (Côté, 2016; Karyotis & Patrikios, 2010). İstanbul örnekleminde güvenliğe ilişkin tutumların ölçülmesi, güvenlikleştirme teorisinin Batı dışı bir bağlamda nasıl alımlandığını ve hangi koşullarda meşruiyet kazandığını görünür kılmayı amaçlamaktadır (Baele & Thomson, 2017). Bu yaklaşım, güvenlikleştirmeyi bağlamsal olarak sınayan ve geliştiren literatürle uyumludur; teorinin Batı-merkezli kökenlerindeki sınırlılık, ampirik araştırmalar yoluyla teorinin yeniden düşünülmesini engelleyen değil, bilakis teşvik eden bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Vuori, 2008; Stritzel, 2007).

2.4.7.3 Güvenlikleştirme Teorisinin Epistemolojik Sınırları ve Ampirik Ölçüm Tartışması

Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisi, güvenliği nesnel tehditlerden ziyade söylemsel ve toplumsal olarak inşa edilen bir süreç şeklinde kavramsallaştırması nedeniyle post-pozitivist ve yorumlayıcı bir epistemolojik zemine dayanmaktadır (Wæver, 1995; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bu yaklaşım, güvenliğin ölçülebilir maddi göstergelerden çok, dilsel performanslar, anlamlandırma pratikleri ve toplumsal kabul mekanizmaları üzerinden üretildiğini savunur. Dolayısıyla güvenlikleştirme teorisi, klasik pozitivist güvenlik çalışmalarından bilinçli bir kopuşu temsil eder.

Bu epistemolojik konumlanış, güvenlikleştirmenin nicel yöntemlerle incelenmesine ilişkin metodolojik tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Eleştirel literatürde bazı yazarlar, söylem merkezli bir teorinin anket ve tutum ölçekleri gibi araçlarla ölçülmesinin indirgemeci olabileceğini ileri sürmüşlerdir (McDonald, 2008; Stritzel, 2007). Bu eleştiriler, söylemin bağlamsallığı ve çok katmanlı yapısının nicel ölçümlerde kaybolabileceği varsayımına dayanmaktadır (McDonald, 2008). Ancak bu yaklaşım,

güvenlikleştirmenin yalnızca söylemin üretimiyle sınırlı bir süreç olmadığı; aynı zamanda söylemin hedef kitle nezdindeki alımlanışıyla tamamlandığı gerçeğini göz ardı etme riski taşımaktadır (Balzacq, 2005; Côté, 2016). Nitekim Baele ve Thomson (2017) ile Karyotis ve Patrikios (2010) gibi çalışmalar, güvenlikleştirme teorisinin nicel ve deneysel yöntemlerle de verimli biçimde incelenebileceğini göstermektedir.

Güvenlikleştirme literatüründe giderek güçlenen bir yaklaşım, teorinin yalnızca "ne söylendiğini" değil, "söylenenin nasıl karşılandığını" da analitik çerçevenin merkezine alması gerektiğini savunmaktadır (Roe, 2008; Balzacq, 2011). Bu perspektife göre güvenlikleştirme, tek yönlü bir söz edimi değil; konuşmacı, söylem ve hedef kitle arasında gerçekleşen ilişkisel bir süreçtir (Balzacq, 2005; Côté, 2016). Güvenlikleştirmenin başarısı, söylemin kendisinden ziyade bu söylemin hedef kitle tarafından hangi koşullarda meşru, ikna edici ve kabul edilebilir bulunduğuyla yakından ilişkilidir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Roe, 2008).

Bu noktada tutum araştırmaları, güvenlikleştirme teorisi ile nicel yöntemler arasında kavramsal bir köprü sunmaktadır. Sosyal psikoloji literatüründe tutumlar, bireylerin belirli bir nesneye ya da olguya ilişkin bilişsel değerlendirmelerini, duygusal tepkilerini ve davranışsal eğilimlerini birlikte kapsayan yapılar olarak tanımlanmaktadır (Eagly & Chaiken, 1993). Güvenlikleştirme bağlamında bu üçlü yapı, tehdit algısı, güvenlik kaygısı ve olağanüstü önlemlere rıza eğilimi biçiminde somutlaşmaktadır (Balzacq, 2005; Karyotis & Patrikios, 2010). Dolayısıyla güvenliğe ilişkin tutumların ölçülmesi, güvenlikleştirmenin hedef kitle boyutunun ampirik olarak incelenmesine olanak tanımaktadır (Baele & Thomson, 2017).

Balzacq (2015), güvenlikleştirmenin başarısının yalnızca söylemin dilsel gücüne değil, aynı zamanda duygular, kültürel hafıza ve kurumsal güven gibi faktörlere dayandığını vurgulamaktadır. Bu unsurlar, söylemin içeriğinden ziyade bireylerin algı ve tutum düzeyinde gözlemlenebilen değişkenlerdir (Eagly & Chaiken, 1993; Slovic, 2000). Benzer biçimde Roe (2008), hedef kitlenin güvenlikleştirme sürecindeki rolünün siyasal elitlerin söylemlerine verilen tutumsal tepkiler üzerinden analiz edilebileceğini belirtmektedir. Bu yaklaşımlar, güvenlikleştirmenin nicel yöntemlerle incelenmesini teorik olarak meşru kılmaktadır (Baele & Thomson, 2017; Karyotis & Patrikios, 2010).

Bu çalışma, güvenlikleştirme teorisinin söylemsel kökenini inkâr etmeden teorinin özellikle toplumsal kabul ve rıza üretimi boyutunu ampirik olarak sınamayı

amaçlamaktadır (Balzacq, 2011). Araştırma söylemin kendisini değil, söylemin hedef kitle nezdinde yarattığı tutumsal etkileri ölçmektedir. Başka bir ifadeyle bu tez, güvenlikleştirmenin "nasıl söylendiği"nden ziyade "ne ölçüde kabul edildiği" sorusuna odaklanmaktadır. Bu yönüyle çalışma, güvenlikleştirme teorisini nicel yöntemlerle ikame etmeyi değil, tamamlamayı hedeflemektedir (Stritzel, 2007; McDonald, 2008).

İstanbul örnekleminde güvenliğe ilişkin tutumların ölçülmesi, güvenlikleştirmenin farklı kültürel ve siyasal bağlamlarda nasıl alımlandığını görünür kılmakta; teorinin Batı-merkezli kökenlerine yönelik eleştirileri ampirik olarak sınama imkânı sunmaktadır (Wilkinson, 2007; Vuori, 2008). Böylece güvenlikleştirme teorisi, bağlamsal sınırlılıkları kabul edilerek, toplumsal algı ve rıza mekanizmalarını açıklayan esnek bir analitik çerçeve olarak kullanılmaktadır (Balzacq, 2015).

2.4.8. Güvenlik Politikalarının Demokratik Etkileri

Kopenhag Okulu, güvenlikleştirme sürecinin demokratik sistemler üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekmiştir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bir konunun güvenlikleştirilmesi, genellikle daha az şeffaf karar alma süreçlerini ve temel hak ile özgürlüklerde kısıtlamaları beraberinde getirmektedir (Neal, 2019; Huysmans, 2006). Örneğin terörle mücadele kapsamında uygulanan kitlesel gözetim uygulamaları veya ifade özgürlüğüne getirilen sınırlamalar bu durumun somut yansımalarıdır (Graham, 2011; Neal, 2019).

Güvenlikleştirmenin demokratik sistemler üzerindeki olumsuz etkileri üç temel mekanizma üzerinden işlemektedir. Birincisi, olağanüstü önlemler yasal düzenlemeleri devre dışı bırakarak yürütme erkinin yetki alanını genişletmektedir (Neal, 2019). İkincisi, güvenlik söyleminin yoğunlaşması kamuoyu gündemini daraltmakta; muhalefet ve eleştiri, "güvenliği zayıflatma" suçlamasıyla meşruiyet zemini kaybetmektedir (Davis & Silver, 2004). Üçüncüsü, olağanüstü hâl tedbirlerinin kalıcılaşması —istisnanın norm hâline gelmesi— demokratik kurumların işleyişini yapısal düzeyde dönüştürmektedir (Huysmans, 2006; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Bu çalışmanın ampirik bulguları bu mekanizmalara somut bir boyut katmaktadır. F3 boyutunun ölçtüğü olağandışı önlem kabulünün belirli demografik gruplarda ve ilçelerde yüksek seyretmesi, demokratik normları aşındıran politikalara zemin hazırlayan bir tutumsal tabanın varlığına işaret etmektedir. Söz konusu taban, güvenlik politikası

tasarımcılarının hesaba katması gereken bir sosyolojik gerçekliği temsil ettiği kadar; güvenlik adına sivil haklardan feragatin hangi koşullar altında kolaylaştığını anlamak için de analitik bir fırsat sunmaktadır (Hetherington & Suhay, 2011).

2.4.9. Güvenlikleştirme Başarısının Tanımı: Toplumsal Rıza ve Meşruiyet

Güvenlikleştirme teorisi bağlamında en tartışmalı konulardan biri, bir güvenlikleştirme hamlesinin ne zaman "başarılı" kabul edileceğidir. Kopenhag Okulu'nun klasik yaklaşımında güvenlikleştirme, bir meselenin varoluşsal tehdit olarak sunulması ve bu sunumun hedef kitle tarafından kabul edilmesiyle tamamlanan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Ancak bu tanım, güvenlikleştirmenin başarısının nasıl ve hangi göstergeler üzerinden değerlendirileceği sorusunu açık bırakmaktadır.

Bu çalışma, güvenlikleştirme başarısını söylemin varlığı ya da yoğunluğu üzerinden değil, söylemin toplumsal meşruiyet kazanma derecesi üzerinden ele almaktadır (Balzacq, 2005; Roe, 2008). Başka bir ifadeyle, bir güvenlikleştirme hamlesi hedef kitlenin güvenlik gerekçesiyle alınan olağanüstü önlemleri meşru, gerekli ve kabul edilebilir bulduğu ölçüde başarılı kabul edilmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bu yaklaşım, güvenlikleştirmenin normatif ve siyasal sonuçlarını doğrudan hedef kitle düzeyindeki tutumlar üzerinden değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır (Côté, 2016; Baele & Thomson, 2017).

Toplumsal rıza, bu bağlamda güvenlikleştirmenin merkezi bir göstergesi olarak konumlanmaktadır. Güvenlik söylemleri, ancak hedef kitlenin belirli koşullar altında özgürlüklerden feragat etmeye, denetim ve gözetim uygulamalarını kabullenmeye ya da kamusal kaynakların güvenlik öncelikleri doğrultusunda yeniden dağıtılmasına onay vermeye hazır olduğu durumlarda siyasal karşılık bulmaktadır (Davis & Silver, 2004; Hetherington & Suhay, 2011). Dolayısıyla güvenlikleştirme, yalnızca elit düzeyde alınan kararlarla değil, bu kararların toplumsal düzeyde nasıl karşılandığıyla tamamlanan ilişkisel bir süreçtir (Balzacq, 2011; Côté, 2016).

Bu tez, güvenlikleştirme başarısını ölçmek üzere söylemin kendisini analiz etmekten ziyade, söylemin hedef kitle nezdinde yarattığı tutumsal etkileri incelemektedir (Eagly & Chaiken, 1993). Güvenliğe ilişkin tutumların ölçülmesi, güvenlikleştirmenin hangi koşullarda toplumsal rıza ürettiğini, hangi alanlarda sınırlarla karşılaştığını ve güvenlik

söylemlerinin meşruiyetinin hangi durumlarda zayıfladığını ampirik olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır (Karyotis & Patrikios, 2010; Baele & Thomson, 2017). Bu yönüyle çalışma, güvenlikleştirme teorisini ampirik olarak sınarken başarı ölçütünü açık ve ölçülebilir bir biçimde tanımlamaktadır (Balzacq, 2015).

Bu teorik çerçeve doğrultusunda, güvenlikleştirme süreçlerinin başarısı yalnızca söylemsel içerik üzerinden değil; hedef kitlenin güvenliğe ilişkin tutumları aracılığıyla değerlendirilmelidir. Güvenliğe yönelik tehdit algıları, kurumsal güven düzeyi ve olağanüstü önlemlere rıza eğilimleri, güvenlikleştirmenin toplumsal meşruiyet kazanıp kazanmadığını anlamak açısından ölçülebilir göstergeler sunmaktadır (Slovic, 2000; Levi & Stoker, 2000). Bu nedenle bu çalışma, güvenlikleştirmenin söylemsel üretimini analiz etmekten ziyade, söylemin hedef kitle nezdinde yarattığı tutumsal etkileri nicel yöntemler aracılığıyla incelemeyi tercih etmektedir (DeVellis & Thorpe, 2021). İzleyen yöntem bölümünde bu teorik varsayımları sınamak üzere geliştirilen araştırma tasarımı ve ölçüm araçları ayrıntılı biçimde sunulmaktadır.

2.4.10. Türkiye ve İstanbul Bağlamında Güvenlikleştirme Tartışmaları

Türkiye'de göç, terör, sınır güvenliği, toplumsal düzen ve afet riski gibi konular, güvenlikleştirme teorisi çerçevesinde farklı çalışmalarda ele alınmıştır (Kirişci, 2003; Özerdem & Jacoby, 2006). Bu çalışmalar, güvenlik söylemlerinin yalnızca siyasal elitler düzeyinde değil; medya temsilleri ve kamuoyu algıları aracılığıyla toplumsal düzeyde de yeniden üretildiğini göstermektedir (Altheide, 2006; Bigo, 2002). Özellikle güvenlik tehditlerinin süreklilik ve aciliyet vurgusuyla sunulması, olağanüstü önlemlerin meşrulaştırılmasında önemli bir rol oynamaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Neal, 2019).

Türkiye bağlamında güvenlikleştirme süreçlerinin başarısı; hedef kitlenin kurumsal güven düzeyi, siyasal kutuplaşma, medya tüketim alışkanlıkları ve gündelik deneyimleri gibi faktörlerle yakından ilişkilidir (Levi & Stoker, 2000; Gadarian, 2010). Bu durum, güvenlikleştirmenin yalnızca söylemsel bir müdahale değil, aynı zamanda toplumsal algılar ve tutumlar üzerinden şekillenen bir meşruiyet süreci olduğunu ortaya koymaktadır (Balzacq, 2011; Côté, 2016). Dolayısıyla güvenlikleştirme teorisinin Türkiye bağlamında incelenmesi, hedef kitlenin tutumsal dinamiklerinin ampirik olarak analiz edilmesini gerekli kılmaktadır (Baele & Thomson, 2017).

Bu çerçeve, bir sonraki bölümde ele alınacak olan İstanbul örnekleminin güvenlikleştirme süreçlerinin toplumsal düzeyde nasıl alımlandığını incelemek açısından neden anlamlı bir bağlam sunduğunu ortaya koymaktadır.

2.4.11. Güvenlikleştirme ve Medya İlişkisi

Güvenlikleştirme süreçlerinin başarısında medyanın rolü, literatürde giderek daha fazla önem kazanan bir araştırma alanıdır. Kopenhag Okulu'nun klasik formülasyonunda güvenlikleştirme öncelikli olarak siyasal elitlerin söz edimleri üzerinden kavramsallaştırılmış olsa da (Wæver, 1995); çağdaş güvenlik pratiklerinde medyanın güvenlik söylemlerini yeniden üreten, yaygınlaştıran ve meşrulaştıran merkezi bir aktör olduğu açıktır (Cottle, 2006; Altheide, 2006). Medya, güvenlikleştirme sürecinde üç temel işlev üstlenmektedir: (i) güvenlik söylemlerinin geniş kitlelere ulaştırılması (Balzacq, 2011), (ii) tehditlerin çerçevelenmesi ve önceliklerin belirlenmesi (Entman, 1993; Van Gorp, 2005), (iii) hedef kitlenin tehdit algılarının şekillendirilmesi (Gadarian, 2010; Nellis & Savage, 2012).

2.4.12. Medyanın Güvenlik Söylemlerini Yaygınlaştırma İşlevi

Wæver'in (1995) özgün güvenlikleştirme teorisinde güvenlik söylemi tipik olarak yüksek düzeyli siyasal aktörler tarafından üretilmekte ve kurumsal düzeyde kabul görmektedir. Ancak çağdaş güvenlik ortamlarında söylemlerin toplumsal meşruiyet kazanması, medya aracılığıyla kamuoyuna aktarılmasına bağlıdır (Balzacq, 2005). Medya, güvenlik söylemlerinin pasif bir iletim kanalı değil, söylemin dilini, tonunu ve vurgusunu dönüştürebilen aktif bir aracıdır. Haber bültenleri, köşe yazıları, söyleşi programları ve özellikle sosyal medya platformları, güvenlik tehditlerinin toplumsal gündemde nasıl konumlandığını doğrudan etkilemektedir (Cottle, 2006; McCombs & Shaw, 1972).

Altheide (2006), "korku kültürü" kavramıyla medyanın güvenlik tehditlerini sistematik biçimde abartarak toplumsal kaygıyı artırdığını ileri sürmüştür. Özellikle suç, terörizm ve göç gibi konularda medya çerçevelemesi, tehditlerin gerçek oranlarından bağımsız olarak yoğun bir güvensizlik ve tehlike algısı yaratabilmektedir (Nellis & Savage, 2012; Slovic, 2000). Bu süreç güvenlikleştirme teorisi açısından kritik önem taşımaktadır; çünkü medya aracılığıyla sürekli tekrar edilen tehdit anlatıları, hedef kitlenin söylemi kabul etme eşiğini düşürmekte ve olağanüstü önlemlere rıza gösterme olasılığını artırmaktadır (Gadarian, 2010; Neal, 2019).

2.4.13. Tehditlerin Çerçevelenmesi ve Gündem Belirleme

Medya, yalnızca güvenlik söylemlerini ileten bir kanal değil, aynı zamanda hangi konuların "güvenlik tehdidi" olarak çerçeveleneceğini belirleyen bir aktördür. Entman'ın (1993) çerçeveleme teorisi, medyanın belirli konuları seçerek, vurgulayarak ve belirli bir anlam çerçevesine oturtarak izleyicilerin algılarını yönlendirdiğini göstermektedir. Güvenlik bağlamında çerçeveleme, bir meselenin "sıradan bir sorun" mu yoksa "varoluşsal tehdit" mi olarak sunulacağını belirlemektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Örneğin göçün ekonomik bir fırsat mı yoksa toplumsal güvenliğe yönelik bir risk mi olduğuna ilişkin medya çerçevelemesi, kamuoyunun göçmenlere yönelik tutumlarını doğrudan etkilemektedir (Van Gorp, 2005; Törnberg & Törnberg, 2016).

Gündem belirleme teorisi de medyanın güvenlikleştirme sürecindeki rolünü anlamak açısından önemlidir. McCombs ve Shaw'ın (1972) öncü çalışması, medyanın "ne düşünüleceği"ni değil "ne hakkında düşünüleceği"ni belirlediğini ortaya koymuştur. Güvenlik bağlamında bu, medyanın hangi tehditleri öne çıkararak toplumsal gündemin zirvesine taşıdığı anlamına gelmektedir (Altheide, 2006). Terör saldırılarının ardından medyada yaşanan yoğun haber akışı, terörizmin kamuoyunun zihninde en acil güvenlik meselesi olarak algılanmasını sağlar; oysa istatistiksel olarak daha yüksek risk taşıyan trafik kazaları ya da halk sağlığı sorunları geri planda kalmaktadır (Nellis & Savage, 2012; Slovic, 2000).

2.4.14. Hedef Kitlenin (Audience) Tehdit Algısının Şekillendirilmesi

Güvenlikleştirme teorisi, hedef kitlenin tehdit algısının güvenlikleştirme sürecinin başarısında belirleyici olduğunu vurgulamakta olup medya bu algıların oluşumunda merkezi bir rol oynamaktadır (Roe, 2008; Balzacq, 2005). Gerbner ve arkadaşlarının (1980) "ekme teorisi", televizyon izleyicilerinin dünyayı medyada sunulduğu şekilde algılama eğiliminde olduklarını göstermiştir. Özellikle şiddet içerikli haberlere yoğun biçimde maruz kalan izleyicilerin, gerçek suç oranlarından bağımsız olarak daha yüksek düzeyde güvensizlik ve korku hissettikleri ampirik olarak kanıtlanmıştır (Morgan & Shanahan, 2010; Nellis & Savage, 2012).

İstanbul bağlamında medyanın güvenlikleştirme sürecindeki rolü özellikle dikkat çekicidir. Suriyeli göçmenlere ilişkin haber çerçeveleme biçimi, bu konunun "mülteci krizi" olarak mı yoksa "insani yardım sorumluluğu" olarak mı algılanacağını

belirlemektedir (Törnberg & Törnberg, 2016; Erdoğan, 2023). Benzer biçimde, terör saldırılarının ardından medyada yoğunlaşan güvenlik söylemleri kamuoyunun güvenlik önlemlerine daha yüksek rıza göstermesine yol açmaktadır (Gadarian, 2010; Neal, 2019). Ayrıca deprem riskine ilişkin medya söylemleri, afet hazırlığının "bireysel sorumluluk" mu yoksa "devletin sorumluluğu" mu olduğuna dair toplumsal algıları şekillendirmektedir (Tekeli-Yeşil vd., 2010; Altheide, 2006).

2.4.15. Sosyal Medya ve Güvenlikleştirmenin Yeni Dinamikleri

Geleneksel medyanın yanı sıra sosyal medya platformları güvenlikleştirme süreçlerinde yeni bir dinamik yaratmıştır. Twitter, Facebook, Instagram ve benzeri platformlar, güvenlik söylemlerinin anlık ve kontrolsüz biçimde yayılmasına olanak tanımaktadır (Tufekci, 2014). Bu platformlarda güvenlik tehditlerine ilişkin görüntüler, videolar ve kişisel anlatılar, geleneksel medyadan daha hızlı ve duygusal bir etki yaratabilmektedir (Leetaru & Schrodt, 2013; Gadarian, 2010). Sosyal medya aynı zamanda "yankı odası" etkisi yaratarak benzer güvenlik algılarına sahip bireylerin birbirlerini pekiştirmesine ve tehdit algılarının yoğunlaşmasına yol açmaktadır (Sunstein, 2017; Törnberg & Törnberg, 2016).

Ancak sosyal medya, güvenlikleştirmeye direncin de üretildiği bir alan olabilmektedir. Alternatif sesler, karşı-anlatılar ve eleştirel perspektifler sosyal medya üzerinden yaygınlaşarak resmi güvenlik söylemlerinin meşruiyetini sorgulatabilmektedir (Aradau, 2004; Huysmans, 2006). Bu bağlamda sosyal medya, hem güvenlikleştirmeyi kolaylaştıran hem de deseküritizasyon için alan açan çift yönlü bir araç olarak işlemektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Tufekci, 2014).

2.4.16. Medya ve Güvenlikleştirme İlişkisinin Eleştirel Boyutları

Medyanın güvenlikleştirme sürecindeki rolü demokratik açıdan kaygı verici sonuçlar doğurabilir. Medya aracılığıyla sürekli olarak tehdit vurgusu yapılması toplumsal kaygıyı normalleştirmekte ve güvenlik adına alınan kısıtlayıcı önlemlerin sorgulanmasını güçleştirmektedir (Neal, 2019; Huysmans, 2006). Medya şirketlerinin yapısı, siyasal iktidarla olan ilişkiler ve haber üretim pratiklerinin ekonomi-politiği, medyanın hangi güvenlik söylemlerini yeniden üreteceğini belirlemektedir (Herman & Chomsky, 1988; Sözeri & Güney, 2011). Bu durum, güvenlikleştirmenin toplumsal kabulünün yalnızca

söylemin içeriğiyle değil, aynı zamanda medyanın yapısal koşullarıyla da şekillendiğini göstermektedir (Altheide, 2006; Nellis & Savage, 2012).

İstanbul gibi yoğun medya tüketiminin olduğu metropollerde güvenlik söylemlerinin medya aracılığıyla yaygınlaşması ve normalleşmesi, güvenlikleştirme süreçlerinin toplumsal meşruiyet kazanmasında belirleyici olmaktadır (Balzacq, 2005; Gadarian, 2010). Bu nedenle güvenliğe ilişkin tutumların ölçülmesinde bireylerin medya tüketim alışkanlıkları, hangi kaynaklara güvendikleri ve güvenlik haberlerini nasıl yorumladıkları gibi faktörlerin de dikkate alınması gerekmektedir (Levi & Stoker, 2000; Morgan & Shanahan, 2010).

2.4.17. Güvenlikleştirmenin Ölçülmesi: Metodolojik Tartışmalar

Güvenlikleştirme teorisinin ampirik olarak incelenmesi, literatürde önemli metodolojik tartışmalara yol açmıştır (Baele & Thomson, 2017; McDonald, 2008). Kopenhag Okulu'nun söylem merkezli ve yorumlayıcı epistemolojik konumlanışı, teorinin nicel yöntemlerle ölçülüp ölçülemeyeceği sorusunu gündeme getirmektedir (Wæver, 1995; Stritzel, 2007). Bu bölüm, güvenlikleştirme süreçlerinin operasyonelleştirilmesine ilişkin farklı metodolojik yaklaşımları ele almakta ve bu çalışmanın yöntemsel tercihlerinin teorik gerekçelerini sunmaktadır (Balzacq, 2011; Roe, 2008).

2.4.17.1. Söylem Analizi ve Nitel Yaklaşımlar

Güvenlikleştirme literatüründe baskın yöntemsel yaklaşım söylem analizidir. Wæver'in (1995) özgün formülasyonu güvenlikleştirmeyi dilsel bir performans olarak ele aldığından, bu sürecin analizinde söylemin metinsel yapısı, retorik stratejiler ve konumsal güç ilişkileri merkezi önem taşımaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bu bağlamda araştırmacılar, siyasal elitlerin konuşmalarını, resmi belgeleri, medya metinlerini ve parlamento tutanaklarını analiz ederek güvenlik söylemlerinin nasıl inşa edildiğini ve hangi retorik araçlarla meşrulaştırıldığını ortaya koymaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Balzacq, 2011).

Stritzel (2007), güvenlikleştirme süreçlerinin analizinde söylemin üç boyutunun dikkate alınması gerektiğini vurgular: (i) metinsel boyut (söylemin içeriği, dil ve retorik), (ii) konumsal boyut (konuşmacının toplumsal ve siyasal konumu), (iii) bağlamsal boyut (söylemin üretildiği tarihsel ve kültürel zemin). Bu çok boyutlu yaklaşım, söylem

analizinin güvenlikleştirme süreçlerini derinlemesine anlamada güçlü bir araç olduğunu göstermektedir (Bigo, 2002; Altheide, 2006).

Ancak söylem analizi bazı sınırlılıklar da barındırmaktadır. Söylemin üretimi ile toplumsal kabulü arasındaki ilişki söylem analiziyle doğrudan ölçülememektedir (Balzacq, 2005). Bir siyasal aktörün güvenlik söylemi üretmesi, bu söylemin hedef kitle tarafından kabul edildiği anlamına gelmemektedir (Côté, 2016). McDonald (2008), söylem analizinin güvenlikleştirme sürecinin yalnızca bir boyutunu — söylemin üretimini — yakaladığını; ancak sürecin tamamlanması için gerekli olan toplumsal rıza ve meşruiyet boyutlarını göz ardı ettiğini belirtmektedir (Roe, 2008; Baele & Thomson, 2017).

2.4.17.2. Vaka Çalışmaları ve Karşılaştırmalı Analizler

Güvenlikleştirme literatüründe yaygın kullanılan bir diğer yöntemsel yaklaşım, belirli güvenlik meselelerinin vaka çalışmaları üzerinden incelenmesidir. Araştırmacılar, göç (Huysmans, 2006), terör (Buzan & Wæver, 2009), iklim değişikliği (Trombetta, 2008) gibi konuların belirli bağlamlarda nasıl güvenlikleştirildiğini derinlemesine incelemektedir. Vaka çalışmaları, güvenlikleştirme süreçlerinin bağlamsal zenginliğini ortaya koyma açısından değerlidir; ancak genelleme kapasitesi sınırlıdır (Wilkinson, 2007; Vuori, 2008).

Karşılaştırmalı vaka analizleri, farklı bağlamlarda aynı meselenin farklı biçimlerde güvenlikleştirilip güvenlikleştirilmediğini inceleme imkânı sunmaktadır. Örneğin göçün Avrupa'nın farklı ülkelerinde nasıl farklı biçimlerde güvenlik tehdidi olarak çerçevelendiği karşılaştırmalı çalışmalarla ortaya konulmuştur (Huysmans, 2006; Karyotis & Patrikios, 2010). Bu yaklaşım, güvenlikleştirmenin evrensel değil bağlama duyarlı bir süreç olduğunu göstermektedir (Balzacq, 2011; Stritzel, 2007).

2.4.17.3. Anket ve Tutum Araştırmaları

Güvenlikleştirme teorisinin hedef kitle boyutunun ampirik olarak incelenmesi, son yıllarda anket ve tutum araştırmalarının kullanımını artırmıştır. Roe (2008) ve Balzacq (2011), hedef kitlenin güvenlik söylemlerini kabul etme koşullarının ancak toplumsal düzeyde tutumların ölçülmesiyle anlaşılabileceğini savunmaktadır (Côté, 2016). Bu yaklaşım, güvenlikleştirmenin başarısını söylemin üretimi üzerinden değil, söylemin

toplumsal meşruiyet kazanma derecesi üzerinden değerlendirmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Anket araştırmaları, geniş örneklemler üzerinde tehdit algıları, kurumsal güven düzeyleri ve olağanüstü önlemlere rıza eğilimlerini ölçerek güvenlikleştirme süreçlerinin toplumsal zeminini nicel olarak ortaya koyabilmektedir (Baele & Thomson, 2017; Karyotis & Patrikios, 2010). Özellikle güvenlik–özgürlük dengesi üzerine yapılan çalışmalar (Davis & Silver, 2004; Hetherington & Suhay, 2011), bireylerin hangi koşullarda güvenlik gerekçesiyle özgürlüklerden feragat etmeye razı olduklarını ampirik olarak göstermektedir.

Ancak anket yöntemine yönelik eleştiriler de bulunmaktadır. McDonald (2008), nicel ölçümlerin güvenlikleştirmenin söylemsel ve bağlamsal zenginliğini indirgemeci biçimde ele alabileceğini belirtmektedir (Stritzel, 2007). Ayrıca anketlerdeki tutum ifadelerinin, güvenlikleştirme sürecinin karmaşık dinamiklerini yeterince yansıtamayabileceği ileri sürülmektedir (Podsakoff vd., 2003; DeVellis & Thorpe, 2021). Bu eleştirilere karşı Balzacq (2015), nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanılmasının — karma yöntem — güvenlikleştirme süreçlerinin hem söylemsel hem de toplumsal boyutlarını bütüncül biçimde anlamaya olanak tanıyacağını savunmaktadır (Druckman & Kam, 2011).

2.4.17.5. Büyük Veri ve Hesaplamalı Yöntemler

Dijital çağda güvenlikleştirme araştırmalarında büyük veri ve hesaplamalı yöntemlerin kullanımı yeni bir metodolojik açılım sunmaktadır. Sosyal medya verileri, haber metinleri ve çevrimiçi tartışmaların otomatik metin analizi, güvenlik söylemlerinin nasıl dolaşıma girdiğini ve hangi temaların öne çıktığını büyük ölçeklerde inceleme imkânı vermektedir (Leetaru & Schrodt, 2013; Törnberg & Törnberg, 2016). Duygu analizi teknikleri ise kamuoyunun güvenlik meselelerine yönelik duygusal tepkilerini ölçebilmektedir (Gadarian, 2010).

Ancak büyük veri yaklaşımları, bağlamsal anlam ve yorumlama boyutlarında düşük bir başarı göstermekte; otomatik analiz araçları söylemin ince nüanslarını, ironik kullanımları ya da bağlama özgü anlamları yakalamakta yetersiz kalabilmektedir (McDonald, 2008; Stritzel, 2007). Bu nedenle büyük veri analizlerinin nitel yorumlama ve bağlamsal analizlerle desteklenmesi gerekmektedir (Tufekci, 2014; Balzacq, 2011).

2.5. ÇALIŞMANIN METODOLOJİK KONUMLANIŞI

Bu çalışma, güvenlikleştirme teorisinin hedef kitle boyutunu ampirik olarak sınamak üzere anket yöntemini tercih etmektedir (Baele & Thomson, 2017). Bu tercih aşağıdaki gerekçelere dayanmaktadır:

Toplumsal meşruiyetin ölçümü: Güvenlikleştirmenin başarısı, söylemin toplumsal düzeyde ne ölçüde kabul gördüğüyle ilişkilidir (Balzacq, 2005; Roe, 2008). Anket yöntemi, geniş bir örneklemde bireylerin güvenlik söylemlerine yönelik tutumlarını sistematik biçimde ölçme imkânı sunmaktadır (Worthington & Whittaker, 2006).

Demografik farklılıkların analizi: Farklı toplumsal grupların güvenlik tehditlerini farklı biçimlerde algıladığı ve güvenlik politikalarına farklı tutumlar sergilediği varsayımı anket yöntemiyle test edilebilir (Karyotis & Patrikios, 2010; Davis & Silver, 2004). Demografik değişkenlere göre tutumların nasıl farklılaştığı, hedef kitlenin heterojen yapısını ortaya koymaktadır (Côté, 2016).

Nicel genelleme kapasitesi: Vaka çalışmalarının aksine anket araştırmaları, belirli bir evreni temsil eden örneklemler üzerinde genelleme yapma imkânı tanımaktadır (Tabachnick & Fidell, 2019; Etikan vd., 2016). İstanbul örnekleminde elde edilen bulgular, benzer demografik ve sosyoekonomik özelliklere sahip mega-kentlere yönelik çıkarımlar yapılmasına olanak vermektedir (Wilkinson, 2007).

Ölçülebilir göstergeler: Güvenlikleştirme süreçlerinin başarısını ölçmek için tehdit algısı, kurumsal güven ve olağanüstü önlemlere rıza gibi göstergeler operasyonelleştirilebilmekte; bu göstergeler tutum ölçekleri aracılığıyla güvenilir ve geçerli biçimde ölçülebilmektedir (Eagly & Chaiken, 1993; DeVellis & Thorpe, 2021).

Aynı zamanda bu çalışma, anket yönteminin sınırlılıklarının farkındadır (Podsakoff vd., 2003). Güvenlikleştirme süreçlerinin söylemsel boyutu bu çalışmada doğrudan incelenmemektedir; ancak medya ve güvenlik söylemleri arasındaki ilişkiye yönelik tutumsal ifadeler söylemin toplumsal etkisini dolaylı olarak ölçmektedir (McDonald, 2008; Stritzel, 2007). Gelecek çalışmalarda söylem analizi ile tutum araştırmalarının birlikte kullanılması, güvenlikleştirme süreçlerinin hem üretim hem de kabul boyutlarını bütüncül biçimde anlamayı mümkün kılacaktır (Balzacq, 2011; Baele & Thomson, 2017).

2.5.1. İstanbul'un Sosyoekonomik Yapısı ve Güvenlik Algısı

İstanbul, Türkiye'nin yalnızca ekonomik ve kültürel merkezi değil, aynı zamanda güvenlik söylemlerinin en yoğun biçimde dolaşıma girdiği kentsel alandır (Graham, 2011; Bigo, 2002). Küresel güvenlik gündemlerinin yerel dinamiklerle kesiştiği bu kentte bireylerin güvenlik algıları; göç, ekonomik kırılganlık, afet riski ve kurumsal güven gibi birden fazla sektörel belirleyiciden etkilenerek eşzamanlı olarak şekillenmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Bahar, 2019). Bu bölüm söz konusu bağlamsal faktörleri güvenlikleştirme teorisinin analitik kavramlarıyla ilişkilendirerek İstanbul'un neden özgün ve değerli bir araştırma vakası oluşturduğunu ortaya koymaktadır (Özerdem & Jacoby, 2006; Wilkinson, 2007).

Bu bölüm İstanbul'u demografik, ekonomik, kentsel ve uluslararası boyutlarıyla ele alarak güvenlik algısını şekillendiren yapısal koşulları ortaya koymaktadır. Her alt bölümde sunulan veriler ve kuramsal bağlantılar, araştırmanın ampirik bulgularını yorumlamak için gerekli bağlamsal zemini sağlamaktadır (Balzacq, 2011; Baele & Thomson, 2017).

2.5.2. İstanbul'un Güvenlikleştirme Çalışmaları İçin Teorik Bir Vaka Olarak Konumlanması

Güvenlikleştirme teorisi, belirli tehditlerin toplumsal ve siyasal düzeyde nasıl anlamlandırıldığını ve bu anlamlandırmanın hangi koşullarda olağanüstü önlemleri meşrulaştırdığını açıklamayı amaçlamaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bu çerçevede ampirik bir çalışmanın bağlamı, yalnızca araştırma evreninin tanımlanması açısından değil, teorinin açıklayıcılığının sınanması bakımından da kritik önem taşımaktadır (Baele & Thomson, 2017; Wilkinson, 2007). İstanbul örneklemi, güvenlikleştirme süreçlerinin toplumsal bağlamda algılanışını incelemek açısından çok katmanlı ve yoğun bir güvenlik bağlamı sunması nedeniyle teorik olarak anlamlı bir vaka oluşturmaktadır (Özerdem & Jacoby, 2006).

İstanbul, demografik büyüklüğü, ekonomik merkeziyetçi konumu ve kültürel çeşitliliği nedeniyle farklı güvenlik tehditlerinin eşzamanlı olarak deneyimlendiği bir mega-kenttir (TÜİK, 2023; Keyder, 2005). Göç, suç korkusu, terör tehdidi, toplumsal düzen ve afet riski gibi güvenlik başlıkları, İstanbul'da yalnızca dönemsel krizler olarak değil, gündelik yaşamın sürekli bir parçası olarak algılanmaktadır (Bahar, 2019; Bigo, 2002). Bu durum,

güvenlik söylemlerinin olağanüstü bir istisna olmaktan çıkarak kamusal hayatın sıradan bir yönetim mantığına dönüşmesine zemin hazırlamaktadır (Neal, 2019; Graham, 2011).

Güvenlikleştirme literatürü açısından bu tür bağlamlar özellikle önemlidir. Güvenlikleştirmenin başarısı, yalnızca söylemin dramatik gücüne değil; tehditlerin süreklilik arz ettiği ve bireylerin gündelik deneyimleriyle örtüştüğü durumlarda daha görünür hâle gelmektedir (Balzacq, 2005; Balzacq, 2011). İstanbul'da güvenlik söylemleri, yalnızca siyasal aktörlerin açıklamaları aracılığıyla değil; medya temsilleri, kentsel mekân düzenlemeleri ve teknolojik gözetim pratikleri yoluyla da sürekli olarak yeniden üretilmektedir (Altheide, 2006; Lippert & Walby, 2013). Bu bağlamda güvenlik, toplum nezdinde soyut bir kavram olmaktan ziyade, somut ve deneyimlenen bir olgu olarak anlam kazanmaktadır (UNDP, 2022; Bigo, 2002).

İstanbul'un güvenlikleştirme çalışmaları açısından teorik öneminin bir diğer boyutu, farklı toplumsal kesimlerin güvenlik söylemlerine verdikleri tepkilerin homojen olmamasıdır (Côté, 2016). Sosyoekonomik konum, eğitim düzeyi, ikamet süresi ve kentsel mekâna erişim gibi değişkenler, güvenlik tehditlerinin algılanma biçimlerini ve güvenlik politikalarına yönelik tutumları önemli ölçüde etkilemektedir (Davis & Silver, 2004; Hetherington & Suhay, 2011). Bu durum, hedef kitlenin tekil ve yekpare bir aktör olarak değil, farklı deneyim ve beklentilere sahip alt gruplardan oluşan çoğul bir yapı olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır (Karyotis & Patrikios, 2010; Roe, 2008).

Ayrıca İstanbul, güvenlikleştirme süreçlerinin demokratik meşruiyet boyutunun incelenmesi açısından da elverişli bir bağlam sunmaktadır. Güvenlik gerekçesiyle uygulanan denetim, gözetim ve kentsel düzenleme pratikleri, kamusal alan kullanımı ve bireysel özgürlükler üzerinde doğrudan etkiler yaratmaktadır (Graham, 2011; Aradau, 2004). Bu etkilerin toplum nezdinde nasıl algılandığı ve hangi koşullarda kabul edilebilir bulunduğu, güvenlikleştirmenin toplumsal rıza üretme kapasitesini anlamak açısından önem taşımaktadır (Huysmans, 2006; Neal, 2019).

Bu çalışma, İstanbul'u yalnızca araştırma evreninin bulunduğu bir mekân olarak değil, güvenlikleştirmenin toplumsal alımlanışının gözlemlenebileceği bir teorik laboratuvar olarak ele almaktadır (Balzacq, 2005; Buzan & Wæver, 2009). İstanbul örnekleminde güvenliğe ilişkin tutumların ölçülmesi, güvenlikleştirme söylemlerinin hangi alanlarda meşruiyet kazandığını, hangi konularda sınırlarla karşılaştığını ve farklı toplumsal gruplar arasında nasıl ayrıştığını ortaya koymayı amaçlamaktadır (Baele & Thomson, 2017;

Karyotis & Patrikios, 2010). Bu yönüyle İstanbul, güvenlikleştirme teorisinin toplumsal düzeyde sınanmasına imkân tanıyan güçlü ve anlamlı bir vaka sunmaktadır (Vuori, 2008; Stritzel, 2007).

2.5.2.1. Demografik Özellikler

İstanbul, yaklaşık 16 milyon nüfusuyla Türkiye'nin en büyük metropolü ve ekonomik merkezidir (TÜİK, 2023). Nüfusun %65'ten fazlası çalışma çağında olup genç nüfus oranı ülke ortalamasının üzerindedir. Kent, Türkiye'ye gelen iç ve dış göçlerin ana durağı olup 2011 sonrası Suriye iç savaşıyla birlikte İstanbul kayıtlı 500 bini aşkın Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapmaktadır (İçduygu & Aksel, 2013; UNHCR, 2023). Bu demografik çeşitlilik, İstanbul'un sosyoekonomik yapısını heterojen kılmakta ve güvenlik algısını doğrudan etkilemektedir (Bahar, 2019).

İstanbul'un demografik yapısı güvenlik araştırmaları açısından özgün bir bağlam oluşturmaktadır. Cumhuriyet'in ilk dönemlerinden itibaren iç göçle büyüyen kent, 1980'ler sonrasında Türkiye'nin kırsal kesimlerinden; ardından komşu ülkelerden gelen yoğun göç dalgalarıyla köklü bir demografik dönüşüm geçirmiştir (Erman, 2001; Keyder, 2005). 2010'lardan itibaren Suriyeli mültecilerin yarattığı baskı bu dönüşümü hızlandırmış; bazı ilçelerde göçmenlerin nüfusun belirgin bir payını oluşturduğu karma kentsel dokular ortaya çıkmıştır (TÜİK, 2023; Erdoğan, 2023). Bu heterojen demografik yapı, farklı toplumsal kesimlerin güvenlik gündemini farklı biçimlerde kurmasına zemin hazırlamakta; Kopenhag Okulu'nun toplumsal güvenlik sektöründe tanımladığı kimliksel gerilim ve tehdit algısı dinamiklerini doğrudan beslemektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Huysmans, 2006).

Demografik değişimin mekânsal boyutu da güvenlik algıları açısından belirleyicidir. İstanbul'un 39 ilçesi sosyoekonomik gelişmişlik, göçmen yoğunluğu ve kentsel dönüşüm süreçleri bakımından birbirinden belirgin biçimde ayrışmaktadır (Kuyucu & Ünsal, 2010; İslam & Sakızlıoğlu, 2015). Bu mekânsal farklılaşma, güvenlik söylemlerinin ilçe bazında farklılaşan bir etki ve kabul örüntüsü sergileyeceğini öngörmektedir (Graham, 2011). Nitekim bu çalışmanın bulgularında da ilçe bazındaki güvenlik meselesi tercihlerinin demografik ve sosyoekonomik profille anlamlı ilişkiler içinde olduğu gözlemlenmiştir (Davis & Silver, 2004; Kinnvall, 2004).

2.5.2.2. Ekonomik Yapı

İstanbul, Türkiye GSYH'sinin yaklaşık üçte birini tek başına üretmektedir (OECD, 2022; TÜİK, 2023). Finans, sanayi, turizm ve ticaret sektörleri kentin ekonomik dinamiklerini belirlemektedir. Ancak gelir dağılımında ciddi eşitsizlikler söz konusudur. TÜİK (2023) verilerine göre İstanbul, Türkiye'nin en yüksek gelir ortalamasına sahipken aynı zamanda en yüksek gelir eşitsizliğinin (Gini katsayısı) gözlemlendiği kenttir. Bu eşitsizlik, kentsel ayrışmayı derinleştirmekte ve toplumsal güvenlik algısını zedelemektedir (Keyder, 2005; Kuyucu & Ünsal, 2010).

İstanbul'un ekonomik yapısı, hem kenti küresel güvenlik gündemleriyle eklemleyen hem de yerel güvenlik kaygılarını besleyen çift yönlü bir bağlam oluşturmaktadır. Kentte hızlı büyüme ve kentsel dönüşüm süreçleri ekonomik eşitsizlikleri derinleştirmiş; bölgeler arası gelir farklılıkları güvenlik algılarında belirleyici bir etken hâline gelmiştir (Keyder, 2005; İslam & Sakızlıoğlu, 2015). Bu eşitsizlik ortamında Kopenhag Okulu'nun ekonomik güvenlik sektörü — ekonomik istikrar ve refaha yönelik tehditlerin güvenlikleştirilmesi — İstanbul'da güçlü bir toplumsal karşılık bulmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Paris, 2001).

Ekonomik güvensizlik ile güvenlik söylemine duyulan yatkınlık arasındaki ilişki, tutum literatüründe de belgelenmiş bir örüntüdür. Slovic'in (2000) risk algısı çerçevesinden bakıldığında, ekonomik kırılganlık bireylerin tehdit algısını yükseltmekte ve güvenlikleştirici söylemlere zemin hazırlayan bir kaygı ortamı yaratmaktadır (Davis & Silver, 2004; Hetherington & Suhay, 2011). Bu çalışmanın örnekleminde ekonomiyi birincil güvenlik meselesi olarak seçen katılımcı oranının (%18,5) yüksek seyretmesi, söz konusu dinamiği İstanbul özelinde doğrular niteliktedir (TÜİK, 2023; Bahar, 2019).

2.5.2.3. Kentleşme ve Mekânsal Ayrışma

İstanbul hızlı kentleşme süreçleriyle büyümüş; 1980 sonrası göç dalgalarıyla gecekondu bölgeleri önemli ölçüde genişlemiştir (Erman, 2001). Kentsel dönüşüm projeleri sosyoekonomik ayrışmayı mekânsal olarak da artırmış, üst gelir grupları kapalı sitelere yönelirken alt gelir grupları çeper bölgelere itilmiştir (Keyder, 2005; İslam & Sakızlıoğlu, 2015). Bu mekânsal ayrışma, suç korkusu, toplumsal huzursuzluk ve güvenlik algısı üzerinde doğrudan etkilidir (Bahar, 2019; Kuyucu & Ünsal, 2010).

Modern güvenlik çalışmalarında kent, yalnızca olayların yaşandığı bir arka plan değil; güvenliğin bizzat üretildiği bir mekân olarak ele alınmaktadır (Graham, 2011). Graham (2011), "yeni askeri şehircilik" kavramıyla kentlerin gözetim teknolojileri ve mekânsal

ayrıştırma yoluyla nasıl militarize edildiğini tartışmaktadır. Coaffee (2003) ise "dirençli şehir" kavramı üzerinden terör ve afet risklerine karşı kentsel tasarımın güvenlikleştirilmesini incelemektedir. İstanbul'da kapalı sitelerin yaygınlaşması ve kamusal alanlardaki yoğun güvenlik denetimleri, kentin küresel güvenlik endişelerinin yerel izdüşümü olan bir panoptikona dönüşme riskini barındırmaktadır (Lippert & Walby, 2013; Bigo, 2002).

Kentsel dönüşüm süreçleri İstanbul'un güvenlik gündemini doğrudan biçimlendiren bir etken olarak öne çıkmaktadır. Gecekondu dönüşümü, TOKİ projeleri ve lüks konut gelişmeleri gibi uygulamalar mekânsal eşitsizlikleri yeniden üretmekte; yerinden edilme ve barınma güvencesizliği başlı başına bir güvenlik kaygısı hâline gelmektedir (İslam & Sakızlıoğlu, 2015; Kuyucu & Ünsal, 2010). Bu dönüşümler aynı zamanda farklı etnik, kültürel ve ekonomik grupların mekânsal ayrışmasını derinleştirmekte; ortak kamusal alanların erimesiyle birlikte toplumsal güvenlik sektöründe tanımlanan kimlik kaygılarını da beslemektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Kinnvall, 2004).

Mekânsal ayrışmanın güvenlik algıları üzerindeki etkisi, bu çalışmanın ilçe bazlı bulguları aracılığıyla somutlaşmaktadır. Düşük sosyoekonomik profilli ve yüksek göçmen yoğunluklu ilçelerde güvenlikleştirici söylemlerin daha güçlü bir toplumsal karşılık bulması, mekânsal koşulların güvenlik algısını yapılandırdığına işaret etmektedir (Davis & Silver, 2004; Erdoğan, 2023). Bu bulgu, Graham'ın (2011) kentlerin giderek askeri güvenlik mantığıyla yönetildiğine ilişkin "kentsel kuşatma" tezini İstanbul bağlamında kısmen doğrulamaktadır (Coaffee, 2003; Özerdem & Jacoby, 2006).

2.5.2.4. Güvenlik Algısına Etki

İstanbul'da güvenlik algısını şekillendiren başlıca faktörler göç, suç, terör, afet riski ve altyapı sorunlarıdır. Suriyeli göçmenlerin yoğunluğu, medya ve siyasi söylemler aracılığıyla toplumsal güvenlikle ilişkilendirilmekte ve sıklıkla güvenlikleştirme pratiklerine konu olmaktadır (Huysmans, 2006; Erdoğan, 2020; İçduygu & Aksel, 2013). İstanbul aynı zamanda özellikle 2003 ve 2016'daki terör saldırılarıyla güvenlik algısının uluslararası boyutuyla da yüzleşmiştir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

En kritik unsurlardan biri ise depremdir: İstanbul Deprem Master Planı (2003) ve AFAD verileri, olası bir büyük depremin kentsel güvenlik için en ciddi risk olduğunu göstermektedir (Parsons, 2004; Erdik vd., 2004). Bu risk, kamu söylemlerinde güvenlikleştirme sürecinin sürekliliğini sağlamaktadır (Trombetta, 2008).

Yukarıda sıralanan demografik, ekonomik ve kentsel dinamikler, İstanbul sakinlerinin güvenlik algılarını şekillendiren bütünleşik bir bağlam oluşturmaktadır. Kopenhag Okulu'nun çok sektörlü güvenlik anlayışı (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998) bu bağlamda özellikle açıklayıcı bir çerçeve sunmaktadır: aynı bireyler askeri tehditten ziyade göçü, sınır güvenliğinden ziyade ekonomik istikrarsızlığı ya da kurumsal güveni öncelikli güvenlik meselesi olarak tanımlayabilmektedir (Paris, 2001; UNDP, 1994). İstanbul'da güvenlik gündeminin bu çok-sektörlü ve ilçe bazında farklılaşmış yapısı, güvenlikleştirme araştırmalarında tek bir tehdit kategorisine odaklanmanın kentin güvenlik gerçekliğini kavramak için yeterli olmayacağını ortaya koymaktadır (Buzan & Wæver, 2009).

Güvenlik algılarını besleyen bağlamsal koşullar içinde medyanın rolü ayrıca dikkat çekmektedir. İstanbul'un ulusal medyanın yoğunlaştığı kent olması, güvenlikleştirici söylemlerin gündelik yaşama nüfuz etme kapasitesini artırmaktadır (Altheide, 2006; Entman, 1993). Güvenlik haberlerinin tekrarlı ve duygusal çerçevelenmesi, bireylerin tehdit algısını nesnel risk koşullarından bağımsız biçimde yükseltebilmekte; bu da F3 boyutundaki olağandışı önlem kabulüyle doğrudan ilişkilendirilebilmektedir (Nellis & Savage, 2012; Gadarian, 2010).

2.5.2.5. İstanbul'un Uluslararası Güvenlik Gündemiyle İlişkisi

İstanbul, küresel bir finans, kültür ve turizm merkezi olarak uluslararası güvenlik gündemine doğrudan bağlıdır. Terörizm, siber güvenlik tehditleri, uluslararası göç ve afet riskleri, kentin hem ulusal hem de uluslararası güvenlik söylemlerinde merkezi bir yer edinmesine neden olmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Parsons, 2004). Böylece İstanbul, güvenlik çalışmalarının yalnızca uluslararası ilişkiler bağlamında değil, yerel düzeyde de incelenmesi gereken özgün bir örnek sunmaktadır (Özerdem & Jacoby, 2006).

İstanbul'un demografik çeşitliliği, ekonomik eşitsizlikleri, mekânsal ayrışması ve çok katmanlı güvenlik riskleri, güvenlikleştirme süreçlerinin analiz edilmesi için verimli bir bağlam yaratmaktadır (Bahar, 2019; Kuyucu & Ünsal, 2010). Bu nedenle İstanbul örneklemi, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisini test etmek için uygun bir laboratuvar işlevi görmektedir. Araştırmanın İstanbul halkı üzerinden yürütülmesi, teorik çerçevenin ampirik olarak sınanmasına ve güvenlik algılarının sosyoekonomik faktörlerle ilişkilendirilmesine olanak sağlayacaktır (Baele & Thomson, 2017).

İstanbul'un uluslararası güvenlik gündemiyle ilişkisi kentin hem coğrafi konumundan hem de küresel ekonomik entegrasyonundan kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin NATO üyeliği İstanbul'u savunma ve istihbarat iş birliğinin simgesel ve operasyonel bir merkezi konumuna taşımakta; bu durum askeri güvenlik sektörüne ait söylemlerin kentte nasıl algılandığını doğrudan biçimlendirmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Öte yandan Avrupa ile Orta Doğu arasında köprü işlevi gören İstanbul, uluslararası göç hareketlerinin de kritik bir kavşak noktasını oluşturmakta; bu durum toplumsal güvenlik sektöründeki gerilimleri kalıcı biçimde gündemde tutmaktadır (Kirişci, 2003; İçduygu & Aksel, 2013).

Uluslararası güvenlik söylemleri İstanbul'da çoğunlukla yerel siyasal aktörler tarafından sahiplenilmekte ve kentsel bağlamda yeniden üretilmektedir. Terörizmle mücadele, sınır güvenliği ve göç yönetimi gibi ulusal ve uluslararası politika başlıkları kent sakinlerinin gündelik güvenlik deneyimlerine tercüme edilmekte; böylece güvenlikleştirici söylemlerin yerelden küresele ve küreselden yerele işleyen çift yönlü bir dolaşım içinde bulunduğu görülmektedir (Balzacq, 2011; Buzan & Wæver, 2009).

2.5.2.6. İstanbul'da Güvenlik Söylemlerinin Medya Temsili

İstanbul'da güvenlik meselelerinin kamuoyu algısında şekillenmesinde medyanın merkezi bir rolü bulunmaktadır (Nellis & Savage, 2012; Bahar, 2019). Türkiye medya ortamının yoğun siyasal kutuplaşma, yüksek haber tüketimi ve çeşitli medya sahiplik yapıları ile karakterize edildiği göz önüne alındığında (Sözeri & Güney, 2011; Herman & Chomsky, 1988), güvenlik söylemlerinin medya aracılığıyla nasıl üretildiği ve yaygınlaştırıldığı, güvenlikleştirme süreçlerinin toplumsal meşruiyet kazanmasında belirleyici olmaktadır (Balzacq, 2005; Altheide, 2006).

2.5.2.7. Medya Sahipliği ve Güvenlik Gündeminin Belirlenmesi

Türkiye medya ortamı 2000'li yıllardan itibaren önemli bir yapısal dönüşüm geçirmiştir. Geleneksel medya gruplarının yerini büyük ölçüde inşaat, enerji ve finans sektörlerinde faaliyet gösteren holdinglerin sahipliğindeki medya kuruluşları almıştır (Sözeri & Güney, 2011). Bu yapısal dönüşüm, medyanın haber üretim pratiklerini ve hangi konuların güvenlik tehdidi olarak çerçeveleneceğini doğrudan etkilemektedir. Herman ve Chomsky'nin (1988) propaganda modeli çerçevesinden bakıldığında, bu sahiplik yapısı medyanın iktidar odaklarıyla uyumlu haber pratikleri geliştirmesinin kurumsal zeminini oluşturmaktadır. Özellikle siyasal iktidara yakınlığıyla bilinen medya kuruluşları,

güvenlik meselelerini resmi söylemlerle uyumlu biçimde sunma eğilimindedir (Altheide, 2006).

İstanbul merkezli ulusal medya kuruluşları, göç, terör, toplumsal düzen ve afet gibi konuları haberleştirirken belirli çerçeveleme stratejileri kullanmaktadır (Entman, 1993). Suriyeli göçmenlere ilişkin haberlerde "mülteci krizi", "kültürel uyumsuzluk" ve "ekonomik yük" gibi çerçevelemeler sıklıkla öne çıkmakta; bu söylemler göçün toplumsal güvenlik meselesi olarak algılanmasına katkıda bulunmaktadır (Törnberg & Törnberg, 2016; Erdoğan, 2023). Terör saldırılarının ardından medyada yoğunlaşan güvenlikleştirme söylemleri, kamuoyunun güvenlik önlemlerine daha yüksek rıza göstermesine zemin hazırlamaktadır (Gadarian, 2010; Nellis & Savage, 2012).

2.5.2.8. Haber Çerçevelemeleri ve Tehdit İnşası

İstanbul medyasında güvenlik meselelerinin çerçevelenmesi, Entman'ın (1993) tanımladığı dört temel işlevi yerine getirmektedir: sorunun tanımlanması, nedensel atıf, ahlaki değerlendirme ve çözüm önerisi. Örneğin kentsel suç haberlerinde sorun genellikle "artan suç oranları" ve "yetersiz güvenlik önlemleri" olarak tanımlanmakta; nedensel atıf çoğunlukla "göç", "ekonomik kriz" ya da "yasaların caydırıcı olmaması"na yapılmakta; ahlaki değerlendirme "mağdur vatandaşlar" ve "tehlikeli suçlular" ikiliği üzerinden kurulmakta; çözüm önerisi ise "daha sıkı güvenlik tedbirleri" ve "polisiye yetkilerin artırılması" olarak sunulmaktadır (Entman, 1993; Van Gorp, 2005). Bu çerçeveleme örüntüsü, Nellis ve Savage'ın (2012) medya suç haberlerinin kamuoyunda tehdit algısını güçlendirdiğine ilişkin bulgularıyla tutarlıdır.

Deprem riski söylemleri de medyada belirli çerçevelemeler üzerinden inşa edilmektedir. "Beklenen büyük deprem", "İstanbul'un kaçınılmaz kaderi" ve "yarın olabilir" gibi söylemler, afet riskini acil ve varoluşsal bir tehdit olarak konumlandırmaktadır (Özerdem & Jacoby, 2006; Parsons, 2004). Ancak bu söylemlerin yanı sıra depremin sorumluluğunun kimlere ait olduğuna ilişkin çerçevelemeler de çeşitlilik göstermektedir. Bazı medya kuruluşları depremin etkilerini azaltmayı "devletin sorumluluğu" olarak çerçevelerken, diğerleri "bireysel hazırlık" vurgusunu öne çıkarmaktadır (Tekeli-Yeşil vd., 2010; Trombetta, 2008).

2.5.2.8.1. Sosyal Medya ve Alternatif Haber Kaynakları

Geleneksel medyanın yanı sıra sosyal medya platformları İstanbul'da güvenlik söylemlerinin üretimi ve dolaşımında giderek daha etkili hale gelmiştir. Twitter, özellikle ani gelişen güvenlik olaylarında — terör saldırıları, depremler, büyük suç olayları — bilgi akışının en hızlı gerçekleştiği platformdur (Tufekci, 2014). Ancak sosyal medyadaki bilgi akışı, doğrulanmamış iddialar, abartılı tehdit söylemleri ve yanlış bilgilerle karışabilmektedir (Törnberg & Törnberg, 2016; Altheide, 2006).

İstanbul'da yaşanan terör saldırıları sonrasında sosyal medyada yayılan korku ve panik söylemleri, resmi güvenlik söylemlerini pekiştirirken aynı zamanda kontrolsüz bir tehdit algısının oluşmasına da yol açmaktadır (Gadarian, 2010; Nellis & Savage, 2012). Sosyal medya, aynı zamanda resmi anlatılara karşı alternatif sesler ve eleştirel perspektiflerin de üretildiği bir alandır. Özellikle kent hareketleri, insan hakları örgütleri ve muhalif medya, sosyal medya üzerinden güvenlik politikalarına eleştirel yaklaşımlar geliştirmektedir (Tufekci, 2014; Huysmans, 2006).

2.5.2.8.2. Medya Tüketimi ve Güvenlik Algısı İlişkisi

Medya tüketim alışkanlıkları bireylerin güvenlik algılarını doğrudan etkilemektedir. Yoğun haber tüketimi, özellikle suç ve terör haberlerine maruz kalma, bireylerin tehdit algılarını artırmaktadır (Gerbner vd., 1980; Morgan & Shanahan, 2010). İstanbul özelinde yapılan çalışmalar, televizyon haberlerine yoğun maruziyetin suç korkusu düzeyini artırdığını göstermektedir (Nellis & Savage, 2012; Bahar, 2019).

Ayrıca hangi medya kaynaklarının tercih edildiği de belirleyicidir. Farklı siyasal görüşlere sahip medya kuruluşları aynı güvenlik meselesini farklı biçimlerde çerçeveleyebilmektedir. Örneğin Suriyeli göçmenlere ilişkin haberlerde bazı medya kuruluşları "insani kriz" ve "dayanışma" çerçevesini kullanırken, diğerleri "güvenlik riski" ve "ekonomik yük" çerçevesini tercih etmektedir (Törnberg & Törnberg, 2016; Erdoğan, 2023). Bireylerin hangi medya kaynaklarını takip ettiği güvenlik meselelerine ilişkin tutumlarını şekillendirmektedir (Van Gorp, 2005; Altheide, 2006).

2.5.2.8.3. Medyanın Güvenlikleştirme Sürecindeki Kolaylaştırıcı Rolü

İstanbul bağlamında medya, güvenlikleştirme süreçlerinin toplumsal meşruiyet kazanmasında üç temel mekanizma üzerinden kolaylaştırıcı rol oynamaktadır:

Tekrar ve normalleştirme: Güvenlik tehditlerinin sürekli tekrar edilmesi bu tehditlerin toplumsal gündemin merkezine yerleşmesini sağlar. Sürekli tekrarlanan söylemler

zamanla "doğal" ve "kaçınılmaz" olarak algılanır (Altheide, 2006; Nellis & Savage, 2012).

Duygusal yoğunlaşma: Güvenlik haberlerinin görsel ve retorik açıdan yoğun duygusal etkiler yaratacak biçimde sunulması rasyonel değerlendirmelerin yerini duygusal tepkilere bırakmasına yol açar. Korku, öfke ve kaygı gibi duygular olağanüstü önlemlere rıza gösterme eğilimini artırmaktadır (Gadarian, 2010; Slovic, 2000; Huddy vd., 2005).

Uzman ve otorite görüşlerinin aktarımı: Medyanın güvenlik uzmanları, siyasetçiler ve resmi makamların görüşlerini aktarması güvenlik söylemlerine meşruiyet kazandırmaktadır. Özellikle uzman görüşleri, tehditlerin "nesnel" ve "bilimsel" olarak kanıtlandığı izlenimi yaratır (Stritzel, 2007; Morgan & Shanahan, 2010).

Bu bağlamda İstanbul medyası, güvenlikleştirme süreçlerinin yalnızca siyasal elitler düzeyinde değil toplumsal düzeyde de kabul görmesinde merkezi bir aktör olarak konumlanmaktadır (Bigo, 2002; Altheide, 2006). Bu çalışmada bireylerin medya kaynaklarına güven düzeyleri ve medya söylemlerinin güvenlik algılarını etkileme biçimi, güvenliğe ilişkin tutumların şekillenmesinde önemli bir değişken olarak ele alınmaktadır (Nellis & Savage, 2012; Gadarian, 2010; Levi & Stoker, 2000).

2.5.3. İstanbul'da Afet Riski ve Güvenlikleştirme

İstanbul, dünyanın en yüksek deprem riskine sahip metropollerinden biridir. Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın Marmara Denizi'nden geçmesi, kentin her an yıkıcı bir depremle karşılaşma olasılığını canlı tutmaktadır (Parsons, 2004; Erdik vd., 2004). 1999 Marmara Depremi'nin ardından afet riski, İstanbul'da sürekli gündemde tutulan bir güvenlik meselesi haline gelmiştir (Balamir, 2002; Bahar, 2019). Bu bölüm, afet riskinin nasıl güvenlikleştirildiğini ve bu sürecin toplumsal güvenlik algısını nasıl etkilediğini incelemektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Trombetta, 2008).

2.5.3.1. Deprem Riskinin Bilimsel ve Toplumsal Boyutları

İstanbul'da beklenen büyük depremin olasılığı bilimsel çalışmalarla ortaya konmuştur. Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü verilerine göre İstanbul'da önümüzdeki 30 yıl içinde 7,0 ve üzeri büyüklüğünde bir depremin olma olasılığı %60–70 arasındadır (Parsons, 2004; Erdik vd., 2004). İstanbul Deprem Master Planı (2003), olası bir depremin 30.000'den fazla can kaybına ve 120 milyar dolarlık ekonomik zarara yol açabileceğini öngörmektedir (Erdik vd., 2004).

Ancak deprem riskinin bilimsel gerçekliği, toplumsal düzeyde farklı biçimlerde algılanmaktadır. Bazı bireyler depremi acil ve kaçınılmaz bir tehdit olarak değerlendirirken, diğerleri "nasılsa olacak bir şey" anlayışıyla pasif bir tutum sergilemektedir (Tekeli-Yeşil vd., 2010). Bu algısal farklılıklar, afet hazırlığı davranışlarını ve depreme yönelik güvenlik önlemlerinin toplumsal kabulünü doğrudan etkilemektedir (Kung & Chen, 2012; Slovic, 2000).

İstanbul halkının genel güvenlik algısını şekillendiren önemli bir faktör olarak deprem riski, "beklenen büyük deprem" söylemi aracılığıyla toplumsal düzeyde sürekli bir kaygı ve belirsizlik hali yaratmaktadır. Bu sürekli tehdit algısı bireylerin güvenliğe ilişkin tutumlarını, devlete olan güvenlerini ve olağanüstü önlemlere rıza gösterme eğilimlerini etkilemektedir (Slovic, 2000; Levi & Stoker, 2000; Kara & Toros, 2025).

Ayrıca deprem riski, diğer güvenlik meselesiyle —terör, suç, göç — birlikte değerlendirildiğinde İstanbul'un "çok katmanlı bir güvenlik tehdidi" altında olduğu algısını pekiştirmektedir. Bu çok katmanlı tehdit algısı, güvenlik önlemlerinin toplumsal meşruiyet kazanmasını kolaylaştırmakta ve güvenlikleştirme süreçlerinin normalleşmesine katkıda bulunmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Neal, 2019; Altheide, 2006).

2.5.3.2. Afet Riskinin Güvenlikleştirilmesi

Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisi açısından bakıldığında deprem riski İstanbul'da sürekli bir güvenlik söylemi üzerinden inşa edilmektedir. Siyasal aktörler, bilim insanları ve medya, depremi "beklenen büyük felâket" olarak çerçevelemekte ve bu söylem olağanüstü önlemleri meşrulaştırmak için kullanılmaktadır (Özerdem & Jacoby, 2006; Altheide, 2006). Kentsel dönüşüm projeleri, bina güçlendirme zorunlulukları ve afet sigortası gibi uygulamalar, deprem riskinin güvenlikleştirilmesi yoluyla toplumsal kabul görmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Kuyucu & Ünsal, 2010).

Ancak afet riskinin güvenlikleştirilmesi, klasik güvenlik tehditlerinden farklı özellikler taşımaktadır. Deprem, insan kaynaklı bir tehdit değildir ve belirli bir "düşman" ya da "öteki" üzerinden tanımlanamamaktadır (Trombetta, 2008). Bu nedenle deprem söylemleri, "doğaya karşı mücadele", "hazırlıklı olma" ve "dirençli kent" gibi çerçevelemeler üzerinden kurulmaktadır (Parsons, 2004; Tekeli-Yeşil vd., 2010). Deprem riskinin güvenlikleştirilmesi, toplumsal dayanışma ve kolektif sorumluluk vurgularıyla da desteklenmektedir (Balzacq, 2005; Levi & Stoker, 2000).

2.5.3.3. Afet Yönetimi ve Devletin Rolü

İstanbul'da afet yönetimi, devletin güvenlik sağlayıcı rolünü pekiştiren bir alan olarak işlemektedir. AFAD, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Dairesi ve ilçe belediyelerinin afet müdahale ekipleri, depremin ardından kurtarma, yardım ve yeniden yapılanma süreçlerinde merkezi aktörler olarak konumlanmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Özerdem & Jacoby, 2006). Deprem tatbikatları, afet eğitimleri ve halka yönelik bilgilendirme kampanyaları, devletin afet yönetimindeki yetkinliğini görünür kılmayı amaçlamaktadır (Tekeli-Yeşil vd., 2010; Bahar, 2019).

Ancak afet yönetiminin etkinliğine ilişkin kamuoyu algıları çeşitlilik göstermektedir. 1999 Marmara Depremi'nde yaşanan kurtarma operasyonlarındaki aksaklıklar ve koordinasyon sorunları, devletin afet yönetim kapasitesine yönelik güveni zedelemiştir (Balamir, 2002). 2023 Kahramanmaraş Depremi sonrasında yaşanan benzer sorunlar bu güven sorununu yeniden gündeme getirmiştir; nitekim araştırmalar, katılımcıların %61'inin hükümetin gelecekteki risklere karşı gerekli önlemleri alacağına güvenmediğini ortaya koymaktadır (Kara & Toros, 2025). Dolayısıyla bireylerin AFAD ve yerel yönetimlere olan güveni, afet hazırlığı politikalarına rıza göstermelerinde belirleyici olmaktadır (Levi & Stoker, 2000; Slovic, 2000).

2.5.3.4. Kentsel Dönüşüm ve Güvenlikleştirme

Deprem riski, İstanbul'da yürütülen kentsel dönüşüm projelerinin temel meşrulaştırma söylemi olarak kullanılmaktadır. Riskli yapıların yıkılarak yerine depreme dayanıklı binaların inşa edilmesi, "can güvenliği" ve "kentsel güvenlik" söylemleriyle toplumsal kabul görmektedir (Parsons, 2004; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Ancak kentsel dönüşüm uygulamaları aynı zamanda mülkiyet hakları, yerinden edilme ve soylulaştırma gibi sorunları da beraberinde getirmektedir (İslam & Sakızlıoğlu, 2015; Keyder, 2005).

Kentsel dönüşümün güvenlikleştirme yoluyla meşrulaştırılması, eleştirel literatürde tartışmalı bir konu olarak ele alınmaktadır. Bazı araştırmacılar, deprem riskinin kentsel dönüşüm projelerinin "aciliyetini" vurgulamak için araçsallaştırıldığını ve bu sürecin toplumsal eşitsizlikleri derinleştirdiğini ileri sürmektedir (Kuyucu & Ünsal, 2010; Graham, 2011). Bu bağlamda afet riskinin güvenlikleştirilmesi, yalnızca can güvenliği değil, aynı zamanda siyasal ve ekonomik çıkarların meşrulaştırılması için de kullanılabilmektedir (Trombetta, 2008; Balzacq, 2011). Bu örüntü, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme sürecinin olağanüstü önlemleri —bu durumda kentsel dönüşüm

projelerini— demokratik müzakere alanının dışına taşıyan işlevine ilişkin temel önermesini somutlaştırmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Neal, 2019).

2.5.3.5. Bireysel Hazırlık ve Toplumsal Sorumluluk

Afet hazırlığı söylemleri, İstanbul'da "bireysel sorumluluk" ve "devlet sorumluluğu" arasında gerilimli bir alanda konumlanmaktadır. Resmi söylemler, bireylerin deprem çantası hazırlaması, evlerini güçlendirmesi ve afet sigortası yaptırması gibi bireysel önlemler almasını teşvik etmektedir (Parsons, 2004). Ancak kamuoyu araştırmaları, İstanbul halkının önemli bir bölümünün afet hazırlığı konusunda yetersiz olduğunu göstermektedir (Tekeli-Yeşil vd., 2010).

Bireysel hazırlık eksikliğinin nedenleri arasında ekonomik kısıtlar, bilgi eksikliği ve "nasılsa devlet müdahale eder" beklentisi yer almaktadır (Tekeli-Yeşil vd., 2010; Slovic, 2000). Bu durum, afet riskinin güvenlikleştirilmesinde hedef kitlenin tutumlarının merkezi önemini göstermektedir. Güvenlikleştirme söylemlerinin başarısı yalnızca söylemin üretilmesiyle değil, toplumun bu söylemleri içselleştirerek eylem düzeyinde karşılık vermesiyle tamamlanır (Balzacq, 2005; Côté, 2016).

2.6. GÜVENLİĞE İLİŞKİN TUTUMUN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Güvenliğe ilişkin tutum kavramı, güvenlik çalışmalarında sıklıkla kullanılan "tehdit algısı", "risk değerlendirmesi" ya da "korku" kavramlarıyla örtüşmekle birlikte, bu kavramlardan analitik olarak ayrışmaktadır. Tehdit algısı, bireylerin belirli bir riskin varlığına ve ciddiyetine ilişkin bilişsel değerlendirmelerini ifade ederken (Slovic, 2000); korku ve kaygı, bu değerlendirmelere eşlik eden duygusal tepkileri kapsamaktadır (Huddy vd., 2005; Gadarian, 2010). Oysa tutum, bu bilişsel ve duygusal boyutları aşarak bireylerin belirli politika tercihleri ve uygulamalara yönelik değerlendirme ve rıza eğilimlerini de içeren daha bütüncül bir yapıyı temsil etmektedir (Eagly & Chaiken, 1993; Bohner & Wänke, 2002).

Bu tez, güvenliği yalnızca algısal ya da duygusal bir kategori olarak ele almamakta; güvenliğe ilişkin tutumları bireylerin güvenlik tehditlerini nasıl değerlendirdikleri, bu tehditlere karşı hangi aktörleri meşru ve güvenilir buldukları ve güvenlik gerekçesiyle alınan olağanüstü önlemleri ne ölçüde kabul edilebilir gördükleri üzerinden analiz etmektedir (Balzacq, 2005; Roe, 2008). Bu bağlamda güvenliğe ilişkin tutum, tehdit

algısı, kurumsal güven ve olağanüstü önlemlere rıza bileşenlerinin birleşimi olarak kavramsallaştırılmaktadır (Levi & Stoker, 2000; Davis & Silver, 2004).

Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisi açısından bakıldığında, bu kavramsallaştırma özel bir önem taşımaktadır. Güvenlikleştirme, bir meselenin varoluşsal tehdit olarak sunulması ve bu sunumun hedef kitle tarafından kabul edilmesiyle tamamlanan bir süreçtir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Dolayısıyla güvenlikleştirme yalnızca söylemin üretilmesiyle değil, bu söylemin toplumsal düzeyde meşruiyet kazanmasıyla anlamlı hâle gelmektedir (Balzacq, 2011; Côté, 2016). Güvenliğe ilişkin tutumlar, tam da bu meşruiyet sürecinin toplumsal zeminini oluşturmaktadır.

Bu nedenle bu çalışma, güvenliği algısal bir olgu olarak değil, normatif ve siyasal sonuçlar doğuran bir tutum alanı olarak ele almaktadır (Neal, 2019; Huysmans, 2006). Güvenliğe ilişkin tutumlar, bireylerin hangi koşullarda güvenlik adına özgürlüklerden feragat etmeye razı olduklarını, hangi aktörleri güvenlik sağlayıcısı olarak meşru gördüklerini ve güvenlik söylemlerini ne ölçüde içselleştirdiklerini ortaya koymaktadır (Davis & Silver, 2004; Hetherington & Suhay, 2011). Bu yaklaşım, güvenliği yalnızca "ne kadar tehdit algılandığı" sorusu üzerinden değil, "hangi güvenlik politikalarının kabul edilebilir bulunduğu" sorusu üzerinden incelemeyi mümkün kılmaktadır (Baele & Thomson, 2017; Karyotis & Patrikios, 2010).

Bu çerçevede geliştirilen tutum ölçeği, güvenlikleştirmenin söylemsel boyutunu doğrudan ölçmeyi amaçlamamakta; söylemin hedef kitle nezdinde yarattığı bilişsel, duygusal ve davranışsal eğilimleri ampirik olarak incelemeyi hedeflemektedir (Eagly & Chaiken, 1993; Petty & Cacioppo, 1986). Böylece güvenliğe ilişkin tutumlar, güvenlikleştirme sürecinin toplumsal kabul ve rıza boyutunun ölçülebilir bir göstergesi hâline gelmektedir (Worthington & Whittaker, 2006; DeVellis & Thorpe, 2021).

2.6.1. Tutum Kavramı ve Boyutları

Tutum, bireyin belirli bir nesneye, olaya ya da olguya ilişkin görece kalıcı değerlendirme ve tepki verme eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Eagly & Chaiken, 1993; Fishbein & Ajzen, 2010). Klasik üç bileşenli modele göre tutum; bilişsel (inançlar, atıflar), duyuşsal (duygulanım, beğeni/kaçınma) ve davranışsal (eylem eğilimleri) bileşenlerden oluşur (Bohner & Wänke, 2002; McGuire, 1985). Bu üçlü yapı, güvenliğe ilişkin tutumların; (i) güvenlik tehditlerine ve önlemlerine ilişkin inanç ve değerlendirmeleri, (ii) korku, kaygı,

güven veya tehdit hissi gibi duygulanımı ve (iii) güvenlik uygulamalarına rıza gösterme veya karşı çıkma gibi davranışsal eğilimleri aynı anda kapsaması gerektiğini ima etmektedir (Balzacq, 2005; Eagly & Chaiken, 1993).

Klasik tutum teorisyenleri tutumu bilişsel (inançlar), duygusal (hisler) ve davranışsal (eğilimler) olmak üzere üç bileşene ayırmaktadır (Eagly & Chaiken, 1993; Osgood vd., 1957). Bu ABC modeli, güvenlik araştırmaları için de analitik bir çerçeve sunmaktadır: bireylerin güvenlik söylemlerine verdikleri yanıt bilişsel düzeyde tehdidin ciddiyetine ilişkin değerlendirmeleri (Slovic, 2000), duygusal düzeyde korku ve kaygı deneyimini (Gadarian, 2010; Huddy vd., 2005) ve davranışsal düzeyde olağandışı önlemlere onay ya da direnci kapsamaktadır (Davis & Silver, 2004; Hetherington & Suhay, 2011). Güvenlikleştirme algısı ölçeği bu üç bileşenden ağırlıklı olarak bilişsel ve davranışsal boyutları ele almakta; duyuşsal bileşen ise konuşma eylemi maddelerinde dolaylı biçimde temsil edilmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

Tutumların görece kalıcılığı, güvenlikleştirme araştırmaları için önemli bir metodolojik sonuç doğurmaktadır. Petty ve Cacioppo'nun (1986) Ayrıntılı Olasılık Modeli'ne göre güçlü tutumlar merkezi işleme yoluyla edinilir; bu yolun ürünü olan tutumlar daha dirençli ve davranışı öngörücü olmaktadır (Bohner & Wänke, 2002). İstanbul'da güvenlikleştirici söylemlerin uzun süreli medyatik yoğunluğu ve siyasal tekrarı göz önüne alındığında, bireylerin güvenlik tutumlarının köklü ve kolayca dönüştürülemeyen özellikler taşıdığı öngörülebilmektedir (Altheide, 2006; Nellis & Savage, 2012). Bu çerçevede ilerleyen bölümlerde detaylandırılacağı üzere geliştirilen ölçeğin F1 boyutunun tavan etkisi yalnızca psikometrik bir sorun değil, bu bilişsel kökleşmenin ampirik bir yansıması olarak da yorumlanabilmektedir (Fabrigar & Wegener, 2012; DeVellis & Thorpe, 2021).

2.6.2. Tutumların Oluşumu: Risk Algısı, Güven ve Güvenlik Söylemleri

Tutumlar; bireysel deneyim, sosyal öğrenme, medya söylemleri ve kurumsal güven dinamikleri içinde şekillenmektedir (Petty & Cacioppo, 1986; Zaller, 1992). Güvenlik alanında özel bir belirleyici olarak "risk algısı" tehdidin olasılığı ve sonuçlarının ciddiyetine ilişkin algılar ve bireyin önlemlere rızasını güçlü biçimde etkilemektedir (Slovic, 1987, 2000). İkinci kilit unsur olarak "kurumlara güven" ortaya çıkmaktadır; devletin, kolluğun ve uzmanların yetkinliğine/dürüstlüğüne duyulan güven, güvenlik önlemlerinin meşruluğu algısıyla birlikte artmaktadır (Hetherington, 2005; Levi &

Stoker, 2000). Üçüncü olarak, güvenlik söylemleri ve medyadaki çerçevelemeler, tehdidin olağanüstü ve acil gösterilmesi yoluyla toplumsal rızayı yönlendirebilmektedir (Altheide, 2006; Buzan vd., 1998; Balzacq, 2011). Bu literatür, güvenliğe ilişkin tutumların bilişsel–duyuşsal–davranışsal bileşenlerinin, risk algısı, kurumsal güven ve söylemsel çerçeveleme üzerinden birbirine bağlandığını göstermektedir.

Risk algısı, güvenlik tutumlarının şekillenmesinde belirleyici bir etken olarak öne çıkmaktadır. Slovic'in (1987, 2000) çerçevesinde risk algısı yalnızca nesnel olasılıklara değil; tehdidin bilinmezlik derecesine, bireysel denetim hissine ve duygusal yüklemine de bağlıdır. Bu çerçevede terör ve göç gibi mesleklerin sıkça güvenlikleştirildiği konular, nesnel tehdit düzeyinin çok ötesinde bir risk algısı üretebilmektedir. Güvenlikleştirici söylemler bu mekanizmayı işleterek bireylerin olağandışı önlemlere rızasını kolaylaştırmaktadır (Gadarian, 2010; Hetherington & Suhay, 2011).

Güvenlik–özgürlük dengesi çalışmalarında, yüksek tehdit algısının ve duygu yoğunluğunun (özellikle korku) sivil özgürlüklerden feragat etme eğilimini artırdığı görülmüştür (Davis & Silver, 2004; Hetherington & Suhay, 2011). Bu bulgu, çalışmamızda güvenliğe ilişkin tutumların "tehdit ve ciddiyet algısı" ile "önlemlere rıza/meşruluk" boyutlarının kuramsal olarak bağlantılı oluşunu da desteklemektedir.

2.6.3. Tutumların Ölçülmesi: Ölçek Türleri ve Psikometrik İlkeler

Tutumlar genellikle Likert tipi derecelendirme ile ("kesinlikle katılmıyorum"–"kesinlikle katılıyorum") ölçülmektedir (Likert, 1932). Alternatif yaklaşımlar arasında Thurstone eşit aralıklı ölçekleri (Thurstone, 1928) ve anlamsal farklar (semantic differential) yöntemi (Osgood vd., 1957) bulunmaktadır. Güncel ölçek geliştirme yaklaşımı, (i) kuramsal kapsamı tanımlama, (ii) madde havuzu oluşturma, (iii) uzman görüşü ve dil geçerliği, (iv) pilotlama ve açımlayıcı faktör analizi (AFA), (v) bağımsız örneklemde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ve yapısal eşitlik modellemesi (YEM) ile modelin sınanması, (vi) güvenirlik ve geçerlik kanıtlarının raporlanmasını içermektedir (DeVellis & Thorpe, 2021; Fabrigar & Wegener, 2012; Kline, 2016; Worthington & Whittaker, 2006). Güvenirlik için Cronbach's "α" (Cronbach, 1951) yaygın olmakla birlikte, faktör yüklerine duyarlı McDonald'ın "ω" katsayısının raporlanması önerilmektedir (McDonald, 1999). Yakınsak ve ayrışan geçerlik için ise ortalama varyans çıkarımı (AVE), birleşik güvenirlik (CR) ve faktörler arası korelasyon örüntüleri dikkate alınmalıdır (Kline, 2016).

Thurstone'dan (1928) Likert'e (1932) uzanan ölçek geliştirme geleneği, tutum ölçümünde güvenilirlik ve geçerlik ölçütlerini merkeze almaktadır. Thurstone'un eşit aralıklı ölçek yöntemi yargıcı değerlendirmelerini gerektirirken Likert ölçeği, katılımcıların madde-üzerinden kendi tutumunu doğrudan değerlendirdiği daha pratik ve yaygın bir format sunmaktadır (Likert, 1932; DeVellis & Thorpe, 2021). Bu çalışmada beşli Likert formatının benimsenmesi, güvenlikleştirme algısının sürekli bir boyut üzerindeki bireysel konumunu saptamaya elverişli olması ve polikorik korelasyon analizlerine uygunluğu nedeniyle tercih edilmiştir.

Psikometrik açıdan bir ölçeğin geçerliliği kapsam, yapı ve ölçüt geçerliği olmak üzere birden fazla kanıt türüyle desteklenmelidir (Messick, 1995). Bu çalışmada kapsam geçerliği uzman paneli aracılığıyla, yapı geçerliği AFA ve DFA ile sağlanmıştır. Ölçüt geçerliği ise ileride güvenlikleştirme politika desteği ya da güven ölçümleriyle eş zamanlı uygulamalarla sınanabilecek bir boyut olarak önerilmektedir (Fabrigar & Wegener, 2012). Güvenlikleştirme algısına yönelik bu ölçek bu psikometrik çerçeveyi sistematik biçimde takip etmekte; böylece alanda yeni bir ölçüm aracının bilimsel olgunlaşma sürecine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

2.6.4. Bu Araştırmada Geliştirilen Ölçeğin Kuramsal Konumlanması

Bu çalışma, İstanbul toplumunun güvenliğe ilişkin tutumlarını ölçmek üzere geliştirilen bir tutum ölçeğini sunmaktadır. Ölçeğin kuramsal temeli, üç bileşenli tutum modeline dayanmaktadır (Eagly & Chaiken, 1993). Mevcut literatürle uyumlu olarak madde havuzu; (a) Tehdidin Çok Boyutluluğu ve Ciddiyeti Algısı (risk ve sonuç algısı), (b) Kaynağın Güvenilirliği / Kurumsal Güven (devlet, kolluk ve uzmanlara güven), (c) Güvenliğin Gerekçesiyle Uygulanan Önlemlere Rıza / Meşruluk (özgürlük–güvenlik dengesi ve onay eğilimi) boyutlarını kapsayacak biçimde tasarlanmıştır (Balzacq, 2011; Davis & Silver, 2004; Slovic, 2000; Levi & Stoker, 2000). Bu boyutlar, güvenlik söylemlerinin risk algısı ve kurumsal güven üzerinden rıza üretimi mekanizmalarını yakalamayı hedeflemektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Roe, 2008; Jackson, 2015).

Özetle, bu araştırmada geliştirilen araç bir tutum ölçeğidir: bireylerin güvenliğe ilişkin inançlarını (bilişsel), duygusal tepkilerini (duyuşsal) ve davranışsal eğilimlerini (davranışsal) birlikte ölçer ve bu nedenle başlıktaki "tutumlar" kavramını doğrudan operasyonelleştirmektedir (Eagly & Chaiken, 1993; Petty & Cacioppo, 1986). Tutumların

bu üç bileşeni, güvenlik araştırmaları bağlamında sırasıyla tehdit algısı, güvenlik kaygısı ve olağanüstü önlem kabulüne karşılık gelmektedir (Karyotis & Patrikios, 2010; Hetherington & Suhay, 2011).

Bu araştırmada geliştirilen ölçek, güvenlikleştirme teorisinin kavramsal bileşenlerini — güvenlikleştirici aktör, referans nesne, olağandışı önlem kabulü— bireysel tutum ölçümünün psikometrik araçlarıyla (Likert formatı, AFA, DFA) birleştirmektedir (Worthington & Whittaker, 2006; Fabrigar & Wegener, 2012). Bu yaklaşım, "tutum" ve "algı" kavramları arasındaki terminolojik gerilimi çözmek yerine tutumun bilişsel boyutunu —bireyin güvenlikleştirme sürecine ilişkin değerlendirmelerini— ön plana çıkarmayı tercih etmektedir (Eagly & Chaiken, 1993; Osgood vd., 1957). Ölçek bu biçimde teorik tutarlılığı ve psikometrik işlevselliği aynı anda hedefleyen bir ölçüm aracı olarak konumlanmakta; alandaki metodolojik boşluğu doldurma iddiasını hem kavramsal hem de teknik gerekçelerle desteklemektedir (Baele & Thomson, 2017; DeVellis & Thorpe, 2021).

2.6.5. Ölçek Geliştirme ve Psikometrik Değerlendirme Özeti (Çalışmanın Adımları)

- Madde geliştirme ve kapsam geçerliği: Literatür taraması ve uzman görüşleriyle içerik kapsama oranının sağlanması (DeVellis & Thorpe, 2021).
- Örneklem ve pilotlama: İstanbul örnekleminde pilot uygulama; madde ayırt edicilikleri ve dağılım özellikleri.
- AFA: Faktör yapısının keşfi; KMO ve Bartlett testleri; ortak varyans, yükler ve döndürme kararları (Fabrigar & Wegener, 2012; Worthington & Whittaker, 2006).
- DFA/YEM: Bağımsız alt örneklemde üç boyutlu modelin sınanması; uyum iyiliği indeksleri (χ^2/df, CFI, TLI, RMSEA, SRMR) ve alternatif modellerle karşılaştırma (Kline, 2016).
- Güvenirlik: α ve ω katsayıları; madde-toplam korelasyonları (Cronbach, 1951; McDonald, 1999).

- Geçerlik: Yakınsak (yükler, AVE) ve ayrışan geçerlik (faktör korelasyonları, HTMT), ölçüt geçerliği için risk algısı, kurumlara güven ve güvenlik uygulamalarına yönelik rıza ile ilişkiler.

2.7. ARAŞTIRMA SORULARI VE HİPOTEZLER

2.7.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi bağlamında, İstanbul'da yaşayan bireylerin güvenliğe ilişkin tutumlarını incelemek ve güvenlikleştirme söylemlerinin toplumsal düzeyde ne ölçüde meşruiyet ve rıza ürettiğini ortaya koymaktır. Çalışma, güvenlikleştirmenin başarısını, söylemin üretimi üzerinden değil, söylemin hedef kitle nezdinde yarattığı tutumsal etkiler üzerinden değerlendirmektedir. Bu doğrultuda araştırma, güvenliğe ilişkin tutumları, özellikle olağanüstü önlemler ve devlet yetkisinin meşruiyeti ile güvenlik söylemlerinin toplumsal ve medya kaynaklı etkileri çerçevesinde ele almaktadır.

Bu amaca ulaşmak için ölçek geliştirme süreci iki temel aşamada yürütülmüştür. Birinci aşamada kapsam geçerliliği ve AFA ile güvenlikleştirme algısının faktör yapısı keşfedilmiş; ikinci aşamada DFA ile bu yapı bağımsız bir örneklemde test edilmiştir. Böylece ölçeğin hem teorik tutarlılığı hem de psikometrik dayanıklılığı sistematik biçimde değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulguları, yalnızca ölçek geliştirme literatürüne katkı sağlamakla kalmayıp İstanbul'un güvenlik gündeminin yapısı ve bu gündemin demografik yansımaları hakkında da betimsel ampirik bilgi sunmaktadır.

2.7.2. Araştırma Soruları

Araştırma, aşağıdaki sorulara yanıt aramaktadır:

- AS1: İstanbul'da ikamet eden bireylerin güvenlik algılarında güvenlikleştirme süreçlerinin rolü nedir?
- AS2: Güvenlikleştirme algıları sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

2.7.3. Araştırma Hipotezleri

Araştırma hipotezleri, güvenlikleştirme teorisinin temel varsayımlarından ve çalışmada geliştirilen tutum ölçeğinin nihai faktör yapısından hareketle oluşturulmuştur. Hipotezler, ampirik olarak test edilen hipotezler ile teorik olarak öngörülmesine rağmen ölçüm modelinin sınırları nedeniyle test edilemeyen hipotezler olmak üzere iki grupta ele alınmıştır. İlk grup, ölçeğin psikometrik niteliğini ve sosyo-demografik farklılaşmayı incelerken ikinci grup gelecek araştırmalar için teorik bir çerçeve sunmaktadır.

2.7.3.1. Ampirik Olarak Test Edilen Hipotezler

H1: Geliştirilen ölçeğin iç tutarlılık katsayısı kabul edilebilir düzeyin üzerinde olacaktır ($\alpha > 0{,}70$).

H2: Ölçek, güvenlikleştirme teorisinin yapısal bileşenleriyle uyumlu faktör yapısı sergileyecektir.

H3: Güvenlikleştirme süreci toplum tarafından tek boyutlu değil, çok boyutlu bir yapı olarak algılanacaktır.

H4: Bireylerin güvenlikleştirme algıları sosyo-demografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterecektir.

Bu hipotezler, güvenlikleştirme teorisinin temel önermelerini bireysel tutum ölçümü bağlamında test etmeyi amaçlamaktadır. H1–H3 ölçeğin psikometrik niteliğine, H4 ise güvenlikleştirme algısının toplumsal farklılaşmasına odaklanmaktadır.

2.7.3.2. Teorik Olarak Öngörülen ancak Ampirik Olarak Test Edilemeyen Hipotezler

H5. Güvenlikleştirici aktörlere duyulan güven arttıkça, güvenlik söylemlerinin toplumsal meşruiyet kazanma olasılığı artmaktadır (Levi & Stoker, 2000; Wæver, 1995).

H6. Bir meselenin varoluşsal tehdit olarak algılanması, güvenlik gerekçesiyle alınan olağanüstü önlemlere yönelik toplumsal rızayı artırmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Huddy vd., 2005).

Bu hipotezler güvenlikleştirme teorisinin temel bileşenleriyle doğrudan ilişkili olmakla birlikte, ölçek geliştirme sürecinde bazı maddelerin geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucunda elenmesi nedeniyle ampirik olarak test edilememiştir (Zamanzadeh vd., 2015; DeVellis & Thorpe, 2021). Bununla birlikte bu durum, güvenlikleştirme süreçlerinin ölçümüne ilişkin metodolojik sınırlılıkları ortaya koymakta ve gelecekte yapılacak çalışmalar için önemli bir araştırma alanına işaret etmektedir (Baele & Thomson, 2017).

Bu bölümde sunulan araştırma soruları ve hipotezler, çalışmanın kuramsal çerçevesi ile ampirik tasarımı arasındaki ilişkiyi açık biçimde ortaya koymaktadır. Böylece izleyen yöntem bölümünde kullanılan araştırma deseni ve istatistiksel analizler, belirlenen araştırma soruları ve hipotezleri test etmeye yönelik olarak yapılandırılmıştır (Worthington & Whittaker, 2006).

Araştırma soruları ve hipotezler, güvenlikleştirme teorisinin normatif ve ampirik boyutlarını birleştiren bir kurguyla tasarlanmıştır. Psikometrik hipotezler (H1–H3) ölçeğin niteliğini sınarken davranışsal hipotez (H4) bu ölçüm aracının sosyolojik açıklama gücünü test etmeyi amaçlamaktadır (Karyotis & Patrikios, 2010). İki düzeydeki bu kurgu, güvenlikleştirme araştırmalarında yöntemsel çoğulluğu destekleyen bir yaklaşım olarak konumlanmakta; söylem analizine dayalı nitel geleneğe nicel bir tamamlayıcı sunmaktadır (Stritzel, 2007; Wilkinson, 2007).

Bu bölümde ortaya konulan araştırma soruları ve hipotezler, tezin kavramsal çerçevesiyle yöntemsel tasarımı arasındaki geçişi sağlamaktadır. Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisinden türetilen boyutların ölçülebilir biçimde ifade edilmesi ve hipotezlerin psikometrik ile sosyolojik olmak üzere iki düzeyde kurgulanması, araştırmanın hem teorik katkısını hem de ampirik sınırlarını başından netleştirmektedir (Balzacq, 2011; McDonald, 2008). Bir sonraki bölümde bu çerçevenin operasyonelleştirilmesine yönelik yöntemsel tercihler ayrıntılı biçimde açıklanmaktadır.

3 GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisini bireysel tutum ölçümüne taşıyan bir ölçek geliştirmeyi amaçlamakta; bu amacı gerçekleştirmek için kapsam geçerliliği, açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizini kapsayan çok aşamalı bir psikometrik süreç izlemektedir. Yöntemsel tercihler hem güvenlikleştirme teorisinin kavramsal gereklilikleri hem de ölçek geliştirme literatürünün psikometrik standartları gözetilerek yapılmıştır (DeVellis & Thorpe, 2021; Fabrigar & Wegener, 2012).

Yöntemsel tercihler üç temel gerekçeye dayanmaktadır. Birincisi, güvenlikleştirme teorisinin söylem odaklı kavramsal çerçevesi bireysel düzeye indirgenerek ölçülmek istendiğinde psikometrik bir operasyonelleştirme zorunlu hâle gelmektedir. İkincisi, nicel ölçüm araçlarının geliştirilmesi Kopenhag Okulu'na yönelik metodolojik eleştirilere somut bir yanıt niteliği taşımaktadır. Üçüncüsü ise ölçek geliştirme sürecinin —kapsam geçerliliği, AFA, DFA— çok aşamalı yapısı, ölçeğin psikometrik dayanıklılığını sistematik biçimde sınamayı mümkün kılmaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı, Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi çerçevesinde İstanbul'da yaşayan bireylerin güvenliğe ilişkin algılarını ölçmeye yönelik psikometrik açıdan geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Bu kapsamda güvenlik söylemleri ve güvenlikleştirme pratiklerinin toplum tarafından nasıl algılandığı sistematik biçimde ölçülmüştür.

Araştırmanın ikincil amacı, güvenlikleştirme süreçlerinin İstanbul toplumu üzerindeki etkilerini ampirik olarak ortaya koymak ve elde edilen bulgular doğrultusunda politika önerileri geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda geliştirilen ölçek, güvenlikleştirici aktörün toplumsal meşruiyetine ilişkin bireysel değerlendirmeleri ve olağandışı güvenlik önlemlerine yönelik toplumsal kabul eğilimini iki bağımsız boyut olarak ölçmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Balzacq, 2005).

3 .2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma, nicel araştırma yöntemine dayalı bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Araştırma süreci iki temel aşamalı olarak tasarlanmıştır.

Ölçek maddelerinin oluşturulmasında öncelikle güvenlikleştirme teorisinin kavramsal çerçevesi temel alınmıştır. Buzan, Wæver ve de Wilde'in (1998) güvenlikleştirme sürecini oluşturan bileşenler — güvenlikleştirici aktörün belirlenmesi, referans nesnenin tanımlanması, varoluşsal tehdit, konuşma eyleminin ortaya çıkması, acil önlemler, hedef kitle kabulü ve birimler arası ilişkilere etkiler — her biri ayrı bir boyut olarak operasyonelleştirilmiştir. Bu boyutların bireysel algı düzeyinde ölçülebilir ifadelere dönüştürülmesinde güvenlikleştirme literatürü (Balzacq, 2005; Stritzel, 2007; Wilkinson, 2007) ile tutum ve ölçek geliştirme metodolojisi (DeVellis & Thorpe, 2021; Worthington & Whittaker, 2006) birlikte kullanılmıştır. Her boyut için teorik tanımı karşılayan, farklı içerik açılarını temsil eden ve Türkiye bağlamıyla uyumlu ifadeler yazılmış; tekrar eden ya da örtüşen ifadeler elenerek 84 maddelik bir taslak havuz oluşturulmuştur. Maddeler beşli Likert formatında (1 = Kesinlikle Katılıyorum, 5 = Kesinlikle Katılmıyorum) tasarlanmış ve her maddenin hangi boyutu temsil ettiği açıkça belirlenmiştir. İkinci olarak ölçek geliştirme sürecine temel oluşturmak amacıyla kapsam geçerliliği çalışması yürütülmüştür. Güvenlikleştirme teorisi ve ölçek geliştirme alanlarında deneyimli 10 alan uzmanına, araştırmacı tarafından oluşturulan 84 maddelik taslak ölçek ve yapılandırılmış uzman değerlendirme formu (bkz. Ek 2) iletilmiştir. Uzmanlardan her maddeyi ilgili olduğu boyut açısından derecelendirmeleri ve gerekli görülen durumlarda madde düzeyinde düzeltme önerileri sunmaları istenmiştir. Uzman değerlendirmeleri Lawshe'nin (1975) Kapsam Geçerlilik Oranı (KGO) ve Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGİ) hesaplamaları aracılığıyla analiz edilmiş; kritik değerin altında kalan maddeler ölçekten çıkarılmış, dilin yeniden düzenlenmesi önerilen maddeler revize edilmiştir. Bu süreç sonucunda 84 maddelik havuz 39 maddeye indirilmiştir. Araştırmanın veri toplama süreci üç aşamada gerçekleştirilmiş olup Kasım 2023 ile Kasım 2024 tarihleri arasında tamamlanmıştır.

Birinci aşamada, 39 maddelik taslak ölçeğin anlaşılırlığını ve uygulanabilirliğini sınamak amacıyla pilot çalışma yürütülmüştür. Pilot çalışma, esas uygulama örnekleminden bağımsız 54 katılımcı üzerinde çevrim içi anket yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Pilot veriler üzerinde madde analizi yapılmış; düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu ve

Cronbach alfa değerleri incelenerek sorunlu maddeler belirlenmiş, gerekli düzeltmeler uygulanmıştır.

İkinci aşamada açımlayıcı faktör analizi (AFA) için veri toplanmıştır. AFA örneklemi, İstanbul'da ikamet eden 18 yaş ve üzeri bireylerden kolayda örnekleme yöntemiyle oluşturulmuş ve 124 katılımcıya ulaşılmıştır. Anket çevrim içi platform aracılığıyla uygulanmış; katılımcılara önce Türkiye için en önemli gördükleri güvenlik meselesini belirtmeleri, ardından bu meseleyi göz önünde bulundurarak ölçek maddelerini derecelendirmeleri istenmiştir.

Üçüncü aşamada doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için AFA örnekleminden tamamen bağımsız ikinci bir örneklem oluşturulmuştur. DFA örneklemi aynı yöntemle toplanmış ve 276 katılımcıya ulaşılmıştır. İki aşamalı ve bağımsız örneklem tasarımı, AFA ile keşfedilen faktör yapısının farklı bir katılımcı grubunda doğrulanmasına — yani çapraz geçerliğin sınanmasına — olanak tanımaktadır (DeVellis & Thorpe, 2021; Fabrigar & Wegener, 2012).

Her iki uygulamada da anketin başında katılımcılara araştırmanın amacı, gönüllülük ilkesi ve veri gizliliğine ilişkin bilgilendirme metni sunulmuş; formu onaylayan katılımcılar ankete yönlendirilmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Güvenlikleştirme Algısı Ölçeği ve katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır.

Güvenlikleştirme Algısı Ölçeği, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisinin temel bileşenlerini bireysel algı düzeyinde ölçmek amacıyla bu araştırma kapsamında geliştirilmiştir. Ölçeğin nihai formu iki boyut ve dokuz maddeden oluşmaktadır: Boyut 1 (Güvenlikleştirici Aktörün Gücü, 6 madde) ve Boyut 2 (Acil Önlemler ve Sivil Haklar, 3 madde). Maddeler beşli Likert formatında derecelendirilmektedir (1 = Kesinlikle Katılıyorum, 5 = Kesinlikle Katılmıyorum). Ölçeğin geliştirilme süreci kapsam geçerliliği, pilot çalışma, açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi aşamalarını kapsamaktadır. Ölçeğin tamamı Ek 6'da sunulmaktadır.

Demografik Bilgi Formu, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Formda yaş, cinsiyet, medeni hal, eğitim durumu, etnik köken, dini inanç, hane aylık geliri, hanede yaşayan kişi sayısı, İstanbul'da ikamet süresi, çalışma durumu ve ikamet edilen ilçeye ilişkin sorular yer almaktadır. Bunlara ek olarak katılımcılardan Türkiye için en önemli güvenlik meselesi olarak gördükleri olguyu belirtmeleri istenmiş; bu değişken hem betimsel analizlerde hem de ilçe bazlı karşılaştırmalarda kullanılmıştır.

3.4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini İstanbul'da ikamet eden 18 yaş ve üzeri bireyler oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre İstanbul'da yaşayan 18 yaş ve üzeri nüfus yaklaşık 10,4 milyon kişidir.

Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Bu yöntemde araştırmacı, belirlenen kriterleri karşılayan ve erişim imkânı bulunan bireylere ulaşmaktadır. Çevrim içi anket uygulamalarında kolayda örnekleme yaygın bir tercih olmakla birlikte bazı katılımcıların anketi çevrelerine iletmesiyle örneklem kademeli biçimde genişlemiştir (Etikan vd., 2016). Ölçek geliştirme çalışmalarında örneklem büyüklüğü için literatürde madde başına en az 5–10 katılımcı önerilmekte; AFA için genel kabul gören alt sınır ise 100–150 katılımcıdır (Hair vd., 2019; Tabachnick & Fidell, 2019). Bu ölçütler doğrultusunda AFA için 124, DFA için 276 katılımcıya ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında ilçe bazlı güvenlik algısının yapısal dinamiklerle ilişkisinin yorumlanmasında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) sosyoekonomik gelişmişlik ve nüfus istatistiklerinden yararlanılmıştır (TÜİK, 2023).

Bu araştırma İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 12.09.2023 tarih ve 2023/294 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur (Sayı: E-74555795-050.01.04-795092).

3.5. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Bu araştırma İstanbul'da yaşayan bireylerin güvenlikleştirme süreçlerine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma yalnızca İstanbul'da ikamet eden 18 yaş ve üzeri bireyleri kapsamaktadır.

Araştırmanın en önemli sınırlılığı örnekleme yöntemiyle ilgilidir. Kolayda örnekleme, araştırmacının erişim imkânı bulunan bireylerle sınırlı kalmakta; bu durum internet erişimi kısıtlı olan düşük gelirli veya yaşlı grupların örneklem dışında kalmasına neden olabilmektedir (Etikan vd., 2016). Örneklemin eğitim düzeyi dağılımı incelendiğinde lisans ve lisansüstü mezunlarının belirgin biçimde fazla temsil edildiği görülmektedir. Bu durum, düşük eğitim düzeyindeki bireylerin güvenlikleştirme algılarına ilişkin bulguların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır.

Öz bildirim ölçeklerinde yaygın bir metodolojik sınırlılık olan sosyal beğenirlik etkisi bu çalışma için de geçerlidir. Katılımcıların güvenlik algılarını ve olağandışı önlemlere yönelik tutumlarını toplumsal baskı ya da siyasi hassasiyetler nedeniyle olduğundan farklı yansıtmış olma ihtimali göz ardı edilemez (Podsakoff vd., 2003).

Araştırmanın kesitsel bir tasarıma sahip olması nedeniyle güvenlik algılarındaki zamansal değişimler ve değişkenler arasındaki nedensellik ilişkileri çalışma kapsamında değerlendirilememiştir.

Öte yandan araştırmanın kapsamı da dikkatle sınırlandırılmıştır: güvenlikleştirme sürecinin yalnızca bireysel algı boyutu ölçülmektedir. Kurumsal aktörlerin söylem pratikleri, medya içerik analizi ve siyaset belgelerinin incelenmesi bu çalışmanın kapsamı dışında kalmaktadır. Bu tercih nicel ölçüm aracının teorik savunulabilirliğini güçlendirmekte; ölçeğin ileride karma yöntem çalışmalarında söylem analizi ve vaka çalışmalarıyla tamamlanmasına açık bir zemin bırakmaktadır (Balzacq, 2011

3.6. ÖLÇEK GELİŞTİRME SÜRECİ

Bu araştırmada geliştirilen ölçme aracı, Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi bağlamında bireylerin güvenlikleştirme süreçlerine yönelik algı ve tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek geliştirme süreci literatürde önerilen sistematik adımlar izlenerek gerçekleştirilmiştir (DeVellis, 2017; Tavşancıl, 2014; Worthington & Whittaker, 2006). Bu doğrultuda araştırma kapsamında gerçekleştirilen ölçek geliştirme süreci aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır:

- ölçülecek kavramın kuramsal çerçevesinin belirlenmesi,

- madde havuzunun oluşturulması,
- uzman görüşü alınarak kapsam ve görünüş geçerliliğinin sağlanması,
- pilot uygulamanın gerçekleştirilmesi,
- pilot uygulama sonrası madde analizlerinin yapılması,
- esas uygulama için ölçeğin hazırlanması,
- Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ile yapı geçerliğinin incelenmesi,
- güvenirlik analizlerinin gerçekleştirilmesi,
- Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile faktör yapısının doğrulanması.

3.6.1. Madde Havuzu Aşaması

Ölçek geliştirme çalışmalarının ilk aşamasında ölçülmek istenen kavramın kuramsal yapısının net biçimde belirlenmesi gerekmektedir. Bu aşamada araştırmacı öncelikle ilgili literatürü inceleyerek ölçülecek kavramın kapsamını ve boyutlarını belirlemektedir (DeVellis, 2017).

Bu çalışmada ölçek maddeleri oluşturulurken Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi temel alınmıştır. Güvenlikleştirme teorisine göre bir olgunun güvenlik meselesi haline gelmesi belirli aşamalar üzerinden gerçekleşmektedir: güvenlikleştirici aktörün ortaya çıkışı, referans nesnenin belirlenmesi, varoluşsal tehdit söyleminin oluşturulması, konuşma eylemi (speech act) aracılığıyla tehdidin kamuoyuna sunulması ve hedef kitlenin bu söylemi kabul etmesi (Buzan vd., 1998).

Bu teorik çerçeve doğrultusunda literatür incelemesi ve kavramsal analizler sonucunda toplam 84 maddeden oluşan bir madde havuzu hazırlanmıştır. Hazırlanan maddeler güvenlikleştirme sürecinin farklı bileşenlerini temsil edecek şekilde sekiz alt boyut altında sınıflandırılmıştır: (a) güvenlikleştirici aktörün belirlenmesi, (b) referans nesnenin belirlenmesi, (c) varoluşsal tehdit algısı, (d) konuşma eyleminin ortaya çıkması, (e) acil önlemler, (f) hedef kitlenin kabulü, (g) birimler arası ilişkilere etkiler ve (h) güvenlikten arındırma. Madde havuzunun tamamı Ek 1'de sunulmaktadır.

Madde yazım sürecinde ölçek maddelerinin açık, anlaşılır ve tek bir yargıyı ifade edecek şekilde hazırlanmasına dikkat edilmiştir.

3.6.2. Kapsam ve Görünüş Geçerliliği Çalışmaları

Ölçek geliştirme çalışmalarındaki en kritik aşamalardan biri kapsam geçerliliğidir. Geçerlilik kavramının testin ya da ölçeğin bir özelliği değil; ölçekten elde edilen sonuçların bir yorumu olduğu vurgulanmalıdır (Messick, 1995). Bu araştırmada ölçek maddeleri araştırmacı tarafından güvenlikleştirme teorisinin kavramsal çerçevesinden ve ilgili literatürden hareketle oluşturulmuş; 84 maddelik taslak havuz tamamlandıktan sonra kapsam geçerliliği süreci başlatılmıştır.

Kapsam geçerliliği çalışması kapsamında siyaset bilimi (n = 2), dilbilim (n = 2), iletişim bilimleri, psikoloji, kriminoloji, sosyoloji, güvenlik çalışmaları ve hukuk alanlarından toplam 10 uzman akademisyene danışılmıştır. Tüm uzmanlara araştırmacı tarafından hazırlanan yapılandırılmış uzman değerlendirme formu (bkz. Ek 2) iletilmiştir. Uzmanlardan her maddeyi ilgili boyut açısından "hiç uygun değil", "kısmen uygun" veya "uygun" olarak derecelendirmeleri ve gerekli gördüklerinde madde düzeyinde düzeltme önerileri sunmaları istenmiştir. Uzman değerlendirmeleri Lawshe'nin (1975) Kapsam Geçerlilik Oranı (KGO) ve Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGİ) hesaplamaları aracılığıyla analiz edilmiş; kritik değerin altında kalan maddeler ölçekten çıkarılmış, dil düzenlemesi önerilen maddeler revize edilmiştir. Bu süreç sonucunda 84 maddelik havuz 39 maddeye indirilmiştir.

Lawshe (1975) yöntemine göre uzman panelindeki her uzmandan her madde için üç kategoriden birini seçmesi istenmektedir: (a) madde hedeflenen yapıyı ölçüyor, (b) madde yapı ile ilgili ancak gereksiz, (c) madde hedeflenen yapıyı ölçmez. Uzman değerlendirmeleri sonucunda her madde için Kapsam Geçerlilik Oranı (Content Validity Ratio — CVR) hesaplanmaktadır:

$$\mathbf{CVR = (Ng / (N/2)) - 1}$$

Bu formülde Ng maddenin hedeflenen yapıyı ölçtüğünü belirten uzman sayısını; N toplam uzman sayısını ifade etmektedir. On uzmanın değerlendirdiği maddeler için $\alpha = 0{,}05$ anlamlılık düzeyinde kritik CVR değeri 0,62 olarak belirlenmiştir (Ayre & Scally, 2014). Bu eşiğin altında kalan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin tamamı için S-CVI/Ave ve S-CVI/UA yöntemleriyle Kapsam Geçerlilik İndeksi (Content Validity Index — CVI) hesaplanmıştır (Zamanzadeh vd., 2015).

3.6.3. Pilot Çalışma

Uzman değerlendirmeleri sonucunda gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra ölçek pilot uygulama kapsamında sınırlı sayıda katılımcıya uygulanmıştır. Pilot çalışmanın amacı ölçek maddelerinin anlaşılırlığını test etmek ve maddelerin ölçme gücü hakkında ön değerlendirme yapmaktır (Worthington & Whittaker, 2006).

Bu araştırmada pilot çalışma, esas uygulama katılımcılarından tamamen bağımsız 54 bireyden oluşan bir örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 30,0 (SS = 6,9) olup yaşlar 18 ile 52 arasında dağılım göstermektedir. Cinsiyet açısından örneklemin %66,7'si kadın (n = 36), %33,3'ü erkektir (n = 18).

Pilot uygulama sonucunda elde edilen veriler üzerinden madde analizleri yapılmış; bazı maddelerde ifade değişiklikleri gerçekleştirilmiş, ölçeğin dili daha anlaşılır hale getirilmiştir. Ölçme gücü düşük bulunan maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

3.6.4. Esas Uygulama

İkinci aşamada, bağımsız bir örneklem gruplarından toplanan veriler AFA ve DFA analizine tabi tutulmuştur. Dolayısıyla esas uygulama iki bağımsız aşamada gerçekleştirilmiştir: Birinci aşamada 124 katılımcıdan oluşan örneklem üzerinde açımlayıcı faktör analizi uygulanmış; faktör yapısı keşfedilmiş ve 39 madde 23 maddeye indirilmiştir. İkinci aşamada bağımsız 276 katılımcıdan oluşan örneklem üzerinde doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Her iki örneklem de İstanbul'da ikamet eden, 18 yaş ve üzeri bireylerden kolayda örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Örneklemlerin birbirinden bağımsız olması, faktör yapısının çapraz geçerlik (cross-validation) mantığıyla sınanmasına imkân tanımaktadır (DeVellis & Thorpe, 2021; Fabrigar & Wegener, 2012).

3.6.5. Açımlayıcı Faktör Analizi ve Faktörlerin İsimlendirilmesi

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. AFA'da faktör çıkarmak için Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis), faktörleri döndürmek için ise Promax yöntemi kullanılmıştır. Faktör sayısına ilişkin karar, özdeğer > 1 (Kaiser, 1960) kriteri ve yamaç eğim grafiği (scree plot; Cattell, 1966) birlikte değerlendirilerek belirlenmiştir.

AFA sürecinde maddelerin faktörlere yüklenme durumları incelenmiş ve aşağıdaki kriterler dikkate alınmıştır:

- faktör yükünün 0,40'ın üzerinde olması,
- maddelerin birden fazla faktöre yüksek yük vermemesi (çapraz yükleme yokluğu),
- faktörlerin yorumlanabilir bir yapı göstermesi,
- maddelerin ortak varyans değerlerinin (h^2) 0,40'ın üzerinde olması.

Dört eleme turu sonucunda 39 maddeden 23 maddeye inilmiştir. AFA sonuçlarının ayrıntılı bulguları 3. bölümde raporlanmaktadır.

3.6.6. Güvenirlik Analizi

Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır (Cronbach, 1951). Genel olarak $\alpha \geq 0,70$ iyi, $\alpha \geq 0,80$ yüksek güvenirlik düzeyi olarak değerlendirilmektedir (Nunnally & Bernstein, 1994). Ayrıca madde-toplam puan korelasyonları hesaplanmış; 0,30'un altında kalan maddeler değerlendirmeye alınmıştır.

Genel olarak $\alpha \geq 0,70$ kabul edilebilir, $\alpha \geq 0,80$ ise iyi düzeyde iç tutarlılık olarak değerlendirilmektedir (Nunnally & Bernstein, 1994). Cronbach alfa'nın yanı sıra McDonald'ın (1999) omega (ω) katsayısı da güvenirlik kanıtı olarak raporlanmıştır; omega, alfa'nın zayıf tau-eşdeğerlik varsayımından bağımsız ve daha sağlam bir iç tutarlılık tahmini sunmaktadır. Madde bazındaki güvenirlik katkıları ise düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları ($r \geq 0,30$ eşiği) ve madde çıkarıldığında alfa değişimi incelenerek değerlendirilmiştir.

3.6.7. Madde Ayırt Ediciliği Analizi

Ölçek maddelerinin ayırt edicilik gücünü belirlemek amacıyla üst %27 ve alt %27'lik gruplar arasında bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Bu yöntem maddelerin yüksek ve düşük puan alan bireyleri ne ölçüde ayırt ettiğini değerlendirmek için yaygın biçimde kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2018).

Üst %27 ve alt %27 gruplarının ortalamalarının karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t-testi kullanılmış; anlamlı fark sergilemeyen maddeler ($p > ,05$) ve küçük etki büyüklüğü gösterenler (Cohen $d < 0,20$) revizyon adayı olarak belirlenmiştir. Bu analiz, ölçek

maddelerinin katılımcıları güvenlikleştirme algısı düzeyi bakımından yeterince ayrıştırabildiğini doğrulamak amacıyla uygulanmaktadır (Floyd & Widaman, 1995). Ayırt edicilik analizi, AFA bulgularıyla birlikte değerlendirilmiş; hem istatistiksel hem de teorik ölçütleri karşılayan maddeler esas uygulamaya taşınmıştır.

3.6.8. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen faktör yapısının doğrulanması amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. DFA, önceden belirlenmiş bir faktör yapısının veri ile ne derece uyumlu olduğunu test etmek amacıyla kullanılan bir yapısal eşitlik modelleme tekniğidir (Kline, 2015). Analizde Jamovi yazılımı kullanılmış; tahmin yöntemi olarak Tam Bilgi Maksimum Olabilirlik (Full Information Maximum Likelihood — FIML) yöntemi benimsenmiştir. Veri setinin sıralı kategorik yapısı nedeniyle DWLS (Diagonally Weighted Least Squares) yöntemi tercih edilmiş; ancak kullanılan yazılımın bu tahmin yöntemini desteklememesi nedeniyle FIML yöntemi uygulanmıştır. Model uyumunun değerlendirilmesinde CFI, TLI, RMSEA ve SRMR indeksleri kullanılmıştır (Hu & Bentler, 1999).

DFA, AFA'dan elde edilen faktör yapısını önceden tanımlanmış bir ölçüm modeliyle sınamak amacıyla uygulanmaktadır. Polikokorik korelasyon matrisi ve DWLS tahmin yöntemi kullanılmıştır; bu yöntem, sıralı kategorik Likert verisi için normal dağılım varsayımından bağımsız olduğu gerekçesiyle ML (Maximum Likelihood) yerine tercih edilmiştir (Flora & Curran, 2004). Model uyumu CFI, TLI, RMSEA ve SRMR indeksleriyle değerlendirilmiş; yapısal geçerlik yakınsak geçerlik (AVE > 0,50) ve ayırt edici geçerlik (Fornell-Larcker kriteri) ölçütleriyle sınanmıştır (Hu & Bentler, 1999; Fornell & Larcker, 1981).

4 BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın üç ana aşaması olan kapsam geçerliliği, açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizine ait bulgular sırasıyla aktarılmaktadır. Her aşamada psikometrik çıktılar hem istatistiksel hem de teorik açıdan değerlendirilmekte; elde edilen yapının güvenlikleştirme teorisinin kavramsal bileşenleriyle örtüşme düzeyi sorgulanmaktadır.

Bulgular üç aşamalı bir yapıda sunulmaktadır: (i) kapsam geçerliliği ve pilot çalışma, (ii) açımlayıcı faktör analizi ve madde eleme süreci, (iii) doğrulayıcı faktör analizi ve psikometrik değerlendirme. Her aşamada hem istatistiksel hem de teorik yorumlar birlikte verilmektedir.

4.1. KAPSAM GEÇERLİLİĞİ BULGULARI

Bu bölümde 84 maddelik ölçek havuzunun 10 alan uzmanı tarafından değerlendirilmesi sonucunda elde edilen Kapsam Geçerlilik Oranı (KGO) ve Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGİ) değerleri raporlanmaktadır. On uzmanın değerlendirdiği maddeler için $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde kritik KGO değeri 0,62 olarak belirlenmiş (Ayre & Scally, 2014); bu eşiğin altında kalan maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

Uzman değerlendirmeleri sonucunda 84 maddenin 39'u ölçekte kalmış, 45 madde çıkarılmıştır. Boyut bazında KGO ortalamaları ve KGİ değerleri Tablo 4.1.'de sunulmaktadır.

Tablo 4. 1. *Boyut Bazında Kapsam Geçerlilik Oranı ve Kapsam Geçerlilik İndeksi Değerleri*

Alt Boyut	Toplam Madde	Kalan	Çıkarılan	KGO Ort.	KGİ
1. Güvenlikleştirici Aktörün Belirlenmesi	14	10	4	0,63	0,69

2. Referans Nesnenin Belirlenmesi	10	9	1	0,90	0,88
3. Varoluşsal Tehdit	10	1	9	-0,08	0,08
4. Konuşma Eyleminin Ortaya Çıkması	10	4	6	0,29	0,37
5. Acil Önlemler	10	5	5	0,54	0,46
6. Hedef Kitlenin Kabulü	10	5	5	0,58	0,46
7. Birimler Arası İlişkilere Etkiler	10	5	5	0,60	0,50
8. Güvenlikten Arındırma	10	0	10	0,52	0,00
TOPLAM	84	39	45	0,50	0,95*

*Not. KGO = Kapsam Geçerlilik Oranı; KGİ = Kapsam Geçerlilik İndeksi (S-CVI/Ave). Kritik KGO değeri = 0,62 (10 uzman, α = 0,05; Ayre & Scally, 2014). * S-CVI/Ave tüm kalan maddeler üzerinden hesaplanmıştır.*

Tablo 4.1. incelendiğinde boyutlar arasında belirgin farklılıklar göze çarpmaktadır. En yüksek kapsam geçerlilik indeksine sahip boyut, KGİ = 0,88 ile Referans Nesnenin Belirlenmesi boyutudur. Bu boyuttaki 10 maddenin 9'u kritik KGO eşiğini karşılamış; yalnızca bir madde ölçekten çıkarılmıştır. Güvenlikleştirici Aktörün Belirlenmesi boyutunda ise 14 maddenin 10'u ölçekte kalmış ve boyut KGİ değeri 0,69 olarak hesaplanmıştır.

Dikkat çekici bulgular açısından iki boyut öne çıkmaktadır. Varoluşsal Tehdit boyutunda 10 maddenin yalnızca 1'i kritik KGO eşiğini karşılamış (KGİ = 0,08), bu boyuttaki maddelerin büyük çoğunluğu uzmanlar tarafından ölçülmek istenen yapıyı yeterince temsil etmediği gerekçesiyle reddedilmiştir. Güvenlikten Arındırma boyutunda ise 10 maddenin tamamı ölçekten çıkarılmış ve bu boyut için KGİ = 0,00 değeri elde edilmiştir.

Ölçeğin tamamı için hesaplanan S-CVI/Ave değeri 0,95 olarak bulunmuştur. Bu değer literatürde önerilen 0,80 eşiğinin (Polit & Beck, 2006) oldukça üzerinde olup ölçeğin kalan maddelerinin genel kapsam geçerliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Uzman değerlendirmeleri sonucunda bazı maddeler yeniden ifadelendirilmiş, dilbilimci uzmanların önerileri doğrultusunda ölçek dili sadeleştirilmiştir. Yapılan düzenlemelerin ardından 39 maddelik revize ölçek pilot uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

4.2. PİLOT ÇALIŞMA BULGULARI

Pilot çalışma, esas uygulama örnekleminden bağımsız 54 katılımcı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Pilot örneklemin demografik özellikleri Tablo 4.2.'de özetlenmektedir.

Tablo 4. 2. *Pilot Örneklemin Demografik Özellikleri (n = 54)*

Değişken	**n**	**%**
Cinsiyet		
Kadın	36	66,7
Erkek	18	33,3
Eğitim Durumu		
Ortaöğretim (Lise)	8	14,8
Önlisans	2	3,7
Lisans	28	51,9
Yüksek Lisans	14	25,9
Doktora	2	3,7

Medeni Hal		
Bekar	28	51,9
Evli	24	44,4
Boşanmış/Dul	2	3,7
Yaş		
Ort. (SS)	30,0 (6,9)	
Min – Max	18 – 52	

Not. SS = Standart Sapma.

Tablo 4.2'de görüldüğü üzere pilot örneklem ağırlıklı olarak kadın (%66,7), lisans mezunu (%51,9) ve bekar (%51,9) bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 30,0 (SS = 6,9) olup görece genç ve eğitimli bir profil sergilemektedir. Bu demografik yapı, kolayda örnekleme yönteminin doğal bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Pilot uygulamada katılımcılara ilk olarak Türkiye'nin en önemli güvenlik meselesi sorulmuştur. Güvenlik meselesi tercihlerinin dağılımı Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4. 3. *Pilot Örneklemde Güvenlik Meselesi Tercihlerinin Etnik Kökene Göre Dağılımı (n = 54)*

Etnik Kimlik	*Şiddet*	*Terör*	*Dış Tehdit*	*Doğal Afet*	*Ekonomi*	*Göçmen*	*Sınır Güv.*	*Yargı*	*Top.*
Türk	12	2	-	1	-	17	2	2	36
Kürt	6	-	3	-	1	-	1	-	11
Laz	2	1	-	-	1	-	-	-	4

Diğer	-	-	-	-	-	1	-	-	3
Top.	20	3	3	1	2	18	3	2	54

Not. Diğer: Makedon (n=1), Pomak (n=1), Tatar (n=1). Güv. = Güvenliği. Top. = Toplam

Tablo 4.3 incelendiğinde pilot örneklemde en sık seçilen güvenlik meselesinin göçmenler (n=18, %33,3) ve şiddet olayları (n=20, %37,0) olduğu görülmektedir. Etnik köken bazında bakıldığında Türk katılımcıların büyük çoğunluğunun göçmenleri (%47,2) ve şiddet olaylarını (%33,3) öncelikli güvenlik meselesi olarak tanımladığı; Kürt katılımcıların ise şiddet olaylarını (%54,5) ve dış tehditleri (%27,3) ön plana çıkardığı görülmektedir.

Pilot uygulama sonucunda elde edilen veriler üzerinden madde analizleri gerçekleştirilmiş; maddelerin dağılım özellikleri ve anlaşılırlığı değerlendirilmiştir. Bu aşamada bazı maddelerde ifade düzenlemeleri yapılmış, dil sadeleştirilmiş ve ölçme gücü düşük maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Pilot çalışmanın ardından ölçek 39 madde ile esas uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

4.3. AÇIMLAYICI FAKTÖR ANALİZİ BULGULARI

AFA bulguları üç ana eksen etrafında sunulmaktadır: faktör analizine uygunluk koşullarının sınanması, faktör sayısının belirlenmesi ve madde eleme sürecinin ardından elde edilen nihai faktör yapısı. Bu süreçte psikometrik kriterler ve teorik tutarlılık birlikte gözetilmiş; güvenlikleştirme teorisinin bileşenlerine anlam taşıyan bir yapıya ulaşılmıştır.

AFA öncesinde veri setinin uygunluğu sınanmış; faktör sayısı birden fazla ölçütle belirlenmiş; madde eleme dört tur hâlinde gerçekleştirilerek 39 maddeden 23 maddeye inilmiştir. Elde edilen üç faktörlü yapı, güvenlikleştirme teorisinin bileşenleriyle teorik tutarlılık açısından değerlendirilmektedir.

4.3.1. Faktör Analizine Uygunluk

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) öncesinde veri setinin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik katsayısı ve Bartlett küresellik testi ile

değerlendirilmiştir. KMO değeri 0,866 olarak hesaplanmış; bu değer "çok iyi" düzeyde örneklem yeterliliğine işaret etmektedir (Kaiser, 1974). Bartlett küresellik testi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur, $\chi^2(741) = 3809{,}84$, $p < {,}001$. Bu da korelasyon matrisinin birim matristen anlamlı biçimde farklılaştığını ve değişkenler arasında ortak varyans bulunduğunu doğrulamaktadır (Tabachnick & Fidell, 2019). Her iki ölçüt de veri setinin faktör analizine hazır olduğunu güvenilir biçimde işaret etmektedir.

4.3.2. Faktör Sayısının Belirlenmesi

Faktör sayısının belirlenmesinde özdeğer büyüklüğü (Kaiser, 1960) ve yamaç eğim grafiği (Cattell, 1966) birlikte değerlendirilmiştir. Özdeğer > 1 kriteri esas alındığında birden fazla bileşenin bu eşiği aştığı görülmüştür. Ancak Temel Bileşenler Analizi (TBA) çıktıları ve yamaç eğim grafiği birlikte incelendiğinde, ilk üç bileşenden sonraki özdeğerlerde belirgin bir düşüş gözlemlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda üç faktörlü yapı benimsenmiştir.

Özdeğer > 1,0 (Kaiser, 1960) ölçütü 7 faktörü işaret etmiş, ancak yamaç eğim grafiği (scree plot; Cattell, 1966) grafiğin belirgin kırılma noktasına göre 3 faktörlü çözümü desteklemiştir. Paralel analiz (Horn, 1965) de 3 faktörlü yapıyla tutarlılık göstermiştir. Üç faktörlü çözüm, her faktörün en az üç madde içermesi ve toplam açıklanan varyansın %64,62 gibi yüksek bir orana ulaşması nedeniyle hem psikometrik hem de teorik gerekçelerle tercih edilmiştir. Bu faktör sayısı, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme sürecinin bileşenlerine —güvenlikleştirici aktör, referans nesne/tehdit ve olağandışı önlem kabulü— yaklaşık olarak karşılık gelmesi bakımından da kuramsal tutarlılık sergilemektedir.

4.3.3. Madde Eleme Süreci

AFA, TBA yöntemi ve Promax döndürmesi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analizde 124 katılımcıdan elde edilen veriler ve 39 madde kullanılmıştır. Madde eleme sürecinde aşağıdaki kriterler esas alınmıştır:

- faktör yükü < 0,40 olan maddeler,
- birden fazla faktöre ≥ 0,32 yük veren (çapraz yükleme) maddeler
- ortak varyans değeri (h^2) < 0,40 olan maddeler.

Dört eleme turu sonucunda 39 madde 23 maddeye indirilmiştir. Çıkarılan 16 maddenin 5'i çapraz yükleme, 11'i ise düşük faktör yükü veya *communality* nedeniyle elenmiştir. Nihai 23 maddelik yapı üç faktör altında toplanmıştır.

4.3.4. Faktör Yapısı ve Güvenirlik

Nihai faktör yapısına ilişkin pattern matrix değerleri, madde bazında betimsel istatistikler ve güvenirlik katsayıları Tablo 5'te sunulmaktadır. Üç faktör birlikte toplam varyansın %64,62'sini açıklamaktadır (Özdeğerler: F1 = 18,20, F2 = 5,09, F3 = 3,46).

Tablo 4. 4. *AFA Yöntemiyle Elde Edilen Pattern Matrix, Betimsel İstatistikler ve Güvenirlik Değerleri (n = 124)*

Madde	F1	F2	F3	h²	Ort.	SS	r düzeltilmiş
Faktör 2: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü (α = 0,907)							
S2: Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, tehdit …	0.681			0.499	2.80	1.24	0.471
S3: Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, ana akı…	0.984			1.005	3.20	1.36	0.562
S4: Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, toplumd…	0.893			0.805	3.11	1.22	0.541
S5: Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, politik…	0.988			0.989	2.94	1.38	0.537
S6: Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, güvenli…	1.082			1.176	3.11	1.32	0.601

S7: Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, güvenli…	1.151	1.357	2.94	1.38	0.476
Faktör 1: Referans Nesne ve Tehdit Algısı (α = 0,942)					
S11: Güvenlik meselesi, devletin siyasi istikrarına yönelik …	0.881	0.789	3.51	1.39	0.720
S12: Güvenlik meselesi, toplumun demografik yapısına yönelik…	0.982	0.965	3.77	1.37	0.766
S13: Güvenlik meselesi, halk sağlığına yönelik bir tehdittir…	0.927	0.863	3.87	1.30	0.730
S14: Güvenlik meselesi, belirli bir coğrafi bölge veya topra…	0.893	0.813	3.51	1.48	0.712
S15: Güvenlik meselesi, belirli bir etnik, dini veya sosyal …	0.768	0.648	3.24	1.48	0.664
S16: Güvenlik meselesi, ekonomik istikrara yönelik bir tehdi…	0.976	0.986	3.85	1.30	0.760
S17: Güvenlik meselesi, çevreye yönelik bir tehdittir.	1.030	1.163	3.69	1.33	0.733
S18: Güvenlik meselesi, enerji güvenliğine yönelik bir tehdi…	0.898	0.841	3.45	1.31	0.669

S19: Güvenlik meselesi, toplumun kültürel veya ideolojik değ…	0.999		1.004	3.85	1.36	0.754
S20: Söz konusu güvenlik meselesi, diğer potansiyel tehditle…	0.763		0.583	3.89	1.22	0.669
S22: Güvenlik meselesinden bahsedilirken korku, belirsizlik …	0.545		0.394	3.59	1.34	0.619
S24: Güvenlik meselesi, kamuoyunda endişe, paniğe veya kaygı…	0.479		0.461	3.32	1.40	0.452
S26: Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler…	0.603		0.518	3.77	1.26	0.685
Faktör 3: Acil Önlemler ve Sivil Haklar (α = 0,784)						
S23: Güvenlik meselesinden bahsedilirken meselenin acil bir …		0.523	0.520	3.72	1.32	0.628
S27: Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler…		0.970	0.981	2.54	1.32	0.451
S28: Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler…		1.020	1.052	3.13	1.41	0.463
S29: Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler…		0.981	0.974	2.64	1.33	0.405

Not. n = 124. TBA = Temel Bileşenler Analizi; Promax döndürmesi uygulanmıştır. Boş hücreler ilgili maddenin o faktörde belirleyici yük vermediğini göstermektedir. h² = Communality; r düzeltilmiş = Madde-toplam korelasyonu (düzeltilmiş). Ort. = Ortalama; SS = Standart Sapma.

Tablo 4.4. incelendiğinde birinci faktörün 13 madde, ikinci faktörün 6 madde ve üçüncü faktörün 4 madde içerdiği görülmektedir. Tüm maddelerin faktör yükleri 0,47'nin üzerinde olup hiçbir maddede çapraz yükleme tespit edilmemiştir. Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları 0,405 ile 0,766 arasında değişmekte ve tüm değerlerin 0,30 ölçütünü karşıladığı görülmektedir (Nunnally & Bernstein, 1994).

Güvenlikleştirici Aktörün Gücü (F2) boyutu, güvenlik meselesini gündeme taşıyan aktörün otorite, güç ve etki kapasitesini ölçen 6 maddeden oluşmaktadır (α = 0,907). Referans Nesne ve Tehdit Algısı (F1) boyutu, güvenlik meselesinin hangi nesneye/gruba yönelik tehdit oluşturduğuna dair algıları ve tehdidin aciliyetini kapsayan 13 maddeden oluşmaktadır (α = 0,942). Acil Önlemler ve Sivil Haklar (F3) boyutu, güvenlik meselesi karşısında önerilen olağandışı önlemlere ve bu önlemlerin sivil özgürlükler üzerindeki potansiyel etkilerine ilişkin algıları ölçen 4 maddeden oluşmaktadır (α = 0,784).

Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı 0,938 olup bu değer yüksek iç tutarlılığa işaret etmektedir (Nunnally & Bernstein, 1994).

4.4. DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALİZİ BULGULARI

Açımlayıcı faktör analizi aşamasında elde edilen üç faktörlü yapının bağımsız bir örneklemde doğrulanması amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Bu bölümde AFA örnekleminden bağımsız biçimde toplanan 276 katılımcılık DFA örneklemine ilişkin demografik bulgular, model uyum indeksleri, psikometrik değerlendirmeler ve sosyo-demografik farklılaşma analizleri sırasıyla sunulmaktadır.

4.4.1. DFA Örnekleminin Demografik Özellikleri

DFA örnekleminin temel özelliklerini ortaya koymak amacıyla demografik dağılımlar incelenmiştir. Tablo 6, katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni hal, eğitim, etnik köken, dini inanç, gelir ve ikamet ilçesi gibi değişkenler açısından dağılımını sunmaktadır. Tablolar 7, 8 ve 9 ise güvenlik meselesi tercihlerinin etnik köken, dini inanç ve ilçe değişkenlerine göre nasıl farklılaştığını göstermektedir.

Tablo 4. 5. *Esas Uygulama Örnekleminin Demografik Özellikleri (n = 276)*

Değişken	n	%
Yaş		
Ortalama (SS)	36,3 (10,3)	
Min – Maks	18 – 79	
Cinsiyet		
Kadın	154	55,8
Erkek	122	44,2
Medeni hal		
Bekar	121	43,8
Evli	140	50,7
Boşanmış/Dul	15	5,4
Eğitim durumu		
İlköğretim	1	0,4
Ortaöğretim (Lise)	22	8,0
Önlisans	62	22,5
Lisans	89	32,2
Yüksek Lisans	76	27,5
Doktora	26	9,4
Etnik köken		

Türk	166	60,1
Kürt	59	21,4
Laz	18	6,5
Zaza	10	3,6
Arap	6	2,2
Bulgar	6	2,2
Rum	4	1,4
Suriyeli	3	1,1
Boşnak	2	0,7
Diğer[a]	2	0,7
Dini inanç		
Sünni	216	78,3
Alevi	25	9,1
Deist	15	5,4
Ateist	13	4,7
Diğer	7	2,5
Hane aylık geliri (TL)		
0 – 45.000	23	8,3
45.001 – 80.000	62	22,5

80.001 – 115.000	97	35,1
115.001 – 150.000	67	24,3
150.001 – 185.000	15	5,4
185.001 – 220.000	8	2,9
220.001 ve üzeri	4	1,4
Hanede yaşayan kişi sayısı		
1	31	11,2
2	84	30,4
3	89	32,2
4	58	21,0
5	12	4,3
6 ve üzeri	2	0,7
İstanbul'da ikamet süresi		
1 yıldan az	3	1,1
1–3 yıl	34	12,3
4–6 yıl	29	10,5
7–9 yıl	20	7,2
9 yıldan fazla	190	68,8
Çalışma durumu		

Çalışıyor	191	69,2
Çalışmıyor	49	17,8
Emekli	25	9,1
İşsiz (iş arayışında)	11	4,0
En önemli güvenlik meselesi		
Göçmenler	56	20,3
Ekonomi	51	18,5
Şiddet olayları	41	14,9
Doğal afetler	40	14,5
Yargı sistemi	24	8,7
Terör	19	6,9
Askeri darbeler	11	4,0
Dış tehditler	11	4,0
Sınır güvenliği	9	3,3
Diğer	14	5,1
İkamet edilen ilçe (n ≥ 10)		
Küçükçekmece	37	13,4
Gaziosmanpaşa	27	9,8
Esenyurt	23	8,3

Bağcılar	20	7,2
Kâğıthane	19	6,9
Kartal	18	6,5
Beşiktaş	17	6,2
Eyüpsultan	17	6,2
Bahçelievler	16	5,8
Başakşehir	16	5,8
Kadıköy	15	5,4
Beylikdüzü	13	4,7
Diğer ilçeler[b]	18	6,5

Not. [a] Diğer etnik köken: Çerkes (n=1), Çeçen (n=1). [b] Diğer ilçeler: n < 10 olan 26 ilçe birleştirilmiştir.

Tablo 4.5. incelendiğinde DFA örnekleminin (n = 276) cinsiyet açısından dengeli bir dağılım sergilediği görülmektedir; kadın katılımcılar %55,8 oranıyla örneklemin hafif çoğunluğunu oluşturmaktadır. Eğitim düzeyi açısından lisans (%32,2) ve yüksek lisans (%27,5) mezunları ağırlıklı grubu oluşturmaktadır. Etnik köken bakımından Türk katılımcılar %60,1 ile en büyük grubu oluştururken Kürt katılımcılar %21,4 ile ikinci sıradadır. Güvenlik meselesi tercihleri incelendiğinde göçmenler (%20,3), ekonomi (%18,5) ve şiddet olayları (%14,9) ilk üç sırayı oluşturmaktadır.

Tablo 4. 6. *Etnik Kökene Göre Güvenlik Meselesi Tercihleri (İlk İki Tercih, n = 276)*

Etnik Köken	**n**	**1. Tercih**	**%**	**2. Tercih**	**%**
Türk	166	Göçmenler	21,7	Ekonomi	18,1
Kürt	59	Göçmenler	25,4	Ekonomi	20,3

Laz	18	Doğal afetler	22,2	Göçmenler & Yargı	16,7
Zaza	10	Doğal afetler	40,0	Ekonomi	30,0

Not. Yalnızca n ≥ 10 olan etnik gruplar gösterilmiştir. Ki-kare testi istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptamamıştır; betimsel örüntüler teorik yorumlama amacıyla sunulmaktadır.

Tablo 4.6. incelendiğinde Türk ve Kürt katılımcıların güvenlik gündeminde belirgin bir örtüşme gözlemlenmektedir: her iki grupta da göçmenler birinci, ekonomi ikinci sırayı almaktadır.

Tablo 4. 7. *Dini İnanca Göre Güvenlik Meselesi Tercihleri (İlk İki Tercih, n = 276)*

Dini İnanç	**n**	**1. Tercih**	**%**	**2. Tercih**	**%**
Sünni	216	Göçmenler	21,3	Ekonomi	19,9
Alevi	25	Göçmenler	20,0	Ekonomi & Doğal afetler	16,0
Deist	15	Doğal afetler & Şiddet	20,0	Ekonomi	13,3
Ateist	13	Göçmenler	30,8	Ekonomi & Şiddet	15,4

Not. Yalnızca n ≥ 10 olan dini inanç grupları gösterilmiştir.

Tablo 4.7., dini inanç grupları arasında da benzer bir güvenlik gündemi yakınsamasını ortaya koymaktadır. Sünni, Alevi ve Ateist katılımcıların üçünde de göçmenler birincil güvenlik meselesi olarak öne çıkmakta; ekonomi ise tüm gruplarda ilk iki tercih arasında yer almaktadır.

Tablo 4. 8. *İlçeye Göre Güvenlik Meselesi Tercihleri (İlk İki Tercih, n ≥ 10)*

İlçe	**n**	**1. Tercih**	**%**	**2. Tercih**	**%**
Bağcılar	20	Ekonomi	35	Doğal afetler	25
Bahçelievler	16	Göçmenler	31	Ekonomi	12
Başakşehir	16	Göçmenler	25	Ekonomi & Terör	19

Beşiktaş	17	Şiddet olayları	41	Göçmenler	29
Beylikdüzü	13	Ekonomi	31	Göçmenler	23
Esenyurt	23	Ekonomi	26	Doğal afetler & Şiddet	17
Eyüpsultan	17	Göçmenler & Ekonomi	24	Doğal afetler	18
Gaziosmanpaşa	27	Göçmenler	41	Doğal afetler	22
Kadıköy	15	Ekonomi	27	Şiddet & Yargı	13
Kâğıthane	19	Yargı sistemi	26	Göçmenler & Doğal afetler	16
Kartal	18	Şiddet olayları	33	Ekonomi & Doğal afetler	17
Küçükçekmece	37	Göçmenler	30	Ekonomi	16

Not. Yalnızca n ≥ 10 olan ilçeler dahil edilmiştir. Yüzdeler ilçe içi dağılımı göstermektedir.

Tablo 4.8., güvenlik gündeminin ilçe düzeyinde belirgin bir heterojenlik sergilediğini ortaya koymaktadır. Göçmenler Bahçelievler, Başakşehir, Gaziosmanpaşa ve Küçükçekmece ilçelerinde birincil güvenlik meselesi olarak öne çıkarken ekonomi Bağcılar, Beylikdüzü, Esenyurt ve Kadıköy ilçelerinde ilk sırayı almaktadır. Kâğıthane, yargı sisteminin birinci sıraya yerleştiği tek ilçe olarak dikkat çekmektedir.

4.4.2. Model Uyumu ve Psikometrik Değerlendirme

Bu alt bölümde DFA örneklemine ilişkin güvenirlik katsayıları, standardize faktör yükleri, model uyum indeksleri ve yapısal geçerlik göstergeleri sırasıyla sunulmaktadır. Tablo 4.9. güvenirlik katsayılarını, Tablo 4.10. faktör yüklerini, Tablo 4.11. model uyum indekslerini ve Tablo 4.12. yakınsak ile ayırt edici geçerlik göstergelerini içermektedir.

Tablo 4. 9. *DFA Örneklemi Boyut Güvenirlik Katsayıları*

Faktör	**Madde Sayısı**	**Cronbach α**	**CR**
F2: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	6	0,805	0,831

F3: Acil Önlemler ve Sivil Haklar	3	0,807	0,769

Not. α = Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı; CR = Bileşik güvenirlik (composite reliability). Her iki ölçüt için de α ≥ 0,70 ve CR ≥ 0,70 kabul edilebilir eşik olarak kullanılmıştır (Hair vd., 2019; Nunnally & Bernstein, 1994).

Tablo 4.9.'da sunulan güvenirlik katsayıları, DFA örnekleminde her iki boyutun da yeterli iç tutarlılık sergilediğini ortaya koymaktadır. F2 (α = 0,805, CR = 0,831) ve F3 (α = 0,807, CR = 0,769) boyutlarının Cronbach alfa ve bileşik güvenirlik değerleri kabul edilebilir eşiğin (0,70) belirgin biçimde üzerindedir. AFA örneklemi ile karşılaştırıldığında F2 alfa değerinin 0,907'den 0,805'e gerilemiş olması örneklem bağımlılığını ve ölçeğin ön form niteliğini yansıtmaktadır; ancak bu değerler psikometrik kabul ölçütlerini karşılamaya devam etmektedir (DeVellis & Thorpe, 2021).

Tablo 4. 10. *DFA Standardize Faktör Yükleri, Standart Hatalar ve Anlamlılık Düzeyleri*

Madde	**Madde Metni (kısa)**	**Stand. Yük**	**SE**	**p**
Faktör 2: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü (α = 0,805)				
S2	Tehdit konusunda harekete geçecek güce sahiptir.	0,509	0,074	< ,001
S3	Ana akım medya üzerinde önemli etkiye sahiptir.	0,753	0,076	< ,001
S4	Toplumda bir otorite konumunda bulunmaktadır.	0,726	0,073	< ,001
S5	Politik liderlik veya yönetim pozisyonundadır.	0,643	0,079	< ,001
S6	Güvenlik politikalarını oluşturan kurumları etkiler.	0,657	0,074	< ,001
S7	Karar alma süreçlerinde belirleyici rol oynar.	0,727	0,074	< ,001
Faktör 3: Acil Önlemler ve Sivil Haklar (α = 0,807)				
S27	Hukuki/etik normlara aykırı önlemler önerilebilir.	0,789	0,071	< ,001
S28	Devlet yetkilerini genişleten önlemler önerilir.	0,682	0,055	< ,001

S29	Sivil hakları kısıtlayabilecek önlemler önerilir.	0,701	0,066	< ,001

Not. DWLS yöntemi, polychoric korelasyon matrisi kullanılmıştır (Flora & Curran, 2004). SE = Standart hata. Tüm faktör yükleri p < ,001 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4.10. incelendiğinde F2 boyutunda S2 maddesinin görece düşük faktör yüküne (λ = 0,509) sahip olduğu dikkat çekmektedir. F3 boyutunda ise S27 maddesi en yüksek yükü (λ = 0,789) almaktadır. Tüm faktör yüklerinin p < ,001 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir (Hu & Bentler, 1999).

Tablo 4. 11. *DFA Model Uyum İndeksleri (DWLS Yöntemi, n = 276)*

İndeks	**Değer**	**Kabul Ölçütü**	**Kaynak**	**Değerlendirme**
$\chi^2(26)$	182,53	p > ,05 (tam uyum)	—	p < ,001
CFI	0,936	≥ 0,95 mükemmel; ≥ 0,90 kabul	Hu & Bentler (1999)	Kabul edilebilir
TLI	0,911	≥ 0,90 kabul	Hu & Bentler (1999)	Kabul edilebilir
SRMR	0,121	≤ 0,08 iyi; ≤ 0,10 kabul	Hu & Bentler (1999)	Sınırda
RMSEA	0,148	≤ 0,08 iyi; ≤ 0,10 kabul	Hu & Bentler (1999)	Yüksek
RMSEA 90% GA	[0,135; 0,162]	Üst sınır ≤ 0,10	—	Yüksek

Not. CFI = Karşılaştırmalı Uyum İndeksi; TLI = Tucker-Lewis İndeksi; SRMR = Standardize Ortalama Kökün Karesinin Artığı; RMSEA = Yaklaşık Hataların Ortalama Kökü; GA = Güven Aralığı

Tablo 4.11.'deki model uyum indeksleri değerlendirildiğinde CFI = 0,936 ve TLI = 0,911 değerlerinin Hu ve Bentler'in (1999) kabul edilebilir uyum ölçütlerini (CFI ≥ 0,90; TLI ≥ 0,90) karşıladığı görülmektedir. Buna karşın RMSEA = 0,148 ve SRMR = 0,121 değerleri önerilen kabul eşiklerinin üzerinde kalmakta; bu durum ölçüm modelinin bazı madde çiftleri arasındaki kovaryansı tam olarak açıklayamadığına işaret etmektedir. Güvenlikleştirme algısı gibi teorik ve çok boyutlu bir yapıyı ölçen ön form ölçeklerde bu tür artık korelasyonların varlığı, madde içeriklerinin ölçüm refinasyonu yoluyla iyileştirilebileceğini düşündürmektedir (Kline, 2016). Göreceli uyum indekslerinin (CFI,

TLI) mutlak uyum indekslerine (RMSEA, SRMR) kıyasla daha olumlu tablo sergilemesi, modelin ölçek geliştirme literatüründe ön form aşaması için kabul gören psikometrik sınırlar içinde kaldığına işaret etmektedir (Hair vd., 2019).

Tablo 4. 12. *Yakınsak ve Ayırt Edici Geçerlik Göstergeleri (AVE ve CR)*

Faktör	AVE	CR	r (F2–F3)	r²
F2: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	0,454	0,831	0,426	0,181
F3: Acil Önlemler ve Sivil Haklar	0,527	0,769	0,426	0,181

Not. AVE = Ortalama açıklanan varyans; CR = Bileşik güvenirlik; r = Faktörler arası korelasyon; r² = Paylaşılan varyans. Fornell-Larcker kriterine göre AVE > r² olması ayırt edici geçerliği destekler (Fornell & Larcker, 1981). AVE ≥ 0,50 yakınsak geçerlik için önerilen eşiktir.

Tablo 4.12., yakınsak ve ayırt edici geçerliğe ilişkin bulguları özetlemektedir. F3 boyutunun AVE değeri (0,527) yakınsak geçerlik eşiğini (0,50) aşarken, F2 boyutunun AVE değeri (0,454) bu eşiğin hafif altında kalmaktadır. Fornell-Larcker kriterine göre faktörler arası korelasyonun karesi ($r^2 = 0,181$) her iki boyutun AVE değerinin altında kalmaktadır (Fornell & Larcker, 1981).

4.4.3. Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırmalar

H4 hipotezi kapsamında güvenlikleştirme algısının sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu amaçla cinsiyet için bağımsız örneklem t testi, eğitim düzeyi, medeni hâl ve hane geliri için tek yönlü ANOVA uygulanmış; yaş değişkeniyle Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Tablolar 4.13.-4.17. grup bazında faktör puanı ortalamalarını ve istatistiksel anlamlılık düzeylerini sunmaktadır. Tablo 4.18. betimsel istatistikleri, Tablo 4.19. ise H4 hipotezine ilişkin bütünleşik değerlendirmeyi içermektedir.

Tablo 4. 13. *Cinsiyete Göre Faktör Puanlarının Karşılaştırılması (Bağımsız Örneklem t-Testi)*

Faktör	Kadın Ort.	SS	Erkek Ort.	SS	t(274)	p	Cohen d
F2: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	2,80	0,81	3,17	0,85	−3,664	< ,001	−0,444

F3: Acil Önlemler ve Sivil Haklar	3,35	0,81	3,68	0,78	−3,403	< ,001	−0,413

Not. Tüm analizler iki kuyruklu yapılmıştır. Ort. = Aritmetik ortalama; SS = Standart sapma. Cohen d etki büyüklüğü: |d| = 0,20–0,49 küçük; 0,50–0,79 orta; ≥ 0,80 büyük etki (Cohen, 1988).

Tablo 4.13.'e göre erkek katılımcıların her iki boyuttaki ortalama puanları kadın katılımcılardan anlamlı biçimde yüksektir [F2: t(274) = −3,664, p < ,001, d = −0,444; F3: t(274) = −3,403, p < ,001, d = −0,413]. Etki büyüklükleri küçük-orta aralığına denk gelmekte ve cinsiyet farkının istatistiksel olarak değil pratik düzeyde de anlamlı olduğuna işaret etmektedir. Bu bulgu, erkeklerin hem güvenlikleştirici aktörün gücünü daha yüksek düzeyde değerlendirdiğini hem de olağandışı güvenlik önlemlerine daha fazla onay verdiğini göstermektedir.

Tablo 4. 14. *Eğitim Düzeyine Göre Faktör Puanlarının Karşılaştırılması (Tek Yönlü ANOVA)*

Faktör.	**Temel (n=23)**	**Önlisans (n=62)**	**Lisans (n=89)**	**Lisansüstü (n=102)**	**F(3,272)**	**p**	**η²**
F2: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	3,56	3,06	2,85	2,87	5,191	,002	,054
F3: Acil Önlemler ve Sivil Haklar	3,32	3,4	3,49	3,59	0,993	,397	,011

Not. Temel eğitim = İlköğretim + Ortaöğretim (n=23); Lisansüstü = Yüksek Lisans + Doktora (n=102). η² etki büyüklüğü: ,01 = küçük; ,06 = orta; ,14 = büyük (Cohen, 1988). F3 için ANOVA anlamlı değildir (ns).

Tablo 4.14.'e göre eğitim düzeyi F2 boyutunda anlamlı farklılık yaratmaktadır [F(3, 272) = 5,191, p = ,002, η² = ,054]. Temel eğitim düzeyindeki katılımcıların (Ort. = 3,56) güvenlikleştirici aktörün gücüne ilişkin algıları, lisans (Ort. = 2,85) ve lisansüstü (Ort. = 2,87) mezunlarına kıyasla anlamlı biçimde yüksektir. F3 boyutunda ise eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık saptanmamış; olağandışı önlem kabulü tüm gruplarda benzer düzeyde kalmıştır.

Tablo 4. 15. *Medeni Hale Göre Faktör Puanlarının Karşılaştırılması (Tek Yönlü ANOVA)*

Faktör	Bekar (n=121)	Evli (n=140)	Boşanmış/Dul (n=15)	F(2,273)	p	η²
F2: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	2,94	3,00	2,82	0,369	,692	,003
F3: Acil Önlemler ve Sivil Haklar	3,73	3,33	3,05	11,074	< ,001	,075

Not. F2 için ANOVA anlamlı değildir (ns). η² etki büyüklüğü: ,01 = küçük; ,06 = orta; ,14 = büyük.

Tablo 4.15. medeni hale göre faktör farklılıklarını göstermektedir. F3 boyutunda anlamlı bir grup etkisi saptanmıştır [F(2, 273) = 11,074, p < ,001, η² = ,075]; bekar bireyler (Ort. = 3,73) evli (Ort. = 3,33) ve boşanmış/dul (Ort. = 3,05) bireylere kıyasla olağandışı güvenlik önlemlerine belirgin biçimde daha yüksek onay vermektedir. F2 boyutunda ise medeni hale göre anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Tablo 4. 16. *Hane Aylık Gelirine Göre Faktör Puanlarının Karşılaştırılması (Tek Yönlü ANOVA)*

Faktör	Düşük (0–80K, n=85)	Orta (80K–150K, n=164)	Yüksek (150K+, n=27)	F(2,273)	p	η²
F2: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	3,08	2,93	2,80	1,182	,311	,009
F3: Acil Önlemler ve Sivil Haklar	3,56	3,49	3,22	1,385	,244	,010

Not. Gelir grupları analiz kolaylığı için üç kategoride birleştirilmiştir: Düşük = 0–80.000 TL/ay (n=85); Orta = 80.001–150.000 TL/ay (n=164); Yüksek = 150.001 TL/ay ve üzeri (n=27). Her iki faktör için ANOVA anlamlı değildir (ns). Ortalamalar grubun faktör puan ortalamasını temsil etmektedir; gerçek grup ortalamaları yaklaşık değer olarak sunulmuştur.

Tablo 4.16'ya göre hane aylık geliri ne F2 [F(2, 273) = 1,182, p = ,311] ne de F3 [F(2, 273) = 1,385, p = ,244] üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki yaratmaktadır. H4 hipotezi açısından hane geliri alt boyutu desteklenmemiştir.

Tablo 4. 17. *Yaş ile Faktör Puanları Arasındaki Korelasyon*

Faktör	r	p	Yorum
F2: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	−0,196	,001	Anlamlı (negatif)
F3: Acil Önlemler ve Sivil Haklar	−0,079	,192	Anlamlı değil

*Not. Pearson korelasyon katsayısı (r). n = 276. ** p < ,01. Korelasyon büyüklükleri: |r| < ,10 ihmal edilebilir; ,10–,29 küçük; ,30–,49 orta; ≥ ,50 büyük (Cohen, 1988).*

Tablo 4.17'ye göre yaş F2 boyutuyla istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde ilişkili bulunmuştur (r = −0,196, p = ,001). F3 boyutuyla yaş arasında ise anlamlı bir korelasyon saptanmamıştır (r = −0,079, p = ,192); olağandışı önlem kabulü yaş değişkeninden bağımsız biçimde şekillenmektedir.

Tablo 4. 18. *DFA Örneklemi Faktör Puanları Betimsel İstatistikleri (n = 276)*

Faktör	Ort.	SS	Medyan	Min	Maks	Çarpıklık	Basıklık
F2: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	2,96	0,83	2,92	1,00	5,00	0,14	−0,41
F3: Acil Önlemler ve Sivil Haklar	3,49	0,80	3,67	1,00	5,00	−0,29	−0,38

Not. Ort. = Aritmetik ortalama; SS = Standart sapma. Puan aralığı 1 (Kesinlikle Katılıyorum) – 5 (Kesinlikle Katılmıyorum). Yüksek ortalama katılmama eğilimini göstermektedir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ±1,0 aralığında kalması normal dağılımdan ciddi sapma olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 4.18., DFA örnekleminin iki boyuta ilişkin betimsel istatistiklerini sunmaktadır. F2 ortalaması 2,96 (SS = 0,83), F3 ortalaması ise 3,49 (SS = 0,80) olarak hesaplanmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerleri ±1,0 aralığında kalmaktadır.

Tablo 4. 19. *H4 Hipotezi Değerlendirme Özeti: Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Faktör Farklılıkları*

Değişken	F2 Sonucu	F3 Sonucu	Test	H4 Desteği

Cinsiyet	p < ,001*** (d=−0,44)	p < ,001*** (d=−0,41)	t-testi	✓ Desteklendi
Eğitim	p = ,002** (η^2=,054)	p = ,397 ns	ANOVA	Kısmen
Medeni hal	p = ,692 ns	p < ,001*** (η^2=,075)	ANOVA	Kısmen
Hane geliri	p = ,311 ns	p = ,244 ns	ANOVA	✗ Desteklenmedi
Yaş	r=−,196, p=,001**	r=−,079, p=,192 ns	Korelasyon	Kısmen

*Not. ✓ = hipotez desteklendi; Kısmen = bir faktörde desteklendi; ✗ = desteklenmedi. ns = istatistiksel olarak anlamlı değil. ** p < ,01; *** p < ,001. η^2 = eta-kare (ANOVA etki büyüklüğü); d = Cohen d (t-testi etki büyüklüğü).*

Tablo 4.19., H4 hipotezini değerlendiren tüm analizlerin bütünleşik özetini sunmaktadır. Cinsiyet her iki faktörde de anlamlı farklılık yaratmıştır. Eğitim düzeyi yalnızca F2'yi, medeni hal ise yalnızca F3'ü anlamlı biçimde etkilemiştir. Hane geliri her iki faktörde de anlamlı etki göstermemiştir.

Esas uygulama örnekleminde ilçe bazında toplanan veriler, İstanbul'un güvenlik algısı haritasının homojen olmadığını ortaya koymaktadır. Tablo 4.20., n ≥ 10 katılımcıya ulaşılan 12 ilçe için F2 ve F3 faktör puan ortalamalarını, birincil ve ikincil güvenlik meselesi tercihlerini bir arada sunmaktadır.

Tablo 4. 20. *İlçe Bazında Faktör Puanları, Güvenlik Meselesi Tercihleri ve Müdahale Alanları*

İlçe	**n**	**F2**	**F3**	**1. Tercih**	**%**	**2. Tercih**	**%**	**Müdahale Alanı**	**SEGE**	**Göçmen %**
Adalar*	3	3,78	3,58	Şiddet olayları	33	—	—	—	Orta	~2
Ataşehir*	2	2,08	2,50	Ekonomi	50	—	—	—	Yüksek	~8
Avcılar*	2	2,50	2,25	Ekonomi	50	—	—	—	Orta	~12

Bağcılar	20	3,10	3,67	Ekonomi	35	Doğal afetler	25	Ekonomik güvenlik	Düşük	~18
Bahçelievler	16	3,20	3,50	Göçmenler	31	Ekonomi	12	Sosyal uyum	Orta	~9
Bakırköy*	2	1,92	3,00	Göçmenler	50	—	—	—	Yüksek	~4
Başakşehir	16	2,89	2,97	Göçmenler	25	Ekonomi	19	Sosyal uyum	Yüksek	~11
Bayrampaşa*	1	5,00	3,75	Sınır güvenliği	100	—	—	—	Orta	~10
Beşiktaş	17	3,17	3,99	Şiddet olayları	41	Göçmenler	29	Kent güvenliği	Yüksek	~5
Beykoz*	2	2,83	4,00	Askeri darbeler	50	—	—	—	Orta	~7
Beylikdüzü	13	2,81	3,96	Ekonomi	31	Göçmenler	23	Ekonomik güvenlik	Yüksek	~10
Büyükçekmece*	2	3,33	3,12	Ekonomi	50	—	—	—	Orta	~9
Esenler*	1	4,00	4,50	Şiddet olayları	100	—	—	—	Düşük	~15
Esenyurt	23	2,84	3,63	Ekonomi	26	Doğal afetler	17	Ekonomik güvenlik	Düşük	~22
Eyüpsultan	17	2,95	3,25	Göçmenler & Ekon.	24	Doğal afetler	18	Sosyal uyum	Orta	~11
Fatih*	1	2,17	4,50	Şiddet olayları	100	—	—	—	Yüksek	~17

Gaziosmanpaşa	27	2,80	3,56	Göçmenler	41	Doğal afetler	22	Sosyal uyum	Düşük	~16
Kadıköy	15	2,87	3,37	Ekonomi	27	Şiddet olayları	13	Ekonomik güvenlik	Yüksek	~6
Kâğıthane	19	2,94	3,58	Yargı sistemi	26	Göçmenler	16	Hukuki güvenlik	Orta	~10
Kartal	18	3,11	3,31	Şiddet olayları	33	Ekonomi	17	Kent güvenliği	Orta	~11
Küçükçekmece	37	2,88	3,49	Göçmenler	30	Ekonomi	16	Sosyal uyum	Orta	~14
Maltepe*	1	3,33	4,75	Doğal afetler	100	—	—	—	Yüksek	~9
Pendik*	3	3,89	3,50	Şiddet olayları	67	Doğal afetler	33	—	Orta	~12
Sancaktepe*	1	4,50	4,25	Doğal afetler	100	—	—	—	Orta	~10
Sarıyer*	3	2,72	2,75	Göçmenler	33	Yargı sistemi	33	—	Yüksek	~8
Silivri*	3	3,11	3,42	Terör	67	Askeri darbeler	33	—	Orta	~7
Sultanbeyli*	1	3,00	1,50	Ekonomi	100	—	—	—	Düşük	~18
Şile*	5	3,17	3,75	Yargı sistemi	40	Terör	20	—	Orta	~4
Şişli*	2	1,75	1,75	Yargı sistemi	100	—	—	—	Yüksek	~9

Ümraniye*	1	3,83	3,50	Doğal afetler	100	—	—	—	Orta	~10
Üsküdar*	1	1,00	3,25	Askeri darbeler	100	—	—	—	Yüksek	~6
Zeytinburnu*	1	3,50	4,50	Pandemi	100	—	—	—	Orta	~15

Tablo 4.20. incelendiğinde faktör puanları ile güvenlik meselesi tercihlerinin ilçe düzeyinde farklılaştığı görülmektedir. F2 puanları Gaziosmanpaşa ve Küçükçekmece ilçelerinde görece yüksek seyretmektedir. Beşiktaş ve Kartal ilçelerinde şiddet odaklı güvenlik gündemi öne çıkarken Kâğıthane'de yargı sistemi diğer tüm ilçelerden ayrışan bir örüntü sergilemektedir.

5 TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma bulgularının Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi'nin kavramsal çerçevesi ve ampirik literatür eşliğinde değerlendirilmesi yapılmaktadır. Kapsam geçerliliği ve pilot çalışma süreci, AFA bulguları, DFA örneklem profili, güvenlik meselesi tercihlerinin demografik dağılımı, DFA psikometrik değerlendirmesi ve hipotez sonuçları sırasıyla ele alınmaktadır. Bu bölümünde araştırma bulguları yalnızca istatistiksel açıdan değerlendirilmemekte, aynı zamanda Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisiyle ve güvenlik tutumları literatürüyle ilişkilendirilmektedir. Her alt bölümde önce bulgular özetlenmekte, ardından bu bulgular güvenlikleştirme sürecinin bileşenleri (aktör, referans nesne, hedef kitle kabulü, olağandışı önlemler) ve çalışmanın hipotezleri ekseninde teorik düzlemde yorumlanmaktadır.

5.1. KAPSAM GEÇERLİLİĞİ VE PİLOT ÇALIŞMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın ilk aşamasında 84 maddelik havuz, farklı disiplinlerden seçilen 10 alan uzmanına sunulmuştur. Uzman değerlendirmeleri sonucunda 84 maddenin 39'u ölçekte kalmış; 45 madde kritik KGO eşiğinin (0,62) altında kaldığı gerekçesiyle çıkarılmıştır. Ölçeğin tamamı için hesaplanan S-CVI/Ave = 0,95 değeri, ölçeğin kapsam geçerliğinin yüksek düzeyde sağlandığını ortaya koymaktadır (Polit & Beck, 2006).

Boyutlar arasındaki belirgin farklılıklar teorik açıdan önemli bir meseleye işaret etmektedir. Referans Nesnenin Belirlenmesi boyutu KGİ = 0,88 ile güçlü kapsam geçerliğine ulaşırken Varoluşsal Tehdit (KGİ = 0,08) ve Güvenlikten Arındırma (KGİ = 0,00) boyutları sistematik biçimde düşük puan almıştır. Kopenhag Okulu'nun klasik çerçevesinde varoluşsal tehdit, güvenlikleştirme hareketinin (securitizing move) özünü oluşturmaktadır: bir aktörün, belirli bir konuyu referans nesne için varoluşsal tehdit olarak sunması ve bu sunumun hedef kitlenin kabulüyle pekişmesi güvenlikleştirme sürecini başlatmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Ancak bu çalışma, varoluşsal tehdit kavramının bireysel tutum ölçeği formatında operasyonelleştirilemediğini ampirik olarak ortaya koymuştur. Bu bulgu, Wæver'in (1995) güvenlikleştirmeyi ağırlıklı olarak elit

düzeyli bir konuşma eylemi olarak tanımlamasıyla uyumludur: söylemsel varoluşsal tehdit inşası, bireylerin içselleştirilmiş tutumları aracılığıyla değil, kurumsal ve medyatik pratikler aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Güvenlikten arındırma (desecuritization) boyutunun uzman paneli tarafından tamamen reddedilmesi (KGİ = 0,00) de kuramsal açıdan anlamlıdır. Wæver (1995), deseküritizasyonu —bir meselenin olağanüstü önlemler alanından çıkarılarak normal siyaset alanına iade edilmesini— güvenlikleştirmenin karşı süreci olarak tanımlamıştır. Uzmanların bu boyutu ölçek dışı bırakması, bireysel tutum ölçümü bağlamında deseküritizasyonun gözlemlenebilir ve ölçülebilir bir yapı oluşturmadığına işaret etmektedir. Bu bulgu, teorinin söylem analizine odaklanmasının neden bireysel tutum araştırmalarıyla kesişimini sınırlandırdığını da açıklamaktadır (Stritzel, 2007).

Bu bulgular metodolojik açıdan da anlamlıdır. Varoluşsal tehdit ve güvenlikten arındırma, Kopenhag Okulu teorisinde kavramsal olarak açık biçimde tanımlanan boyutlar olmakla birlikte bireylerin algısal düzeyinde ölçülmesi güç yapılardır. Söz konusu boyutların güvenlik aktörlerinin kurumsal eylemi ve söylem pratiği düzeyinde anlam kazandığı; bireysel tutum ölçeği formatında operasyonelleştirilmesinin ise ancak dolaylı göstergeler aracılığıyla mümkün olabileceği değerlendirilmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Stritzel, 2007).

Pilot çalışma, n = 54 bağımsız katılımcı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Pilot örnekleminde en sık seçilen güvenlik meselelerinin şiddet olayları (%37,0) ve göçmenler (%33,3) olması, toplumsal güvenlik (societal security) ve siyasi güvenlik sektörlerinin İstanbul'da belirleyici biçimde öne çıktığına ilişkin ilk betimsel kanıtı sunmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Pilot uygulama sonucunda gerçekleştirilen madde analizleri ölçeğin dilini ve madde eleme sürecini yönlendirmiş; ölçek 39 maddeyle esas uygulamaya taşınmıştır.

5.2. AÇIMLAYICI FAKTÖR ANALIZI BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

AFA, n = 124 katılımcıdan oluşan bağımsız örneklem üzerinde Temel Bileşenler Analizi ve Promax döndürmesiyle gerçekleştirilmiştir. KMO = 0,866 ve Bartlett testinin anlamlılığı ($\chi^2(741) = 3809,84$, $p < ,001$) verinin faktör analizine uygunluğunu

doğrulamıştır. Üç faktörlü çözüm, toplam varyansın %64,62'sini açıklamış ve her bir faktör teorik açıdan anlamlı bir güvenlikleştirme bileşenini temsil etmiştir.

F1 (Referans Nesne ve Tehdit Algısı, 13 madde, α = 0,942), Kopenhag Okulu'nun referans nesne (referent object) kavramıyla doğrudan örtüşmektedir. Referans nesne, korunması gereken ve güvenlikleştirme söyleminin odaklandığı değer ya da varlık olup devlet, toplumsal kimlik, ekonomik düzen ya da çevre bunların başında gelmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bu faktörün tehdidin hedefini ve ciddiyetini tek bir algısal boyutta birleştirmesi, bireylerin güvenlik söylemlerini referans nesne–tehdit bütünlüğü üzerinden değerlendirdiğini ortaya koymaktadır (Stritzel, 2007). Bir başka deyişle, bireyler "kime yönelik" ve "ne kadar ciddi" sorularını birbirinden kopuk kategoriler olarak değil, bütünleşik bir tehdit algısı çerçevesinde yanıtlamaktadır (Slovic, 2000; Eagly & Chaiken, 1993).

F2 (Güvenlikleştirici Aktörün Gücü, 6 madde, α = 0,907), güvenlikleştirici aktörün meşruiyet, kurumsal etki ve kamuoyu gündemi üzerindeki gücüne dair bireysel değerlendirmeleri ölçmektedir. Kopenhag Okulu'nda güvenlikleştirici aktör, konuşma eylemini gerçekleştiren ve varoluşsal tehdit söylemini inşa eden kişi ya da kurumdur (Wæver, 1995). Bu faktörün güçlü iç tutarlılık sergilemesi, aktörün güvenilirliğine ve kurumsal gücüne yönelik bireysel algının güvenlikleştirme sürecinin ölçülebilir ve bağımsız bir boyutu oluşturduğunu ampirik olarak doğrulamaktadır. Bu bulgu, Stritzel'in (2007) güvenlikleştirme sürecinde aktörün konumsal gücünü merkeze alan yaklaşımıyla ve Roe'nun (2008) aktör, hedef kitle ve olağandışı önlemler üçlüsünü birbirinden bağımsız analitik birimler olarak ele almasıyla örtüşmektedir.

F3 (Acil Önlemler ve Sivil Haklar, 4 madde, α = 0,784), olağandışı güvenlik önlemlerine yönelik toplumsal kabul eğilimini ölçmektedir. Kopenhag Okulu'nda olağandışı önlemler, güvenlikleştirmenin tamamlanmasının somut göstergesidir: bir mesele güvenlikleştirildiğinde demokratik normların ötesine geçen acil tedbirler meşruiyet kazanmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Neal, 2019). Bu boyutun bağımsız bir faktör olarak ortaya çıkması, bireylerin güvenlik söylemlerine verdikleri kabulü olağandışı önlemlere verdikleri onaydan ayrı bir değerlendirme süreciyle işlediklerini göstermektedir (Eagly & Chaiken, 1993). Bu bulgu, Balzacq'ın (2005) hedef kitleyi güvenlikleştirici söylemi mekanik biçimde onaylayan pasif bir alıcı olarak değil, farklı boyutları aktif biçimde ayrıştıran bir özne olarak konumlandırmasıyla uyumludur.

Dört eleme turu sonucunda 39 maddeden 23 maddeye inilmesi, güvenlikleştirme sürecinin bazı bileşenlerinin bireysel tutum ölçeği formatında birbirinden ayrışık biçimde ölçülemediğini ortaya koymaktadır. Özellikle konuşma eylemi ve referans nesne maddelerinin tek bir faktör altında toplanması, bu kavramların bireylerin zihinsel modelinde ayrı kategoriler olarak değil iç içe geçmiş bir tehdit algısı yapısı biçiminde deneyimlendiğine işaret etmektedir (Fabrigar & Wegener, 2012). Bu durum, Kopenhag Okulu'nun teorik ayrımlarının analitik açıdan yüksek çözünürlüklü olduğunu, ancak bu ayrımların bireysel algı düzeyinde her zaman karşılık bulmadığını düşündürmektedir (McDonald, 2008; Baele & Thomson, 2017).

5.3. DFA ÖRNEKLEMİNİN DEMOGRAFİK PROFİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

DFA aşamasında AFA örnekleminden bağımsız olarak toplanan n = 276 katılımcıdan oluşan örneklem, AFA örnekleminden yaş (ort. 36,3 vs. 30,0) ve cinsiyet dağılımı açısından farklılaşmaktadır. Bu farklılıklar kolayda örneklemenin kaçınılmaz bir sonucu olmakla birlikte, iki aşamalı örnekleme stratejisinin her iki örneklemde benzer sosyoekonomik profillere ulaşıp ulaşmadığının sınanmasını olanaksız kılmaktadır.

DFA örnekleminde en sık seçilen güvenlik meseleleri göçmenler (%20,3), ekonomi (%18,5) ve şiddet olaylarıdır (%14,9). Kopenhag Okulu'nun sektörel güvenlik anlayışı çerçevesinden değerlendirildiğinde bu dağılım, toplumsal güvenlik sektörünün (göçmenler, kimlik tehdidi) ve ekonomik güvenlik sektörünün (ekonomik istikrarsızlık) öne çıktığını ortaya koymaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Huysmans, 2006).

Geleneksel askeri güvenlik söylemlerinin yerini bu "genişletilmiş güvenlik" gündeminin alması, Kopenhag Okulu'nun güvenliğin çok sektörlü doğasına ilişkin temel önermesini İstanbul bağlamında destekler niteliktedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Paris, 2001). Öte yandan pilot örneklemle karşılaştırıldığında şiddetin (%37,0'dan %14,9'a) payının görece azalması, farklı zaman dilimlerinde ve demografik profillerde güvenlik gündeminin dönüşebildiğine işaret etmektedir (Altheide, 2006; Slovic, 2000).

AFA ve DFA örneklemlerinden elde edilen veriler göz önünde bulundurulduğunda, göçmenlerin her iki örneklemde de birincil güvenlik meselesi olarak öne çıkması, veri toplama sürecinin (Kasım 2023 – Kasım 2024) Türkiye'de göç ve mülteci meselesinin

yoğun biçimde tartışıldığı bir dönemin siyasal iklimini yansıtmaktadır (TÜİK, 2023; UNHCR, 2023). Nitekim 2023 yılına ilişkin kapsamlı saha verilerinin derlendiği Syrians Barometer'ın bulgularına göre bu dönemde Türk toplumunun Suriyelilerin geri dönmesi yönündeki talebi tüm zamanların en yüksek düzeyine ulaşmış; göçmenler "ekonomik yük" olarak nitelendirilen birincil toplumsal kaygı kaynağı hâline gelmiştir (Erdoğan, 2023). Bu bulgu bağlamsal bir güvenlikleştirme örüntüsü olarak değerlendirilmeli; güvenlik meselesi tercihlerinin farklı siyasal dönemlerde farklılaşabileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Balzacq, 2011).

Güvenlik meselesi dağılımının bu örüntüsü, Kopenhag Okulu'nun çok sektörlü güvenlik çerçevesiyle tutarlıdır: toplumsal güvenlik (göçmenler), ekonomik güvenlik (ekonomi) ve bireysel güvenlik (şiddet olayları) sektörlerinin örneklemde eş anlı biçimde gündemde kalması, İstanbul'da güvenlikleştirme söylemlerinin tek bir sektörle sınırlı kalmadığını ve bireylerin birden fazla sektörden kaynaklanan tehditleri aynı anda içselleştirebildiğini göstermektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Paris, 2001; Kinnvall, 2004).

Kolayda örneklemenin sınırlılıkları göz önünde bulundurulduğunda DFA örnekleminin demografik profili hakkında genelleyici çıkarımlar yapmaktan kaçınmak gerekmektedir (Etikan vd., 2016). Bununla birlikte, farklı yaş ve cinsiyet dağılımına sahip bu örneklemin AFA örnekleminden bağımsız biçimde oluşturulması, faktör yapısının birden fazla katılımcı grubunda gözlemlenebilir olduğunu ortaya koyması bakımından çapraz geçerlik açısından anlamlıdır (Fabrigar & Wegener, 2012; DeVellis & Thorpe, 2021).

5.4. GÜVENLİK MESELESİ TERCİHLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE YORUMU

Etnik köken ile güvenlik meselesi tercihi arasındaki ilişkiyi inceleyen ki-kare testi istatistiksel olarak anlamlı bir bağ ortaya koymamıştır ($\chi^2(12) = 13{,}63$, $p = {,}325$). Benzer biçimde dini inanç ile güvenlik meselesi tercihi arasında da anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($\chi^2(12) = 6{,}27$, $p = {,}902$). Bu bulgular, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirmenin kimlikleri ve toplumsal kesimleri aşan geniş bir hedef kitle kabulü gerektirdiği tezini destekler niteliktedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Karyotis & Patrikios, 2010). Güvenlik gündeminin demografik kimlikten büyük ölçüde bağımsız biçimde şekillenmesi, güvenlikleştirici söylemlerin belirli grupları değil toplumu bir bütün olarak kapsayan bir uzlaşı zemini oluşturduğuna işaret etmektedir (Côté, 2016).

Bununla birlikte betimsel örüntüler teorik açıdan anlamlı farklılıklar ortaya koymaktadır. Türk ve Kürt katılımcıların güvenlik gündemini benzer biçimde kurduğu (göçmenler ve ekonomi önde) gözlemlenirken, Laz katılımcılarda doğal afetler ve yargı sisteminin öne çıkması dikkat çekicidir. Bu örüntü, Balzacq'ın (2005) güvenlikleştirmenin bağlamsal ve pratik boyutlarına yaptığı vurguyla örtüşmektedir: hedef kitlenin güvenlik söylemlerini yorumlama biçimi kültürel hafıza, tarihsel deneyim ve gündelik pratikler aracılığıyla şekillenmektedir (Kinnvall, 2004). Laz katılımcıların yargı sistemi ve doğal afetleri öne çıkarması, bu grubun farklı referans nesneler üzerinden güvenlik söylemini kurduğunu; başka bir deyişle, güvenlikleştirici aktörün ürettiği gündemin bütünüyle içselleştirilmediğini düşündürmektedir. Bu bulgu, Roe'nun (2004) azınlıkların kolektif kimliklerini sürdürme güdüsünün kendine özgü bir toplumsal güvenlik anlayışı ürettiğine dair argümanıyla uyumludur.

Güvenlik gündeminin etnik gruplar arası bu yakınsaması, güvenlikleştirici söylemlerin kimlik sınırlarını aşarak geniş bir toplumsal tabana yayılabildiğini düşündürmektedir (Balzacq, 2005; Huysmans, 2006). Belirli güvenlik meselelerinin etnik grup ayrımı gözetmeksizin benzer kabul görmesi, bu söylemlerin toplumsal düzeyde başarılı bir güvenlikleştirme pratiğine işaret ettiğine dair ampirik kanıt sunmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Baele & Thomson, 2017).

Dini inanç grupları arasında da benzer güvenlik gündemi örüntüsünün gözlemlenmesi, güvenlik söyleminin mezhepsel ya da inanç kimliğini aşan bir toplumsal uzlaşı zemini oluşturduğunu ortaya koymaktadır (Huysmans, 2006; Côté, 2016). İlçe bazındaki farklılıklar ise güvenlikleştirmenin kentsel ölçekte mekânsal bir boyut kazandığını göstermektedir. Göçmen yoğunluğu yüksek ilçelerde göçmenler meselesinin öne çıkması, Kopenhag Okulu'nun toplumsal güvenlik sektöründe kimlik ve kültürel değerlere yönelik algılanan tehditlerin güvenlikleştirme sürecini nasıl beslediğine ilişkin somut bir örnek sunmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; İçduygu & Aksel, 2013).

Dini inanç grupları arasındaki bu homojenlik, güvenlik söylemlerinin mezhepsel ya da inanç bazlı farklılaşmadan bağımsız biçimde işleyebildiğini ortaya koymaktadır. Huysmans'ın (2006) güvenliğin mikro-politikaları çerçevesinde bu bulgu, gündelik pratikler aracılığıyla üretilen güvenlik bilgisinin toplumsal kesimler arasında ötekileştirici bir söylem olarak dolaşıma girdiğini ve toplumun geniş bir kesiminde benzer bir kabul ortamı bulduğunu göstermektedir (Bigo, 2002).

Öte yandan ilçe düzeyindeki bulgular bu homojenliği önemli ölçüde nüanslandırmaktadır. Gaziosmanpaşa ve Küçükçekmece gibi yüksek göçmen yoğunluklu ilçelerde güvenlikleştirici söylemlerin güçlü bir toplumsal karşılık bulması, demografik baskı ile güvenlik söylemine duyulan yatkınlık arasındaki ilişkiyi desteklemektedir (Kuyucu & Ünsal, 2010; Erdoğan, 2023). Kâğıthane'de yargı sisteminin birinci sıraya yerleşmesi ise kurumsal güven krizinin belirli kentsel alanlarda bağımsız bir güvenlikleştirme eksenine dönüşebildiğini göstermektedir (Levi & Stoker, 2000; Graham, 2011).

5.5. DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALİZİ BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

DFA bulguları, önceki AFA aşamasında belirlenen faktör yapısının bağımsız bir örneklemde ne ölçüde doğrulandığını test etmektedir. F1 boyutunun tavan etkisi nedeniyle iki faktörlü modele geçiş gerektirmiş olması, hem psikometrik hem de teorik açıdan değerlendirilmesi gereken önemli bir bulgu olarak öne çıkmaktadır.

DFA aşamasında iki faktörlü modele geçilmiş; DWLS yöntemiyle yeniden analiz yapılmıştır. Bu süreçte S23 maddesinin modelden çıkarılmasına ve revize modelin uyum indeksleriyle yapısal geçerliğinin sınanmasına ilişkin bulgular ve ilişkili yorumlar aşağıda ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır.

5.5.1. Faktör Yapısı, Tavan Etkisi ve Teorik Yorumu

AFA'dan elde edilen üç faktörlü yapı DFA'da test edilmiş; ancak F1 boyutunun DFA örnekleminde tavan etkisi göstermesi nedeniyle iki faktörlü model (F2 ve F3) ile analiz sürdürülmüştür. F1 maddelerinin büyük çoğunluğunda ortalama değerlerin 4,0'ın üzerinde, standart sapmaların ise 0,65-0,70 düzeyinde seyretmesi, bu boyutun yeterli varyans üretemediğini ortaya koymuştur (DeVellis & Thorpe, 2021; Fabrigar & Wegener, 2012).

Bu bulgu, Kopenhag Okulu teorisi açısından yalnızca bir ölçüm sorunu değil, bağımsız bir sosyolojik veri olarak değerlendirilmelidir. Güvenlikleştirme teorisinde güvenlikleştirme hareketinin başarıya ulaşabilmesi için hedef kitlenin referans nesneye yönelik varoluşsal tehdidi kabul etmesi zorunludur (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). F1 maddelerine verilen yüksek ve homojen onay, İstanbul toplumunun güvenlik meselelerini tehdit olarak algılamada geniş bir uzlaşıya sahip olduğuna, bir başka deyişle

güvenlikleştirici söylemlerin hedef kitle tarafından büyük ölçüde içselleştirildiğine işaret etmektedir (Balzacq, 2005; Côté, 2016). Buzan ve Wæver'in (1998) çerçevesinde bu, güvenlikleştirme sürecinin en temel koşulunun — tehdidin hedef kitle tarafından kabulünün — İstanbul'da zaten büyük ölçüde tamamlanmış olduğu anlamına gelmektedir. Bu içselleşme, medya kaynaklı tehdit çerçevelemesinin ve güvenlik söylemlerine yoğun maruziyetin bireysel tehdit algısını güçlendirdiğini ortaya koyan bulgularla da uyumludur (Gadarian, 2010; Nellis & Savage, 2012).

Göç krizi, terör tehdidi, ekonomik istikrarsızlık ve doğal afet gibi konuların medyada ve siyasi söylemlerde yoğun biçimde güvenlikleştirildiği bir ortamda bu toplumsal uzlaşı öngörülebilir niteliktedir (Huysmans, 2006; Altheide, 2006; Erdoğan, 2023). Paris Okulu'nun perspektifinden değerlendirildiğinde bu içselleşme, yalnızca siyasi söylemlerin değil; metro girişlerindeki güvenlik kontrolleri, yaygın kamera sistemleri ve afet tatbikatları gibi gündelik pratiklerin de ürünüdür (Bigo, 2002; Graham, 2011). Güvenlik, İstanbul'da artık istisnai bir durum değil, toplumsal yönetimin olağan bir mantığı hâline gelmiştir (Neal, 2019; Sunstein, 2017).

5.5.2. Faktör Yükleri, S23 Maddesinin Çıkarılması ve Revize Model

DFA standardize faktör yükleri incelendiğinde F2 boyutundaki tüm maddelerin anlamlı yükler sergilediği görülmektedir (0,509–0,753 aralığı, $p < ,001$). En yüksek yükleri S3 (0,753) ve S7 (0,727) maddeleri sergilemektedir. Bu maddeler sırasıyla güvenlikleştirici aktörün karar alma süreçlerindeki belirleyici rolünü ve siyasi liderlik konumunu ölçmektedir. Bu örüntü, Stritzel'in (2007) güvenlikleştirme sürecinde aktörün konumsal gücünü — yani kurumsal pozisyondan kaynaklanan meşruiyet otoritesini — belirleyici unsur olarak öne çıkarmasıyla örtüşmektedir. Faktör yüklerinin bu hiyerarşik dağılımı, kurumsal güç göstergelerinin bireysel güvenilirlik değerlendirmelerinden daha güçlü bir ölçüm bileşeni oluşturduğuna işaret etmektedir (Hair vd., 2019).

DWLS analizinde F3 boyutundaki S27 maddesi standardize yük = 0,789 değeriyle önceki FIML analizindeki Heywood case sorununu aşmıştır. Bu bulgu, DWLS yönteminin polychoric korelasyon matrisi üzerinden uygulanmasının ölçüm modelinin psikometrik kalitesini iyileştirdiğini ortaya koymaktadır (Flora & Curran, 2004). Bununla birlikte DWLS analizi F3 boyutunda yeni bir psikometrik sorun tespit etmiştir: S23 maddesi faktöre düşük yük sergilemekte (std $\lambda = 0,316$) ve F2 boyutu maddeleriyle negatif polychoric korelasyonlar göstermektedir ($r = -0,04$ ile $-0,23$ arasında). S23 maddesi —

"güvenlik meselesinden bahsedilirken meselenin acil ele alınması gerektiğinin vurgulanması" — Kopenhag Okulu'nun konuşma eylemi teorisi açısından güvenlikleştirmenin retorik boyutunu ölçmekte (Wæver, 1995); ancak F3'ün diğer maddeleriyle (hukuki norm ihlali, yetki genişlemesi, sivil hak kısıtlaması) ölçtüğü olağandışı önlem kabulünden kavramsal olarak ayrışmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bu madde modelden çıkarıldıktan sonra F3, teorik özüyle daha tutarlı 3 maddeden oluşmakta; CFI ve TLI değerleri kabul edilebilir eşikleri karşılamaktadır (Hu & Bentler, 1999).

S2 maddesinin görece düşük faktör yükü ($\lambda = 0,509$), aktörün "güvenilirliğini" ölçen bu maddenin diğer güç göstergeleri — kurumsal etki, medya gücü, liderlik konumu — ile tam örtüşmediğini ortaya koymaktadır (Stritzel, 2007). Bu ayrışma kavramsal düzeyde de anlamlıdır: bireyler, bir güvenlikleştirici aktörü güçlü ya da etkili bulurken aynı aktörü güvenilir bulmayabilmektedir. Güvenilirlik ile kurumsal güç arasındaki bu olası ayrışma, güvenlikleştirme sürecinin aktör boyutunda daha ince bir kavramsallaştırmayı gerektirdiğine işaret etmektedir (Levi & Stoker, 2000). Bu bulgu aynı zamanda DeVellis ve Thorpe'un (2021) madde içeriğinin teorik yapıyla tam örtüşmesi gerektiğine dair uyarısını da desteklemektedir.

Faktörler arası korelasyonun düşük-orta düzeyde kalması ($r = 0,426$, $p < ,001$) ve Fornell-Larcker kriterinin karşılanması ($r^2 = 0,181$ < her iki boyutun AVE değeri), güvenlikleştirici aktörün gücüne ilişkin algının ve olağandışı önlem kabulünün birbirini doğrudan belirlemeyen ancak ilişkili iki ayrı boyutu temsil ettiğini göstermektedir (Fornell & Larcker, 1981; Hair vd., 2019). Başka bir deyişle, güçlü bir aktörün varlığını kabul etmek, olağandışı önlemleri benimsemek için tek başına yeterli değildir. Bu bulgu, Balzacq'ın (2005) hedef kitleyi aktif ve seçici bir değerlendirici olarak konumlandırmasıyla tutarlıdır; bireyler güvenlikleştirici aktörün gücünü kabul ederken olağandışı önlemlere verdikleri onayı ayrı bir değerlendirme sürecinden geçirmektedir (Côté, 2016).

5.5.3. Model Uyum İndeksleri

DFA model uyum indeksleri değerlendirildiğinde CFI = 0,936, TLI = 0,911, SRMR = 0,121 ve RMSEA = 0,148 [%90 GA: 0,135–0,162] değerleri elde edilmiştir. Bu değerler yaygın eşiklerle karşılaştırıldığında CFI ve TLI değerleri kabul edilebilir uyumu desteklerken RMSEA değeri (0,148) önerilen 0,06–0,08 eşiklerinin üzerinde kalmaktadır

(Hu & Bentler, 1999; Browne & Cudeck, 1993). RMSEA'nın yüksek kalmasının başlıca açıklaması F2 ve F3 madde içerikleri arasındaki kavramsal örtüşme ile ölçeğin ön form niteliği taşımasıdır. Bununla birlikte Marsh, Hau ve Wen (2004), Hu ve Bentler'in (1999) önerdiği sabit eşik değerlerinin farklı model yapılarına mekanik biçimde uygulanmasının yanıltıcı sonuçlar verebileceğini; uyum indekslerinin model özellikleri, örneklem büyüklüğü ve serbestlik derecesi bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çerçevede çalışmada elde edilen indeksler, salt eşik karşılaştırması yerine bütüncül bir psikometrik değerlendirme çerçevesinde yorumlanmaktadır.

Yapısal eşitlik modellerinde RMSEA değerinin 0,10'un altında kalması, özellikle ön form ölçekler için "orta düzeyde kabul edilebilir uyum" olarak değerlendirilmektedir (Kline, 2016). Bu çalışmada elde edilen RMSEA = 0,148 değeri modelin geliştirilmeye açık olduğuna işaret etmekle birlikte CFI = 0,936 ve TLI = 0,911 değerleri göreceli uyum ölçütlerinin karşılandığını ortaya koymaktadır (Hu & Bentler, 1999). Bu örüntü, ölçeğin teorik olarak anlamlı bir faktör yapısını koruduğunu, ancak madde içeriklerinin psikometrik olarak rafine edilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Nitekim Kline (2016), karmaşık sosyal yapıları ölçmeye yönelik ön formlarda sınır düzeyindeki uyum indeksleri ile güçlü güvenirlik değerlerinin bir arada bulunmasının ölçeğin gelecekteki revizyonlarla olgunlaştırılabileceğine işaret ettiğini belirtmektedir.

SRMR = 0,121 değeri kalıntı korelasyon matrisindeki ortalama hatanın kabul edilebilir eşiğin (0,08–0,10) üzerinde kaldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, ölçüm modelinin bazı madde çiftleri arasındaki ilişkileri tam olarak açıklayamadığını göstermektedir. Güvenlikleştirme algısı gibi teorik ve çok boyutlu bir yapıyı ölçen araçlarda bu tür artık korelasyonların varlığı, farklı boyutları temsil eden maddelerin pratik güvenlik deneyimleriyle örtüşen ortak bir anlam zeminine sahip olmasıyla açıklanabilmektedir (Hair vd., 2019; Fabrigar & Wegener, 2012). Bu çerçevede daha geniş örneklemlerde madde havuzunu zenginleştirerek gerçekleştirilecek ileri çalışmalar, model uyumunun iyileştirilmesine önemli katkı sağlayacaktır (DeVellis & Thorpe, 2021).

5.5.4. Yakınsak ve Ayırt Edici Geçerlik

AVE değerleri F2 için 0,454, F3 için 0,527 olarak bulunmuştur. F3 yakınsak geçerlik ölçütünü (AVE > 0,50) karşılarken F2 bu eşiğin hafif altında kalmaktadır (Fornell & Larcker, 1981). Bununla birlikte her iki faktörün bileşik güvenirlik değerleri yüksek (F2: CR = 0,831; F3: CR = 0,769) ve Fornell-Larcker ölçütü sağlanmış (r^2 = 0,069 < AVE)

olup genel yapısal geçerlik korunmaktadır (Hair vd., 2019). F2 boyutunun AVE değerinin eşiğin hafif altında kalması, S2 maddesinin görece düşük standardize yüküyle (0,428) ilişkilidir; bu maddenin gelecekte yeniden gözden geçirilmesi önerilmektedir (DeVellis & Thorpe, 2021).

Yakınsak ve ayırt edici geçerlik bulguları ölçeğin yapısal tutarlılığını genel hatlarıyla desteklemekle birlikte F2 boyutunun rafine edilmesine yönelik somut bir yönelim sunmaktadır. F2 boyutundaki S2 maddesinin görece düşük faktör yükü ($\lambda = 0,509$), bu maddenin aktörün güvenilirliğini ölçen içeriğinin diğer maddelerle — kurumsal etki, karar alma gücü, liderlik konumu — tam olarak örtüşmediğine işaret etmektedir (Stritzel, 2007). Güvenilirlik kavramı diğer aktör güç göstergelerinden kavramsal olarak ayrışabilmekte; bireyler aktörü güvenilir bulmak ile güçlü ya da etkili bulmak arasında farklı değerlendirmeler yapabilmektedir (Levi & Stoker, 2000; DeVellis & Thorpe, 2021). Bu durum, güvenilirlik ile güç arasındaki ilişkinin güvenlikleştirme sürecinde araştırılmasına yönelik ileri çalışmalar için anlamlı bir analitik zemin sunmaktadır (Roe, 2008).

Ayırt edici geçerlik açısından Fornell-Larcker kriterinin karşılanmış olması, F2 ve F3 boyutlarının birbirinden bağımsız yapılar ölçtüğünü doğrulamaktadır (Fornell & Larcker, 1981; Hair vd., 2019). Bu bulgunun teorik yansıması şudur: güvenlikleştirici aktörün gücüne ilişkin bireysel algı ile olağandışı önlemlere yönelik bireysel kabul, birbirini doğrudan ve mekanik biçimde belirlemeyen iki ayrı tutum bileşenini oluşturmaktadır (Eagly & Chaiken, 1993). Söz konusu ayrışma, Balzacq'ın (2005) güvenlikleştirme sürecini tek bir uyaran-tepki ilişkisine indirgeyen yaklaşımlara yönelik eleştirisiyle örtüşmektedir: hedef kitle, aktörün gücünü kabul ederken olağandışı önlemleri aynı bütünlük içinde benimsemeyebilmektedir (Côté, 2016). Bu çerçevede F2 ve F3 arasındaki korelasyonun ($r = 0,426$) orta düzeyde kalması, siyasal tasarımı açısından da anlamlı bir bulgu olarak öne çıkmaktadır (Neal, 2019; Hetherington & Suhay, 2011)

5.6. HIPOTEZLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın dört temel hipotezi bulgular doğrultusunda değerlendirildiğinde kısmî ve farklılaşmış bir destek tablosu ortaya çıkmaktadır.

Dört temel hipotezin değerlendirilmesi, araştırmanın psikometrik ve sosyolojik çıktılarını bütünleştiren bir okuma sunmaktadır. Kısmi destekler, teorik çerçevenin güçlü yanlarını olduğu kadar sınırlılıklarını da görünür kılmaktadır.

5.6.1. H1: İç Tutarlılık

H1 hipotezi güçlü biçimde desteklenmiştir. AFA örnekleminde genel alfa katsayısı 0,938 olarak hesaplanmış; faktör bazında F1 için 0,942, F2 için 0,907 ve F3 için 0,784 değerleri elde edilmiştir (Nunnally & Bernstein, 1994). DWLS analizinde (S23 çıkarılmış model) F2 (α = 0,805) ve F3 (α = 0,807) kabul edilebilir düzeyde kalmıştır (Kline, 2016). Güvenilirlik değerlerinin farklı örneklemlerde değişkenlik göstermesi, ölçeğin ön form niteliğini yansıtmakta ve daha geniş örneklemlerle doğrulama gerekliliğini ortaya koymaktadır (DeVellis & Thorpe, 2021).

Ölçeğin yüksek iç tutarlılık değerleri, güvenlikleştirme sürecinin — en azından güvenlikleştirici aktörün gücü ve olağandışı önlem kabulü boyutlarında — ölçülebilir ve tutarlı bireysel tutumlar ürettiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, Worthington ve Whittaker'ın (2006) ölçek geliştirme araştırmalarında madde havuzunun teorik temelden hareketle oluşturulmasının güvenirliği güçlendirdiğine ilişkin tespitini doğrulamaktadır. Güvenlikleştirme teorisinin sektörel ayrımlarını ve bileşenlerini yansıtan madde yazım süreci, ölçeğin farklı örneklemlerde tutarlı iç yapı sergilemesine zemin hazırlamıştır (Baele & Thomson, 2017; Hair vd., 2019).

DFA örnekleminde alfa değerlerinin AFA örneklemine göre görece düşmesi (F2: 0,907'den 0,805'e; F3: 0,784'ten 0,807'ye), örneklem bağımlılığından kaynaklanmakta olup bu durum ölçeğin ön form niteliğini yansıtmaktadır (Fabrigar & Wegener, 2012). McDonald'ın (1999) omega katsayısı, Cronbach alfa'ya karşı daha sağlam bir iç tutarlılık ölçütü olarak önerilmektedir; zira alfa, temel tau-eşdeğerliği varsayımını sağlamayan yapılarda güvenirliği hafifçe hafife alabilmektedir (Sijtsma, 2009). İleriki çalışmalarda omega katsayısının da raporlanması psikometrik değerlendirmeyi tamamlayacaktır. Güvenilirlik değerlerinin farklı demografik alt gruplar arasında tutarlılığının sınanması ise ölçeğin geniş kullanım bağlamlarındaki psikometrik dayanıklılığını test edecek önemli bir araştırma sorusunu oluşturmaktadır (Podsakoff vd., 2003).

5.6.2. H2: Teorik Yapıyla Uyumluluk

H2 hipotezi kısmen desteklenmiştir. Üç faktörlü yapı Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme sürecinin temel bileşenleriyle — güvenlikleştirici aktör, referans nesne ve olağandışı önlemler — genel hatlarıyla örtüşmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Stritzel, 2007). Ancak teoride ayrı boyutlar olarak kavramsallaştırılan referans nesne ile konuşma eylemi bileşenlerinin ampirik analizde tek bir faktör altında toplanması, teorik yapıyla tam bir örtüşmenin sağlanamadığını ortaya koymaktadır (Fabrigar & Wegener, 2012). Bu durum, Wæver'in (1995) güvenlikleştirmeyi ağırlıklı olarak kurumsal ve elit düzeyli söylemsel bir pratik olarak tanımlamasıyla uyumludur: bireysel tutum ölçümü bu ayrımı tam olarak kavrayamamaktadır. Varoluşsal tehdit ve güvenlikten arındırma boyutlarının kapsam geçerliliği aşamasında devre dışı kalması da kısmi desteği pekiştirmektedir (Zamanzadeh vd., 2015).

H2'nin yalnızca kısmen desteklenmiş olması, Kopenhag Okulu teorisinin söylemsel inşa sürecine odaklanan analitik çerçevesiyle bireysel tutum ölçümünün epistemolojik gerilimini somutlaştırmaktadır (McDonald, 2008). Wæver'in (1995) teorisi güvenlikleştirmeyi kurumsal aktörlerin, güvenlik uzmanlarının, medyanın ve hedef kitlenin kolektif olarak ürettiği bir söylem pratiği olarak tanımlamaktadır (Bigo, 2002). Bu pratiği bireysel tutumlar aracılığıyla ölçmeye çalışmak, makro-düzeyli bir toplumsal sürecin mikro-düzeyli bilişsel temsillerini — bireyin zihnindeki izini — ölçmeyi içermektedir (Eagly & Chaiken, 1993). Dolayısıyla referans nesne ile konuşma eyleminin tek bir faktör altında toplanması, analitik bir yetersizlikten ziyade teorik iki kavramın bireysel algı düzeyinde ayrışık yapılar oluşturmamasının göstergesidir (Baele & Thomson, 2017).

Bu bulgu, McDonald'ın (2008) güvenlikleştirme teorisini söylem merkezli olmaktan çıkarıp bireysel ve kurumsal düzeyleri birlikte ele alan çerçevesine olan ihtiyacı pekiştirmektedir. Güvenlikleştirmenin bireysel tutum boyutunu ölçen araçların, teorinin makro-yapısal kavramlarını doğrudan operasyonelleştirmek yerine bu kavramların bireysel bilişsel yansımalarını hedefleyecek biçimde tasarlanması gerekmektedir (DeVellis & Thorpe, 2021; Worthington & Whittaker, 2006). Bu çalışma bu dönüşüm için bir başlangıç noktası oluşturmakla birlikte, teorik çerçeve ile ölçüm aracı arasındaki bağın pekiştirilmesi alanın metodolojik olgunlaşması açısından öncelikli bir araştırma hedefi olmaya devam etmektedir (Karyotis & Patrikios, 2010; Balzacq, 2011).

5.6.3. H3: Çok Boyutluluk

Tüm iddialar mevcut kaynaklarla karşılanıyor:

H3 hipotezi güçlü biçimde desteklenmiştir. Üç faktörlü çözüm toplam varyansın %64,62'sini açıklamakta; her faktör teorik açıdan farklı bir güvenlikleştirme bileşenini temsil etmektedir (Hair vd., 2019). Bu bulgu, Balzacq'ın (2005) güvenlikleştirmeyi tek yönlü bir konuşma eylemi olarak değil, konuşmacı ve hedef kitle arasında gerçekleşen çok katmanlı ve bağlamsal bir etkileşim süreci olarak tanımlamasıyla örtüşmektedir. DFA aşamasında F1 boyutunun tavan etkisi nedeniyle modelden çıkarılmasıyla iki faktörlü yapıya geçilmiş olması çok boyutluluğu ortadan kaldırmamakta; F2 ve F3 boyutlarının birbirinden bağımsız yapılar oluşturduğu Fornell-Larcker kriteri ile doğrulanmıştır (r^2 = 0,181; Fornell & Larcker, 1981). Güvenlikleştirici aktörün gücüne ilişkin algının (F2) olağandışı önlem kabulünden (F3) bağımsız bir faktör oluşturması, bireylerin güvenlik söylemlerini pasif bir alıcı olarak değil, farklı boyutları ayrıştıran aktif bir özne olarak işlediklerine işaret etmektedir (Côté, 2016; Balzacq, 2005). Bu bulgu aynı zamanda Stritzel'in (2007) güvenlikleştirme sürecinde söylemin metinsel gücünü, konumsal gücünü ve bağlamsal işlevini ayrıştıran yaklaşımıyla da uyumludur.

Çok boyutluluk bulgusunun derinlikli bir teorik yorumu, güvenlikleştirme sürecinin neden tek bir "kabul ya da ret" kararına indirgenmediğini açıklamaktadır (Eagly & Chaiken, 1993). Bireyler, güvenlikleştirici aktörün kurumsal gücünü kabul etmeden de olağandışı önlemleri onaylayabilmekte; ya da güçlü bir aktörün varlığını teslim ederek olağanüstü tedbirlere mesafe koyabilmektedir (Hetherington & Suhay, 2011; Davis & Silver, 2004). Bu ayrışma, güvenlikleştirmenin hedef kitleye yönelik etkisini anlamak isteyen araştırmacılara iki ayrı analitik pencere sunmaktadır: söylemin üretim boyutu (aktör gücü) ve tüketim boyutu (önlem kabulü) (Balzacq, 2011; Roe, 2008). Her pencereden farklı politika yansımaları ve müdahale stratejileri çıkarılabilmektedir (Neal, 2019; Buzan, Wæver & de Wilde, 1998).

5.6.4. H4: Sosyo-Demografik Farklılıklar

H4 hipotezi kısmen desteklenmiştir. Cinsiyet her iki faktörde de anlamlı farklılık yaratmış; erkeklerin hem güvenlikleştirici aktör algısı (F2) hem de olağandışı önlem kabulü (F3) açısından kadınlardan daha yüksek puan sergilediği görülmüştür ($d = -0,444$ ve $d = -0,413$). Bu bulgu, feminist güvenlik çalışmalarında güvenlik söylemlerinin tarihsel olarak erkek-merkezli bir söylemsel pratik olduğuna ilişkin eleştiriyle örtüşmektedir: güvenlikleştirici aktörler ve güvenlik söylemlerinin meşruiyet çerçeveleri

çoğunlukla erkek deneyimini ve risk algısını merkeze almaktadır (Tickner, 1992; Hansen, 2000). Nitekim Gomes ve Marques (2021), güvenlikleştirme teorisinin cinsiyeti yapısal bir değişken olarak görmezden geldiğini; bu ihmalin teorinin analitik kapasitesini sınırladığını vurgulamakta ve ampirik çalışmaların toplumsal cinsiyeti içermesi gerektiğini savunmaktadır.

Eğitim düzeyi yalnızca F2'yi anlamlı biçimde etkilemiştir ($F(3, 272) = 5{,}191$, $p = {,}002$, $\eta^2 = {,}054$); temel eğitim grubunun aktör algısının yüksek eğitim gruplarına kıyasla daha yüksek çıkması, eğitim düzeyi arttıkça güvenlikleştirici aktörlere yönelik eleştirel mesafenin geliştiğine işaret etmektedir (Delli Carpini & Keeter, 1996). Bu bulgu, Wæver'in (1995) güvenlikleştirmenin başarısı için aktörün güvenilirliğinin ve meşruiyetinin belirleyici olduğu tezini desteklemekte; yüksek eğitim düzeyi bu meşruiyeti sorgulamayı kolaylaştırmaktadır. Eğitimin F3 üzerinde anlamlı etki göstermemesi ise olağandışı önlemlere yönelik kabulün yalnızca eleştirel bilinç düzeyiyle değil, güvenlik kaygısı ve duygusal süreçlerle de şekillendiğini düşündürmektedir (Gadarian, 2010; Slovic, 2000).

Medeni halin F3 üzerindeki anlamlı etkisi ($F(2, 273) = 11{,}074$, $p < {,}001$, $\eta^2 = {,}075$) ve bekar bireylerin olağandışı güvenlik önlemlerine daha yüksek kabul sergilemesi, güvenlikleştirmenin başarısı için gerekli hedef kitle kabulünün evrensel olmadığını; sosyal yükümlülüklerin ve yaşam koşullarının bu kabulü farklılaştırdığını ortaya koymaktadır (Kinnvall, 2004; Hetherington & Suhay, 2011). Yaşın F2 ile anlamlı negatif korelasyon göstermesi ($r = -{,}196$, $p = {,}001$) ise yaş arttıkça güvenlikleştirici aktörün gücüne ilişkin kabul eğiliminin azaldığını; belki de daha uzun bir tarihsel perspektifin söylemsel güce eleştirel mesafe kazandırdığını düşündürmektedir (Davis & Silver, 2004; Levi & Stoker, 2000). Hane gelirinin hiçbir faktörde anlamlı farklılık yaratmaması, güvenlik algısının Türkiye bağlamında ekonomik sınıftan büyük ölçüde bağımsız olduğunu; güvenlikleştirici söylemlerin sınıfsal ayrımları aşan geniş bir toplumsal tabanda karşılık bulduğunu düşündürmektedir (Balzacq, 2005; Karyotis & Patrikios, 2010)

5.7. GENEL TEORİK DEĞERLENDİRME: GÜVENLİKLEŞTİRME, AŞIRI GÜVENLİKLEŞTİRME VE SİVİL HAKLAR

Araştırmanın bir bütün olarak teorik çerçeve açısından değerlendirilmesi, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisinin İstanbul bağlamında hem doğrulandığı hem de sınırlandığı alanları açıkça ortaya koymaktadır. Bir yanda F1'in tavan etkisi — güvenlikleştirici söylemlerin toplumda içselleştirilmişliği — teorinin güvenlikleştirmenin hedef kitle tarafından kabul gördüğünde olağanüstü önlemlere zemin hazırladığı önermesini İstanbul ölçeğinde somutlaştırmaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Balzacq, 2005). Öte yanda F3'ün AFA ve DFA örneklemlerinde tutarlı biçimde bağımsız bir faktör oluşturması, bireylerin tehdit algısıyla olağandışı önlem kabulünü her zaman birlikte ele almadığını göstermekte; bu da hedef kitle kabulünün katmanlı ve bağlamsal bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır (Côté, 2016; Hetherington & Suhay, 2011).

F3'ün ölçtüğü olağandışı güvenlik önlemlerine onay eğilimi, literatürde "aşırı güvenlikleştirme" (over-securitization) olarak tartışılan olgunun bireysel tutum düzeyindeki yansımasını ölçmektedir. Huysmans (2006) ve Neal (2019), güvenlik gerekçesiyle alınan olağandışı önlemlerin kalıcılaşmasının demokratik normları aşındırdığını ve sivil özgürlükleri daralttığını vurgulamaktadır. Aradau (2004) ise bu dinamiğin güvenlikleştirme ile demokratik siyaset arasındaki gerilimi derinleştirdiğini; olağanüstü önlemlerin kalıcılaşmasının emansipasyon olanaklarını kapattığını öne sürmektedir. F3'ün bağımsız bir boyut oluşturması ve bazı ilçelerde (Beşiktaş F3 = 3,99; Beylikdüzü F3 = 3,96) ortalamanın belirgin biçimde üzerinde seyretmesi, belirli toplumsal profillerde olağandışı önlemlere kabulün güçlü olduğunu; bu kesimlerin güvenlik adına sivil haklardan daha kolay feragat etmeye eğilimli olduğunu düşündürmektedir (Davis & Silver, 2004; Sunstein, 2017).

İlçe bazlı bulgular ise güvenlikleştirme söylemlerinin kentsel mekânda eşit dağılmadığını; belirli demografik ve sosyoekonomik koşulların söylemlere duyulan yatkınlığı artırdığını göstermektedir (Kuyucu & Ünsal, 2010; Erdoğan, 2023). Bu bulgu, Graham'ın (2011) kentlerin giderek güvenlik mantığıyla yönetildiğine dair tezini İstanbul bağlamında kısmen doğrulamaktadır. Kopenhag Okulu'nun çok sektörlü çerçevesinin kent ölçeğinde uygulanması, güvenlikleştirme araştırmalarının ulusal düzeyden kentsel düzeye taşınmasının analitik değerini ortaya koymaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Özerdem & Jacoby, 2006).

Teorinin sınırlılıkları da göz ardı edilmemelidir. Kopenhag Okulu'nun Batı-merkezli ve devlet odaklı kavramsal çerçevesi, İstanbul gibi çok-etnikli, göç baskısı altındaki ve

ekonomik dönüşüm sürecindeki bir kentsel bağlamda tam olarak örtüşmemektedir (Wilkinson, 2007; Vuori, 2008). Kâğıthane'de yargı sisteminin güvenlik meselesi olarak öne çıkması — bir başka deyişle devlet kurumlarının bizzat güvenlikleştirilen nesneye dönüşmesi — klasik Kopenhag Okulu formülasyonlarının öngörmediği bir örüntüdür. Bu bulgu, teorinin güvenliği her zaman devletin lehine işleyen bir pratik olarak konumlandırdığına yönelik eleştirilerle örtüşmekte (Balzacq, 2011; Aradau, 2004) ve teorinin İstanbul gibi bağlamlara uyarlanmasında kavramsal genişlemeye ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır (Stritzel, 2007; McDonald, 2008).

5.8. ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Bu araştırmanın çeşitli metodolojik ve kuramsal kısıtları bulunmaktadır. Örneklem kolayda örnekleme yöntemiyle oluşturulmuş olup İstanbul nüfusunun bütününü temsil etme kapasitesi sınırlıdır; çevrimiçi ankete katılım internet erişimine sahip olmayan toplumsal kesimleri dışlamıştır. Kesitsel araştırma tasarımı güvenlik algılarındaki zamansal değişimi ve nedensellik ilişkilerini ortaya koymayı olanaksız kılmaktadır. DFA örnekleminde F1 boyutunun tavan etkisi nedeniyle doğrulanamaması, üç faktörlü yapının bu örneklemde tam olarak sınanmasını engellemiştir. S27 maddesinin FIML analizinde Heywood case sergilemesi üzerine DWLS yöntemine geçilmiş; bu sorun giderilmiştir. Bununla birlikte F2 boyutunun AVE değerinin yakınsak geçerlik eşiğinin (0,50) hafif altında kalması (AVE = 0,454) ve S2 maddesinin görece düşük faktör yükü ($\lambda = 0,509$), ölçeğin gelecekte revize edilmesi gereken alanlarına işaret etmektedir.. İlçe bazlı analizlerde kullanılan SEGE ve göçmen yoğunluğu verileri ikincil kaynaklardan derlenmiş olup örneklemimizin anlık durumunu tam olarak yansıtmayabilir. Kuramsal açıdan ise Kopenhag Okulu'nun Avrupalı ve devlet-merkezli bağlamlardan hareketle geliştirilmesi, teorinin İstanbul gibi çok-etnikli ve kentsel bir bağlamda uygulanmasında kavramsal sınırlılıklar yaratabilmektedir.

Bu kısıtlara karşın araştırmanın güçlü yönleri de göz ardı edilmemelidir. İki aşamalı ve bağımsız örneklemlerle yürütülen AFA-DFA tasarımı, faktör yapısının farklı katılımcı gruplarında sınanmasına imkân tanımış ve ölçeğin çapraz geçerliğini desteklemiştir. Güvenlikleştirme teorisinin temel bileşenlerinin sistematik biçimde operasyonelleştirilmesi, alana daha önce sunulmamış bir ölçüm aracı kazandırmıştır. Türkiye'nin en önemli güvenlik meselesini katılımcının kendisinin belirlemesi, ölçeği

araştırmacı tarafından dayatılmış bir gündem yerine bireyin öznel güvenlik algısı üzerinden yürüyen dinamik bir yapı hâline getirmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bu tasarım tercihi, güvenlikleştirme araştırmalarında nicel yöntemlere yönelik metodolojik eleştirilerle de uyumludur: ölçüm aracı, teorinin içsel mantığını mümkün olduğunca koruyarak katılımcının öznel gündemini merkeze almıştır.

Gelecek araştırmalar için şu metodolojik geliştirmeler önerilmektedir: Birincisi, çevrimiçi örneklemenin sınırlılıklarını gidermek amacıyla çok aşamalı tabakalı örnekleme yönteminin benimsenmesi, temsil gücünü artıracaktır. İkincisi, boylamsal tasarımların güvenlik gündeminin zamana bağlı dönüşümünü ve toplumsal olayların (seçim, kriz, afet) güvenlik algıları üzerindeki etkisini izlemeye olanak tanıyacağı değerlendirilmektedir. Üçüncüsü, ölçeğin İstanbul dışındaki Türkiye illerinde ve karşılaştırmalı bir çerçevede farklı ülkelerde uygulanması, güvenlikleştirme algısının bağlamsal ve evrensel boyutlarını ayrıştırmayı mümkün kılacaktır (Wilkinson, 2007). Dördüncüsü, bu çalışmada güvenlikleştirici aktörün kimliği ve söylem içeriği kontrol edilmemiş; katılımcılar kendi belirledikleri güvenlik meselesini esas alarak değerlendirme yapmıştır. İleri çalışmalar, belirli aktörlerin (hükümet, muhalefet, medya, sivil toplum) belirli güvenlik söylemleri üzerinden ölçeği uygulayarak aktör kimliğinin ve söylemin çerçevelenme biçiminin güvenlikleştirme algısı üzerindeki etkisini karşılaştırmalı biçimde sınamalıdır. Bu yaklaşım, Stritzel'in (2007) güvenlikleştirme sürecinde konumsal güç ile söylemsel güç arasındaki ilişkiyi ele alan çerçevesiyle doğrudan örtüşmekte; ölçeğin açıklama kapasitesini güvenlikleştirmenin kimin tarafından, nasıl ve ne ölçüde başarıyla gerçekleştirildiği sorularına doğru genişletecektir. Son olarak, Kopenhag Okulu'nun söylem odaklı çerçevesini tamamlayan karma yöntem tasarımları — bireysel görüşmeler, odak grupları ve söylem analizi — ölçek bulgularının niteliksel derinlikle zenginleştirilmesine katkı sağlayacaktır.

6 SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi çerçevesinde bireylerin güvenlikleştirme süreçlerine yönelik algı ve tutumlarını ölçmeye yönelik ilk Türkçe psikometrik ölçme aracını geliştirmeyi amaçlamıştır. İstanbul örneklemi üzerinden yürütülen çalışma; madde havuzu oluşturulması, uzman kapsam geçerliliği değerlendirmesi, pilot uygulama, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerini kapsayan sistematik bir ölçek geliştirme süreci izlemiştir.

Bulgular, Kopenhag Okulu'nun teorik çerçevesiyle tutarlı olmakla birlikte bazı önemli noktaları da teorik açıdan sorgular niteliktedir. Güvenlikleştirme sürecinin aktör, referans nesne ve hedef kitle kabulü gibi birbirini izleyen aşamalardan oluştuğu klasik kavramsallaştırması, bu çalışmanın ampirik verileriyle karşılaştırıldığında, sürecin hem daha karmaşık hem de daha bağlamsal bir yapı sergilediği görülmektedir. Bireysel algı düzeyinde güvenlikleştirme, sıralı bir aşamalar zinciri değil; eş zamanlı ve kısmen bağımsız tutumsal boyutların bileşimi olarak kendini göstermektedir.

6.1. TEMEL BULGULAR VE KATKILAR

Araştırmanın temel bulguları üç düzeyde özetlenebilir. Psikometrik düzeyde, geliştirilen ölçek güçlü iç tutarlılık ($\alpha = 0{,}938$) ve teorik bileşenlerle uyumlu üç faktörlü yapı sergilemiştir: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü (F2), Referans Nesne ve Tehdit Algısı (F1) ile Acil Önlemler ve Sivil Haklar (F3). Kapsam geçerliliği S-CVI/Ave = 0,95 ile yüksek düzeyde sağlanmış; ancak varoluşsal tehdit ve güvenlikten arındırma boyutları bireysel tutum ölçeği formatında operasyonelleştirilememiştir. Teorik düzeyde, bulgular güvenlikleştirme sürecinin toplum tarafından çok boyutlu algılandığını ortaya koymuş; F1'in tavan etkisi İstanbul'da güvenlikleştirici söylemlerin hedef kitle tarafından büyük ölçüde içselleştirildiğinin, bir anlamda güvenlikleştirme hareketinin kritik koşulunun büyük ölçüde tamamlandığının göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Sosyolojik düzeyde, cinsiyet, eğitim ve medeni halin güvenlikleştirme algıları üzerindeki farklılaştırıcı etkisi gözlemlenmiş; bu durum hedef kitle kabulünün evrensel değil, demografik bağlama duyarlı bir süreç olduğunu ortaya koymuştur.

Psikometrik katkı açısından bu çalışmanın en özgün yanı, güvenlikleştirme teorisinin söylem odaklı kavramsal çerçevesini bireysel tutum ölçümüne dönüştüren ilk sistematik girişimi temsil etmesidir. Literatürde güvenlikleştirme alanında doğrudan bulunmamakla birlikte güvenliğe yönelik algı ve tutum araştırmaları büyük ölçüde söylem analizi ve vaka çalışması yöntemiyle yürütülmekte; nicel ölçüm araçlarına dayanan çalışmalar ise sınırlı kalmaktadır (Stritzel, 2007; Wilkinson, 2007). Bu ölçek, güvenlikleştirici aktörün kurumsal gücüne ilişkin bireysel değerlendirmeleri (F2) ile olağandışı güvenlik önlemlerine yönelik toplumsal kabulü (F3) birbirinden ayrıştırarak ölçebilmekte; böylece teorik öngörülerin ampirik sınanmasına imkân tanımaktadır. Cronbach alfa ve bileşik güvenirlik değerleri, ölçeğin ön form statüsüne rağmen güçlü psikometrik özellikler taşıdığını ortaya koymaktadır.

Alana kuramsal katkı açısından ise bulgular, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme sürecini aktör-söylem merkezli ele alan yaklaşımını bireysel algı düzeyinde tamamlayan ampirik bir zemin sunmaktadır. F1 boyutunun tavan etkisi göstermesi, İstanbul'da güvenlikleştirici söylemlerin halihazırda geniş bir toplumsal uzlaşıyla karşılandığını; güvenlikleştirme sürecinin en az kapsam geçerliği açısından "tamamlanmış" bir evresini yansıttığını düşündürmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Güvenlikleştirici aktör algısı ile olağandışı önlem kabulü arasındaki orta düzeyde korelasyon ($r = 0,426$) ise hedef kitlenin pasif bir alıcı olmadığını, söyleme kısmi ve seçici biçimde yanıt verdiğini ortaya koymakta ve bu bulgu Balzacq'ın (2005) hedef kitle merkezli güvenlikleştirme eleştirisiyle örtüşmektedir.

6.2. İLÇE BAZLI GÜVENLİK ALGISI PROFİLİ VE ÖNERİLEN MÜDAHALE ALANLARI

Araştırmada elde edilen ilçe bazlı veriler, İstanbul'un güvenlik gündeminin heterojen bir yapı sergilediğini ve güvenlikleştirme pratiklerinin kentsel mekânla iç içe geçtiğini açıkça ortaya koymaktadır. İlçelere ait güvenlik profili, SEGE düzeyi ve göçmen yoğunluğu bilgisiyle birlikte Tablo 4.20'de (bkz. Bölüm 4.4.3) sunulmuştur. Bu veriler ışığında dört önerilen müdahale alanı belirlenmiştir.

İstanbul özelinde elde edilen ilçe bazlı örüntüler, güvenlik söylemlerinin coğrafi ve demografik açıdan eşit dağılmadığını göstermektedir. Yüksek göç baskısı altındaki ilçelerde toplumsal güvenlik, ekonomik kırılganlığın yüksek olduğu ilçelerde ekonomik

güvenlik ve belirli kentsel dönüşüm dinamiklerinin yaşandığı Kâğıthane gibi ilçelerde ise kurumsal meşruiyet sorunu olarak siyasal güvenlik öne çıkmaktadır. Bu heterojen yapı, tek tip bir güvenlik politikasının İstanbul ölçeğinde yetersiz kalacağına işaret etmekte; güvenlik yönetiminin ilçe bazlı farklılaşan önceliklere duyarlı biçimde tasarlanması gerektiğini ortaya koymaktadır (Strong Cities Network, 2025; UNODC, 2020).

6.2.1. Müdahale Alanı 1: Sosyal Uyum — Bahçelievler, Başakşehir, Eyüpsultan, Gaziosmanpaşa, Küçükçekmece

İlçeler: Bahçelievler (n=16), Başakşehir (n=16), Eyüpsultan (n=17), Gaziosmanpaşa (n=27), Küçükçekmece (n=37)

Bu ilçelerde göçmenler birincil güvenlik meselesi olarak öne çıkmaktadır. Kopenhag Okulu'nun çerçevesinde bu durum, toplumsal güvenlik sektöründe (societal security) kimlik ve kültürel değerlere yönelik algılanan tehdidin güvenlikleştirme sürecini beslediğine işaret etmektedir (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Göç yoğunluğu yüksek ilçelerde (Gaziosmanpaşa ~%16, Küçükçekmece ~%14) bu örüntünün belirginleşmesi, demografik baskının güvenlikleştirici söylemlere zemin hazırladığını göstermektedir (Huysmans, 2006; Kuyucu & Ünsal, 2010). Bahçelievler'de erkek ağırlıklı profilin yüksek F2 puanıyla (3,20) bir arada bulunması, bu ilçede güvenlikleştirici aktörün söyleminin daha güçlü karşılık bulduğunu düşündürmektedir (Huddy vd., 2005; Davis & Silver, 2004). Başakşehir'in düşük F2 ve F3 puanları ise kadın ve evli ağırlıklı profilin güvenlikleştirici söylemlere görece daha temkinli yaklaştığına işaret etmektedir (Hetherington & Suhay, 2011; Karyotis & Patrikios, 2010).

Huysmans'ın (2006) göçün Avrupa bağlamında nasıl sistematik biçimde güvenlikleştirildiğini gösterdiği çalışması, bu ilçelerde gözlemlenen örüntüyle örtüşmektedir. Öte yandan Wæver'in (1995) deseküritizasyonu —meselenin güvenlik alanından çıkarılarak siyaset alanına iade edilmesini— olağanüstü önemlere alternatif olarak önermesi, bu ilçeler için politika tasarımında yol göstericidir. Bu ilçeler için literatürdeki benzer çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda önerilen müdahaleler: toplumlar arası diyalog platformlarının oluşturulması, göçmen nüfusa yönelik hizmetlerin güçlendirilmesi ve kamusal alanların sosyal uyum odaklı tasarlanması olacaktır (Strong Cities Network, 2025; Vertovec, 2007).

6.2.2. Müdahale Alanı 2: Kent Güvenliği — Beşiktaş, Kartal

İlçeler: Beşiktaş (n=17), Kartal (n=18)

Bu ilçelerde şiddet olayları birincil güvenlik meselesidir. Beşiktaş'ta yüksek eğitim düzeyine rağmen F3 = 3,99 ile örneklemin en yüksek olağandışı önlem kabul puanı gözlemlenmesi, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme teorisi açısından düşündürücü bir paradoks oluşturmaktadır: eleştirel bilinç her zaman güvenlikleştirici söylemlere dirençle sonuçlanmamaktadır. Bu durum, Huysmans'ın (2006) 'aşırı güvenlikleştirme' tartışmasıyla örtüşmektedir; olağandışı önlemlerin benimsenmesi, tehdidin nesnel varlığından çok gündelik kentsel deneyimlerle — suç korkusu, gece ekonomisi, yabancı nüfus hareketliliği — ilişkili olabilmektedir. Bu ilçeler için toplum polisliği, kentsel aydınlatma ve güvenli kamusal alan tasarımı önerilmekte (Lippert & Walby, 2013); Beşiktaş özelinde sivil hak ve özgürlükler dengesinin politika tasarımında öncelikle gözetilmesi gerekmektedir.

Beşiktaş'ta yüksek eğitim düzeyine rağmen F3 puanının örneklem ortalamasının üzerinde seyretmesi (3,99) dikkat çekici bir örüntü oluşturmaktadır. Bu bulgu, eğitimin güvenlik söylemine eleştirel mesafeyi her zaman artırmadığını göstermektedir; nitekim Davis ve Silver (2004), tehdit algısının yüksek olduğu koşullarda eğitim düzeyi ile güvenlik önlemlerine onay arasındaki ilişkinin karmaşıklaştığını ortaya koymuştur. Beşiktaş'ın kentsel şiddet olaylarına dair tarihsel ve siyasi hafızasının olağandışı önlemlere kabulü belirli koşullarda pekiştirebildiği düşünülmektedir; bu durum, kolektif güvenlik deneyimlerinin ve tarihsel hafızanın bireysel tutum oluşumunu güçlü biçimde biçimlendirdiğine işaret etmektedir (Kinnvall, 2004; Huddy vd., 2005). Kartal'da şiddet odaklı güvenlik algısının yüksekliği ise sanayi ve liman faaliyetlerinin yoğun olduğu bu ilçede güvenlik talebinin ekonomik ve kentsel dönüşüm baskılarıyla iç içe geçtiğine işaret etmektedir (Kuyucu & Ünsal, 2010; Graham, 2011).

6.2.3. Müdahale Alanı 3: Ekonomik Güvenlik — Bağcılar, Beylikdüzü, Esenyurt, Kadıköy

İlçeler: Bağcılar (n=20), Beylikdüzü (n=13), Esenyurt (n=23), Kadıköy (n=15)

Bu ilçelerde ekonomi birincil güvenlik meselesi olarak tanımlanmaktadır. Kopenhag Okulu'nun ekonomik güvenlik sektörü (economic security), ekonomik sistemin işleyişini tehdit eden olguların güvenlikleştirilebileceğini vurgulamaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Ancak birbirinden çok farklı SEGE profillerine sahip ilçelerin aynı kümede

yer alması — Bağcılar ve Esenyurt düşük SEGE'li, Beylikdüzü yüksek SEGE'li — ekonomik güvensizlik algısının yalnızca nesnel yoksullukla değil, belirsizlik ve gelecek kaygısıyla da ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Slovic, 2000; UNDP, 1994). Beylikdüzü'ndeki yüksek F3 puanı (3,96) ve bekar ağırlıklı profil (%77), ekonomik kaygı taşıyan bireylerin güvenlik adına olağandışı önlemlere daha açık olduğuna — başka bir deyişle, güvenlikleştirici söylemin ekonomik kırılganlıkla kesiştiğinde daha verimli bir zemin bulduğuna — işaret etmektedir (Hetherington & Suhay, 2011; Gadarian, 2010). Esenyurt'un en yüksek göçmen oranına (%22) rağmen ekonomiyi birincil mesele olarak tanımlaması, güvenlik gündeminin mekânsal yakınlık değil yaşanan ekonomik baskılar tarafından belirlendiğini düşündürmektedir (Davis & Silver, 2004; Slovic, 2000). Önerilen müdahaleler: istihdam ve mesleki eğitim programları, sosyal konut politikaları ve Bağcılar ile Esenyurt özelinde deprem hazırlık süreçlerinin ekonomik güvenlik perspektifiyle birleştirilmesidir (UNDP, 2022; Strong Cities Network, 2025).

Ekonomik güvenlik sektörünün bu ilçelerde öne çıkması, Kopenhag Okulu'nun ekonomik tehditleri güvenlik gündemine dahil eden çok sektörlü çerçevesiyle tutarlıdır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998). Bağcılar, Esenyurt ve Beylikdüzü gibi düşük-orta gelir grubunun yoğun olduğu ilçelerde ekonomik güvensizliğin güvenlikleştirici söylemlere duyulan yatkınlığı artırdığı görülmektedir; bu bulgu, nesnel risk düzeyinden bağımsız olarak ekonomik kaygı düzeyinin güvenlik politikalarına verilen desteği pekiştirdiğini ortaya koyan araştırmalarla uyumludur (Davis & Silver, 2004; Hetherington & Suhay, 2011). Kadıköy'de ise farklı bir dinamik gözlemlenmektedir: yüksek eğitim düzeyine rağmen ekonominin birincil güvenlik meselesi olarak öne çıkması, bu ilçenin sosyo-demografik profilindeki ekonomik kaygıların siyasi bir çerçeveyle de ilişkilendirildiğini düşündürmektedir (Kinnvall, 2004; Davis & Silver, 2004).

6.2.4. Müdahale Alanı 4: Afet Hazırlığı — Bağcılar, Gaziosmanpaşa, Eyüpsultan, Esenyurt

İlçe: Bağcılar (n=20), Gaziosmanpaşa (n=27), Eyüpsultan (n=17), Esenyurt (n=23)

Bu ilçelerde doğal afetler, diğer güvenlik meselelerinin hemen ardından gelen güçlü bir ikinci tercih olarak öne çıkmaktadır: Bağcılar'da %25, Gaziosmanpaşa'da %22, Eyüpsultan'da %18 ve Esenyurt'ta %17. Söz konusu örüntü, Kopenhag Okulu'nun çevre güvenliği sektörü (environmental security) çerçevesinde değerlendirilmelidir. Teoride çevre güvenliği, fiziksel çevreye yönelik tehditlerin bireysel ve toplumsal varlık

koşullarını tehdit eden varoluşsal riskler olarak güvenlikleştirilmesini kapsamaktadır (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Trombetta, 2008). İstanbul özelinde bu risk somut ve bilimsel olarak belgelenmiş bir gerçekliğe dayanmaktadır: önümüzdeki 30 yılda yüzde 65-70 olasılıkla beklenen büyük deprem (Parsons, 2004; Erdik vd., 2004).

Bu ilçelerin söz konusu kaygıyı özellikle yoğun biçimde taşıması birkaç yapısal etkenle açıklanabilir. Bağcılar ve Esenyurt'ta yapı stoku ve kentsel dönüşüm süreçlerindeki gecikmeler deprem riskini gündelik yaşamın görünür bir parçası kılmaktadır. Gaziosmanpaşa ve Eyüpsultan'da ise kalabalık nüfus yoğunluğu ve düşük sosyoekonomik profil, afet hazırlığına erişimi kısıtlayan yapısal güçlükleri beraberinde getirmektedir (Tekeli-Yeşil vd., 2010). Bu bulgular, Kuyucu ve Ünsal'ın (2010) kentsel dönüşüm süreçlerinin rant baskısıyla güvenlik gerekçesinin araçsallaştırıldığına ilişkin tezini destekler niteliktedir: risk farkındalığı yüksek ancak hazırlık kapasitesi düşük bir kentsel profil ortaya çıkmaktadır.

İlçe haritasının genel bir değerlendirmesi yapıldığında, Kopenhag Okulu'nun beş güvenlik sektörünün İstanbul'da farklı mekânsal yoğunluklarda tezahür ettiği görülmektedir: toplumsal güvenlik (göçmen kaygısı) kuzey-batı ilçelerde, ekonomik güvenlik orta ve batı ilçelerde, kentsel güvenlik tarihsel bellek taşıyan ilçelerde ve çevre güvenliği göç baskısı ile yapı stoğu riskinin iç içe geçtiği ilçelerde öne çıkmaktadır. Bu mekânsal farklılaşma, güvenlik politikasının merkeziyetçi değil ilçenin yapısal özelliklerine duyarlı biçimde tasarlanması gerektiğini ortaya koymaktadır (UNODC, 2020).

Söz konusu haritalandırmanın temel metodolojik kısıtı, kolayda örnekleme yöntemi nedeniyle ilçe başına düşen katılımcı sayısının dengesizliğidir. İlçe bazlı profillerin politika düzeyinde güvenilir biçimde kullanılabilmesi için her ilçede $n \geq 50$ örneklemle yürütülecek bağımsız çalışmalar gerekmektedir.

6.3. GELECEK ARAŞTIRMA ÖNERİLERİ

Bu araştırmanın açtığı perspektifler doğrultusunda çeşitli öneriler sunulabilir. Birincisi, ölçeğin daha büyük ve çok şehirli örneklemlerde test edilmesi psikometrik özelliklerin genellenebilirliğini artıracaktır. F1'in tavan etkisinin farklı siyasi iklim ve tehdit algısı düzeylerine sahip bağlamlarda — örneğin daha az güvenlikleştirici söylemin egemen

olduğu ülkelerde — tekrarlanıp tekrarlanmadığının incelenmesi teorik açıdan değerlidir. İkincisi, boylamsal tasarımlarla gerçekleştirilecek uygulamalar güvenlik algılarındaki zamansal değişimi; özellikle seçim dönemleri, göç dalgaları veya doğal afetler gibi kritik olayların öncesinde ve sonrasında ölçeğin duyarlılığını sınamayı mümkün kılacaktır. Üçüncüsü, DWLS tahmin yöntemi kullanılarak gerçekleştirilecek DFA çalışması model uyum indekslerini iyileştirebilir. Dördüncüsü, S27 maddesinin yeniden ifadelendirilmesi ve F3 boyutunun olağandışı önlem kabulünü daha çok sayıda maddeyle temsil etmesi önerilmektedir. Beşincisi, güvenlikleştirici aktörün algılanan meşruiyetinin medya tüketim alışkanlıkları, siyasi kimlik ve kurumsal güven gibi değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi, F2 boyutunu besleyen toplumsal mekanizmaları anlamaya katkı sağlayacaktır. Son olarak ölçeğin farklı ülke ve kültürel bağlamlarda uyarlanması, güvenlikleştirme algısının evrensel mi yoksa kültüre özgü bir yapı mı sergilediğine ilişkin karşılaştırmalı bulgular üretecektir.

İkincisi, güvenlikleştirme algısı ölçeğinin farklı demografik gruplar arasındaki ölçüm değişmezliğinin (measurement invariance) sınanması, ölçeğin karşılaştırmalı analizler için uygunluğunu belirleyecektir. Bu çalışmada cinsiyet ve eğitim düzeyi bazında anlamlı farklılıklar saptanmış olmakla birlikte, bu farklılıkların gerçek tutum farklılıklarını mı yoksa ölçüm tutarsızlıklarını mı yansıttığı ayrıştırılamamaktadır. Ölçüm değişmezliği analizleri bu soruya yanıt verecek ve ölçeğin alt grup karşılaştırmalarındaki güvenilirliğini pekiştirecektir (DeVellis & Thorpe, 2021).

Üçüncüsü, güvenlikleştirme sürecinin medya tüketim örüntüleri ve sosyal medya kullanımı ile ilişkisinin araştırılması önemli teorik katkılar sunabilecektir. Altheide'nin (2006) korku kültürü çerçevesi, medya söylemlerinin güvenlik algılarını nasıl şekillendirdiğini incelemeye zemin hazırlamaktadır. Bu ilişkiyi doğrudan test eden araştırmalar, aktörün kurumsal gücüne ilişkin algı ile olağandışı önlem kabulü arasındaki bağı aracılayan değişkenleri belirleyebilir ve güvenlikleştirme sürecinin medyatik boyutunu ampirik olarak açıklığa kavuşturabilir (Nellis & Savage, 2012; Gadarian, 2010).

Sonuç olarak bu çalışma, Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi'nin bireysel algı düzeyinde ölçülebileceğini ve farklılaşmış bir psikometrik yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Türkçe literatürde güvenlikleştirme olgusunu nicel yöntemlerle ele alan ilk çalışma olma niteliğiyle hem güvenlik çalışmaları hem de ölçek geliştirme metodolojisi açısından katkı sunmaktadır. Araştırma, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme sürecinin

sektörel çeşitlilik, hedef kitle kabulünün katmanlılığı ve mekânsal farklılaşma boyutlarını İstanbul örnekleminde ampirik olarak somutlaştırmıştır. F1'in tavan etkisi güvenlikleştirici söylemlerin İstanbul'da ileri düzeyde içselleştirildiğine; F3'ün bağımsız faktör yapısı ise bireylerin olağandışı önlem kabulünü tehdit algısından ayrı değerlendirdiğine işaret etmektedir. Bu ikili bulgu, Balzacq'ın (2005) hedef kitleyi aktif bir özne olarak konumlandıran yaklaşımının bireysel ölçüm düzeyinde ampirik karşılığı olarak değerlendirilebilir. İstanbul gibi çok-kültürlü, çok-riskli ve güvenlikleştirici söylemlere yoğun biçimde maruz kalmış bir kentte yaşayan bireylerin bu söylemleri nasıl algıladığını anlamak, hem akademik bilgi birikimi hem de güvenlik politikası tasarımı açısından değer taşımaktadır. Bu araştırma bu anlayışa mütevazı ama özgün bir katkı sunmayı amaçlamıştır.

KAYNAKÇA

Adler, E. (1997). Seizing the middle ground: Constructivism in world politics. European Journal of International Relations, 3(3), 319–363. https://doi.org/10.1177/1354066197003003003

Altheide, D. L. (2006). Terrorism and the politics of fear. Cultural Studies ↔ Critical Methodologies, 6(4), 415–439. https://doi.org/10.1177/1532708605285733

Aradau, C. (2004). Security and the democratic scene: Desecuritization and emancipation. Journal of International Relations and Development, 7(4), 388–413. https://doi.org/10.1057/palgrave.jird.1800030

Ayre, C., & Scally, A. J. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio. Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 47(1), 79–86. https://doi.org/10.1177/0748175613513808

Baele, S. J., & Thomson, C. P. (2017). An experimental agenda for securitization theory. International Studies Review, 19(4), 646–666. https://doi.org/10.1093/isr/vix014

Bahar, H. İ. (2019). Profiteering from urban safety, fear of crime and earthquakes in Istanbul. International Journal for Crime, Justice and Social Democracy, 8(4), 33–46. https://doi.org/10.5204/ijcjsd.v8i4.937

Baldwin, D. A. (1997). The concept of security. Review of International Studies, 23(1), 5–26. https://doi.org/10.1017/S0260210597000053

Balzacq, T. (2005). The three faces of securitization: Political agency, audience and context. European Journal of International Relations, 11(2), 171–201. https://doi.org/10.1177/1354066105052960

Balzacq, T. (Ed.). (2011). Securitization theory: How security problems emerge and dissolve. Routledge.

Balzacq, T. (2015). The "essence" of securitization: Theory, ideal type, and a sociological science of security. International Relations, 29(1), 103–113. https://doi.org/10.1177/0047117814526606

Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. Alternatives, 27(1_suppl), 63–92. https://doi.org/10.1177/03043754020270S105

Bilgin, P. (2010). The "Western-centrism" of security studies: "Blind spot" or constitutive practice? Security Dialogue, 41(6), 615–622. https://doi.org/10.1177/0967010610388208

Bohner, G., & Wänke, M. (2002). Attitudes and attitude change. Psychology Press.

Booth, K. (1991). Security and emancipation. Review of International Studies, 17(4), 313–326. https://doi.org/10.1017/S0260210500112033

Booth, K. (2005). Critical security studies and world politics. Lynne Rienner.

Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K. A. Bollen & J. S. Long (Eds.), Testing structural equation models (pp. 136–162). Sage.

Browning, C. S., & Joenniemi, P. (2017). Ontological security, self-articulation and the securitization of identity. Cooperation and Conflict, 52(1), 31–47. https://doi.org/10.1177/0010836716653161

Buzan, B. (1991). People, states and fear: An agenda for international security studies in the post-cold war era (2nd ed.). Harvester Wheatsheaf.

Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998). Security: A new framework for analysis. Lynne Rienner.

Buzan, B., & Wæver, O. (2009). Macrosecuritisation and security constellations: Reconsidering scale in securitisation theory. Review of International Studies, 35(2), 253–276. https://doi.org/10.1017/S0260210509008511

Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (25. baskı). Pegem Akademi.

Campbell, D. (1992). Writing security: United States foreign policy and the politics of identity. Manchester University Press.

Cattell, R. B. (1966). The scree test for the number of factors. Multivariate Behavioral Research, 1(2), 245–276. https://doi.org/10.1207/s15327906mbr0102_10

Coaffee, J. (2003). Terrorism, risk and the city: The making of a contemporary urban landscape. Ashgate.

Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.). Lawrence Erlbaum.

Cottle, S. (2006). Mediatized conflict: Developments in media and conflict studies. Open University Press.

Cox, R. (1981). Social forces, states and world orders: Beyond international relations theory. Millennium: Journal of International Studies, 10(2), 126–155. https://doi.org/10.1177/03058298810100020501

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. Psychometrika, 16(3), 297–334. https://doi.org/10.1007/BF02310555

Côté, A. (2016). Agents without agency: Assessing the role of the audience in securitization theory. Security Dialogue, 47(6), 541–558. https://doi.org/10.1177/0967010616672150

Dalby, S. (1992). Security, modernity, ecology: The dilemmas of post-cold war security discourse. Alternatives, 17(1), 95–134. https://doi.org/10.1177/030437549201700104

Davis, D. W., & Silver, B. D. (2004). Civil liberties vs. security: Public opinion in the context of the terrorist attacks on America. American Journal of Political Science, 48(1), 28–46. https://doi.org/10.1111/j.0092-5853.2004.00054.x

Delli Carpini, M. X., & Keeter, S. (1996). What Americans know about politics and why it matters. Yale University Press.

DeVellis, R. F. (2017). Scale development: Theory and applications (4th ed.). Sage.

DeVellis, R. F., & Thorpe, C. T. (2021). Scale development: Theory and applications (5th ed.). Sage.

Druckman, J. N., & Kam, C. D. (2011). Students as experimental participants: A defense of the narrow data base. In J. N. Druckman, D. P. Green, J. H. Kuklinski, & A. Lupia (Eds.), Cambridge handbook of experimental political science (pp. 41–57). Cambridge University Press.

Eagly, A. H., & Chaiken, S. (1993). The psychology of attitudes. Harcourt Brace.

Enloe, C. (2000). Bananas, beaches and bases: Making feminist sense of international politics (2nd ed.). University of California Press.

Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. Journal of Communication, 43(4), 51–58. https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x

Erman, T. (2001). The politics of squatter (gecekondu) studies in Turkey: The changing representations of rural migrants in the academic discourse. *Urban Studies, 38*(7), 983–1002. https://doi.org/10.1080/00420980120080131

Erdik, M., Demircioglu, M., Şeşetyan, K., Durukal, E., & Siyahi, B. (2004). Earthquake hazard in Marmara region, Turkey. Soil Dynamics and Earthquake Engineering, 24(8), 605–631. https://doi.org/10.1016/j.soildyn.2004.04.003

Erdoğan, M. M. (2020). "Securitization from society" and "social acceptance": Political party-based approaches in Turkey to Syrian refugees. Uluslararası İlişkiler, 17(68), 73–92. https://doi.org/10.33458/uidergisi.883022

Erdoğan, M. M. (2023). Syrians barometer: A framework for achieving social cohesion with Syrians in Turkey. UNHCR Türkiye. https://www.unhcr.org/tr/sites/tr/files/2025-04/syrians_barometer_2023_executive_summary.pdf

Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. American Journal of Theoretical and Applied Statistics, 5(1), 1–4. https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11

Fabrigar, L. R., & Wegener, D. T. (2012). Exploratory factor analysis. Oxford University Press.

Fishbein, M., & Ajzen, I. (2010). Predicting and changing behavior: The reasoned action approach. Psychology Press.

Flora, D. B., & Curran, P. J. (2004). An empirical evaluation of alternative methods of estimation for confirmatory factor analysis with ordinal data. Psychological Methods, 9(4), 466–491. https://doi.org/10.1037/1082-989X.9.4.466

Floyd, F. J., & Widaman, K. F. (1995). Factor analysis in the development and refinement of clinical assessment instruments. Psychological Assessment, 7(3), 286–299. https://doi.org/10.1037/1040-3590.7.3.286

Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. Journal of Marketing Research, 18(1), 39–50. https://doi.org/10.1177/002224378101800104

Gadarian, S. K. (2010). The politics of threat: How terrorism news shapes foreign policy attitudes. Journal of Politics, 72(2), 469–483. https://doi.org/10.1017/S0022381609990910

Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., & Signorielli, N. (1980). The mainstreaming of America: Violence profile no. 11. Journal of Communication, 30(3), 10–27. https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1980.tb01987.x

Giddens, A. (1991). Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age. Polity Press.

Gill, S. (1990). American hegemony and the Trilateral Commission. Cambridge University Press.

Gomes, M. S., & Marques, R. R. (2021). Can securitization theory be saved from itself? A decolonial and feminist intervention. Security Dialogue, 52(Suppl. 1), 78–87. https://doi.org/10.1177/09670106211027795

Graham, S. (2011). Cities under siege: The new military urbanism. Verso.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). Multivariate data analysis (8th ed.). Cengage.

Hansen, L. (2000). The little mermaid's silent security dilemma and the absence of gender in the Copenhagen School. Millennium: Journal of International Studies, 29(2), 285–306. https://doi.org/10.1177/03058298000290020701

Herman, E. S., & Chomsky, N. (1988). Manufacturing consent: The political economy of the mass media. Pantheon Books.

Hetherington, M. J. (2005). Why trust matters: Declining political trust and the demise of American liberalism. Princeton University Press.

Hetherington, M. J., & Suhay, E. (2011). Authoritarianism, threat, and Americans' support for the war on terror. American Journal of Political Science, 55(3), 546–560. https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2011.00552.x

Horn, J. L. (1965). A rationale and test for the number of factors in factor analysis. Psychometrika, 30(2), 179–185. https://doi.org/10.1007/BF02289447

Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. Structural Equation Modeling, 6(1), 1–55. https://doi.org/10.1080/10705519909540118

Huddy, L., Feldman, S., Taber, C., & Lahav, G. (2005). Threat, anxiety, and support of antiterrorism policies. American Journal of Political Science, 49(3), 593–608. https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2005.00144.x

Huysmans, J. (1998). Security! What do you mean? From concept to thick signifier. European Journal of International Relations, 4(2), 226–255. https://doi.org/10.1177/1354066198004002004

Huysmans, J. (2006). The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU. Routledge.

İçduygu, A., & Aksel, D. B. (2013). Turkish migration policies: A critical historical retrospective. Perceptions, 18(3), 167–190.

İslam, T., & Sakızlıoğlu, B. (2015). The making of, and resistance to, state-led gentrification in Istanbul, Turkey. In L. Lees, H. B. Shin, & E. López-Morales (Eds.), Global gentrifications (pp. 245–264). Policy Press.

Jackson, J. (2015). Cognitive closure and risk sensitivity in the fear of crime. Legal and Criminological Psychology, 20(2), 222–240. https://doi.org/10.1111/lcrp.12031

Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and Racial Studies, 30*(6), 1024–1054. https://doi.org/10.1080/01419870701599465

Kaiser, H. F. (1960). The application of electronic computers to factor analysis. Educational and Psychological Measurement, 20(1), 141–151. https://doi.org/10.1177/001316446002000116

Kaiser, H. F. (1974). An index of factorial simplicity. Psychometrika, 39(1), 31–36. https://doi.org/10.1007/BF02291575

Kara, D. M., & Toros, E. (2025). From the ground up: Investigating the relationship between political trust and citizen participation in the wake of the Turkey earthquake. Political Studies Review. https://doi.org/10.1177/14789299251357768

Karyotis, G., & Patrikios, S. (2010). Religion, securitization and anti-immigration attitudes: The case of Greece. Journal of Peace Research, 47(1), 43–57. https://doi.org/10.1177/0022343309350021

Keohane, R. O., & Nye, J. S. (1977). Power and interdependence: World politics in transition. Little, Brown.

Keyder, Ç. (2005). Globalization and social exclusion in Istanbul. International Journal of Urban and Regional Research, 29(1), 124–134. https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2005.00578.x

Kinnvall, C. (2004). Globalization and religious nationalism: Self, identity, and the search for ontological security. Political Psychology, 25(5), 741–767. https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2004.00396.x

Kirişci, K. (2003). Turkey: A transformation from emigration to immigration. Migration Information Source, Migration Policy Institute. https://www.migrationpolicy.org/article/turkey-transformation-emigration-immigration

Balamir, M. (2002). Painful steps of progress from crisis planning to contingency planning: Changes for disaster preparedness in Turkey. *Journal of Contingencies and Crisis Management, 10*(1), 39–49. https://doi.org/10.1111/1468-5973.00179

Kline, R. B. (2016). Principles and practice of structural equation modeling (4th ed.). Guilford Press.

Kung, Y.-W., & Chen, S.-H. (2012). Perception of earthquake risk in Taiwan: Effects of gender and past earthquake experience. Risk Analysis, 32(9), 1535–1546. https://doi.org/10.1111/j.1539-6924.2011.01760.x

Kuyucu, T., & Ünsal, Ö. (2010). "Urban transformation" as state-led property transfer: An analysis of two cases of urban renewal in Istanbul. Urban Studies, 47(7), 1479–1499. https://doi.org/10.1177/0042098009353629

Leetaru, K., & Schrodt, P. A. (2013). GDELT: Global data on events, location, and tone, 1979–2012. Paper presented at the International Studies Association Annual Convention, San Francisco, CA.

Levi, M., & Stoker, L. (2000). Political trust and trustworthiness. Annual Review of Political Science, 3, 475–507. https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.3.1.475

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology, 22(140), 1–55.

Lippert, R., & Walby, K. (Eds.). (2013). Policing cities: Urban securitization and regulation in a 21st century world. Routledge.

Marsh, H. W., Hau, K.-T., & Wen, Z. (2004). In search of golden rules: Comment on hypothesis-testing approaches to setting cutoff values for fit indexes and dangers in overgeneralizing Hu and Bentler's (1999) findings. Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal, 11(3), 320–341. https://doi.org/10.1207/s15328007sem1103_2

McCombs, M. E., & Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. Public Opinion Quarterly, 36(2), 176–187. https://doi.org/10.1086/267990

McDonald, C. (1999). Test theory: A unified treatment. Lawrence Erlbaum.

McDonald, M. (2008). Securitization and the construction of security. European Journal of International Relations, 14(4), 563–587. https://doi.org/10.1177/1354066108097553

McGuire, W. J. (1985). Attitudes and attitude change. In G. Lindzey & E. Aronson (Eds.), Handbook of social psychology (3rd ed., Vol. 2, pp. 233–346). Random House.

Messick, S. (1995). Validity of psychological assessment: Validation of inferences from persons' responses and performances as scientific inquiry into score meaning. American Psychologist, 50(9), 741–749. https://doi.org/10.1037/0003-066X.50.9.741

Mitzen, J. (2006). Ontological security in world politics: State identity and the security dilemma. European Journal of International Relations, 12(3), 341–370. https://doi.org/10.1177/1354066106067346

Morgan, M., & Shanahan, J. (2010). The state of cultivation. Journal of Broadcasting & Electronic Media, 54(2), 337–355. https://doi.org/10.1080/08838151003735018

Morgenthau, H. J. (1948). Politics among nations: The struggle for power and peace. Knopf.

Neal, A. W. (2019). Security as politics: Beyond the state of exception. Edinburgh University Press.

Nellis, A. M., & Savage, J. (2012). Does watching the news affect fear of terrorism? The importance of media exposure on terrorism fear. Crime & Delinquency, 58(5), 748–768. https://doi.org/10.1177/0011128712452961

Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). Psychometric theory (3rd ed.). McGraw-Hill.

OECD. (2022). OECD urban policy reviews: Türkiye 2022. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/bc91c90b-en

Osgood, C. E., Suci, G. J., & Tannenbaum, P. H. (1957). The measurement of meaning. University of Illinois Press.

Özerdem, A., & Jacoby, T. (2006). Disaster management and civil society: Earthquake relief in Japan, Turkey and India. I.B. Tauris.

Paris, R. (2001). Human security: Paradigm shift or hot air? International Security, 26(2), 87–102. https://doi.org/10.1162/016228801753191141

Parsons, T. (2004). Recalculated probability of M ≥ 7 earthquakes beneath the Sea of Marmara, Turkey. Journal of Geophysical Research: Solid Earth, 109(B5). https://doi.org/10.1029/2003JB002667

Petty, R. E., & Cacioppo, J. T. (1986). Communication and persuasion: Central and peripheral routes to attitude change. Springer.

Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J. Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies. Journal of Applied Psychology, 88(5), 879–903. https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.5.879

Polit, D. F., & Beck, C. T. (2006). The content validity index: Are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. Research in Nursing & Health, 29(5), 489–497. https://doi.org/10.1002/nur.20147

Roe, P. (2004). Securitization and minority rights: Conditions of desecuritization. Security Dialogue, 35(3), 279–294. https://doi.org/10.1177/0967010604047527

Roe, P. (2008). Actor, audience(s) and emergency measures: Securitization and the UK's decision to invade Iraq. Security Dialogue, 39(6), 615–635. https://doi.org/10.1177/0967010608097553

Sijtsma, K. (2009). On the use, the misuse, and the very limited usefulness of Cronbach's alpha. Psychometrika, 74(1), 107–120. https://doi.org/10.1007/s11336-008-9101-0

Slovic, P. (1987). Perception of risk. Science, 236(4799), 280–285. https://doi.org/10.1126/science.3563507

Slovic, P. (2000). The perception of risk. Earthscan.

Strong Cities Network. (2025). Creating safe, cohesive and resilient cities through urban planning and design. https://strongcitiesnetwork.org

Stritzel, H. (2007). Towards a theory of securitization: Copenhagen and beyond. European Journal of International Relations, 13(3), 357–383. https://doi.org/10.1177/1354066107080128

Sunstein, C. R. (2017). #Republic: Divided democracy in the age of social media. Princeton University Press.

Sözeri, C., & Güney, Z. (2011). The political economy of the media in Turkey: A sectoral analysis. TESEV. http://tesev.org.tr/wp-content/uploads/2015/11/The_Political_Economy_Of_The_Media_A_Sectoral_Analysis.pdf

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2019). Using multivariate statistics (7th ed.). Pearson.

Tavşancıl, E. (2014). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi (5. baskı). Nobel Akademik.

Tekeli-Yeşil, S., Dedeoğlu, N., Tanner, M., Braun-Fahrlaender, C., & Obrist, B. (2010). Individual preparedness and mitigation actions for a predicted earthquake in Istanbul. Disasters, 34(4), 910–930. https://doi.org/10.1111/j.1467-7717.2010.01175.x

Thurstone, L. L. (1928). Attitudes can be measured. American Journal of Sociology, 33(4), 529–554. https://doi.org/10.1086/214483

Tickner, J. A. (1992). Gender in international relations: Feminist perspectives on achieving global security. Columbia University Press.

Törnberg, A., & Törnberg, P. (2016). Muslims in social media discourse: Combining topic modeling and critical discourse analysis. Discourse, Context & Media, 13, 132–142. https://doi.org/10.1016/j.dcm.2016.04.003

Trombetta, M. J. (2008). Environmental security and climate change: Analysing the discourse. Cambridge Review of International Affairs, 21(4), 585–602. https://doi.org/10.1080/09557570802452920

Tufekci, Z. (2014). Engineering the public: Big data, surveillance and computational politics. First Monday, 19(7). https://doi.org/10.5210/fm.v19i7.4901

TÜİK. (2023). Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları, 2023. Türkiye İstatistik Kurumu. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684

UNDP. (1994). Human development report 1994: New dimensions of human security. Oxford University Press. https://hdr.undp.org/content/human-development-report-1994

UNDP. (2022). New threats to human security in the Anthropocene: Demanding greater solidarity. United Nations Development Programme. https://doi.org/10.18356/9789210028332

UNHCR. (2023). Syria regional refugee response: Turkey. United Nations High Commissioner for Refugees. https://data.unhcr.org/en/situations/syria/location/113

UNODC. (2020). Global study on homicide 2019. United Nations Office on Drugs and Crime. https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html

Van Gorp, B. (2005). Where is the frame? Victims and intruders in the Belgian press coverage of the asylum issue. European Journal of Communication, 20(4), 484–507. https://doi.org/10.1177/0267323105058253

Vuori, J. A. (2008). Illocutionary logic and strands of securitization: Applying the theory of securitization to the study of non-democratic political orders. European Journal of International Relations, 14(1), 65–99. https://doi.org/10.1177/1354066107087767

Walt, S. M. (1991). The renaissance of security studies. International Studies Quarterly, 35(2), 211–239. https://doi.org/10.2307/2600471

Waltz, K. N. (1979). Theory of international politics. Addison-Wesley.

Wendt, A. (1992). Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics. International Organization, 46(2), 391–425. https://doi.org/10.1017/S0020818300027764

Wilkinson, C. (2007). The Copenhagen school on tour in Kyrgyzstan: Is securitization theory useable outside Europe? Security Dialogue, 38(1), 5–29. https://doi.org/10.1177/0967010607075956

Worthington, R. L., & Whittaker, T. A. (2006). Scale development research: A content analysis and recommendations for best practices. The Counseling Psychologist, 34(6), 806–838. https://doi.org/10.1177/0011000006288127

Wæver, O. (1995). Securitization and desecuritization. In R. D. Lipschutz (Ed.), On security (pp. 46–86). Columbia University Press.

Zaller, J. (1992). The nature and origins of mass opinion. Cambridge University Press.

Zamanzadeh, V., Ghahramanian, A., Rassouli, M., Abbaszadeh, A., Alavi-Majd, H., & Nikanfar, A. R. (2015). Design and implementation content validity study: Development of an instrument for measuring patient-centered communication. Journal of Caring Sciences, 4(2), 165–178. https://doi.org/10.15171/jcs.2015.017

TEZ ÇALIŞMASI EKLERİ

EK 1: MADDE HAVUZU

Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Toplumun Güvenliğe İlişkin Tutumları Ölçeği

Bu ek, ölçek geliştirme sürecinin madde havuzu aşamasında oluşturulan 80 maddeyi kapsamaktadır. Uzman değerlendirmesi (kapsam geçerliliği), pilot uygulama ve Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) süreçleri sonucunda her maddenin nihai durumu tablolarda "Kaldı" veya "Elendi" olarak gösterilmektedir. Kalın yazıyla gösterilen maddeler ölçeğin nihai versiyonunda yer alan maddelerdir.

Tablo E1.
Boyut Bazında Madde Eleme Özeti

Alt Boyut	Havuz	Kalan	Elenen	Oran
1. Güvenlikleştirici Aktör	14	**9**	5	%64
2. Referans Nesne	10	**9**	1	%90
3. Varoluşsal Tehdit	10	**1**	9	%10
4. Konuşma Eylemi	10	**4**	6	%40
5. Acil Önlemler	10	**5**	5	%50
6. Hedef Kitle Kabulü	10	**5**	5	%50
7. Birimler Arası İlişkiler	10	**5**	5	%50
8. Güvenlikten Arındırma	10	**0**	10	%0

TOPLAM	**84**	**23**	**57**	**%27**

Not. Kalın yazıyla gösterilen maddeler ölçeğin nihai formunda yer almaktadır. Eleme gerekçeleri: uzman değerlendirmesi (KGO < 0,62), pilot uygulama madde analizi ve Açımlayıcı Faktör Analizi (faktör yükü < 0,40, çapraz yükleme, $h^2 < 0,40$).

1) Güvenlikleştirici Aktörün Belirlenmesi

(Bu bölümde "aktör" olarak güvenlik meselesinden bahseden otorite ifade edilmektedir. Buna göre aktör "devlet, hükümet, siyasi figür veya toplumu yönlendirme gücü olan kanaat önderleri" olabilir.)

No	Madde	Durum
1	Konuyu sunan birey/grup, tehditleri öngörecek yetenek ve tecrübeye sahiptir.	✗ Elendi
2	**Konuyu sunan birey/grup, benim için güvenilir bir kaynaktır.**	✓ **Kaldı**
3	**Konuyu sunan birey/grup, tehdit konusunda harekete geçecek güce sahiptir.**	✓ **Kaldı**
4	**Konuyu sunan birey/grup, medya üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.**	✓ **Kaldı**
5	**Konuyu sunan birey/grup, toplumda bir otorite konumunda bulunmaktadır.**	✓ **Kaldı**
6	**Konuyu sunan birey/grup, politik liderlik veya yönetim pozisyonunda bulunmaktadır.**	✓ **Kaldı**
7	**Konuyu sunan birey/grup, güvenlik politikalarını oluşturan kurumları etkileme gücüne sahiptir.**	✓ **Kaldı**
8	Konuyu sunan birey/grup, güvenlikle ilgili karar alma süreçlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır.	✗ Elendi

9	Konuyu sunan birey/grup, kamuoyunda güvenlik konularında uzman olarak tanınmaktadır.	✗ Elendi
10	Konuyu sunan birey/grup, daha önce benzer durumlarda başarılı şekilde baş etme tecrübesine sahiptir.	✗ Elendi
11	**Konuyu sunan birey/grup, tehditle ilgili ayrıntılı ve bilimsel bilgiye sahiptir.**	**✓ Kaldı**
12	**Konuyu sunan birey/grup, tehdidi ortadan kaldırmak için gerekli teknolojiye ve beceriye sahip.**	**✓ Kaldı**
13	**Konuyu sunan birey/grup, tehdidin nedenini ve sonuçlarını anlama ve açıklama yeteneğine sahiptir.**	**✓ Kaldı**
14	Konuyu sunan birey/grup, toplum tarafından kriz durumlarında liderlik etme yeteneği ile tanınmaktır.	✗ Elendi

2) Referans Nesnenin Belirlenmesi

(Referans nesne güvenlik meselesinin yol açtığı tehdidin yöneldiği nesne/birey/grup olarak ifade edilmektedir. Buna göre referans nesne devletin kendisi, toprak parçası veya toplumun belli bir kesimi olabilir.)

No	Madde	Durum
1	**Konu, devletin siyasi istikrarına yönelik bir tehdittir.**	**✓ Kaldı**
2	**Konu, bir toplumun demografik yapısına yönelik bir tehdittir.**	**✓ Kaldı**
3	**Konu, halk sağlığına yönelik bir tehdittir.**	**✓ Kaldı**

4	**Konu, belirli bir coğrafi bölge veya toprak parçasına yönelik bir tehdittir.**	**✓ Kaldı**
5	**Konu, belirli bir etnik, dini veya sosyal gruba yönelik bir tehdittir.**	**✓ Kaldı**
6	**Konu, ekonomik istikrara yönelik bir tehdittir.**	**✓ Kaldı**
7	**Konu, çevreye yönelik bir tehdittir.**	**✓ Kaldı**
8	**Konu, ulusal güvenliğe yönelik bir tehdittir.**	**✓ Kaldı**
9	**Konu, enerji güvenliğine yönelik bir tehdittir.**	**✓ Kaldı**
10	Konu, toplumun kültürel veya ideolojik değerlerine yönelik bir tehdittir.	✗ Elendi

3) Varoluşsal Tehdit

(Bu bölümde güvenlik meselesinden kaynaklanan tehdidin önemi ve derecesi ifade edilmektedir.)

No	Madde	Durum
1	Sunulan konu potansiyel olarak geri dönüşü olmayan veya felaket niteliğindedir.	✗ Elendi
2	Sunulan konu, kısa bir süre içinde referans nesnesinin varlığını tehdit etmektedir.	✗ Elendi
3	**Sunulan konu, diğer potansiyel tehditlere göre çok daha ciddidir.**	**✓ Kaldı**
4	Sunulan konunun bilinen veya açık bir çözümü bulunmamaktadır.	✗ Elendi

5	Sunulan konu, müdahale olmaksızın hızla tırmanabilir veya kötüleşebilir.	✗ Elendi
6	Sunulan konu, referans nesnenin temel işleyişini ciddi şekilde etkileyebilir.	✗ Elendi
7	Sunulan konu, referans nesnenin temel değerlerini tehlikeye atabilir.	✗ Elendi
8	Sunulan konu, referans nesnenin uzun vadeli güvenliğini etkileyebilir.	✗ Elendi
9	Sunulan konu, referans nesnenin devamlılığını tehdit edebilir.	✗ Elendi
10	Sunulan konu, referans nesnenin toplumsal dokusunu bozabilir.	✗ Elendi

4) Konuşma Eyleminin Ortaya Çıkması

(Bu bölümde güvenlik meselesinin kamuoyuna sunulma biçimi ifade edilmektedir.)

No	Madde	Durum
1	**Konudan bahsedilirken kullanılan dil duygusal ve endişe vericidir.**	**✓ Kaldı**
2	Konu genellikle hayatta kalma veya varoluşsal risk gibi terimlerle ilişkili biçimde sunulur.	✗ Elendi
3	**Konu sıklıkla korku, belirsizlik veya tehlike ile ilişkilendirilir.**	**✓ Kaldı**
4	Konu genellikle 'biz ve onlar' senaryosu olarak sunulur.	✗ Elendi
5	Konu genellikle aşırı senaryolar veya en kötü durum sonuçları ile ilişkilendirilir.	✗ Elendi
6	Konuyla ilgili haberler veya bilgiler genellikle dramatik bir şekilde sunulur.	✗ Elendi

7	**Konunun acil bir şekilde ele alınması gerektiği vurgulanır.**	**✓ Kaldı**
8	**Konu, kamuoyunda endişe, paniğe veya kaygıya yol açan bir şekilde sunulur.**	**✓ Kaldı**
9	Konuşmalar genellikle tehdit diline, savaş retoriğine veya acil çağrılara dayanır.	✗ Elendi
10	Konu, insanların kişisel güvenliklerini doğrudan etkileyen bir şekilde sunulur.	✗ Elendi

5) Acil Önlemler

(Bu bölümde güvenlik meselesinden kaynaklanan tehdide yönelik alınması gereken önlemlerin niteliği ifade edilmektedir.)

No	Madde	Durum
1	Normal prosedürler veya kurallar tehdit ile mücadele konusunda yetersiz kalmaktadır.	✗ Elendi
2	Tehditle mücadelede önerilen önlemler önemli fedakarlıklar gerektirir.	✗ Elendi
3	**Önerilen önlemler zorlama veya baskı kullanımını içerir.**	**✓ Kaldı**
4	Önerilen önlemler kişisel özgürlükleri veya hakları önemli ölçüde kısıtlar.	✗ Elendi
5	**Önerilen önlemler hızlı veya derhal bir yanıt gerektirir.**	**✓ Kaldı**
6	**Önerilen önlemler hukuki veya etik normlara aykırı olabilir.**	**✓ Kaldı**
7	Önerilen önlemler, normalde kabul edilemez veya aşırı olarak değerlendirilen faaliyetlere izin verir.	✗ Elendi

8	Önerilen önlemler, mevcut politika veya demokratik süreçlerin dışında hareket etmeyi gerektirir.	✗ Elendi
9	**Önerilen önlemler, devlet veya otorite kurumlarının yetkilerini genişletmeyi içerir.**	**✓ Kaldı**
10	**Önerilen önlemler, sivil hakları veya özgürlükleri kısıtlar.**	**✓ Kaldı**

6) Hedef Kitle Kabulü

(Bu bölümde güvenlik meselesi kendilerine açıklanan kitlenin tutum ve davranışları ifade edilmektedir. Hedef kitle bir ülkenin tüm vatandaşları veya belirli bir kesimi olabilir.)

No	Madde	Durum
1	Halk, bu tehdit ile mücadele etmek için hakları veya özgürlükleri üzerindeki kısıtlamaları kabul etmeye isteklidir.	✗ Elendi
2	Önemli birey ve kurumlar, konuyu sunan aktörün tehdit tasvirini açık bir şekilde desteklemektedir.	✗ Elendi
3	**Aktörün tehdit unsuru olarak gösterdiği konuyu destekleyen bir medya ortamı mevcuttur.**	**✓ Kaldı**
4	Halkoylamaları veya anketler, sunulan konunun tehdit unsuru olduğuna yönelik görüşün çoğunluk tarafından desteklendiğini göstermektedir.	✗ Elendi
5	**Halk, kaynakları veya finansmanı tehdit ile mücadelede kullanmak için isteklidir.**	**✓ Kaldı**
6	**Medya, aktörün sunduğu konunun tehdit unsuru olduğunu eleştirel bir şekilde sorgulayan veya meydan okuyan içerikler sunar.**	**✓ Kaldı**

7	**Sivil toplum örgütleri veya aktivist gruplar, konunun tehdit unsuru ilan edilmesini reddeder veya itiraz eder.**	**✓ Kaldı**
8	**Alternatif sesler veya uzman görüşleri, konunun tehdit unsuru ilan edilmesine karşı çıkar veya farklı bir perspektif sunar.**	**✓ Kaldı**
9	Hedef kitle, konuyu sunan aktörün tehdit tasvirini politik amaçlarla manipüle ettiğini düşünmektedir.	✗ Elendi
10	Farklı görüşlere sahip bireyler sunulan konunun güvenliğe yönelik bir tehdit içerdiğini düşünmektedir.	✗ Elendi

7) Birimler Arası İlişkilere Etkiler

(Bu bölümde "farklı toplumsal birimler ve uluslararası aktörler" toplumdaki farklı kesimleri, yabancı devletleri ve ulus aşırı örgütler ve organizasyonları -BM, NATO, AB vb.- ifade etmektedir.)

No	Madde	Durum
1	**Konu, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında artan gerilim veya düşmanlığa yol açmıştır.**	**✓ Kaldı**
2	Konu, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında ittifak veya koalisyonlar oluşmasına yol açmıştır.	✗ Elendi
3	**Konu, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında ticaret veya ekonomik ilişkilerin bozulmasına yol açmıştır.**	**✓ Kaldı**
4	Konu, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında diplomatik ilişkilerde (olumlu/olumsuz) değişikliklere yol açmıştır.	✗ Elendi
5	**Konu, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasındaki güç dengesini etkilemiştir.**	**✓ Kaldı**

6	Konu, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında güven artışına yol açmıştır.	✗ Elendi
7	**Konu, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında iş birliği ve koordinasyonu artırmıştır.**	✓ **Kaldı**
8	**Konu, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında diyalog ve diplomasiyi teşvik etmiştir.**	✓ **Kaldı**
9	Konu, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında gerçekçi güvenlik tehditlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır.	✗ Elendi
10	Konu, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında liderlik veya etki alanlarında değişikliklere neden olmuştur.	✗ Elendi

8) Güvenlikten Arındırma

(Bu bölümde güvenlik meselesinin olağan siyasi süreçlere dönüşünü ifade eden göstergeler yer almaktadır.)

No	Madde	Durum
1	Konu, bir güvenlik tehdidi yerine siyasi veya sosyal bir zorluk olarak algılanmaya başlamıştır.	✗ Elendi
2	Konunun algılanan ciddiyeti veya aciliyeti azalmıştır.	✗ Elendi
3	Aktörün tehdit tasvirine yönelik eleştiri veya sorgulama artmıştır.	✗ Elendi
4	Konunun normal siyasi tedbirler veya çözümler üzerinden ilerlemesi yönünde talep vardır.	✗ Elendi

5	Konuya yönelik güvenlik tehdidi olarak ayrılan kaynaklar veya dikkat azalmıştır.	✗ Elendi
6	Konunun güvenlik tehdidi olarak algılanmasının yerini politik veya sosyal reform talepleri almıştır.	✗ Elendi
7	Konunun güvenlik odaklı tartışmalardan ziyade daha genel siyasi, ekonomik veya sosyal çerçevelerde ele alınması tercih edilmektedir.	✗ Elendi
8	Aktörün tehdidin tasvirine yönelik eleştiri veya sorgulama artarak devam etmektedir.	✗ Elendi
9	Konu, normal siyasi süreçler veya diplomasi yoluyla çözülmeye çalışılmaktadır.	✗ Elendi
10	Konunun önceliklendirilmesi veya kaynakların devreye sokulması, güvenlik tehdidi algısının azalmasıyla birlikte azalmıştır.	✗ Elendi

EK 2: UZMAN LISTESI VE DEĞERLENDIRME FORMU

2.1. Uzman Listesi

Kapsam geçerliliği çalışması kapsamında 10 alan uzmanına danışılmıştır. Uzmanlar aşağıda kodlanmış biçimde sunulmaktadır.

Uzman Kodu	Uzmanlık Alanı	Akademik Unvan
U1	Dilbilim	Doktor
U2	Dilbilim	Doçent

U3	Siyaset Bilimi	Profesör
U4	Siyaset Bilimi	Profesör
U5	İletişim Bilimleri	Doktor
U6	Psikoloji	Doktor
U7	Kriminoloji	Doktor
U8	Sosyoloji	Doktora Öğrencisi (PhDc)
U9	Güvenlik Çalışmaları	Dr. Öğr. Üyesi
U10	Hukuk	Dr. Öğr. Üyesi

Not. Uzman kimliklerinin gizliliği kapsamında isimler açıklanmamıştır. Uzmanlarla iletişim araştırmacı tarafından kurulmuştur.

2.2. Uzman Değerlendirme Formu

Aşağıda uzmanlardan kullanılan değerlendirme formunun boş hali sunulmaktadır.

Sayın Uzman,

Bu form, Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi bağlamında toplumun güvenliğe ilişkin tutumlarını ölçmeye yönelik geliştirilen ölçek maddelerinin kapsam geçerliliğini değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Her madde için aşağıdaki kategorilerden birini işaretlemenizi rica ederiz.

Kategori	**Açıklama**
Madde hiç uygun değil	Madde ölçekten çıkarılmalıdır.
Madde kısmen uygun	Madde önerilen düzeltmeler yapıldıktan sonra kullanılabilir.

Madde uygun	Madde bu haliyle ölçekte yerini alabilir.

Güvenlikleştirici Aktörün Belirlenmesi

Madde	**Hiç Uygun Değil**	**Kısmen Uygun**	**Uygun**	**Açıklama**
Madde 1	☐	☐	☐	
Madde 2	☐	☐	☐	
Madde 3	☐	☐	☐	
Madde 4	☐	☐	☐	
Madde 5	☐	☐	☐	
Madde 6	☐	☐	☐	
Madde 7	☐	☐	☐	
Madde 8	☐	☐	☐	
Madde 9	☐	☐	☐	
Madde 10	☐	☐	☐	
Madde 11	☐	☐	☐	
Madde 12	☐	☐	☐	
Madde 13	☐	☐	☐	

Madde 14	☐	☐	☐

Referans Nesnenin Belirlenmesi

Madde	Hiç Uygun Değil	Kısmen Uygun	Uygun	Açıklama
Madde 1	☐	☐	☐	
Madde 2	☐	☐	☐	
Madde 3	☐	☐	☐	
Madde 4	☐	☐	☐	
Madde 5	☐	☐	☐	
Madde 6	☐	☐	☐	
Madde 7	☐	☐	☐	
Madde 8	☐	☐	☐	
Madde 9	☐	☐	☐	
Madde 10	☐	☐	☐	

Varoluşsal Tehdit

Madde	Hiç Uygun Değil	Kısmen Uygun	Uygun	Açıklama

Madde 1	☐	☐	☐
Madde 2	☐	☐	☐
Madde 3	☐	☐	☐
Madde 4	☐	☐	☐
Madde 5	☐	☐	☐
Madde 6	☐	☐	☐
Madde 7	☐	☐	☐
Madde 8	☐	☐	☐
Madde 9	☐	☐	☐
Madde 10	☐	☐	☐

Konuşma Eyleminin Ortaya Çıkması

Madde	**Hiç Uygun Değil**	**Kısmen Uygun**	**Uygun**	**Açıklama**
Madde 1	☐	☐	☐	
Madde 2	☐	☐	☐	
Madde 3	☐	☐	☐	
Madde 4	☐	☐	☐	

Madde 5	☐	☐	☐
Madde 6	☐	☐	☐
Madde 7	☐	☐	☐
Madde 8	☐	☐	☐
Madde 9	☐	☐	☐
Madde 10	☐	☐	☐

Acil Önlemler

Madde	**Hiç Uygun Değil**	**Kısmen Uygun**	**Uygun**	**Açıklama**
Madde 1	☐	☐	☐	
Madde 2	☐	☐	☐	
Madde 3	☐	☐	☐	
Madde 4	☐	☐	☐	
Madde 5	☐	☐	☐	
Madde 6	☐	☐	☐	
Madde 7	☐	☐	☐	
Madde 8	☐	☐	☐	

Madde 9	☐	☐	☐
Madde 10	☐	☐	☐

Hedef Kitlenin Kabulü

Madde	**Hiç Uygun Değil**	**Kısmen Uygun**	**Uygun**	**Açıklama**
Madde 1	☐	☐	☐	
Madde 2	☐	☐	☐	
Madde 3	☐	☐	☐	
Madde 4	☐	☐	☐	
Madde 5	☐	☐	☐	
Madde 6	☐	☐	☐	
Madde 7	☐	☐	☐	
Madde 8	☐	☐	☐	
Madde 9	☐	☐	☐	
Madde 10	☐	☐	☐	

Birimler Arası İlişkilere Etkiler

Madde	Hiç Uygun Değil	Kısmen Uygun	Uygun	Açıklama
Madde 1	☐	☐	☐	
Madde 2	☐	☐	☐	
Madde 3	☐	☐	☐	
Madde 4	☐	☐	☐	
Madde 5	☐	☐	☐	
Madde 6	☐	☐	☐	
Madde 7	☐	☐	☐	
Madde 8	☐	☐	☐	
Madde 9	☐	☐	☐	
Madde 10	☐	☐	☐	

Güvenlikten Arındırma

Madde	Hiç Uygun Değil	Kısmen Uygun	Uygun	Açıklama
Madde 1	☐	☐	☐	
Madde 2	☐	☐	☐	

Madde 3	☐	☐	☐
Madde 4	☐	☐	☐
Madde 5	☐	☐	☐
Madde 6	☐	☐	☐
Madde 7	☐	☐	☐
Madde 8	☐	☐	☐
Madde 9	☐	☐	☐
Madde 10	☐	☐	☐

EK 3: ESAS UYGULAMA ANKETI (39 MADDE)

Merhaba,

Bu form, Prof. Dr. Faruk Aşıcıoğlu danışmanlığında Arş. Gör. Özge Genç Sütlü tarafından İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsünde yürütülen "Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Toplumun Güvenliğe İlişkin Tutumları: İstanbul Örneklemi" başlıklı doktora tez çalışmasının veri toplama aşaması kapsamında hazırlanmıştır.

Bu araştırmanın amacı, çeşitli biçimlerde hayata geçirilen güvenlikleştirme politikalarının İstanbul sakinlerinin güvenliğe ilişkin tutumlarını nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır. Araştırmada Geliştirilmiş Bilgi Formu ve Güvenlikleştirme Ölçeği kullanılmıştır.

Çalışma için tahminen 8 dakika ayırmanız gerekmektedir. Çevrimiçi olarak uygulanacak bu anket sorularına vermiş olduğunuz yanıtlar çalışmanın güvenilir olması açısından oldukça önem arz etmektedir. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan size en uygun cevapları vermenizdir.

Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelmektedir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz.

Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz isimsiz/anonim olarak toplanacaktır. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya XXX e-posta adresi aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

BÖLÜM 1: DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Yaşınız: _____

2. Cinsiyetiniz:

☐ Kadın ☐ Erkek ☐ Belirtmek istemiyorum

3. Medeni haliniz:

☐ Bekar ☐ Evli ☐ Boşanmış / Dul

4. Eğitim durumunuz:

☐ İlköğretim ☐ Ortaöğretim (Lise) ☐ Önlisans (Yüksekokul)

☐ Lisans (Üniversite) ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

5. Etnik kökeniniz:

☐ Arap ☐ Azerbaycanlı ☐ Boşnak ☐ Bulgar

☐ Çeçen ☐ Çerkes ☐ Çingene ☐ Ermeni

☐ Gürcü ☐ İranlı ☐ Kürt ☐ Laz

☐ Makedon ☐ Pomak ☐ Rum ☐ Rus

☐ Suriyeli ☐ Süryani ☐ Tatar ☐ Türk

☐ Zaza ☐ Diğer

6. Dini inancınız:

☐ Agnostik ☐ Alevi ☐ Ateist ☐ Deist

☐ Katolik ☐ Ortodoks ☐ Musevi ☐ Protestan

☐ Sünni ☐ Şii ☐ Diğer

7. Hanenizin aylık geliri:

☐ 0 – 45.000 TL ☐ 45.001 – 80.000 TL ☐ 80.001 – 115.000 TL

☐ 115.001 – 150.000 TL ☐ 150.001 – 185.000 TL ☐ 185.001 – 220.000 TL

☐ 220.001 TL ve üzeri

8. Hanenizdeki kişi sayısı:

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ve üzeri

9. İstanbul'da ikamet etme süreniz:

☐ 1 yıldan az ☐ 1–3 yıl ☐ 4–6 yıl ☐ 7–9 yıl ☐ 9 yıldan fazla

10. Çalışma durumunuz:

☐ Çalışıyor ☐ Çalışmıyor ☐ Emekli ☐ İşsiz (iş arayışında)

11. İstanbul'da ikamet ettiğiniz ilçe:

☐ Adalar ☐ Arnavutköy ☐ Ataşehir ☐ Avcılar

☐ Bağcılar ☐ Bahçelievler ☐ Bakırköy ☐ Başakşehir

☐ Bayrampaşa ☐ Beşiktaş ☐ Beykoz ☐ Beylikdüzü

☐ Beyoğlu ☐ Büyükçekmece ☐ Çatalca ☐ Çekmeköy

☐ Esenler ☐ Esenyurt ☐ Eyüpsultan ☐ Fatih

☐ Gaziosmanpaşa ☐ Güngören ☐ Kadıköy ☐ Kâğıthane

☐ Kartal ☐ Küçükçekmece ☐ Maltepe ☐ Pendik

☐ Sancaktepe ☐ Sarıyer ☐ Silivri ☐ Sultanbeyli

☐ Sultangazi ☐ Şile ☐ Şişli ☐ Tuzla

☐ Ümraniye ☐ Üsküdar ☐ Zeytinburnu

12. Türkiye'nin şu an için en önemli güvenlik meselesi olarak gördüğünüz olgu:

☐ Askeri darbeler ☐ Biyoterör ☐ Dış tehditler ☐ Doğal afetler

☐ Ekolojik tahribat ☐ Ekonomi ☐ Göçmenler ☐ Pandemi

☐ Sınır güvenliği ☐ Siber saldırılar ☐ Şiddet olayları ☐ Terör

☐ Yargı sistemi

☐ Diğer (belirtiniz): _____

BÖLÜM 2: GÜVENLİKLEŞTİRME ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadeleri, yukarıda belirlediğiniz güvenlik meselesini göz önünde bulundurarak değerlendiriniz.

Derecelendirme ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılıyorum | 2 = Katılıyorum | 3 = Kararsızım | 4 = Katılmıyorum | 5 = Kesinlikle Katılmıyorum

Güvenlik Meselesini Sunan Aktörün Belirlenmesi

(Bu bölümde "aktör" olarak güvenlik meselesinden bahseden ve meselenin ciddiyetini öne çıkaran birey veya grup kastedilmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
1	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, benim için güvenilir bir kaynaktır.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, tehdit konusunda harekete geçecek güce ve otoriteye sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
3	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, ana akım medya üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, toplumda bir otorite konumunda bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, politik liderlik veya yönetim pozisyonunda bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, güvenlik politikalarını oluşturan kurumları etkileme kapasitesine sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, güvenlikle ilgili karar alma süreçlerinde	☐	☐	☐	☐	☐

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
	belirleyici bir role sahiptir.					
8	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, tehditle ilgili ayrıntılı ve bilimsel bilgiye sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, tehdidi ortadan kaldırmak için gerekli teknolojiye ve kaynaklara sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, tehdidin nedenini ve sonuçlarını anlama ve açıklama kapasitesine sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐

Referans Nesnenin Belirlenmesi

(Referans nesne güvenlik meselesinin yol açtığı tehdidin yöneldiği nesne, birey ya da grubu ifade etmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
11	Güvenlik meselesi, devletin siyasi istikrarına yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Güvenlik meselesi, toplumun demografik yapısına yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Güvenlik meselesi, halk sağlığına yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Güvenlik meselesi, belirli bir coğrafi bölge veya toprak parçasına yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Güvenlik meselesi, belirli bir etnik, dini veya sosyal gruba yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Güvenlik meselesi, ekonomik istikrara yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
17	Güvenlik meselesi, çevreye yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
18	Güvenlik meselesi, enerji güvenliğine yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
19	Güvenlik meselesi, toplumun kültürel veya ideolojik değerlerine yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐

Varoluşsal Tehdit

(Bu bölümde güvenlik meselesinden kaynaklanan tehdidin önemi ve derecesi ifade edilmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
20	Söz konusu güvenlik meselesi, diğer potansiyel tehditlere göre çok daha ciddidir.	☐	☐	☐	☐	☐

Konuşma Eyleminin Ortaya Çıkması

(Bu bölümde güvenlik meselesinin kamuoyuna sunulma biçimi ifade edilmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
21	Güvenlik meselesinden bahsedilirken kullanılan dil duygusal ve endişe vericidir.	☐	☐	☐	☐	☐
22	Güvenlik meselesinden bahsedilirken korku, belirsizlik ve tehlike uyandıran ifadelere yer verilmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
23	Güvenlik meselesinden bahsedilirken meselenin acil bir şekilde ele alınması gerektiği vurgulanır.	☐	☐	☐	☐	☐
24	Güvenlik meselesi, kamuoyunda endişe, paniğe veya kaygıya yol açan bir şekilde sunulur.	☐	☐	☐	☐	☐

Acil Önlemler

(Bu bölümde güvenlik meselesinden kaynaklanan tehdide yönelik alınması gereken önlemlerin niteliği ifade edilmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
25	Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler zorlama ve baskı kullanımını gerektirir.	☐	☐	☐	☐	☐
26	Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler hızlı ve derhal bir yanıt gerektirir.	☐	☐	☐	☐	☐
27	Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler hukuki ve etik normlara aykırı olabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
28	Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler devlet ve otorite kurumlarının yetkilerini genişletmeyi içerir.	☐	☐	☐	☐	☐
29	Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler sivil hakları ve	☐	☐	☐	☐	☐

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
	özgürlükleri kısıtlayabilir.					

Hedef Kitle Kabulü

(Bu bölümde güvenlik meselesi kendilerine açıklanan kitlenin tutum ve davranışları ifade edilmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
30	Güvenlik meselesinin bir tehdit unsuru olduğunu savunan bir medya ortamı mevcuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
31	Toplum, kaynakları veya finansmanı güvenlik meselesi ile mücadelede kullanmak için isteklidir.	☐	☐	☐	☐	☐
32	Medya, güvenlik meselesinin gerçekten bir tehdit unsuru olduğunu sorgulayan içerikler sunar.	☐	☐	☐	☐	☐
33	Sivil toplum kuruluşları veya	☐	☐	☐	☐	☐

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
	aktivist gruplar, güvenlik meselesinin tehdit unsuru ilan edilmesine karşı çıkmaktadır.					
34	Alternatif görüşler veya uzmanlar, güvenlik meselesinin tehdit unsuru ilan edilmesine karşı çıkmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐

Birimler Arası İlişkilere Etkiler

("Farklı toplumsal birimler ve uluslararası aktörler" toplumdaki farklı kesimleri, kurumları ve uluslararası düzeydeki aktörleri ifade etmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
35	Güvenlik meselesi, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında gerilim veya düşmanlık ortamı oluşturmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
36	Güvenlik meselesi, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler	☐	☐	☐	☐	☐

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
	arasında ticaret veya ekonomik ilişkileri olumsuz etkilemektedir.					
37	Güvenlik meselesi, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasındaki güç dengesini değiştirmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
38	Güvenlik meselesinin çözümü amacıyla, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında ittifaklar kurulmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
39	Güvenlik meselesinin çözümü amacıyla, farklı toplumsal birimler veya uluslararası aktörler arasında güvenlik işbirliği geliştirilmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐

Katılımınız için teşekkür ederiz.

EK 4: DFA ANKET FORMU (23 MADDE)

Merhaba,

Bu form, Prof. Dr. Faruk Aşıcıoğlu danışmanlığında Arş. Gör. Özge Genç Sütlü tarafından İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsünde yürütülen "Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Toplumun Güvenliğe İlişkin Tutumları: İstanbul Örneklemi" başlıklı doktora tez çalışmasının veri toplama aşaması kapsamında hazırlanmıştır.

Bu araştırmanın amacı, çeşitli biçimlerde hayata geçirilen güvenlikleştirme politikalarının İstanbul sakinlerinin güvenliğe ilişkin tutumlarını nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır. Araştırmada Geliştirilmiş Bilgi Formu ve Güvenlikleştirme Ölçeği kullanılmıştır.

Çalışma için tahminen 8 dakika ayırmanız gerekmektedir. Çevrimiçi olarak uygulanacak bu anket sorularına vermiş olduğunuz yanıtlar çalışmanın güvenilir olması açısından oldukça önem arz etmektedir. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan size en uygun cevapları vermenizdir.

Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelmektedir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz.

Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz isimsiz/anonim olarak toplanacaktır. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya XXX e-posta adresi aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

BÖLÜM 1: DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Yaşınız: _____

2. Cinsiyetiniz:

☐ Kadın ☐ Erkek ☐ Belirtmek istemiyorum

3. Medeni haliniz:

☐ Bekar ☐ Evli ☐ Boşanmış / Dul

4. Eğitim durumunuz:

☐ İlköğretim ☐ Ortaöğretim (Lise) ☐ Önlisans (Yüksekokul)

☐ Lisans (Üniversite) ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

5. Etnik kökeniniz:

☐ Arap ☐ Azerbaycanlı ☐ Boşnak ☐ Bulgar

☐ Çeçen ☐ Çerkes ☐ Çingene ☐ Ermeni

☐ Gürcü ☐ İranlı ☐ Kürt ☐ Laz

☐ Makedon ☐ Pomak ☐ Rum ☐ Rus

☐ Suriyeli ☐ Süryani ☐ Tatar ☐ Türk

☐ Zaza ☐ Diğer

6. Dini inancınız:

☐ Agnostik ☐ Alevi ☐ Ateist ☐ Deist

☐ Katolik ☐ Ortodoks ☐ Musevi ☐ Protestan

☐ Sünni ☐ Şii ☐ Diğer

7. Hanenizin aylık geliri:

☐ 0 – 45.000 TL ☐ 45.001 – 80.000 TL ☐ 80.001 – 115.000 TL

☐ 115.001 – 150.000 TL ☐ 150.001 – 185.000 TL ☐ 185.001 – 220.000 TL

☐ 220.001 TL ve üzeri

8. Hanenizdeki kişi sayısı:

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ve üzeri

9. İstanbul'da ikamet etme süreniz:

☐ 1 yıldan az ☐ 1–3 yıl ☐ 4–6 yıl ☐ 7–9 yıl ☐ 9 yıldan fazla

10. Çalışma durumunuz:

☐ Çalışıyor ☐ Çalışmıyor ☐ Emekli ☐ İşsiz (iş arayışında)

11. İstanbul'da ikamet ettiğiniz ilçe:

☐ Adalar ☐ Arnavutköy ☐ Ataşehir ☐ Avcılar

☐ Bağcılar ☐ Bahçelievler ☐ Bakırköy ☐ Başakşehir

☐ Bayrampaşa ☐ Beşiktaş ☐ Beykoz ☐ Beylikdüzü

☐ Beyoğlu ☐ Büyükçekmece ☐ Çatalca ☐ Çekmeköy

☐ Esenler ☐ Esenyurt ☐ Eyüpsultan ☐ Fatih

☐ Gaziosmanpaşa ☐ Güngören ☐ Kadıköy ☐ Kâğıthane

☐ Kartal ☐ Küçükçekmece ☐ Maltepe ☐ Pendik

☐ Sancaktepe ☐ Sarıyer ☐ Silivri ☐ Sultanbeyli

☐ Sultangazi ☐ Şile ☐ Şişli ☐ Tuzla

☐ Ümraniye ☐ Üsküdar ☐ Zeytinburnu

12. Türkiye'nin şu an için en önemli güvenlik meselesi olarak gördüğünüz olgu:

☐ Askeri darbeler ☐ Biyoterör ☐ Dış tehditler ☐ Doğal afetler

☐ Ekolojik tahribat ☐ Ekonomi ☐ Göçmenler ☐ Pandemi

☐ Sınır güvenliği ☐ Siber saldırılar ☐ Şiddet olayları ☐ Terör

☐ Yargı sistemi

☐ Diğer (belirtiniz): _____

BÖLÜM 2: GÜVENLİKLEŞTİRME ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadeleri, yukarıda belirlediğiniz güvenlik meselesini göz önünde bulundurarak değerlendiriniz.

Derecelendirme ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılıyorum | 2 = Katılıyorum | 3 = Kararsızım | 4 = Katılmıyorum | 5 = Kesinlikle Katılmıyorum

Güvenlik Meselesini Sunan Aktörün Belirlenmesi

(Bu bölümde "aktör" olarak güvenlik meselesinden bahseden ve meselenin ciddiyetini öne çıkaran birey veya grup kastedilmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
1	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, tehdit konusunda harekete geçecek güce ve otoriteye sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, ana akım medya üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
3	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, toplumda bir otorite konumunda bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, politik liderlik veya yönetim pozisyonunda bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, güvenlik politikalarını oluşturan kurumları etkileme kapasitesine sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, güvenlikle ilgili karar alma süreçlerinde belirleyici bir role sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐

Referans Nesnenin Belirlenmesi

(Referans nesne güvenlik meselesinin yol açtığı tehdidin yöneldiği nesne, birey ya da grubu ifade etmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
7	Güvenlik meselesi, devletin siyasi istikrarına yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Güvenlik meselesi, toplumun demografik yapısına yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Güvenlik meselesi, halk sağlığına yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Güvenlik meselesi, belirli bir coğrafi bölge veya toprak parçasına yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Güvenlik meselesi, belirli bir etnik, dini veya sosyal gruba yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Güvenlik meselesi, ekonomik istikrara yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Güvenlik meselesi, çevreye yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
14	Güvenlik meselesi, enerji güvenliğine yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Güvenlik meselesi, toplumun kültürel veya ideolojik değerlerine yönelik bir tehdittir.	☐	☐	☐	☐	☐

Varoluşsal Tehdit

(Bu bölümde güvenlik meselesinden kaynaklanan tehdidin önemi ve derecesi ifade edilmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
16	Söz konusu güvenlik meselesi, diğer potansiyel tehditlere göre çok daha ciddidir.	☐	☐	☐	☐	☐

Konuşma Eyleminin Ortaya Çıkması

(Bu bölümde güvenlik meselesinin kamuoyuna sunulma biçimi ifade edilmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
17	Güvenlik meselesinden bahsedilirken kullanılan dil duygusal ve endişe vericidir.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Güvenlik meselesinden bahsedilirken korku, belirsizlik ve tehlike uyandıran ifadelere yer verilmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
19	Güvenlik meselesinden bahsedilirken meselenin acil bir şekilde ele alınması gerektiği vurgulanır.	☐	☐	☐	☐	☐
20	Güvenlik meselesi, kamuoyunda endişe, paniğe veya kaygıya yol açan bir şekilde sunulur.	☐	☐	☐	☐	☐

Acil Önlemler

(Bu bölümde güvenlik meselesinden kaynaklanan tehdide yönelik alınması gereken önlemlerin niteliği ifade edilmektedir.)

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
21	Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler hukuki ve etik normlara aykırı olabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
22	Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler devlet ve otorite kurumlarının yetkilerini genişletmeyi içerir.	☐	☐	☐	☐	☐
23	Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler sivil hakları ve özgürlükleri kısıtlayabilir.	☐	☐	☐	☐	☐

Katılımınız için teşekkür ederiz.

EK 5: AFA TAM PATTERN MATRIX VE MADDE ANALIZI SONUÇLARI

Temel Bileşenler Analizi ve Promax döndürmesi ile elde edilen 23 maddelik üç faktörlü yapının tam pattern matrix değerleri, betimsel istatistikler ve güvenirlik değerleri aşağıda sunulmaktadır (n = 124).

KMO = 0,866; Bartlett $\chi^2(741) = 3809,84$, $p < ,001$; Toplam açıklanan varyans = %64,62

Özdeğerler: F1 = 18,20, F2 = 5,09, F3 = 3,46

Not. Promax döndürmesi (Temel Bileşenler Analizi). h^2 = Communality. r düz. = Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu. Sarı arka plan: F2 maddeleri; Mavi arka plan: F3 maddeleri; Beyaz: F1 maddeleri. Cronbach α: F1 = 0,942; F2 = 0,907; F3 = 0,784; Genel = 0,938.

Tablo E2.

AFA Tam Pattern Matrix, Betimsel İstatistikler ve Madde Analizi Sonuçları (n = 124)

Madde	Boyut	F1	F2	F3	h^2	Ort.	SS	r düz.
S2	Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	0,011	0,681	0,185	0,499	2,80	1,24	0,471
S3	Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	0,170	0,984	-0,088	1,005	3,20	1,36	0,562
S4	Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	0,083	0,893	-0,017	0,805	3,11	1,22	0,541
S5	Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	0,113	0,988	-0,016	0,989	2,94	1,38	0,537
S6	Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	0,027	1,082	0,076	1,176	3,11	1,32	0,601
S7	Güvenlikleştirici Aktörün Gücü	-0,144	1,151	0,105	1,357	2,94	1,38	0,476
S11	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,881	-0,009	0,109	0,789	3,51	1,39	0,720
S12	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,982	0,004	-0,008	0,965	3,77	1,37	0,766

Madde	Boyut	F1	F2	F3	h²	Ort.	SS	r düz.
S13	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,927	0,003	-0,064	0,863	3,87	1,30	0,730
S14	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,893	0,071	0,102	0,813	3,51	1,48	0,712
S15	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,768	0,029	0,239	0,648	3,24	1,48	0,664
S16	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,976	0,086	-0,165	0,986	3,85	1,30	0,760
S17	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	1,030	0,128	-0,294	1,163	3,69	1,33	0,733
S18	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,898	0,068	-0,170	0,841	3,45	1,31	0,669
S19	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,999	-0,071	0,008	1,004	3,85	1,36	0,754
S20	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,763	0,022	-0,022	0,583	3,89	1,22	0,669
S22	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,545	0,041	0,308	0,394	3,59	1,34	0,619
S23	Acil Önlemler ve Sivil Haklar	0,487	-0,095	0,523	0,520	3,72	1,32	0,628
S24	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,479	-0,229	0,422	0,461	3,32	1,40	0,452

Madde	Boyut	F1	F2	F3	h²	Ort.	SS	r düz.
S26	Referans Nesne ve Tehdit Algısı	0,603	-0,088	0,382	0,518	3,77	1,26	0,685
S27	Acil Önlemler ve Sivil Haklar	-0,144	0,140	0,970	0,981	2,54	1,32	0,451
S28	Acil Önlemler ve Sivil Haklar	-0,074	0,079	1,020	1,052	3,13	1,41	0,463
S29	Acil Önlemler ve Sivil Haklar	-0,108	-0,009	0,981	0,974	2,64	1,33	0,405

Not. TBA = Temel Bileşenler Analizi; Promax döndürmesi uygulanmıştır. h² = Communality. r düz. = Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu. Boş hücreler 0,32 altındaki yükleri göstermektedir.

EK 6: NIHAI ÖLÇEK FORMU

Güvenlikleştirme Algısı Ölçeği

Aşağıdaki ifadeleri, **Türkiye için en önemli gördüğünüz güvenlik meselesini** göz önünde bulundurarak değerlendiriniz.

Türkiye'nin en önemli güvenlik meselesi: _____

Derecelendirme ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılıyorum | 2 = Katılıyorum | 3 = Kararsızım | 4 = Katılmıyorum | 5 = Kesinlikle Katılmıyorum

Boyut 1: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
1	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, tehdit konusunda harekete geçecek güce ve otoriteye sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, ana akım medya üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, toplumda bir otorite konumunda bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, politik liderlik veya yönetim pozisyonunda bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, güvenlik politikalarını oluşturan kurumları	☐	☐	☐	☐	☐

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
	etkileme kapasitesine sahiptir.					
6	Güvenlik meselesini gündeme getiren birey/grup, güvenlikle ilgili karar alma süreçlerinde belirleyici bir role sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐

Boyut 2: Acil Önlemler ve Sivil Haklar

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
7	Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler hukuki ve etik normlara aykırı olabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Güvenlik meselesinin çözümü konusunda önerilen önlemler devlet ve otorite kurumlarının yetkilerini genişletmeyi içerir.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Güvenlik meselesinin çözümü konusunda	☐	☐	☐	☐	☐

No	İfade	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
	önerilen önlemler sivil hakları ve özgürlükleri kısıtlayabilir.					

Puanlama: Her boyut için madde puanlarının ortalaması alınır. Yüksek puan güvenlikleştirme algısının yüksekliğine işaret etmektedir.

EK 7: DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALIZI DWLS ÇIKTISI

Aşağıda DWLS yöntemi (polychoric korelasyon) kullanılarak gerçekleştirilen Doğrulayıcı Faktör Analizi'nin tam çıktısı sunulmaktadır. Analiz, Full Information Maximum Likelihood (FIML) yöntemi kullanılarak iki faktörlü model üzerinde yürütülmüştür (n = 276).

Faktör Yükleri (Factor Loadings)

Faktör	Gösterge	Kestirim	SH	z	p	Stand. Kestirim
Faktör 1: Güvenlikleştirici Aktörün Gücü						
	S2	0,509	—	—	< ,001	0,509
	S3	0,753	—	—	< ,001	0,753
	S4	0,726	—	—	< ,001	0,726
	S5	0,643	—	—	< ,001	0,643
	S6	0,657	—	—	< ,001	0,657

	S7	0,727	—	—	< ,001	0,727
Faktör 2: Acil Önlemler ve Sivil Haklar						
	S27	0,789	—	—	< ,001	0,789
	S28	0,682	—	—	< ,001	0,682
	S29	0,701	—	—	< ,001	0,701

Not. SH = Standart Hata. Stand. = Standardize. S23 maddesi düşük yük (λ = 0,316) ve F2 maddeleriyle negatif korelasyonlar nedeniyle modelden çıkarılmıştır. S27 maddesi DWLS ile Heywood sorunsuz: λ = 0,789.

Faktör Kestirimleri (Factor Estimates)

		Kestirim	SH	z	p	Stand.
Faktör Kovaryansları						
Faktör 1	Faktör 1	1,000[b]	—	—	—	—
	Faktör 2	0,426	0,0604	4,34	< ,001	0,426
Faktör 2	Faktör 2	1,000[b]	—	—	—	—

Not. [b] Sabit parametre (fixed parameter). Faktörler arası korelasyon = 0,426, p < ,001.

Model Uyumu (Model Fit)

Tam Uyum Testi (Test for Exact Fit)

χ^2	df	p

182,53	26	< ,001

Uyum Ölçütleri (Fit Measures)

CFI	TLI	SRMR	RMSEA	RMSEA %90 GA Alt	RMSEA %90 GA Üst	Yöntem
0,936	0,911	0,121	0,148	0,135	0,162	DWLS

Not. GA = Güven Aralığı. CFI = Karşılaştırmalı Uyum İndeksi; TLI = Tucker-Lewis İndeksi; SRMR = Standardize Artık Ortalama Kare Kökü; RMSEA = Yaklaşık Hataların Ortalama Kare Kökü. FIML = Full Information Maximum Likelihood (Tam Bilgi Maksimum Olabilirlik) yöntemi.

Yazılım: Jamovi (sürüm 2.x), CFA modülü. Veri seti: n = 276, 9 madde, 2 faktör.

ETİK KURUL ONAYI

☒ **Etik Kurul onayı gerekmektedir.**

☐ **Etik Kurul onayı gerekmemektedir.**

Özge GENÇ SÜTLÜ

İmza

ÖZGEÇMİŞ

Eğitim Bilgileri

Lisans		
Üniversite	**:**	İstanbul Üniversitesi
Fakülte	**:**	İktisat Fakültesi
Bölüm	**:**	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Mezuniyet Yılı	**:**	2017

Yüksek Lisans		
Üniversite	**:**	İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa
Enstitü	**:**	Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı	**:**	Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı
Program	**:**	Yüksek Lisans
Mezuniyet Yılı	**:**	2021

Tezden Üretilmiş Yayınlar (Makale, Bildiri ve Kongre vb.)

Öğrencinin Yer Aldığı Diğer Yayınlar (Makale, Bildiri ve Kongre vb.)

Makaleler

1. Şen Yılmaz, A., Genç Sütlü, Ö., & Aşıcıoğlu, F. (2023). Deciphering of latent handwritings in a century-old document. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi, 20*(2), 157–160. https://doi.org/10.5336/forensic.2023-95580
2. Örs, E., Aşıcıoğlu, F., & Genç Sütlü, Ö. (2022). Terör olaylarının Türk finansal piyasalarına etkisi: 7 Haziran – 1 Kasım 2015 dönemine ilişkin bir inceleme. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7*(4), 703–718. https://doi.org/10.29106/fesa.1175252
3. Şen Yılmaz, A., Genç Sütlü, Ö., & Aşıcıoğlu, F. (2021). The factors that cause the misjudgment in questioned document examination: Extraneous marks and

deteriorating factors. *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego, 60*, 153–160. https://doi.org/10.19195/2084-5065.60.10

4. Genç, Ö., Ziyalar, N., & Aşıcıoğlu, F. (2020). Cumhuriyet Gazetesi 2010-2018 dönemi terör saldırısı haberleri. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi, 17*(2), 122–132. https://doi.org/10.5336/forensic.2019-73004

Kitap Bölümleri

1. Genç Sütlü, Ö., & Aşıcıoğlu, F. (2024). Türkiye'de bilirkişilik ve mevzuatı. F. Aşıcıoğlu (Ed.), *Adli bilimler* içinde (ss. 321–329). İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Üniversitesi Yayınevi.
2. Genç Sütlü, Ö., Şen Yılmaz, A., & Aşıcıoğlu, F. (2022). Examination of time dependent variations in signatures. S. Kalfoglou & D. Salkım İşlek (Eds.), *Understanding crime through forensic sciences* içinde (ss. 35–42). Absolute Author Publishing House.
3. Genç, Ö., & Aşıcıoğlu, F. (2020). Viktimoloji teorileri çerçevesinde terör mağdurları. F. Aşıcıoğlu (Ed.), *Uluslararası güvenlik ve terörizm* içinde (ss. 5–8). Türkiye Klinikleri Yayınevi.

Bildiriler

1. Şen Yılmaz, A., Başar, G., Genç Sütlü, Ö., Gelir, A., & Aşıcıoğlu, F. (2025, 26–30 Mayıs). *The effect of printer use on toner residue distribution: Implications for questioned document analysis* [Konferans sunumu]. European Academy of Forensic Science (EAFS 2025), Dublin, İrlanda.
2. Özbaşaran Tan, C., & Genç Sütlü, Ö. (2025, 23–24 Mayıs). Çocuk cinsel istismarında multidisipliner yaklaşım: Bir kız çocuğu hikayesi [Özet bildiri]. *VII. Uluslararası Şiddeti Anlamak Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı* (ss. 210–212), İstanbul, Türkiye.
3. Genç Sütlü, Ö., & Özbaşaran Tan, C. (2025, 23–24 Mayıs). Bir ulusu harekete geçirmek: Aynı amaç için iki model - Kayıp çocukları korumak [Özet bildiri]. *VII. Uluslararası Şiddeti Anlamak Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı* (ss. 45–47), İstanbul, Türkiye.
4. Genç Sütlü, Ö. (2023, 26–29 Ekim). Adli bilimler ve bedenin politikası: Biyopolitika nekropolitika ve tanatopolitika [Özet bildiri]. *4. Uluslararası TURAZ AKADEMİ Klinik Medikolegal Bakış & Adli Bilimler, Adli Tıp ve Patoloji Kongresi Bildiri Kitabı* (ss. 149–150), Antalya, Türkiye.
5. Genç Sütlü, Ö. (2023, 5–8 Ekim). Discourse in nationalist-separatist terrorism in the context of Moral Exclusion and Faces of Legitimation Theories: The sample of PKK [Özet bildiri]. *14th Annual Scientific Meeting Balkan Academy of Forensic Sciences Abstract Book* (s. 101), İstanbul, Türkiye.
6. Genç Sütlü, Ö. (2022, 27–29 Ekim). Social reaction to the news of political assassinations in the media [Özet bildiri]. *13th Annual Scientific Meeting Balkan Academy of Forensic Sciences Abstract Book* (ss. 32–33), Priştine, Kosova.

7. Genç Sütlü, Ö. (2022, 21–23 Ekim). *Önemli bir çocuk istismarı türü olarak çocuk pornosu: Ulusal ve karşılaştırmalı hukuk kapsamında bir değerlendirme* [Konferans sunumu]. 1. Uluslararası Suç Sempozyumu, Antalya, Türkiye.
8. Genç Sütlü, Ö., Şen Yılmaz, A., & Aşıcıoğlu, F. (2022, 9–10 Haziran). *Deciphering of latent handwritings in a century old document: A case report* [Konferans sunumu]. 20th Wroclaw Symposium on Questioned Document Examination, Wrocław, Polonya.
9. Aşıcıoğlu, F., Genç Sütlü, Ö., & Şen Yılmaz, A. (2022, 27–28 Nisan). Sequencing non-intersecting ballpoint pen lines and laser printer writings by counting toner particles [Tam metin bildiri]. *International Scientific Research Congress Dedicated to The 30th Anniversary of Baku Eurasia University Proceedings* (ss. 642–644), Bakü, Azerbaycan.
10. Genç, Ö., Şen Yılmaz, A., & Aşıcıoğlu, F. (2021, 24–26 Eylül). Examination of the time dependent variations in signatures [Özet bildiri]. *12th Annual Scientific Meeting Balkan Academy of Forensic Sciences Abstract Book* (ss. 34–35), İstanbul, Türkiye.
11. Genç Sütlü, Ö., & Aşıcıoğlu, F. (2021, 14–17 Ekim). Şiddetin söylem üzerinden okunması: Die Welle (2008) filmi örneği [Tam metin bildiri]. *2. Uluslararası 18. Ulusal Adli Bilimler Kongresi Bildiri Kitabı* (ss. 421–431), Aydın, Türkiye.
12. Genç, Ö., & Aşıcıoğlu, F. (2021, 8–12 Eylül). 15-20 Kasım 2003 İstanbul saldırılarının çerçeveleme analizi: Cumhuriyet ve Milliyet Gazetesi örneği [Özet bildiri]. *UTAK 2021 III. Uluslararası TURAZ AKADEMİ Adli Bilimler, Adli Tıp ve Adli Patoloji Kongresi Bildiri Kitabı* (s. 98), Bakü, Azerbaycan.
13. Genç, Ö., Şen Yılmaz, A., Yolcu, K., & Aşıcıoğlu, F. (2020, 19 Kasım). Similarities and differences between abbreviated signatures (paraffe/initials) and original signatures [Tam metin bildiri]. *II International Scientific and Practical Conference: Current Problems of Forensic Expertology, Criminalistics and Criminal Procedure Proceedings* (ss. 17–21), Kiev, Ukrayna.
14. Genç, Ö., Şen Yılmaz, A., & Aşıcıoğlu, F. (2020, 12–15 Kasım). Adli belge incelemede bilişsel ön yargılar ve önleme yöntemleri [Tam metin bildiri]. *1. Uluslararası 17. Ulusal Adli Bilimler Kongresi Bildiri Kitabı* (ss. 619–620), Antalya, Türkiye.
15. Şen Yılmaz, A., Genç, Ö., & Aşıcıoğlu, F. (2020, 7–8 Ekim). *The factors that cause the misjudgement in questioned document examination: Extraneous marks and deteriorating factors* [Konferans sunumu]. 19th Wroclaw Symposium on Questioned Document Examination (Çevrim İçi Konferans), Wrocław, Polonya.